Nobel Edebiyat Ödülü



MODERN KLASİKLER DİZİSİ

JOSÉ SARAMAGO
KOPYALANMIŞ ADAM

ÖZGÜN ADI
O HOMEM DUPLICADO

ÇEVİREN
EMRAH İMRE

Copyright © Jose Saramago & Editorial Caminho, SA - 2002
Dr. Ray-Güde Mertin Lit. Ag., Almanya
Akçalı Telif Hakları Ajansı kanalıyla alınmıştır.

© TÜRKİYE İŞ BANKASI KÜLTÜR YAYINLARI, 2010
Sertifika No: 11213

EDİTÖR
RÜKEN KIZILER

GÖRSEL YÖNETMEN
BİROL BAYRAM

DÜZELTİ
DEVRİM YALKUT

GRAFIK TASARIM VE UYGULAMA
TÜRKİYE İŞ BANKASI KÜLTÜR YAYINLARI

I. BASKI NİSAN 2010, İSTANBUL
II. BASKI TEMMUZ 2010, İSTANBUL

ISBN 978-9944-88-889-9 (KARTON KAPAKLI)

BASKI
YAYLACIK MATBAACILIK
Litros Yolu Fatih Sanayi Sitesi No: 12/197-203
Topkapı Istanbul
(0212) 612 58 60
Sertifika No: 11931

Bu kitabın tüm yayın hakları saklıdır
Tanıtım amacıyla, kaynak göstermek şartıyla yapılacak kısa alıntılar dışında gerek metin, gerek görsel malzeme yayınevinden izin alınmadan hiçbir yolla çoğaltılamaz, yayımlanamaz ve dağıtılamaz.

TÜRKİYE İŞ BANKASI KÜLTÜR YAYINLARI
İstiklal Caddesi, No: 144/4 Beyoğlu 34430 İstanbul
Tel. (0212) 252 39 91
Fax. (0212) 252 39 95
www.iskultur.com.tr

Modern
Klasikler
Dizisi-8

Jose Saramago

Kopyalanmış Adam

TÜRKİYE İŞ BANKASI
Kültür Yayınları

Pilar için, son ana kadar
Ray-Güde Mertin için
Pepa Sánchez-Manjavacas için

Kaos, çözülmesi gereken bir düzendir.
Tezatlar Kitabı

Tanrı'nın başka bir adama nasip ettiği birçok düşüncenin önünü kestiğime yürekten inanıyorum.
Laurence Sterne

Az önce bir video kaset kiralamak üzere dükkâna giren adamın kimlik belgesinde hiç de sıradan sayılmayan, insanın damağında zamanla ekşi bir tat bırakan, klasik lezzette bir isim yazılı, Tertuliano Máximo Afonso. Adam daha sık kullanılan Máximo ve Afonso adlarını şimdilik, içinde bulunduğu ruh haline göre hazmetmeyi başarıyor, Tertuliano adıysa, ismin alınganlık yaratan alaycı bir tavırla telaffuz edilebileceğini fark ettiği günden beri adamı, sırtında mezar taşı taşıyormuş gibi huzursuz ediyor. Adam bir lisede Tarih öğretmenliği yapıyor ve kiralayacağı video kaset, adamın bir meslektaşı tarafından, küçük bir uyarı eşliğinde, ısrarla tavsiye edilmişti, Sinema başyapıtı falan sayılmasa da bir buçuk saat boyunca hoş vakit geçirmenizi sağlayabilir. Aslında Tertuliano Máximo Afonso'nun kafasını dağıtmak için bir şeylere ihtiyacı var, yalnız başına yaşıyor ve sıkılıyor, veya günümüz şartlarının gerektirdiği şekilde klinik bir tabir kullanmamız gerekirse, depresyon olarak da anılan dönemsel bir ruhsal zayıflığa kapılmış durumda. İçinde bulunduğu durumu daha iyi anlayabilmek için başından bir evlilik geçtiğini, neden evlendiğini evliliği boyunca bir türlü hatırlayamadığını, boşandıktan sonraysa ayrılmasının ardındaki nedenlere kafa yormayı bile istemediğini söylemek yeterli. Başarısız birlikteliğinden geriye, dünyanın kendilerine gümüş bir tepside karşılıksız olarak sunulmasını isteyen çocuklar kalmamış olsa da eskiden öğretmek için doğduğuna inandığı ve başını sokabileceği sıcak bir sığınak olarak gör-

düğü, Tarih adı verilen ciddi ve eğitici konu, adama uzun bir süredir anlamsız bir külfet ve sonsuz bir başlangıç gibi görünüyor. Yalnız yaşamak, bünyesi alıngan, kırılgan ve esneklikten uzak olan kişiler için cezaların en ağırıdır, fakat ne kadar fena olursa olsun böyle bir durumun insana kriz geçirten ve saç baş yolduran bir dramaya dönüştüğü oldukça nadir görülür. İnsanı şaşırtmayacak denli sık görülen bir durumsa, insanların kendilerini yalnızlığın kılı kırk yaran titizliğine sabırla bırakmalarıdır. Yakın geçmişte bu durumun birçok örneği görülmüş, bu örnekler her seferinde fena sonuçlanmamış, hatta iki kez mutlu sonla bitmiştir. Hakkında ad ve soyadının baş harflerinden başka bir şey bilmediğimiz bir port-re ressamı, vatanında ölmek için sürgünden dönen bir pratisyen doktor, yerine bir yalan ekmek için doğruyu kökünden söküp atan bir düzeltmen, nüfus işlerinde çalışan ve ölüm ilmuhaberlerini yok eden bir memur. Kaza veya tesadüf eseri tamamı erkek olan bu kişilerin hiçbiri, Tertuliano ismine sahip olacak kadar şanssız olmadıklarından diğer insanlarla ilişkilerinde açık bir üstünlüğe sahipler. Talep edilen kasedi raftan almış olan dükkân görevlisi, kayıt defterine filmin adını ve bugünün tarihini yazdı, sonra da filmi kiralayan kişiye imzalaması gereken yeri gösterdi. Bir saniyelik tereddüdün ardından atılan imzada yalnızca iki sözcük var, Máximo Afonso, Tertuliano adıysa ortalarda yok, fakat müşteri, sonradan anlaşmazlığa sebep olabilecek bir unsuru aydınlatmaya istekli bir tavırla, imzasını atarken bir yandan da, Böylesi daha hızlı, diye mırıldandı. Çabaları pek bir işe yaramadı, çünkü görevli, adamın kimlik bilgilerini kayıt formuna geçirirken talihsiz ve bayat ismi yüksek sesle telaffuz etti, hem de masum bir çocuğa bile art niyetli gözükebilecek bir tavırla. Hayatları zorluklardan alabildiğine uzak, en rahat kişilerin bile böylesine büyük bir utanç yaşamamış olabileceğine inanmayız. Yine de insanların en hassas zaaflarını alaycı bir kahkahayla kınayan, güçlü insanlar,

hayatta er ya da geç, mutlaka karşımıza çıkar ve aslında böyle durumlarda ağzımızdan istemsizce çıkan âciz sözcükler, aniden hatırlanan bir yara izine benzeyen eski bir acının bastırılmış inlemelerinden farksızdır. Tertuliano Máximo Afonso, kasedi okulda da kullandığı yıpranmış çantasına koyarken hayranlık uyandıran bir çaba göstererek dükkân görevlisinin gereksizce sarf ettiği sözlerden duyduğu hoşnutsuzluğu belli etmemeye çalışıyor, ama yine de, biraz haksızlık ettiğini düşünse de tüm suçun, kasedi kendisine tavsiye eden meslektaşına ve kimi insanların kendilerine hiç sorulmamasına rağmen tavsiyelerde bulunmaya can atmalarına ait olduğunu düşünmeden edemiyor. Karşımızda duranlarla yüzleşecek cesareti bulamadığımızda suçu, işte böyle uzaktaki varlıklara yükleriz. Tertuliano Máximo Afonso, dükkân görevlisinin istemsizce gerçekleştirmiş olduğu kabalıktan dolayı pişmanlık duyduğunu bilmiyor, düşünmüyor ve tahmin bile edemiyor. Orada kendininkinden daha hassas başka bir kulak olsaydı; görevlinin, tezgâhın diğer yanından ateşkes ilan etmek istercesine, yalvarırcasına bir tonda söylediği yine bekleriz dileklerini, kuru bir iyi akşamlar ile geçiştirmesinin biraz kaba bir davranış olduğunu kolayca anlayabilirdi. Sonuçta tüccarlığın temel taşlarından olan (ortaç eksikliği), işlerliği yüzyıllar boyunca edinilen tecrübelerle kanıtlanmış, müşterinin her zaman haklı olduğu prensibi, her ne kadar imkânsız gibi görünse de bir kişinin adının Tertuliano olması karşısında geçerliliğini yitirmez.

Máximo Afonso otobüste, altı yıldır, yani boşandığından beri yaşadığı apartmanın yakınında inmek üzere bekliyor, şimdi adamın adını kısaltarak kullandık, bunda ismin sahibi ve efendisi olan adamın isteğinin yanı sıra birkaç satır önce tekrarladığımız Tertuliano sözcüğünün anlatımın akıcılığına balta vurabilecek olmasının da etkisi var, her neyse, dediğimiz gibi Máximo Afonso, Matematik öğretmeni olan arkadaşının, bu arada arkadaşının Matematik

öğretmeni olduğunu da önceden belirtmeyi unutmuştuk, seyredecek olduğu filmi kiralamasını ısrarla tavsiye etmesinin ardında nasıl bir sebep, nasıl bir esrarlı mantık yatıyor olabileceğini aniden merak etmeye başlıyor, çünkü aslında o güne dek ikisi arasında yedinci sanat hakkında hiçbir sohbet gerçekleşmiş değil. Tavsiye edilen, kalitesi tartışılmaz bir film olsa bile estetik açıdan böylesine üst seviyede bir eserin keşfinden duyulan minnet, zevk ve coşku; meslektaşını öğle yemeği sırasında yemekhanede veya iki ders arasında Tertuliano Máximo Afonso'nun kolunu ısrarla çekiştirip, Daha önce sinemadan bahsettiğimizi hiç hatırlamıyorum, ama derhal söylemem lazım, sevgili dostum, *Arayan Bulur*'u görmeden etme, demeye itebilirdi. Tertuliano Máximo Afonso'nun çantasında taşıdığı filmin adı işte buydu, bu bilgiyi vermeyi de unutmuştuk. Bunun üzerine Tarih öğretmeni, Film hangi sinemada gösterimde, diye sorabilir, Matematik öğretmeni de onu düzeltircesine, Şu anda gösterimde değil, dört beş yıllık bir film, gösterimdeyken nasıl olduysa gözümden kaçmış, diyebilir ve tavsiyesinin boşa gitmesinden endişe duyarak konuşmaya bir saniye bile ara vermeksizin devam edebilirdi, Belki de filmi zaten görmüşsünüzdür, Görmedim, sinemaya pek gitmem, televizyonda yayınlanan şeyler bana yeter, ki televizyonu bile nadiren seyrederim, O halde bu filmi seyretmelisiniz, kasedi her videocuda bulabilirsiniz, satın almak istemiyorsanız kiralayabilirsiniz de. Film böylesine övgüleri hak ediyor olsaydı iki adamın sohbeti bu şekilde cereyan edebilirdi, fakat gerçekte her şey çok daha abartısızca meydana gelmişti. Matematik öğretmeni bir portakalı soyarken, Hayatınıza burnumu sokmak istemem, ama bir süredir sıkıntılı bir haliniz olduğu gözümden kaçmadı, demiş, Tertuliano Máximo Afonso da, Haklısınız, son zamanlarda biraz keyifsizim, diyerek adamı onaylamıştı, Sağlıkla ilgili bir sorun mu, Sanmıyorum, bildiğim kadarıyla hasta değilim, ama her şeyden sıkılıyor, daralıyorum,

bu tatsız tekdüzelik, her şeyin tekrarlanması, sürekli aynı şeyleri yapmak, Biraz eğlenin, dostum, eğlence her derde devadır, Kusura bakmayın ama eğlence ancak ilaca ihtiyacı olmayanlara devadır, Güzel cevap, haklısınız, ama yine de bu sıkıntıyı başınızdan atmanız için bir şeyler yapmanız lazım, Sıkıntı yerine depresyon demek daha doğru olur, Depresyon veya sıkıntı, hepsi aynı şey, adını ne koyacağınız size kalmış, Aına derdin yoğunluğu benden bağımsız, Derslerin haricinde nasıl vakit geçiriyorsunuz, Kitap okuyorum, müzik dinliyorum, arada bir müzeye gidiyorum, Peki sinemaya gidiyor musunuz, Sinemaya çok nadiren gidiyorum, televizyonda gösterilenler bana yetiyor, Birkaç video kaset satın alabilir, bir koleksiyon veya günümüzdeki adıyla bir videotek oluşturabilirsiniz, Evet, haklısınız, ama kitaplarım bile eve zor sığıyor, O halde kasetleri kiralayın, kiralamak en iyi çözümdür, Birkaç kasedim var, bilimsel birkaç belgesel, doğa bilimleri, arkeoloji, antropoloji, sanat, astronomi falan gibi konular da ilgimi çekiyor, Söylediklerinizi çok hoş, ama biraz da akılda fazla yer tutmayan hikâyelerle kafanızı dağıtmalısınız, mesela astronomiye ilgi duyuyorsanız bilimkurgunun, uzay seyahatlerinin, yıldız savaşlarının, özel efektlerin de ilginizi çekeceğini tahmin ediyorum, Demek istediğinizi anlasam da özel efekt denen şeylerin, hayal gücünün en büyük düşmanı olduğuna inanıyorum, oysa insanların esrarlı, sürprizlerle dolu hayal güçleri, birçok icadın yapılmasına olanak tanımıştır, Abartıyorsunuz ama, Abartmıyorum, asıl abartanlar beni bir saniyeden az bir sürede, göz açıp kapayana dek bir uzaygemisinin yüz milyarlarca kilometre seyahat edebileceğine ikna etmeye çalışanlar, Ama hor gördüğünüz bu efektlerin yaratılması için de hayal gücü gerektiğini unutmayın, Doğru, ama bu hayal gücü onlara ait, bana değil, Siz de onların hayal gücünün ulaştığı noktadan yola çıkarak hayal gücünüzü geliştirebilirsiniz, Tabii, tabii, yüz değil iki yüz milyar kilometre, Günümüzde ger-

çeklik diye adlandırdığımız kavrama eskiden hayal gücü dendiğini unutmayın, mesela Jules Verne'e bakın, Evet, ama günümüzde gerçeklik, mesela Mars'a gitmek ve Mars astronomik terimlerle ifade edilince hemen sokağın köşesinde gibi gözüküyor, oysa oraya gitmek için en az dokuz ay harcamak, sonra gezegen dönüş için ideal konuma gelene kadar bir altı ay daha beklemek, sonra da yine dokuz ay seyahat ederek Dünya'ya dönmek gerekli, sonuçta iki yıllık sonsuz bir sıkıntı, herhalde Mars'a seyahatin bire bir gösterildiği bir film şimdiye kadar yapılmış en iç bayıcı şey olurdu, Neden böyle sıkıntılı olduğunuzu şimdi anladım, Neden, Çünkü hiçbir şeyden memnun olmuyorsunuz, Memnun olmak için ufacık bir sebebim dahi olsa memnun olurdum, Kariyerinize, işinize ağırlık verseniz daha memnun olabilirsiniz, ilk bakışta durumunuz pek de fena görünmüyor, Kariyerim ve işim bana ağırlık veriyor, ben onlara değil, Bu hepimizin derdi, en azından ben bunu bir dert olarak görüyorum, ben de bir Matematik dehası olmayı, seçenek yokluğundan vasat bir lisede boynu bükük bir öğretmen olmaya tercih ederdim, Kendimden hoşlanmıyorum, esas derdim bu olsa gerek, Bana çift bilinmeyenli bir denklemle gelseydiniz size uzmanlık alanım dahilinde yardımcı olmaya çalışabilirdim, ama bana bu seviyede bir sorunla gelirseniz bilgim, hayatınızı daha da karmaşıklaştırmaktan öteye gitmez, işte bu yüzden size matematikle ilgilenip kafanızı daha da karıştırmanızı değil, tıpkı yatıştırıcı ilaç alırmış gibi birkaç film seyretmenizi öneriyorum, Aklınıza bir şey geliyor mu, Ne gibi, Görmeye değer, ilginç bir film mesela, İlginç film çok, dükkâna girin, filmlere şöyle bir göz atın ve bir tanesini seçin, Bana en azından bir film tavsiye edin. Matematik öğretmeni düşündü, taşındı ve sonunda konuştu, *Arayan Bulur*, O nedir, Bir film, size bir film adı önermemi istemiştiniz, Filmden çok atasözüne benziyor, Zaten bir atasözü, Atasözü olan filmin tamamı mı yoksa sadece adı mı, İzleyip kendi-

niz karar verin, Türü nedir, Atasözünün türü mü, Hayır, filmin türü, Komedi, Tutku cinayetleriyle dolu eski tarz dramalardan veya vurdulu kırdılı modern filmlerden olmadığından emin misiniz, Hafif, eğlenceli bir komedi filmi, Bir köşeye yazayım, adı ne demiştiniz, *Arayan Bulur*, Tamamdır, yazdım bile, Sinema başyapıtı falan sayılmasa da bir buçuk saat boyunca hoş vakit geçirmenizi sağlayabilir.

Tertuliano Máximo Afonso evinde, yüzünde şüpheli bir ifade var, ama önemli değil, çünkü önceleri de defalarca böyle anlar yaşadı, iradesi yiyecek bir şeyler hazırlayarak vakit geçirmekle, ki bu genelde bir konserve açıp içindekileri ısıtmaktan ibarettir, yakınlardaki, mönüye ilgisizliğinin garsonlar tarafından bilindiği bir lokantada akşam yemeği yemek arasında gidip geliyor, mönüye bakmıyor olması ukala ve huysuz bir müşteri olmasından değil, kısa ve bilindik yemek listesinden bir tabak yemek seçme konusunda hissettiği kayıtsızlıktan, gönülsüzlükten ve sıkıntıdan ileri geliyor. Evde kalmak işine geliyor, çünkü okuldan yanında getirmiş olduğu işleri, yani öğrencilerinin sınavlarını dikkatle okuması ve öğretilmiş olan gerçekler fazlaca tahrif edildiğinde veya yorumlamalarda abartılı derecede özgür davranıldığında düzeltmelerde bulunması gerekiyor. Tertuliano Máximo Afonso'nun öğretme yetkisine sahip olduğu Tarih, fazla büyümesin diye arada bir kökleri budanan bir bonsai ağacına, mekân ve zaman ve bu ikisinin içinde meydana gelen olaylardan oluşan devasa bir ağacın çocuksu, minyatür bir haline benziyor, bu ağaca baktıkça boyutlardaki dengesizliği görüyor ve gayet belli olan başka farkları, mesela hiçbir kanatlı hayvanın, hiçbir kuşun, ufacık bir arıkuşunun bile bir bonsainin dallarında yuva kuramayacağını, yapraklarının yeterli miktarda gür olduğunu varsaydığımız bonsainin gölgesine bir kertenkele sığındığı takdirde sürüngenin kuyruğunun ucunun gölgenin dışında kalacağını göz ardı ediyoruz. Tertuliano Máximo Afonso'nun öğrettiği Tarihin, sorulduğu

takdirde kendisinin de kabul etmekten çekinmeyeceği gibi, dışarıda bir sürü kuyruğu var, bu kuyrukların kimileri halen kımıldanıp seğiriyor, kimileriyse içlerinde gevşek omurgalar kalmış kuru deri parçacıklarına dönüşmüş haldeler. Meslektaşıyla konuşmuş olduklarını hatırladı ve düşüncelere daldı, Matematik başka bir düşünce boyutundan gelir, Matematikte kertenkele kuyrukları basit birer soyutlamadan farksızdırlar. Sınav kâğıtlarını çantasından çıkarıp çalışma masasının üstüne koydu, *Arayan Bulur* kasedini de çantadan çıkardı, bugün yapabileceği iki uğraş önünde duruyordu işte, sınavları mı düzeltecekti, filmi mi seyredecekti, ikisini birden yapmaya vakit bulabileceğine şüpheliydi, çünkü gece yarılarına kadar çalışmak âdeti değildi. Öğrencilerin sınavlarını düzeltmek pek acil bir iş sayılmazdı, ölüm kalım meselesi olmaktan çok uzaktı, filmi seyretmenin aciliyetiyse daha bile azdı. Geçen gün okumaya başladığı kitaba devam etmenin en iyisi olacağını düşündü. Banyodan çıktıktan sonra üstünü değiştirmek için yatak odasına gitti, ayakkabılarını ve pantolonunu değiştirdi, gömleğinin üstüne bir kazak geçirdi, bağrı açık gezmekten hiç hoşlanmadığı için kravatını çıkarmadı ve mutfağa gitti. Bir dolaptan içlerinde farklı yiyecekler bulunan üç konserve kutusu çıkardı ve hangisini yiyeceğine karar veremediğinden işi şansa bırakmak için elini öne uzattı ve zamanında kendisini birçok oyunun dışında bırakmış olan anlamsız, neredeyse unutulmuş bir çocuk tekerlemesini içinden söylemeye başladı, piti, piti, karamela sepeti, terazi lastik, cimnastik, biz size geldik, bitlendik. Kazanan yahni oldu, konserveler arasında en sevdiği yiyecek bu değildi, ama kadere karşı çıkmaması gerektiğini düşündü. Mutfak masasında, bir kadeh kırmızı şarap eşliğinde yediği yemeği bitince neredeyse düşünmeden tekerlemeyi üç ekmek kırıntısıyla tekrarladı, soldaki kırıntı kitabı, ortadaki kırıntı sınavları, sağdaki kırıntıysa filmi temsil ediyordu. Kazanan *Arayan Bulur* oldu, göründüğü gibi bir şeyin olacağı varsa zaten ola-

caktır, kaderle asla armut tartışmasına girme, çünkü kader bütün olgun armutları yiyip hamları senin eline verir. Genelde böyle denir ve genelde böyle dendiği için de bu hükmü pek direnmeden kabul ederiz, oysa hür insanlar olarak görevimiz, ham armudun sınavlar veya kitap değil de film olduğuna kim bilir hangi kötücül niyetlerle karar veren despot kaderimize hararetle karşı gelmektir. Öğretmen, hem de herhangi bir öğretmen değil Tarih öğretmeni olan Tertuliano Máximo Afonso adlı bu adam, biraz önce tanık olduğumuz mutfak sahnesinde yakın geleceğini ve muhtemelen daha sonrasını üç ekmek kırıntısına ve çocuksu, anlamsız bir tekerlemeye bağladığı için, kaderlerinin şu ya da bu şekilde eline bırakılmış olduğu gençlere kötü örnek olmaktadır. Böyle bir öğretmenin, öğrencilerinin genç ruhlarının eğitilmesinde yaratabileceği zararlı etkilerse ne yazık ki bu anlatının dışında incelenmelidir, dolayısıyla öğrencilerin şimdilik kendilerini tehdit eden bu saçma acıdan bir gün, hayatlarının bir evresinde, zıt bir etki sayesinde özgür kalacaklarını ümit edelim ve konuyu burada keselim.

Tertuliano Máximo Afonso akşam yemeğinden geriye kalan bulaşıkları özenle yıkadı, yemeklerden sonra her şeyi temiz ve yerli yerinde bırakmak kendini bildi bileli kati bir zorunluluk halindedir, bu da bizi yine üstte bahsettiğimiz genç zihinlere döndürüyor, çünkü adamın davranışı onlara belki de gülünç, anlamsız bir mecburiyet gibi gözükecek, özgür iradeyle alakalı tema, konu ve sorgularda hiç de tavsiye edilesi olmayan bir kişiden bir şeyler öğrenmek mümkün görünmeyecektir. Tertuliano Máximo Afonso kurallara ve geleneklere bağlı ailesi tarafından yetiştirilirken bunun gibi güzel birçok terbiye kuralı edinmiştir, bu edinimlerde en çok payı olan kişiyse, çok şükür halen hayatta ve sağlıklı olan, ve adamın bugünlerde mutlaka ziyaret edeceği annesidir, annesi gelecekte öğretmenlik yapacak olan adamın dünyaya gözlerini açtığı, anne tarafından Máximoların ve baba tarafın-

dan Afonsoların da doğum yeri olan ve kendisinin de yaklaşık kırk sene önce ailedeki ilk Tertuliano olarak dünyaya geldiği küçük taşra şehrinde yaşamaktadır. Babasını ziyaret etmesinin tek yoluysa mezarlığa gitmektir, çünkü kahpe yaşam hep orada sonlanır. Çirkin kahpe sözcüğü tam mutfaktan çıkıp babasını düşündüğü ve onu özlediğini hissettiği anda kafasından geçivermişti, Tertuliano Máximo Afonso küfürbaz bir tip değildir, öyle ki küfrettiği nadir anlarda bedenindeki sesle ilgili organların, ses tellerinin, damağının, dilinin, dişlerinin ve dudaklarının tanımadıkları bir dilde ilk kez hareket edermiş gibi gerildiklerini fark ederek afallar. Evin çalışma ve oturma odası olarak kullandığı küçük odasında ikili bir kanepe, alçak bir sehpa, davetkâr bir tekli koltuk, koltuğun hemen önünde de bir televizyon bulunuyor, odanın köşesindeyse üzerinde ekmek kırıntısı bahsini kimin kazandığını öğrenmek istercesine Tarih sınavlarının ve kasedin bulunduğu, pencereden gelen ışığı alacak şekilde yerleştirilmiş bir çalışma masası var. Odanın iki duvarı, çoğunun kenarları okunmaktan kıvrılmış ve eskilikten sayfaları sararmış olan kitaplarla kaplı. Yerde üzerinde geometrik şekiller, soluk renkli ya da renkleri solmuş, odaya gayet vasat, olduğundan daha fazla görünmeye çalışmadan, yani eğitimcilerin inatçı kararlılığından veya diyeti halen ödenmemiş tarihi bir borçtan dolayı geliri kıt olan bir lise öğretmeninin evi olmaktan ileri gitmeyen; bir rahatlık havası veren bir halı bulunuyor. Ortadaki ekmek kırıntısı, yani Tertuliano Máximo Afonso'nun kısa zaman önce okumaya başladığı, antik Mezopotamya uygarlıkları hakkındaki tuğla gibi kitap dün gece bırakıldığı yerde, yani sehpanın üzerinde, tıpkı diğer ekmek kırıntıları gibi beklemekte, her şey beklemekte, eşyalara hükmeden kader gibi kaçınılmaz ve karşı konulmaz doğanın bir parçası gibi. Kendisiyle tanışmış olduğumuz kısa süreden beri biraz üşengeç, hatta tembel bir tip gibi gözüken Tertuliano Máximo Afonso şimdi kalkıp bilinçli bir biçimde kendini kandır-

ma tavırları içine girerse, sahte bir ilgiyle öğrencilerinin sınavlarını incelerse, kitabını bıraktığı yerden açıp önüne koyarsa, sonunda ne yapacağını bilmezmiş gibi kasedin bir o yanına bir bu yanına ilgisiz bir tavırla bakarsa, bizi hiç şaşırtmayacaktır. Yine de dış görünümün, sanıldığı kadar yanıltıcı olmasa da sıklıkla yanıltıcı olduğu ve genel kabul gören bir davranış düzeninde ciddi farklılıklara yol açabileceği doğrudur. Tertuliano Máximo Afonso'nun doğrudan, yani dümdüz bir çizgi çizerek çalışma masasına gittiğini, kasedi eline aldığını, kaset kutusunun arkasındaki bilgileri hızla gözden geçirdiğini, oyuncuların sırıtkan, hevesli suratlarını takdir ettiğini, prodüktörlerin filmi daha kontratların yapılma aşamasından itibaren pek ciddiye almadıklarını belli eden genç, güzel başrol oyuncusu kızın adının kendisine tanıdık geldiğini ve sonra da bu konuda en ufak bir şüpheye düşmemiş gibi kararlı bir hareketle kasedi videoya sokup koltuğuna oturmasını, uzaktan kumandanın başlat düğmesine basmasını ve filmin iddiasızlığına rağmen akşamını olabilecek en iyi şekilde geçirmeye hazırlanmasını söyleyerek biraz önce yaptığımız ağdalı açıklamalara biraz olsun anlam katabiliriz. Böylece film başladı. Tertuliano Maximo Afonso iki kez güldü ve üç dört kez gülümsedi, çünkü komedi filmi, Matematik öğretmeninin deyimiyle hafif olmanın yanı sıra gülünç denecek kadar saçma, yapımı sırasında sağduyunun kapı dışarı edildiği her halinden belli olan bir sinemacılık faciasıydı. Filmin adı olan *Arayan Bulur* tabii ki konuyla hiçbir ilgisi olmayan; cevabı, beyazdır tavuktan çıkar, bilmecesi kadar açık olan bir mecazdı, yani filmin konusunun aramakla, bulmakla, mulmakla alakası yoktu ve kıt oyunculuk yeteneği elverdiğince rol yapan genç, güzel oyuncunun yanlış anlaşılmalarla, sakarlıklarla, şaşkınlıklarla ve karışıklıklarla dolu sahnelerinin ortasında Tertuliano Máximo Afonso'nun depresyonu hiç mi hiç yatışmadı. Film sona erdiğinde Tertuliano'nun kendisine duyduğu kızgınlık meslektaşına

duyduğundan da fazlaydı. Adamın iyi niyetini anlıyor ve onu affedebiliyordu, fakat kendisinin çatapat peşinde koşmayacak yaşta olmasına rağmen böylesine saf davranmış olması onuruna dokunuyordu. Yüksek sesle, Bu boktan filmi yarın geri götüreceğim, dedi ve bu defa küfretmesine şaşırmadı, çünkü duygularını söverek açık etmeyi hak etmiş olduğunu düşünüyordu, ayrıca son birkaç haftadır sadece iki kez küfretmişti, üstelik birinci küfür ağzından bile çıkmamış, sadece aklından geçmişti, dolayısıyla sayılmazdı. Saatine baktı, neredeyse on bir olmuştu. Henüz erken, diye homurdandı, yani, birazdan da görüleceği gibi, keyfiyeti ciddiyete, sahteyi gerçeğe, geçiciliği kalıcılığa değişme hatasına düşmüş olduğu için kendini cezalandırmaya yetecek vakti vardı. Çalışma masasının başına geçip Tarih sınavlarını, onları terk etmiş olduğu için kendini affettirmek istercesine, itinayla önüne koydu ve kendisiyle hep gurur duyduğu şekilde, öğrencilerine karşı eğitim aşkıyla dolu, fakat tarihler konusunda müthiş talepkâr, isimler konusundaysa hata affetmez bir biçimde saatlerce çalıştı. Kendi kendine koymuş olduğu çalışma sınırına ulaştığındaysa hatasından dolayı halen pişmanlık duyuyor, işlemiş olduğu günahtan dolayı kendini halen suçlu hissediyordu ve yapağı cüppesini aynı rahatsızlıkta başka bir yapağı cüppeyle değiştiren bir keşiş tavrıyla antik Mezopotamya uygarlıkları hakkındaki kitabını yatağa götürdü, Amurrular, kralları Hammurabi ve yasalarıyla ilgili bölümdeydi. Dört sayfa okuduktan sonra affedilmiş olduğunu kanıtlayan bir huzur içinde uyuyakaldı.

Bir saat sonra uyandı. Rüya görmemişti, aklı hiçbir kâbus tarafından karıştırılmamış, yüzüne yapışmış jölemsi bir canavardan kurtulmak istercesine çırpınmamıştı, yalnızca gözlerini açtı ve, Evde biri var, diye düşündü. Ağır hareketlerle, acele etmeden yatakta oturdu ve kulak kabarttı. Yatak odası binanın içerlek bir kısmında kalıyordu ve dışarıdan gelen gürültüler gün içinde bile buraya ulaşmazdı, gecenin bu

saatindeyse, Saat kaç acaba, odaya mutlak bir sessizlik hâkim olurdu. Şimdi de durum farksızdı. Eve giren her kimse bulunduğu yerden kımıldamıyordu. Tertuliano Máximo Afonso başucu sehpasına uzanıp ışığı açtı. Saat dördü çeyrek geçiyordu. Sıradan insanların çoğu gibi Tertuliano Máximo Afonso da biraz cesur, birazsa korkaktır, filmlerdeki yenilmez kahramanlarla alakası yoktur, ama gece yarısında şatonun zindanının kapısının gıcırtısını duyup donuna işeyen ödleklerden de değildir. Bedenindeki bütün tüylerin diken diken olduğunu hissetti, ama aynı şey tehlike hisseden kurtlara da olur ve birazcık akıl sahibi hiç kimse kurtların zavallı, korkak hayvanlar olduklarını iddia edemez. Tertuliano Máximo Afonso da korkak olmadığını birazdan gösterecek. Çıt çıkarmadan yataktan çıktı, daha sağlam bir silahı olmadığı için eline bir ayakkabı aldı ve koridora açılan kapıdan dikkatle başını uzattı. Önce bir yana baktı, sonra diğer yana. Kendisini uyandıran, evde bir başkasının olduğu hissi biraz daha güçlenmişti. Tertuliano Máximo Afonso ilerledikçe ışıkları açarak, kalbinin göğsünde dörtnala koşan bir at gibi gümbür gümbür attığını duyarak önce banyoya, sonra da mutfağa girdi. Hiç kimse yoktu. Mutfaktayken evde bir başkasının var olduğuna dair hissin yoğunluğu tuhaf bir biçimde azalmış gibiydi. Koridora döndü ve oturma odasına yaklaşırken hissin her adımda yoğunlaştığını fark etti, tedirginlikle ilerleyen Tertuliano Máximo Afonso'nun etrafındaki hava sanki kaynağı belirsiz bir güç tarafından titreştiriliyor veya elinde uyarılarını ses değil de ektoplazma dalgaları aracılığıyla veren bir Geiger sayacıyla radyoaktif bir arazide yürüyor gibiydi. Oturma odasında kimse yoktu. Tertuliano Máximo Afonso etrafına bakındı, her şey sapasağlam yerinde duruyordu, kitaplarla dolu iki yüksek kütüphane, duvarlardaki şimdiye kadar bahsi geçmemiş olan çerçeveli resimler, hepsi yerli yerindeydi, üzerinde bir daktilo bulunan çalışma masası, koltuk, tam geometrik merkezine küçük bir hey-

kel konmuş olan orta sehpası, iki kişilik koltuk, ve televizyon. Tertuliano Máximo Afonso alçak sesle, korkuyla mırıldandı, Demek buymuş, ve o anda, son sözcük ağzından çıkar çıkmaz, evde bir başkasının olduğu hissi ansızın patlayıveren bir sabun köpüğü gibi sessizce yok oldu. Evet, oydu, televizyon, video, *Arayan Bulur* adlı komedi, Tertuliano Máximo Afonso'yu uyandırıp yatağından kaldırdıktan sonra filmin içindeki yerine dönmüş olan bir görüntü. Adam bu görüntünün hangisi olduğunu hatırlamıyordu, ama bir daha görürse tanıyacağına emindi. Yatak odasına gidip üşütmemek için pijamasının üstüne bir sabahlık giydi ve oturma odasına döndü. Koltuğa oturup tekrardan uzaktan kumandanın oynatma düğmesine bastı ve dirseklerini dizlerine dayayıp öne eğilerek ve gözlerini fal taşı gibi açarak, gülmeden ve gülümsemeden, hayatta başarılı olmak isteyen genç ve güzel kadının hikâyesini yeniden seyretmeye başladı. Filmin yirminci dakikasında kadının bir otele girip resepsiyona doğru yürüdüğünü gördü, Adım Inês De Castro, dediğini ve ilginç, tarihi rastlantıyı fark etmeden önce, Rezervasyon yaptırmıştım, dediğini duydu, resepsiyon görevlisi karşıya, kadına değil kameraya, veya kameranın yerinde bulunan kadına doğru baktı, ama Tertuliano Máximo Afonso bu defa adamın söylediklerini doğru düzgün duyamadı, çünkü uzaktan kumandayı tutan elinin başparmağı hızla görüntüyü dondurma düğmesine bastı, ama görevlinin sahnesi çoktan geçmişti, zaten filmin gereksiz yere, hikâyeye yirminci dakikadan sonra giren figürandan hallice bir aktörle harcanması mantıksız olurdu, kaset başa sarıldı ve resepsiyon görevlisinin yüzü yine ekrandan geçti, genç ve güzel kadın yeniden otele girdi, adının Inês De Castro olduğunu ve rezervasyon yaptırmış olduğunu yeniden söyledi, ve işte oradaydı, bu defa başarmıştı, resepsiyon görevlisinin donmuş görüntüsü kendisine bakmaktaydı. Tertuliano Máximo Afonso koltuktan kalkıp televizyonun önünde diz çöktü, yüzünü adeta ek-

rana yapıştırarak, Bu benim, dedi ve bedenindeki bütün tüylerin yeniden diken diken olduğunu hissetti, gördüğü şey doğru değildi, doğru olamazdı, yanında tesadüfen bir başkası olsaydı onu sakinleştirirdi, Yok daha neler, sevgili Tertuliano, baksana adamın bıyığı var, seninse yüzün tıraşlı. Dengeli insanlar böyledir işte, her şeyi sadeleştirmeye meyillidirler, sonra da onları, daima çok geç kalarak, hayatın çeşitliliği karşısında afallarken buluruz, böylece bıyık ve sakalların irade sahibi varlıklar olmadığını, izin verildiği takdirde veya sahiplerinin tembelliği sayesinde uzayıp serpildiklerini, bazense sadece moda değiştiği veya küllî tekdüzelikleri aynaya bakıldığında sıkıntı verdiği için arkalarında hiçbir iz bırakmadan ortadan kaybolduklarını hatırlarlar. Sahne sanatları ve oyuncuları söz konusu olduğunda her şeyin mümkün olduğunu, resepsiyon görevlisinin ince ve parlak bıyığının alt tarafı bir postişten ibaret olabileceğini unutmamak gerekir. Böyle durumlar sıkça görülür. Gayet basit oldukları için herkesin aklına daha ilk seferde gelebilecek bu fikirler Tertuliano Máximo Afonso'nun kafasından da geçebilirdi, ancak adam tüm dikkatini aynı ikincil oyuncunun, daha doğrusu repliği olan figüranın yer aldığı başka bir sahne olup olmadığına vermiş olduğu için bunu hiç düşünmedi. Bıyıklı adam, hikâyenin sonuna kadar, aynı resepsiyon görevlisi rolünde beş defa daha, doğru düzgün bir iş yapmadan belirdi, yalnızca son seferde kudretli Inês De Castro ile alelacele iki cümle konuştu, sonra da kalçalarını kıvıra kıvıra uzaklaşan kadının ardından yüzünde gülünç bir şehvet ifadesiyle baktı, yönetmen bu ifadenin izleyicinin gülme iştahını kabartacağını düşünmüş olmalıydı. Tertuliano Máximo Afonso'nun bu sahneyi ilk izleyişte de ikinci izleyişte de komik bulmadığını söylemeye gerek bile yok. Resepsiyon görevlisinin yakın çekimde Inês De Castro'ya baktığı ilk sahneye döndü ve görüntüyü saniye saniye, büyük bir dikkatle inceledi, Özellikle bıyık, farklı saç kesimi ve daha ince yüz gibi birkaç fark dı-

şında benim aynım, diye düşündü. Artık sakinleşmişti, benzerlikleri tabiri caizse dehşetengizdi, ama daha öteye gitmiyordu, dünyada benzerlikten bol şey yoktu, ikizleri ele alalım, asıl tuhaflık, gezegendeki altı milyar kişi arasında en az iki benzer bulunmasa olurdu. Hem tıpatıp, her açıdan aynı olamayacakları kesin, dedi yüksek sesle, televizyonun içinden kendisine bakan adama, altbenliğiyle sohbet edercesine. Inês De Castro rolünü oynayan aktrisin konumunda bulunacak şekilde yeniden koltuğa oturdu ve otelin müşterisiymiş gibi davranmaya başladı, Adım Tertuliano Máximo Afonso, dedi ve sırıtarak ekledi, Sizin adınız nedir, birbirinin aynısı iki insan karşılaştığında elbette soracakları bir sorudur bu, birbirleri hakkında her şeyi öğrenmek istemeleri doğaldır ve ismin insanların giriş kapısı olduklarını düşündüğümüz için ilk sorduğumuz şey isimdir. Tertuliano Máximo Afonso kasedi sonuna kadar sardı, önemli rolleri bulunmayan oyuncuların isimleri ekrandan geçmeye başladı, filmdeki rollerinin orada yazılı olup olmayacağını bilmiyordu, ama olmadıklarını gördü, isimler alfabetik sırada çıkmaktaydılar ve çok fazlaydılar. Dalgın bir tavırla kasedin kutusunu eline alıp yazılara ve resimlere göz gezdirdi, başrol oyuncularının sırıtkan suratları, filmin konusunun kısa bir özeti, en alttaki teknik bilgiler satırında küçük harflerle filmin yapım tarihi yer alıyordu. Beş yıl önce çekilmiş, diye mırıldandı ve bunu Matematik öğretmeninin de söylemiş olduğunu hemen hatırladı. Beş yıl olmuş, diye tekrarladı ve aniden havada bir titreşim hissetti, bu kendisini uyandırmış olan kavranmaz ve esrarlı histen farklı, somut, hatta hem somut hem de kanıtlanabilir bir şeydi. Elleri titreyerek çekmeceleri açıp kapadı, ortaya negatifler ve fotoğraflarla dolu zarflar çıkardı ve hepsini çalışma masasının üstüne sererek nihayet aradığı şeyi, yani beş yıllık bir vesikalık fotoğrafını buldu. Bıyığı vardı, saç kesimi farklıydı ve yüzü daha inceydi.

Tertuliano Maximo Afonso, aynı şehirde, yüzüne ve genel görünüşüne bakılırsa kendisinin canlı bir sureti olan bir adamın varlığının korkunç bir biçimde ortaya çıkmasının ardından uykunun şefkatli kollarının kendisini kucaklayıp kucaklamayacağından pek emin değildi. Beş yıl önceki fotoğrafını resepsiyon görevlisinin yakın çekim görüntüsüyle dikkatle karşılaştırdıktan ve ikisi arasında hiçbir fark, birinde olup da diğerinde olmayan en ufak bir kırışık bile bulamadıktan sonra Tertuliano Máximo Afonso kanepeye yığılıp kaldı, tekli koltuk, bedeninin fiziksel ve ruhsal yorgunluğunun sığabileceği büyüklükte değildi, sonra da başını elleri arasına alarak, sinirleri harap, midesi çalkalanır halde, kapalı perdeleri andıran gözkapaklarının ardından kendisi farkında olmadan dışarıyı izleyen hafızası onu ilk ve tek uykusundan sıçrayarak uyandırdığından beri kafasında birikmiş olan duygu karmaşasının düğümlerini çözerek düşüncelerini toplamaya çalıştı. Kafamı en çok karıştıran şey, diye düşündü zahmetle, bu tipin bana benziyor olması, benim aynım, yani bir kopyam olması değil, insan böyle durumlarla sık sık karşılaşır, dünyada bir sürü ikiz, bir sürü birbirine benzeyen insan var, insanlar birbirlerini tekrarlarlar, birey kendini tekrarlar, herkesin kafası, gövdesi, kolları, bacakları vardır, belki de yoktur, hiç emin değilim, sadece tahminde bulunuyorum, ama belli bir genetik grubun başına gelen tesadüfi bir değişim sonucunda bu grupla tamamen alakasız başka bir genetik grubun yaratısı birbirine benzer olabilir, kafamı asıl

karıştıransa beş yıl önce benim o adamla ne kadar benziyor olduğum, yani bıyığımız bile aynıymış, dahası, aradan beş yıl geçmiş olmasına rağmen bugün, şu anda, sabahın bu saatinde benzerliğin devam etmesi olanağının, daha doğrusu olasılığının var olması, bende meydana gelecek bir değişim onda da aynen meydana gelecek, daha da fenası, birimizin değişmesinin sebebi diğerinin de değişmesi değil, tüm değişimlerin aynı anda gerçekleşmesi, böyle bir şey insana kafayı yedirir, evet, tamam, bunu bir trajediye çevirmemin âlemi yok, gerçekleşme olasılığı olan her şeyin eninde sonunda gerçekleşeceğini biliyoruz, ilkin şans eseri aynı olduk, sonra tesadüf eseri hayatımda hiç duymadığım bir film seyrettim, hayatımın geri kalan kısmını böyle bir mucizenin sıradan bir Tarih öğretmeninin başına gelebileceğini hayal bile etmeden geçirebilirdim, daha birkaç saat önce öğrencilerinin hatalarını düzeltmekte olan bu öğretmen şimdi kendisinin bir hataya dönüşüverdiğini fark ediyor ve ne yapacağını bilmiyor. Ben sahiden de bir hata mıyım, diye kendi kendine sordu, peki, bir hata olduğumu varsayalım, bir insanın kendisinin bir hata olduğunu bilmesinin anlamı ve sonucu nedir. Aniden korkuya kapılarak ensesindeki tüylerin diken diken olduğunu hissetti ve bazı şeyleri fazla kurcalamamanın ve oldukları gibi bırakmanın daha iyi olduğunu, aksi takdirde başkaları tarafından fark edileceklerini ve daha da fenası, doğduğumuz anda bizleri yoldan çıkaran ve ortaya çıkıp, İşte buradayım, diyerek kendini göstereceği günü tırnaklarını sabırsızlıkla kemirerek bekleyen gizli sapkınlığı başkalarının gözlerinde de göreceğimizi düşündü. Mutlak benzerlerin varlık olanağına odaklansa da sözcüklere dökülmekten ziyade ani ve geçici görüntüler halindeki böylesine derin düşüncelere dalmanın yarattığı aşırı yük, başının önüne düşmesine sebep oldu ve uyku, o ana kadarki zihinsel faaliyetlerini sağlamış olan uyanıklığın yerini alacak olan uyku, bitkin bedenini ele geçirerek koltuğun minderlerinin üzerinde rahatça kıvrılmasını sağla-

dı. Tertuliano Máximo Afonso, dinlenmesi dinlenme diye adlandırılmayı hak edecek ve haklı çıkaracak bir hal alamadan, birkaç dakika sonra, aniden gözlerini açtı ve mekanizması bozulmuş konuşan bir oyuncak bebek gibi, biraz önce sormuş olduğu soruyu başka sözcüklerle tekrarladı, Hata olmak ne demek. Soruya olan ilgisini birden kaybetmiş gibi omuz silkti. Aşırı yorgunluğun anlaşılır bir etkisi de olsa, tam tersine, azıcık uyumuş olmasının hoş bir sonucu da olsa bu kayıtsızlık endişelendirici ve kabul edilmezdi, çünkü bizim gayet iyi bildiğimiz, onunsa herkesten daha iyi bildiği üzere, sorun çözüme kavuşmamıştı, orada, videonun içinde, el değmemiş halde bekliyordu, kimse tarafından duyulmamış olsa da senaryodaki repliklerin altında gizlenmişti, Aramızdan biri, bir hata, resepsiyon görevlisi Inês De Castro rolünde oynayan aktrise rezervasyonunu yaptırmış olduğu odanın on iki-on sekiz olduğunu söylerken aslında Tertuliano Máximo Afonso'ya söylediği şey buydu. Bu denklemde kaç tane bilinmeyen var, diye sordu Tarih öğretmeni, Matematik öğretmenine, uyku eşiğini bir kez daha geçmek üzereyken. Numaracı meslektaşıysa sorusunu cevaplamadı ve şefkatle ona bakıp, Daha sonra konuşuruz, şimdi dinlen, uyumaya çalış, iyi bir uykuya ihtiyacın var, dedi. Tertuliano Maximo Afonso'nun o anda en çok arzuladığı şeyin uyumak olduğuna şüphe yoktu, ama çabası sonuçsuz kaldı. Kısa bir süre sonra yeniden uyanmış, aniden aklına gelen parlak bir fikir yüzünden heyecana kapılmıştı, önemsiz, beş yıllık, sıkıntılı olduğu şüphe götürmeyen varlığının yükünü sırtında taşıyan, seri üretim, düşük bütçeli filmler bu şartlar altında normalde çoktan yetersizlikten emekliye ayrılabilecekken kült filmlere ilgi duyan ve bunun da öyle bir film olduğunu sanan bir avuç izleyicinin merakı sayesinde sefil sonu birazcık geciktirilmiş olan *Arayan Bulur* gibi bir filmi neden tavsiye ettiğini Matematikçi meslektaşına soracaktı. Bu karmaşık denklemde ilk çözmesi gereken bilinmeyen, Matematik öğretmeninin filmi

seyrettiğinde benzerliği fark edip etmediğiydi, fark ettiyse filmi tavsiye ederken onu niçin uyarmamıştı, Hazır ol, ödün kopacak, diye şakacıktan bir tehditte bulunsa bile yeterdi. Saygı uyandıran büyük baş harfiyle diğer bayağı kaderlerden ayrılan Kadere tam olarak inanmasa da Tertuliano Máximo Afonso, bir araya gelen bunca rastlantı ve tesadüfün henüz ortaya çıkmamış, fakat gelişmesi ve sonucu kesinlikle Kaderin yazıtlarında bulunabilecek bir plana işaret ettiği, varlığını ve üzerimizdeki hükmünü doğru olarak kabul ettiği bu Kaderin zamanın başlangıcında, başımızdan ilk saç telinin düştüğü ve dudaklarımızdaki son gülümsemenin solduğu gün tayin edilmiş olduğu fikrini aklından çıkaramıyordu. Tertuliano Máximo Afonso kanepede buruşuk ve içi boş bir takım elbise gibi serilmeye son verdi, hayatı boyunca benzerini yaşamadığı kadar şiddetli duygularla dolu bir gece geçirmiş olmasına rağmen elinden geldiğince sağlam bir tavır takınarak ayağa kalktı ve kafasının pek yerinde olmadığını hissederek gökyüzüne göz atmak için pencerenin önüne gitti. Gece hâlâ şehirdeki binaların çatılarının tepesinde asılıydı, sokak lambaları halen yanıyordu, fakat sabahın ilk ışıkları atmosferin üst kısımlarını belli belirsiz şeffaflaştırmaya başlamıştı. Böylece Tertuliano dünyanın bugün sona ermeyeceğini anladı, çünkü sırf her şeye hayat veren varlık hiçliğin başlangıcına tanıklık edebilsin diye güneşi boş yere doğdurmak affedilmez bir israf olurdu, işte bu yüzden kavramların arasındaki bağlantı hiç kesin değildi ve anlaşılır olmaktan epey uzaktı, Tertuliano Máximo Afonso'nun sağduyusu, resepsiyon görevlisi televizyonda belirdiğinden beri eksikliği hissedilen öğüdü vermek için sonunda vücuda geldi, öğüdü şu şekildeydi, Meslektaşının sana bir açıklama yapmasını istiyorsan bunu bir an önce talep et, böyle yapman, gırtlağına kadar sorulara ve şüphelere batmış halde gezinmenden çok daha iyidir, benim sana tavsiyemse diline hâkim olman, sözlerine dikkat etmendir, elinde sıcak bir patates tutuyorsun,

yanmak istemiyorsan onu bırakmalısın, kasedi hemen bugün videocuya geri ver, böylece konuyu kapatmış ve esrara daha başlamadan son vermiş olursun, böylece bu esrar bilmeyi, görmeyi veya yapmayı istemeyeceğin şeyleri su yüzüne çıkaramaz, hem senin kopyan olan birinin olduğunu farz edelim, veya sen onun kopyası ol, ki görünüşe bakılırsa böyle birisi gerçekten de var, bu kişinin peşine düşmek için hiçbir zorunluluğun yok, böyle bir tip zaten vardı ve sen bunu bilmiyordun, sen de varsın ve o bunu bilmiyor, birbirinizi hiç görmediniz, yolda hiç rastlaşmadınız, bence yapabileceğin en iyi şey, Peki ya onunla bir gün karşılaşırsam, yolda ona rastlarsam, diyerek sağduyusunun lafını kesti Tertuliano Máximo Afonso, Seni ne gördüm, ne de tanıyorum dercesine yüzünü başka tarafa çevirirsin, Peki ya yanıma gelirse, Birazcık olsun mantığı varsa aynen senin gibi davranır, Herkesin mantıklı davranmasını bekleyemezsin ki, Zaten dünya bu yüzden bu halde, Sorumu cevaplamadın, Hangi sorunu, Yanıma gelirse ne yapacağım, Aman ne olağanüstü, inanılmaz, tuhaf bir tesadüf dersin, hangi sözcüğü seçeceğin sana kalmış, ama tesadüf olduğunu vurgulamalısın, sonra da sohbete son verirsin, Hepsi bu mu, Hepsi bu, Bu terbiyesiz, kaba bir davranış olur, Bazen insanın daha kötü durumlardan kaçınmak için bu tip şeyler yapması gerekir, böyle davranmazsan sonrasında neler olacağını biliyorsun, laf lafı açacak, ilk karşılaşmanın ardından ikincisi, üçüncüsü gelecek, sonra bir de bakmışsın ki hayatını tanımadığın birine anlatmaya başlamışsın, kişisel sorunlar söz konusu olduğunda tanımadığın insanlara çok dikkat etmen gerektiğini öğrenecek kadar yaşlısın, ve açıkçası bulaşmak üzere olduğun bu karışıklıktan daha kişisel ve içten bir durum düşünemiyorum, Aynım olan bir kişiyi yabancıdan saymak zor, Bırak şimdiye kadarkinden farksız bir kişi olmaya devam etsin, tanımadığın biri olarak kalsın, Evet, ama asla bir yabancı olamaz, Hepimiz birbirimize yabancı sayılırız, bizler bile, Kimi kastediyorsun, Se-

ni ve beni, sağduyunu ve bizzat kendini, doğru düzgün konuştuğumuz bile yok, kırk yılda bir görüşüyoruz, ve dürüst olmak gerekirse görüştüğümüze pek değdiği de söylenemez, Suç benim, Suç bana da ait, doğa veya şartlar gereği paralel yolları takip etmek durumundayız, fakat bizi ayıran veya bölen mesafe öyle büyük ki genelde birbirimizi duymuyoruz, Şu anda seni duyuyorum, Şu an acil bir durum söz konusu ve acil durumlar kişileri yakınlaştırır, Her şey olacağına varır, Bu felsefeyi bilirim, insanlar buna yazgıcılık, kadercilik, kısmetçilik derler, oysa aslında, her zamanki gibi, canının istediğini yapacağın anlamına gelir, Yapmam gerekeni yapacağım anlamına gelir, o kadar, Bazı insanlar için yaptıklarıyla yapılmasını gerektiğini düşündükleri şey aynıdır, Sağduyum olarak ne dersen de, irade meseleleri bu kadar basit değildir, basit olan kararsızlıktır, belirsizliktir, çözümsüzlüktür, Kırk yıl düşünsem aklıma gelmezdi, Hiç şaşırma, öğrenmenin yaşı yoktur, Benim görevim sona erdi, belli ki sen canının istediğini yapacaksın, Aynen öyle, Öyleyse hoşça kal, gelecek sefere görüşmek üzere, kendine iyi bak, Herhalde yine bir acil durumda görüşürüz, Vaktinde yetişebilirsem görüşürüz. Sokak lambaları sönmüştü, trafik her dakika artıyordu, gökyüzü giderek daha açık bir maviye bürünüyordu. Şafak vaktinin kimileri için ilk günü, kimileri için son günü, çoğu insan içinse hayatta geçirilmesi gereken bir fazladan günü daha ifade ettiğini hepimiz biliriz. Tarih öğretmeni Tertuliano Máximo Afonso içinse içinde bulunduğumuz, ya da var olmaya devam ettiğimiz bugünün ne son günümüz, ne de hayatta geçirilmesi gereken fazladan bir günümüz daha olduğunu düşünmek için bir sebep vardı. Bugünün dünyaya başka bir ilk gün, başka bir başlangıç olarak, dolayısıyla da başka bir kaderle alakalı olarak geldiğini söyleyebiliriz. Her şey Tertuliano Máximo Afonso'nun bugün atacağı adımlara bağlı. Ancak, tıpkı eskiden dendiği gibi, tören alayı kiliseden çıkmak üzere. Biz de onu takip edelim.

Şu suratın haline bak, diye homurdandı Tertuliano Máximo Afonso aynaya bakarak, haksız da sayılmazdı. Sadece bir saat uyumuştu, gecenin geri kalanını yukarıda, belki de aşırı ayrıntıya kaçılarak anlatılan şaşkınlık ve dehşetle boğuşarak geçirmişti, yine de ayrıntılardaki bu aşırılık affedilebilir, çünkü Tertuliano Máximo Afonso'nun öğrencilerine öğretmek için uğraşıp didindiği insanlık tarihinde, birbirinin aynısı iki insan asla aynı yerde ve aynı tarihte bulunmamıştır. Eski devirlerde fiziksel olarak tamamen benzeşen insanlara rastlanmıştır, erkek de olsalar, kadın da olsalar bu insanların arasında daima onlarca, yüzlerce, binlerce yıl ve onlarca, yüzlerce, binlerce kilometre var olmuştur. Bilinen en çarpıcı vaka, günümüzde ortadan kaybolmuş olan bir şehirde ortaya çıkmıştır, bu şehirdeki aynı sokakta, aynı evde, iki yüz elli sene arayla, aynı aileden olmayan, birbirinin tıpatıp aynısı iki kadın dünyaya gelmiştir. Bu mucizevi olaya dair ne yazılı, ne de sözlü bir kayıt vardır, ki bu gayet anlaşılır bir durumdur, çünkü ilk kadın doğduğunda ikincinin doğacağı kimsenin aklına gelmemiş, ikinci kadın dünyaya geldiğindeyse aradan geçen zamandan ötürü ilki tamamen unutulmuştur. Böyle olması çok doğaldır. Her ne kadar yazılı belgeler veya görgü tanıkları mevcut olmasa da, günümüzde ortadan kaybolmuş olan şehirde meydana gelmiş bu olayın aynen anlattığımız, anlatacağımız veya anlatabilecek olduğumuz şekilde gerçekleştiğini doğrulayabilir, hatta gerekirse şerefimiz üstüne yemin edebiliriz. Tarihin bir hakikati yazmamış olması o hakikatin meydana gelmediği anlamına gelmez. Sabah tıraşını tamamladığında, Tertuliano Máximo Afonso karşısındaki suratı alıcı gözüyle inceledi ve görünüşünün düzeldiğine karar verdi. Hakikaten, herhangi bir tarafsız kişi, erkek de olsa kadın da olsa, Tarih öğretmeninin yüz hatlarını, bir bütün olarak bakınca, uyumlu olarak nitelemekten çekinmeyecek, ayrıca yüzdeki kimi asimetrilerin ve belli belirsiz hacimsel farkların, fazlasıyla düzgün olan surat-

ların sahip oldukları tatsızlığa, tabiri caizse, lezzet katan olumlu unsurlar olduğunu belirtmeden geçmeyecektir. Tertuliano Máximo Afonso'nun mükemmel görünümlü bir adam olduğunu iddia etmiyoruz, ne o böyle kendini beğenmişliklere kapılır, ne de biz böyle hayalciliklere, ama birazcık yeteneği olsaydı tiyatrolarda başrol oyuncusu olabilirdi. Ve tiyatroda rol alabiliyorsa, filmlerde de oynayabileceğine şüphe yoktu. Burada bir parantez açmak şart. Anlatılarda bazı önemli anlar vardır, ve bu da, biraz sonra görüleceği üzere, o anlardan biri, anlatıcının fikir ve hisleriyle anlatıdaki karakterlerin hissettikleri veya düşündükleri arasında bir paralellik görülmeye başlanması, iyi yazım yasalarınca kesinlikle yasaklanmalıdır. Bu sınırlayıcı yasaların, ki eğer var olsalardı herhalde zorunlu olmazlardı, dikkatsizlik veya saygısızlık sonucunda çiğnenmesi, bir karakterin, özerk düşünce ve duygularını kendisine ihsan edilen role uygun biçimde, elinden alınamaz hakkı uyarınca takip etmek yerine kendisini keyfi düşünsel veya ruhsal ifadelerin saldırısı altında bulmasıyla sonuçlanır, ki geldikleri yere bakılırsa bu ifadeler kendisine pek de yabancı sayılmazlar, fakat yine de, eninde sonunda, zamansızca ve bazen de beraberlerinde felaketler getirerek ortaya çıkabilirler. Tertuliano Máximo Afonso'nun başına gelen de tam olarak buydu. Aynaya, uykusuz geçirilmiş bir gecenin yüzünde bıraktığı hasarı ölçmek istercesine bakıyordu, aklındaki tek düşünce buyken, aniden, anlatıcının kendisinin dış görünümü ve gelecekte, gerekli yeteneğe sahip olduğu ortaya çıktığı takdirde görünümünün tiyatro veya sinema sanatının hizmetine sunulabileceği hakkındaki uğursuz düşünceleri sonucunda dehşetengiz diye sınıflamanın abartılı kaçmayacağı bir tepki verdi. Resepsiyon görevlisi rolündeki adam burada olsaydı, diye düşündü, duygusallığa kapılarak, burada, bu aynanın önünde olsaydı, göreceği surat benimkinin aynısı olacaktı. Tertuliano Máximo Afonso diğer adamın filmde bıyıklı olduğunu hatırlamıyor diye

onu suçlayacak değiliz, bunu hatırlamadığı doğru, ama belki de adamın şimdilerde bıyıksız olduğuna kesinlikle emin olduğu için böyle düşünmüştü, dolayısıyla da önsezi adı verilen esrarlı anlayışa başvurması gerekmemişti, çünkü cevapların en mantıklısını kendi tıraşlı, sakal ve bıyıktan arınmış yüzüne bakarak bulmuştu. Hassasiyet sahibi hiçbir insan, yalnız başına yaşayan bir kişinin evcimen dünyasına son derece uygunsuz olan o sıfatın, yani dehşetengiz sözcüğünün, çalışma masasından siyah bir keçeli kalem alıp koşarak banyoya dönen ve yine aynanın karşısına geçerek kendi görüntüsüne, üstdudağının üzerine, resepsiyon görevlisininkinin aynısı, başrol oyuncularına layık, ince, zarif bir bıyık çizen adamın aklından geçenleri tanımlamakta gayet başarılı olduğunu inkâr etmeyecektir. Bıyığı çizdiği anda Tertuliano Máximo Afonso adı ve hayatı hakkında hiçbir şey bilmediğimiz aktöre dönüştü, lisede Tarih öğretmenliği yapan adam artık burada değil, bu ev onun değil, aynadaki yüzün artık başka bir sahibi var. Bu durum bir dakika daha devam etseydi bu banyoda her şey olabilirdi, bir sinir krizi, ani bir çılgınlık nöbeti, şiddetli bir cinnet. Neyse ki, gelecekte tekrarlanacağı şüphe götürmeyen kimi davranışları tersini ima etmiş olsa da, Tertuliano Máximo Afonso sağlam bir tiptir, bir an durumun hâkimiyetini kaybetse de yeniden toparlanabildi. Bir kâbustan kaçmanın tek yolunun, ne kadar zor olsa da, gözleri açmak olduğunu hepimiz biliriz, fakat bu seferki çözüm gözlerini, kendi gözlerini değil, aynadaki yansımanın gözlerini kapamaktı. Henüz tanışmamış bu Siyam ikizleri birbirlerinden, adeta bir duvar kadar etkili bir tıraş köpüğü sıkımıyla ayrılıyorlardı, ve Tertuliano Máximo Afonso'nun sağ avucu aynaya yaslanıp iki adamın da yüzlerini ortadan kaldırdı, böylece artık beyaz bir köpük ve yavaşça aşağı akan ince, siyah izlerle lekelenmiş bir yüzeyde buluşmaları veya tanışmaları mümkün olmayacaktı. Tertuliano Máximo Afonso aynaya bakmayı bıraktı, artık evde yalnızdı. Duş ka-

binine girdi ve doğduğundan beri soğuk suyun haşin erdemlerine son derece şüpheyle yaklaşsa da, babası hep bedeni uyandırmak ve beyni harekete geçirmek için soğuk sudan daha iyi bir şey olmadığını söylerdi, bu sabah buz gibi, insana rehavet verse de nefis olan sıcak suya dokunmadan bir duş almanın halsiz başına iyi gelebileceğini ve içindeki, her an fark ettirmeden uykuya dalmaya çalışan kısımları hepten uyandırabileceğini düşündü. Yıkanmış, kurulanmış ve saçları aynaya bakmadan taranmış halde yatak odasına gitti, yatağını çabucak topladı, giyindi ve her zamanki gibi portakal suyu, kızarmış ekmek, sütlü kahve ve yoğurttan oluşan kahvaltısını hazırlamak üzere mutfağa gitti, öğretmenlerin okula gitmeden önce çok iyi beslenmeleri gerekir, çünkü bilgi ağaçlarını veya çalılıklarını genelde verimliden ziyade kısır topraklara dikmek gibi müthiş zor bir işleri vardır. Vakit henüz çok erken, derse saat on birde girecek, fakat içinde bulunduğu durum düşünüldüğünde bugün evde kalmayı istememesini anlayışla karşılamak lazım. Dişlerini fırçalamak için yeniden banyoya gitti ve dişlerini fırçalarken aniden üst kattaki komşusunun bugün eve gelip temizlik yapacağını hatırladı, komşusu yaşlı bir kadındı, duldu ve çocuğu yoktu, altı sene önce, yeni komşusu Tertuliano Maximo Afonso'nun da kendisi gibi yalnız yaşadığını fark edince adamın kapısında belirmiş ve evinin temizliğini yapabileceğini söylemişti. Hayır, temizlik günü bugün değil, aynayı olduğu gibi bırakacak, tıraş köpüğü kurumaya başladı bile, parmak ucuyla dokunulunca hemen dökülür, ama şimdilik aynaya yapışık halde ve ardında kimse gözükmüyor. Tertuliano Máximo Afonso dışarı çıkmaya hazır, çoktan kararını vermiş, başına gelen rahatsız edici olayları sakin kafayla değerlendirebilmek için okula arabayla gidecek, böylece maddi sebeplerden dolayı son zamanlarda sıklıkla kullanmaya başladığı sıkış tıkış toplu taşıma araçlarında sürünmek zorunda kalmayacak. Sınav kâğıtlarını çantasına koydu, durup birkaç saniye boyunca

kasedin kutusuna baktı, sağduyusunun tavsiyelerini dinlemek için uygun bir andı, kasedi videodan çıkarıp kutusuna koyacak ve dosdoğru dükkâna gidecekti, İşte burada, diyecekti tezgâhtaki görevliye, filmin ilginç olduğunu sanmıştım, ama değilmiş, seyrettiğime değmedi, vaktimi boşuna harcadım, Başka bir film ister miydiniz, diye soracaktı görevli, daha dün dükkâna gelmiş olan bu müşterinin adını hatırlamaya çalışırken, oldukça geniş bir arşivimiz var, her türde bir sürü güzel filme sahibiz, eski filmlerimiz de var yeni filmlerimiz de, ah, Tertuliano, tabii bu son iki sözcük telaffuz edilmeyecek, sadece hayali bir alaycı gülümsemenin eşliğinde akıldan geçirilecekti. Artık çok geç, Tarih öğretmeni Tertuliano Máximo Afonso merdivenlerden inmek üzere, bu, sağduyunun yenilgiyi kabul edeceği ilk savaş değil.

Tertuliano Máximo Afonso, sabahın ilk saatlerinin tadını çıkarmak isteyen birisi gibi, arabasını şehrin sokakları boyunca yavaşça sürdü, ve bu esnada, yeşile dönmekte geciken birkaç kırmızı ve sarı ışığa rağmen, ne kadar kafa çatlatsa da, her aydın insanın bileceği üzere, çözümü tamamen ellerinde olan durumuna çözüm bulamadı. Durumun neden bu kadar zor olduğunu biliyordu, ve okulun bulunduğu sokağa saptığı sırada bunu kendi kendine de yüksek sesle itiraf etmişti, Tüm bu saçmalıkları geride bırakabilir, bu çılgınlığı unutabilir, bu abukluğu kafamdan çıkarabilirsem, bu noktada duraksadı ve cümlesindeki ilk öğenin yeterli olacağını düşündü, ve kararını verdi, Ama bunu yapamam, böylece bizler de bu kafası karışık adamın nasıl bir takıntıya kapıldığını açıkça görmüş olduk. Tarih dersi, önceden de belirtildiği gibi, saat on birde, yani başlamasına halen iki saat var. Matematik öğretmeni er ya da geç Tertuliano Máximo Afonso'nun çantasında getirdiği sınavları inceliyormuş numarası yaparak kendisini beklediği öğretmenler odasına gelecek. Dikkatli bir gözlemci, adamın numara yaptığını kısa sürede fark edebilir, fakat bunu fark etmek için bu öğretmenlerden

hiçbiri ilk okumada düzelttiği bir yanlışı yeniden gözden geçirmeye zahmet etmeyecektir, bu yeni hatalarla karşılaşma veya yeni düzeltmeler üretmek zorunda bulunma olasılığının yüksek olmasından değil, basit bir prestij, otorite ve yeterlilik meselesinden dolayı veya düzeltilmiş olan bir hatanın zaten düzeltilmiş olduğu ve geri dönmenin hem gereksiz hem de olanaksız olmasındandır. Tertuliano Máximo Afonso'nun tek ihtiyacı olan şey de kendi hatalarını düzeltmekti, tıpkı şu anda dalgın gözlerle okumakta olduğu sınavlardan birinde olduğu gibi, doğru olan bir şeyi düzeltmiş ve beklenmedik bir hakikatin yerine bir yalan koymuştu. Ne kadar hatırlatılsa azdır, en önemli icatlar, ne yaptıklarının farkında olmayan kişiler tarafından gerçekleştirilmiştir. Tam o sırada Matematik öğretmeni içeri girdi. Tarih öğretmenini görünce doğrudan onun yanına gitti, İyi günler, dedi, Merhaba, iyi günler, Rahatsız ediyor muyum, diye sordu, Hayır, olur mu hiç, sınavları ikinci kez gözden geçiriyordum, zaten her şeyi düzeltmiştim, Nasıl gidiyorlar, Kim, Sizin öğrenciler, Her zamanki gibi şöyle böyle, ne iyi ne kötü, Biz de onların yaşındayken aynen öyleydik, dedi Matematik öğretmeni, gülümseyerek. Tertuliano Maximo Afonso, meslektaşının kendisine filmi kiralayıp kiralamadığını, seyredip seyretmediğini, beğenip beğenmediğini sormasını bekliyordu, fakat Matematik öğretmeni konuyu çoktan unutmuşa benziyordu, dün aralarında geçen ilginç sohbet adamın aklından çıkmış gibiydi. Kalkıp kendine bir fincan kahve doldurdu, yerine dönüp oturdu ve gazetesini rahat bir tavırla masanın üstüne açtı, dünyanın ve ülkenin genel gidişatından haberdar olmaya hazırdı. Ön sayfadaki başlıklara göz atıp her birinde burnunu hoşnutsuzlukla kırıştırdıktan sonra, Bazen dünyanın içine düştüğü facianın bizim suçumuz olup olmadığını merak ediyorum, dedi, Bizim mi, kimin, benim mi, sizin mi, diye sordu Tertuliano Máximo Afonso, konu ilgisini çekmiş gibi davranarak, sohbetlerinin başlangıcı aklını kemiren dertler-

den uzak olsa da eninde sonunda esas meseleye gelecekleri-ne emindi, Bir sepet dolusu portakal düşünün, dedi öteki, bu portakallardan birinin, sepetin en dibindeki bir portakalın çürümeye başladığını düşünün, sonra diğer portakalların da birer birer çürüdüğünü düşünün, çürümenin nerede başladı-ğını söylemek mümkün mü, işte benim kafama takılan soru bu, Bu portakallar ülkeleri mi yoksa insanları mı temsil edi-yorlar, diye sordu Tertuliano Maximo Afonso, Ülkelerin içinde insanlar var, dünyanın içinde ülkeler var, insansız ülke olmadığına göre çürüme kaçınılmaz olarak insanlardan baş-lıyor, Peki suçlu neden biz, yani siz ve ben olacakmışız, Ne-ticede birisi suçlu, Sanırım toplum unsurunu göz ardı ediyor-sunuz, Toplum dediğiniz, aziz dostum, tıpkı insanlık gibi bir soyutlamadan ibarettir, Matematik gibi mi yani, Matematik-ten çok daha öte, toplumun yanında matematik tıpkı bu ma-sanın tahtası gibi somut kalıyor, Sosyal bilimleri hiçe mi sa-yıyorsunuz yani, Sosyal bilimler denen şeylerin genelde in-sanlarla alakası bile yoktur, Aman bu dediğinizi sosyologlar duymasın, yoksa sizi toplumsal ölümlerin en beterine mah-kûm ederler, Insanın üyesi olduğu orkestranın müziğiyle ve bu müziğin kendine düşen kısmını çalmayla tatmin olması sıklıkla düşülen bir hatadır, bu hataya müzisyen olmayanlar arasında daha da sık rastlanır, Bazı kişilerin sorumluluk bi-linci diğerlerine göre daha kuvvetlidir, mesela siz ve ben, biz-ler nispeten masum kişileriz, en azından kötünün iyisiyiz, Ah şu vicdanım rahat lafları yok mu, Vicdanım rahat diye söy-lediğim gerçek olmaktan çıkacak değil ya, Evrendeki tüm in-sanları aklamanın en iyi yolu, herkes suçlu olduğuna göre kimsenin suçlu olmadığı sonucuna varmaktır, Belki de bu konuda elimizden hiçbir şey gelmez, belki de bunlar dünya-nın olağan sorunlarıdır, dedi Tertuliano Máximo Afonso, konuyu kapatmak istercesine, fakat Matematik öğretmeni belli ki altta kalmak istemiyordu, Dünyanın sorunları zaten insanlar tarafından yaratılır, dedi ve başka bir şey söyleme-

den gazetesine gömüldü. Dakikalar geçiyor, Tarih dersinin saati yaklaşıyordu ve Tertuliano Máximo Afonso kendisini asıl ilgilendiren konuyu nasıl açacağını bilemiyordu. Meslektaşına doğrudan bir soru yönelterek lafa girebilir, gözlerini onun gözlerine dikip, aklına hiçbir şey gelmemiş olmasına rağmen, Aklıma gelmişken, diyerek sözü istediği yere getirebilirdi, oysa dillerdeki destekçi sözcükler tam da böyle durumlarda kullanılmak için vardırlar, bir konuya acilen geçme ihtiyacı hissedildiğinde fazlaca hevesli gözükmemek için, kabalık etmeden aniden-aklıma-gelmiş-gibi-davranıyorumama-çaktırma havasında, Aklıma gelmişken, diyecekti, filmdeki resepsiyon görevlisinin benim canlı bir suretim olduğunu fark ettiniz mi, fakat böyle yaparsa elindeki tüm kartları bir anda açmış olacak, henüz ikinci bir kişiye bile doğru düzgün açılmamış bir sırra üçüncü birini katmış olacaktı, üstüne bir de, Söyleyin bakalım bu benzerinizle hiç yüz yüze geldiniz mi, benzeri merak dolu sorulara kaçamak cevaplar vermek durumunda kalacaktı. Tam o anda Matematik öğretmeni gözlerini gazetesinden kaldırdı ve, Söyleyin bakalım, dedi, bahsettiğim filmi kiraladınız mı, Kiraladım, kiraladım, dedi Tertuliano Máximo Afonso neşeyle karışık bir heyecanla, Beğendiniz mi peki, Eğlenceli bir filmdi, Depresyonunuza iyi geldi mi, daha doğrusu sıkıntınıza, Ha sıkıntı, ha depresyon, isme takılmamak lazım, Film keyfinizi yerine getirdi mi, Sanırım getirdi, en azından birkaç kez gülmeyi başardım. Matematik öğretmeni ayağa kalktı, onun öğrencileri de kendisini bekliyorlardı, Tertuliano Máximo Afonso'nun nihayet, Aklıma gelmişken, demesi için bundan iyi fırsat olamazdı, *Arayan Bulur*'u en son ne zaman izlemiştiniz, hatırlamıyorsanız çok da önemli değil, merakımdan soruyorum, Son izleyişim ilk izleyişimle aynıydı, ilk izleyişim de sonuncusuyla, Ne zaman izlediniz yani, Bir ay kadar önce, bir arkadaşım ödünç vermişti, Ben de filmi koleksiyonunuzun bir parçası sanmıştım, Olur mu hiç, bende olsa zaten size bizzat

ödünç verirdim, boşuna kiralatmazdım. Koridora çıkmış, sınıflarına doğru gitmekteydiler, Tertuliano Máximo Afonso içinde büyük bir ferahlık duyuyor, kendini, sıkıntısı birden buharlaşıp belki de bir daha dönmemek üzere uzayın sonsuzluğuna karışmış gibi hissediyordu. Koridorun sonundaki köşede birbirlerinden ayrılacak, her biri kendi sınıfına gidecekti ve köşeye varıp ikisi de, Görüşmek üzere, dedikten sonra Matematik öğretmeni dört adım kadar atıp arkasına döndü ve sordu, Aklıma gelmişken, filmdeki yardımcı aktörlerden birinin aşırı derecede size benzediğini fark ettiniz mi, onunki gibi bir bıyığınız olsa birbirinizin tıpatıp aynısı olurdunuz. Tertuliano Máximo Afonso'nun sıkıntısı, gökten inen ani bir yıldırım gibi çatırdayarak geri geldi ve geçici neşesini yakıp küle çevirdi. Tertuliano Máximo Afonso buna rağmen cesaretini topladı ve her hecesinde bayılıp kalacakmış izlenimi veren bir sesle, Evet, fark ettim, hayret verici bir tesadüf, kesinlikle olağanüstü, dedi ve kuru bir gülümsemeyle ekledi, Benim bıyığım olsa, o da Tarih öğretmeni olsa birbirimizin aynısı olurduk. Meslektaşı ona uzun bir süre ayrı kaldıktan sonra ilk kez karşılaşıyorlarmış gibi garipseyerek baktı, Şimdi hatırladım da, birkaç sene önce sizin de bıyığınız vardı, dedi ve Tertuliano Maximo Afonso, temkini bir yana bırakarak, yolunu kaybetmesine rağmen tarif falan dinlemek istemeyen bir adam gibi karşılık verdi, Belki de o zamanlar öğretmenlik yapan oydu. Matematik öğretmeni ona yaklaştı ve elini babacan bir tavırla omzuna koydu, Siz hakikaten depresyondasınız, bu tip bir olay, böylesine alelade, önemsiz bir tesadüf sizi bu kadar etkilememeli, Etkilenmiş değilim, uykusuzum o kadar, geceyi rahatsız geçirdim, Geceyi rahatsız geçirmeniz, büyük olasılıkla, etkilenmiş olmanızdandır. Matematik öğretmeni Tertuliano Máximo Afonso'nun omzunun, elinin altında gerildiğini hissetti, adamın bedeni tepeden tırnağa kaskatı kesilmiş gibiydi ve bu durum Matematik öğretmeni üzerinde öyle güçlü bir şaşkın-

lık yarattı, öyle yoğun bir etki bıraktı ki elini çekmek zorunda kaldı. Hareketi olabildiğince sakin, reddedilmiş olduğunu belli etmemeye çalışan bir tavırla yapmış olsa da Tertuliano Máximo Afonso'nun bakışlarındaki alışılmadık sertlik kuşkuya yer bırakmıyordu, dostane fakat kendini üstün gören bir rahatlıkla ilişki kurmuş olduğu barışçıl, yumuşak başlı, uysal Tarih öğretmeni o anda başka birine dönüşmüştü. Matematik öğretmeni önüne kurallarını bilmediği bir oyun konmuş gibi şaşkınlıkla, Pekâlâ, dedi, daha sonra görüşürüz, bugün öğle yemeğini okulda yemeyeceğim. Tertuliano Máximo Afonso cevap olarak başını eğmekle yetindi ve sınıfına gitti.

Birkaç satır geride kalmış olan hatalı saptamanın aksine, ki burada basit bir ev ödevinden en az bir basamak daha üstün bir yazı yazdığımız için bu hatayı o anda düzeltmemiştik, adam değişmemişti, adam aynı adamdı. Tertuliano Máximo Afonso'nun tavrındaki, Matematik öğretmenini bir hayli sıkıntıya sokan ani değişiklik, kaba tabirle uysalların öfkesi diye bilinen psikopatolojik kavramın somatik bir dışavurumundan öte değildi. Anafikirden kısa bir süreliğine ayrılıp klasik sınıflandırma yöntemine başvurursak derdimizi daha iyi anlatabiliriz, bilimdeki modern gelişmeler tarafından pek itimat görmeyen bu yöntem insan davranışlarını dört ana başlık altında toplar, melankolik, siyah safra tarafından ortaya çıkarılır, balgamlı, anlaşılabileceği üzere balgamın eseridir, kanlı, tabii ki kanla alakalıdır, ve son olarak safralı, ki o da beyaz safranın bir sonucudur. Kolaylıkla anlaşılacağı üzere bu dörtlü ve simetriye dayanan davranış sınıflandırmasında uysallara yer yoktur. Oysa her zaman hatalı olmayan Tarih, uysalların o eski zamanlarda da, büyük bir kalabalık halinde yaşamış olduklarına bizi temin eder, öyle ki sürekli yazılmakta olan Tarihin bir bölümü olan Günümüz de bizlere uysalların halen var olduklarını bildirmekle kalmaz, sayılarının eskisine göre daha fazla olduğunu da söyler. Bu tuhaflığın açıklaması, Antik Çağların karanlık gölgelerini Şimdinin şen aydınlıkları gibi algılamamıza yarar, bu açıklama sayesinde ayrıca, üstte belirtilen klinik durum tanımlandığı ve kabul edildiğinde diğer bir davranışın unutul-

duğu ortaya çıkabilir. Burada devreye gözyaşı giriyor. Böylesine somut, akıcı ve bol bir şeyin, Antik Çağların saygıdeğer bilgeleri tarafından fark edilmemiş olması ve bilgelikleri eskilerinkinden az olmasa da onlardan çok daha az saygıdeğer olan Şimdinin bilgeleri tarafından neredeyse hiç dikkate alınmış olmaması felsefi açıdan bir rezalettir demeyelim de, şaşırtıcıdır diyelim. Bu bitmek bilmez arasözün uysalların öfkesiyle ne ilgisi olduğunu, bilhassa da bu öfkeyi pervasızca açık etmiş olan Tertuliano Máximo Afonso'yu ağlarken bile görmediğimiz halde neden bu konudan kapsamlıca bahsettiğimizi merak etmişsinizdir. Davranış tıbbı teorisinde gözyaşının eksikliği hakkında yapmış olduğumuz kınama, doğaları gereği daha hassas ve bu yüzden de hislerin bu sıvı dışavurumuna daha eğilimli olan uysalların her gün ellerinde mendillerle burunlarını ve dakikada bir ağlamaktan kızarmış gözlerini silerek dolaştıkları anlamına gelmez. Erkek de olsa kadın da olsa insan yalnızlık, terk edilmişlik, utangaçlık, sözlüklerin sosyal ilişkiler sonucunda ortaya çıkan kederli ruh hali diye tanımladıkları, iradeye, duruşa ve beyne etkileri olan olumsuz sözcükler dolayısıyla içlerinde bir şeylerin koptuğunu hissedebilir ve yine de, bazen basit bir sözcük yüzünden, incir çekirdeğini doldurmayacak bir şey yüzünden, biraz önce Matematik öğretmeninin düşünmeden yaptığına benzer iyi niyetli ama aşırı koruyucu bir hareket yüzünden, barışçıl, yumuşak başlı, uysal kişi aniden buharlaşır ve yerine, insan ruhu hakkında her şeyi bildiklerini sananları dehşete ve hayrete sürükleyerek, uysalların kör ve yıkıcı öfkesi gelir. Bu öfke genelde uzun sürmese de görenin içine korku salar. İşte bu yüzden, çoğu kişinin yatmadan önce ettiği dua ebedi Babamız veya ezeli Meryem Ana duaları değil şu duadır, Bizi tüm kötülüklerden koru, Tanrım, en çok da uysalların öfkesinden. Aslında Tarih öğrencileri bu duayı alışkanlık haline getirmiş olsalar epey fayda görebilirlerdi, fakat gençlikleri dolayısıyla böyle bir alışkanlığın pek mümkün olma-

dığını söyleyebiliriz. Onların vakti de elbet gelecek. Tertuliano Máximo Afonso sınıfa suratı asık girdi ve bunu fark eden, kendini diğerlerinden daha uyanık gören öğrencilerden biri, yanındakinin kulağına, Herifin cinleri tepesinde, diye fısıldadı, oysa bu doğru değildi, öğretmene bakılınca görülenler, adamın içinde yaşamış olduğu fırtınanın nihai kalıntılarından ibaretti, sona kalan esintiler, gecikmiş bir çiselemeye, başlarını dik tutmak için debelenen, esneklikten yoksun ağaçlar. Bu saptamanın doğruluğunu kanıtlamak istercesine, Tertuliano Máximo Afonso yoklamayı yaptıktan sonra katı ve ciddi bir sesle konuştu, Son yazılı sınavların kontrolünü gelecek hafta yapmayı düşünüyordum, ama dün akşam boş vakit bulunca daha erken tamamladım. Çantasını açtı, kâğıtları dışarı çıkarıp kürsünün üzerine koydu ve konuşmaya devam etti, Hepsi kontrol edildi, yapılan hatalara göre not verildi, ama bugün her zamankinden farklı olarak sınavları sizlere geri vermek yerine bu dersimizi hataları incelemeye ayıracağız, yani her birinizden, yapmış olduğunuz hataların sebebini açıklamanızı istiyorum, hatta duyacağım açıklamalar sonucunda, vermiş olduğum notu değiştirmeye ikna bile olabilirim. Bir saniye durakladıktan sonra ekledi, Daha yüksek bir not vererek, tabii. Sınıfta beliren gülümsemeler son karabulutları da uzaklara götürdü.

Öğle yemeğinden sonra Tertuliano Máximo Afonso da çoğu meslektaşı gibi, bakanlığın eğitimi geliştirme konusunda hazırladığı son önergenin incelenmesi için okul müdürü tarafından toplantıya çağrıldı, buna benzer binlerce önerge zavallı öğretmenlerin hayatlarını, bitmek bilmez bir meteor yağmurunun sıklıkla hedefi bulan tehditkâr meteorlarının arasından geçerek Mars'a yapılan bir seyahate dönüştürür. Konuşma sırası kendisine geldiğinde Tertuliano Máximo Afonso odada bulunan diğer kişilerin garipsedikleri bıkkın ve tekdüze bir tavırla çoktan bayatlamış ve her seferinde masada oturan birkaç kişiyi safça gülümsetecek, müdürün ise

gizlemeyi beceremediği sıkıntısını dışa vuracak bir fikri tekrarlamakla yetindi, Bence, dedi, Tarih öğretimi konusunda önemli olan tek seçenek, tek karar, öğretimin geriden ileriye doğru mu, yoksa benim de savunduğum şekilde, ileriden geriye doğru mu öğretilmesi gerektiğidir, bunun dışında kalan her şey, daha önemsiz olmasa da, bu konuda yapılacak seçime bağlıdır ve bunun doğru olduğunu herkes bilse de bilmiyormuş gibi davranır. Konuşmanın yarattığı etki her zamanki gibiydi, sabrı tükenmekte olan müdürün iç geçirmeleri, öğretmenler arasında bakışmalar ve fısıldaşmalar. Matematik öğretmeni de gülümsedi, fakat onun gülümsemesi dostane bir suç ortaklığını simgeliyordu, Hakkınız var, bunu ciddiye almaya değmez, diyordu sanki. Tertuliano Máximo Afonso da masanın diğer tarafından yaptığı belli belirsiz bir hareketle ona teşekkür ettiğini belirtiyor, ancak bu harekete eşlik eden bir hareket daha vardı ki, terimlerimiz tükendiği için buna alt hareket diyelim, o da koridorda olanların tamamen unutulmadığını adama hatırlatıyordu. Diğer bir deyişle ana hareket, Geçti gitti bitti, dercesine yatıştırıcı bir nitelik taşısa da alt hareket şüpheyle, Evet, ama tam da bitmedi, diye ekliyordu. Bu arada sıradaki öğretmene söz verilmişti ve o, Tertuliano Máximo Afonso'nun aksine, derdini hoşça, düzgünce ve yetkinlikle ifade ediyorken, biz de fırsattan yararlanıp, bildiğimiz kadarıyla ilk kez ortaya çıkan alt hareketler konusunun karmaşıklığını kısa, çok kısa bir açıklama yaparak gidermeye çalışalım. Hani denir ya, Falanca, Filanca ve Felanca, belli bir durumda, şu, bu veya o hareketi yapmışlar, işte böyle deriz, önem vermez, sanki şu veya bu veya o, şüphe, destek veya uyarı aynı şeyi temsil eden hareketlermiş gibi, şüphe daima tedbirli, destek daima şartsız, uyarı daima taraflı, hakikatin bütünüyse, eğer onu gerçekten bilmek istiyorsak ve iletişimin şişman harfleri bizi tatmin etmiyorsa, bir hareketin arkasından tıpkı bir kuyrukluyıldızın kuyruğuna takılan kozmik tozlar gibi alt hareketlerin pırıltılarına dikkat

kesilmemizi talep eder, çünkü, tüm yaşlardan ve anlayışlardan kişiler tarafından kavranabilecek bir karşılaştırma yapmak gerekirse, bu alt hareketler sözleşmelerdeki ufacık harflere benzerler, çözülüp okunmaları emek ister, ama yine de oradadırlar. Rahatlıktan ve zevkten doğan tevazuyu bir yana bırakırsak, çok yakın bir gelecekte alt hareketlerin incelenmesi, tanımlanması ve sınıflandırılması, hem kendi içlerinde hem de aralarında, semiyotik biliminin en verimli dalları haline gelirlerse hiç şaşırmayalım. Bundan çok daha olağanüstü vakalar da mevcuttur. Konuşmakta olan öğretmen de tam bu anda sözünü tamamladı ve tam müdür sıradaki kişiye söz verecekken Tertuliano Máximo Afonso hararetle sağ elini kaldırarak söz almak istediğini işaret etti. Müdür, biraz önce beyan edilmiş görüşler hakkında mı yorum yapmak istediğini sordu ve eğer öyleyse, kendisinin de şüphesiz bildiği geçerli toplantı kurallarına göre, tüm katılımcılar söz alana kadar beklemesi gerektiğini hatırlattı, Tertuliano Máximo Afonso ise hayır efendim diyerek söyleyeceği şeyin ne bir yorum, ne de sevgili meslektaşının yerinde saptamalarıyla ilgili olduğunu, evet, hem geçerli hem de geçersiz kuralları bildiğini ve onlara hep saygı gösterdiğini, yalnızca okul dışında yetişmesi gereken acil işler dolayısıyla toplantıdan çıkmak için izin isteyeceğini belirtti. Bu defa ortada herhangi bir alt hareket yoktu, fakat bir alt ses, başka bir deyişle bir armonik ses vardı, bu ses hem yukarıda açıklanmış olan taze teorinin hem de hareketli ve sözlü iletişim konusunda çeşitlemelere, sadece ikinci ve üçüncü çeşitlemelere değil, dördüncü ve beşincilere de vermemiz gereken önemi vurgulamaktaydı. Bizi ilgilendiren durumdaysa, mesela odada bulunan kişiler, müdür tarafından çıkarılan alt sesin, Tabii, buyurun, çıkabilirsiniz, şeklinde telaffuz edilmiş sözcüklerin altında derin bir rahatlama hissi yarattığını fark etmişlerdir. Tertuliano Máximo Afonso elini cömertçe sallayarak, toplantı katılımcıları için bir hareket, müdür içinse bir alt hareket, veda etti ve dışarı çıktı. Ara-

basını okulun yakınına park etmişti, birkaç dakika sonra arabasının içindeydi ve dün akşamdan beri birbiri ardına gelen olayların şimdilik sonucu olan yere, yani *Arayan Bulur* filminin kasedini kiraladığı dükkâna gitmek üzere arabasını sürerken bakışlarını yola dikmişti. Öğle yemeğini yalnız başına yediği yemekhanede kafasında kabaca bir plan oluşturmuş, meslektaşlarının insanın uykusunu getiren konuşmalarının oluşturduğu koruyucu kalkan altında planını mükemmelleştirmişti ve nihayet videocudaki görevlinin karşısındaydı, hani şu müşterisinin adının Tertuliano olmasını pek komik bulan ve biraz sonra gerçekleşecek olan ticari alışverişin ardından, bu ismin garipliğiyle ismi taşıyan müşterinin aşırı tuhaf davranışları arasındaki rastlantı hakkında düşünmek için daha fazla sebep sahibi olacak olan görevli. İlk başta olayların böyle gelişeceği belli değildi, Tertuliano Máximo Afonso herkes gibi normal bir tavırla dükkâna girdi, herkes gibi iyi günler dedi ve herkes gibi yavaş adımlarla, arada bir duraksayarak ve kaset kutularının yanlarında yazan yazıları görmek için boynunu bükerek rafların arasında dolaştı ve sonunda tezgâha yaklaşıp şöyle dedi, Dün buradan bir kaset kiralamıştım, bilmem hatırladınız mı, onu satın almak için geldim, Evet, gayet iyi hatırlıyorum, *Arayan Bulur* idi, Aynen öyle, onu satın almak istiyorum, Memnuniyetle, ama sizin yararınıza bir tavsiyede bulunmama izin verirseniz, kiralamış olduğunuz kasedi bize geri verip paketi açılmamış bir kaset alırsanız daha iyi olur, çünkü, tahmin edersiniz ki, kasetler kullanıldıkça hem görüntü hem ses açısından kimi bozukluklar ortaya çıkabiliyor, bu bozukluklar önemsiz olsa da bir süre sonra insanı rahatsız edebiliyor, Hiç gerek yok, dedi Tertuliano Máximo Afonso, kiralanmış olduğum kaset işimi görür. Görevli, işimi-görür sözcüklerinin esrarı karşısında şaşırdı, bu ifade video kasetler için pek kullanılmaz, insan video kasedi seyretmek için ister, kaset bunun için doğar, bunun için üretilir, o kadar. Ancak müşterinin tuhaflığı bu kadarla

kalmayacaktı. Görevli, gelecekte başka alışverişler de yaptırabilmek ümidiyle, Tertuliano Máximo Afonso'ya ta Fenikelilerden kalmış olan ihtimamlı davranışları ve ticari nezaketi göstermeye karar verdi, Kiralama fiyatını satış fiyatından düşüyorum, dedi ve fiyatı hesaplarken müşterinin sorusunu duydu, Sizde aynı film şirketinin başka filmleri de var mıdır acaba, Aynı yönetmenin demek istiyorsunuz herhalde, diye sordu görevli, ihtiyatla, Hayır, hayır, aynı film şirketi dedim, benim için önemli olan film şirketi, yönetmen değil, Kusuruma bakmayın, bu işi yıllardır yapmama rağmen böyle bir talebi hiçbir müşteriden duymamıştım, belli bir filmi veya oyuncuyu arayanlar çoktur, arada bir yönetmen arayan da çıkar, ama belli bir film şirketini arayanla hiç karşılaşmamıştım, Öyleyse özel tip bir müşteri olduğum söylenebilir, Gerçekten de öyle, Sayın Máximo Afonso, diye mırıldandı görevli, müşteri kaydına hızlı bir bakış attıktan sonra. Sersemlemiş, şaşırmıştı, ama bir yandan da ani bir ilhamla müşteriye soyadıyla hitap etmeyi aklına getirmiş olduğu için memnundu, ki aynı zamanda ilk isim olarak kullanılabilen bu isimler belki de, o andan itibaren, adamın ilk adını, gerçek adını, uygunsuz bir anda gülme arzusu doğurmuş adını, görevlinin ruhunun karanlık köşelerine itecekti. Bu arada müşteriye aynı film şirketinin başka filmlerinin dükkânda bulunup bulunmadığı konusunda cevap vermesi gerektiğini unuttuğu için Tertuliano Máximo Afonso mecburen soruyu tekrarladı, tekrarlarken de, görünüşe bakılırsa dükkâna salmış olduğu tuhaf kişilik ününü düzeltebilmeyi umarak soruya bir açıklama ekledi, Bu film şirketinin başka filmlerini görmeyi, belli bir sinema filmi şirketinin izleyicilerine adım adım, saniye saniye, kare kare yaydığı açık, örtülü ve gizli eğilimler, hevesler, niyetler ve mesajlar, özetle, ideolojik imgeler hakkında, tabii bilinçli olarak yayılan imgeleri değerlendirme dışında tutarak hazırlamakta olduğum bir incelemenin ileri bir safhasına gelmiş olduğum için istiyorum. Tertuliano Máxi-

mo Afonso söylevini tamamlarken görevli de saf bir hayret ve hayranlıkla, nihayet ne istediğini bilmekle kalmayıp isteme sebeplerini de en iyi şekilde açıklayan bir müşteriyle karşılaşmış olduğu için gözlerini giderek daha kocaman açmıştı, böyle müşterilere ticarette, bilhassa videoculardа nadiren rastlanırdı. Ancak görevlinin saf hayret ve hayranlıkla aydınlanan dalgın yüzünün, aşağılık bir ticari ilgiden doğan nahoş bir leke taşıdığını, aynı anda görevlinin aklından şu düşüncenin geçtiğini de belirtmek gerek, Bahsedilen film şirketi piyasadaki en üretken ve eski şirketlerden biri olduğuna göre, bu müşteri, ki kendisine Sayın Máximo Afonso diye hitap etmeyi asla unutmamalıyım, yapmakta olduğu çalışmayı, incelemeyi, araştırmayı ya da adı her neyse onu tamamlayana dek kasaya oldukça iyi bir para bırakmış olacak. Şirketin tüm filmleri video kaset formatında ellerinde bulunmasa da bu, gelecek vaat eden, ilgiyi hak eden bir işti, Bence öncelikle, dedi görevli, ilk şaşkınlığı üzerinden atmış olarak, film şirketinden tüm filmlerinin bir listesini istemeliyiz, Evet, olabilir, diye karşılık verdi Tertuliano Máximo Afonso, ama bu şimdilik çok gerekli değil, hem büyük olasılıkla çekilmiş olan tüm filmleri seyretmem gerekmeyecek, bu yüzden elinizde olan filmlerle başlayalım, sonra da, ulaştığım sonuç ve kararlara göre, gelecekteki seçeneklerimi daha iyi şekillendirebilirim. Görevlinin ümitleri aniden yok oldu, balon henüz havalanamadan gaz kaybetmeye başlamıştı. Zaten küçük şirketlerin sıkıntıları da böyle sorunlardan kaynaklanır, eşekten her çifte yiyenin bacağı kırılmaz, yirmi dört ayda köşeyi dönemiyorsan belki de yirmi dört yıl didinip dönersin. Altın değerindeki sabır ve katlanmanın iyileştirici etkileri sayesinde moralı az çok düzelmiş olan görevli tezgâhın arkasından çıktı ve raflara yönelip, Bakalım elimizde hangi filmler varmış, deyince Tertuliano Maximo Afonso şöyle karşılık verdi, Bulursanız başlangıç için beş altı film yeterli olacaktır, ne de olsa gece vakti de çalışabiliyorum, Altı kaset en az dokuz saatlik bir

izleme süresi gerektirir, diye hatırlattı görevli, sabahlamanız gerekebilir. Tertuliano Máximo Afonso bu kez karşılık vermedi, aynı şirkete ait bir filmin afişine bakmaktaydı, filmin adı *Sahnenin Tanrıçası* idi ve epey yeni olmalıydı. Başrol oyuncularının isimleri, farklı boyuttaki puntolarla yazılmış ve afişe isimlerinin ulusal sinema camiasında sahip oldukları yerin büyüklüğüne veya küçüklüğüne göre dizilmişlerdi. *Arayan Bulur*'da resepsiyon görevlisi rolündeki aktörün adının orada bulunacak hali yoktu tabii. Görevli, çıkmış olduğu keşif seferinden kucağında altı adet filmle döndü ve kasetleri tezgâha koydu, Elimizde daha fazlası da var, ama madem beş altı film size yetiyor, Bu yeterli, yarın veya daha sonra uğrayıp bulduğunuz diğer filmleri de alırım, Elimizde olmayanları sipariş etmemi ister miydiniz, diye sordu görevli, ölmekte olan ümitlerini canlandırma çabasıyla, Şimdilik burada mevcut olanlarla başlayalım, gerisine sonra karar veririz. Israr etmenin anlamı yoktu, müşteri ne istediğini gerçekten biliyordu. Görevli, kasetlerin birim fiyatını kafasından altıyla çarptı, hesap makinelerinin henüz meydanda olmadığı, hatta rüyalarda bile görülmediği günlerden kalma, eski toprak bir görevliydi, ve bir rakam söyledi. Tertuliano Máximo Afonso, Söylediğiniz rakam kasetlerin satış fiyatı, kiralama fiyatı değil, diyerek onu düzeltti, Diğerini satın aldığınız için bunları da satın almak isteyebileceğinizi düşündüm, diye kendini savundu görevli, Evet, daha sonra bunlardan da birini, belki de hepsini satın alabilirim, ama aradığım şeyi içeren filmler olup olmadıklarına emin olmak için önce filmleri seyretmem, daha doğru bir tabirle, izlemem lazım. Müşterinin açık vermez mantığı tarafından alt edilen görevli fiyatı hızla tekrar hesaplayıp video kasetleri bir naylon torbaya koydu. Tertuliano Máximo Afonso ödemeyi yaptı, iyi günler dileyip yarın görüşeceklerini söyledi ve dışarı çıktı. Sana Tertuliano adını veren kişi ne yaptığını çok iyi biliyormuş, diye dişlerinin arasından homurdandı görevli, hüsranla.

Aktarıcı veya anlatıcıya göre, kurgu tercihinin akademik onay mührüne sahip birine verilmesi olasılığının büyüklüğünün göz önünde bulundurulduğu bu noktada, Tarih öğretmeni şehrin diğer tarafındaki evine varana dek hiçbir şey olmadı demek, en kolay şey olur. Profesyonel vicdan, kurgudaki boşlukları doldurmak uğruna bir sokak karmaşasına veya trafik kazasına yer vermediğinde, bu üç sözcük, Hiçbir Şey Olmadı, bir zaman makinesine binilmiş gibi bir sonraki olaya acilen geçilmek istendiğinde veya, mesela karakterin kafasından geçen düşünceler pek bilinmediğinde, özellikle bu düşüncelerin karakterin sınırları dahilinde davranması ve hareket etmesi gereken yaşam koşullarıyla ilgisi yoksa kullanılır. İşte çiçeği burnunda film meraklısı öğretmen Tertuliano Maximo Afonso da arabasını sürerken aynen böyle bir durumdaydı. Derin düşüncelere dalmasına dalmıştı, fakat düşünceleri son yirmi dört saatte yaşamış olduklarından öylesine uzaktı ki onları dikkate alıp bu anlatıya katarsak, anlatacağımız hikâyenin mecburen baştan aşağı değiştirilmesi gerekirdi. Gerçi bu da hoş olabilirdi, hatta belki, Tertuliano Máximo Afonso'nun düşüncelerini tamamen bileceğimiz için şimdikinden daha bile hoş olurdu, fakat bu aynı zamanda şimdiye kadar sarf ettiğimiz tüm çabayı, zahmetle geride bırakılan bunca sayfayı yok sayıp sıfırlamamız ve en başa, o alaycı ve küstah ilk sayfaya dönmemiz, sadece yeni ve farklı değil, son derece tehlikeli de olduğu şüphe götürmeyen bir maceraya atılmak uğruna verilen onca emeği çöpe atmamız anlamına gelirdi, işte Tertuliano Máximo Afonso'nun düşüncelerine dalmak, bizi böylesine uzaklara sürüklerdi. Öyleyse iki kuşu da kaçırıp hüsrana uğramak yerine, tek bir kuşu elimizde tutmakla yetinelim. Zaten pek vaktimiz de kalmadı. Tertuliano Máximo Afonso park ettiği arabasından çıktı, eve ulaşmak için kat etmesi gereken kısa mesafeyi aşmakta, bir elinde çantasını, diğerindeyse naylon torbayı taşıyor, uyuyacağı saate dek filmlerin kaçını, fiillerden daha res-

mi olanı kullanırsak, izleyeceğini düşünmüyor olsa aklından kim bilir neler geçecek, küçük rollerin oyuncularına ilgi duyunca böyle olur işte, başrol oyuncusu olsaydı daha ilk sahnelerde görünürdü. Tertuliano Máximo Afonso kapıyı açıp evine girdi, kapıyı kapadı, çantasını çalışma masasına, filmlerin içinde bulunduğu torbayı da onun yanına koydu. Evin havası temiz, bir başkasının olduğu hissi yok olmuş, belki de yalnızca, dün gece buraya giren şey evin ayrılmaz bir parçasına dönüşmüş gibi fark edilmez hale gelmiş. Tertuliano Máximo Afonso yatak odasına gidip üstünü değiştirdi, mutfağa gidip hoşuna gidecek bir şey bulabilmeyi umarak buzdolabını açtı ve kapayıp elinde bir bardak ve bir kutu birayla oturma odasına döndü. Video kasetleri torbadan çıkardı ve yapım yıllarına göre sıraya dizdi, en eskisi, *Lanetli Şifre*, görmüş olduğu *Arayan Bulur*'dan iki yıl önce çekilmiş, en yenisiyse önceki yıl çekilen *Sahnenin Tanrıçası*. Geriye kalan dört filmse, eskiden yeniye doğru, *Biletsiz Yolcu, Ölüm Şafakta Saldırır, Alarm İki Kez Çaldı* ve *Beni Başka Bir Gün Ara*. Refleks olarak, sonuncu filmin adından dolayı, başını çevirip kendi telefonuna baktı. Telesekreterinin ışığı, yeni aramalar olduğunu haber veriyordu. Kısa bir tereddüdün ardından mesajları dinlemek için aletin düğmesine bastı. İlk mesaj, tanınacağına emin olduğu için ismini söyleme gereği duymayan bir kadına aitti, yalnızca, Benim, diyerek kendini tanıttıktan sonra konuşmaya devam ediyordu, Niye böyle davranıyorsun anlamıyorum, beni bir haftadır aramıyorsun, niyetin ilişkiyi bitirmekse bunu yüzüme söylemen daha iyi olur, geçen günkü tartışmamız yüzünden böyle bir sessizliğe bürünmemelisin, ama sen bilirsin, ben senden hoşlandığımı biliyorum, hoşça kal, sevgiler. İkinci mesaj da aynı sese aitti, Lütfen beni ara. Üçüncü mesajsa Matematik öğretmenindendi, Sevgili dostum, diyordu, bugün sanırım bana alındınız, fakat tüm samimiyetimle söyleyebilirim ki, buna hangi hareketimin veya sözümün yol açmış olabileceğini bilmiyo-

rum, bu konuda konuşmamız ve aramızı açan yanlış anlaşılmaları gidermemiz gerektiğini düşünüyorum, size bir özür borçlu olduğumu düşünüyorsanız, lütfen bu aramamı özrümün başlangıcı olarak kabul edin, sevgilerimle, daima dostunuz olduğuma emin olabilirsiniz. Tertuliano Máximo Afonso kaşlarını çattı, okulda Matematik öğretmeniyle alakalı rahatsız edici ve nahoş bir olay yaşadığını hayal meyal anımsıyordu, fakat ne olduğunu hatırlayamıyordu. Mesajı başa sardı ve ilk iki mesajı yeniden dinledi, bu kez yüzünde belli belirsiz bir gülümseme ve dalgın diye tanımlanabilecek bir ifade vardı. Yerinden kalkıp *Arayan Bulur* kasedini videodan çıkardı ve yerine Lanetli Şifre'yi koydu, fakat son anda, parmağı oynatma düğmesine basmak üzereyken, filmi başlatırsa, hazırlamış olduğu eylem planındaki önemli noktalardan birini atlayarak ağır bir kural ihlalinde bulunacağını fark etti, bu önemli nokta, *Arayan Bulur* filminin sonundaki yazılardan en küçük rollerdeki aktörlerin, yani hikâyenin zaman ve mekânında bulunsalar da sadece birkaç kelime konuşan ve yıldızların birbirleri arasındaki bağlantıyı sağlayan minicik birer uydu olmaktan ileri gidemeyen, uydurma birer isme bile layık görülmeyen, böyle ifade etmek pek doğru olmasa da, hem gerçek hayatta hem de kurguda ihtiyaç duyulan aktörlerin isimlerini not etmekti. Tabii bunu daha sonra da yapabilirdi, fakat düzen, hani köpek için de denir ya, insanın en iyi dostudur, dost olmasına dosttur, ama tıpkı köpek gibi, arada bir ısırır. Her şeyin bir yeri vardır ve her şey kendi yerinde durmalıdır anlayışı tüm varlıklı ailelerin altın kuralı olmuş, yapılması gereken şeylerin düzenli olarak halledilmesinin ise kaosun hayaletlerine karşı en sağlam sigorta olduğu defalarca kanıtlanmıştır. Tertuliano Máximo Afonso artık yakından tanıdığı *Arayan Bulur* kasedini ileri sardı, ilgilendiği kısma, yani küçük rollerde oynayanların listesinin geçtiği yere gelince görüntüyü dondurdu ve ekranda gördüğü erkek isimlerini bir kâğıda kopyaladı, sadece erkek

isimlerini, çünkü bu defa, alışılmışın aksine, araştırmanın amacı bir kadın değildi. Bunun, Tertuliano Máximo Afonso'nun düşünüp taşınmalarının sonucunda kurmuş olduğu planı, yani kendisinin eski bıyıklı halinin, şimdiki bıyıksız halinin ve gelecekteki saçları dökülmeye başlayıp kelinin açılacağı halinin canlı bir sureti olan resepsiyon görevlisinin kimliğini bulma planını yeterince anlaşılır kıldığını varsayıyoruz. Neticede, Tertuliano Máximo Afonso'nun yaptığı şeyin sonunda ne olacağı, biraz kafa yorulduğu takdirde zaten belliydi, resepsiyon görevlisinin yer aldığı veya almadığı tüm filmlerdeki küçük rollü aktörlerin isimlerini not edecekti. Mesela birkaç saniye önce videoya koymuş olduğu film olan *Lanetli Şifre*'de canlı suretini görmezse, filmin sonundaki isimleri, *Arayan Bulur*'un kadrosunda da varlarsa, listeden silivereceki. Bir mağara adamının beyninin böyle bir durumda çaresiz kalacağını bilsek de, çeşitli mekân ve zamanlardan çıkma insanlarla uğraşmaya alışık bir Tarih öğretmeninin, bilhassa daha dün antik Mezopotamya uygarlıkları hakkındaki tuğla gibi kitabın Amurrular hakkındaki bölümünü okuduğunu hatırlarsak, böylesine basit bir bulmacayı çocuk oyuncağı gibi çözeceğini ve aslında bu kadar ayrıntılı ve kapsamlı bir açıklama yapmamıza gerek olmadığını fark etmeliyiz. Sonuçta, tahminimizin aksine, resepsiyon görevlisi *Lanetli Şifre*'de de göründü, bu defa bir banka memuru rolündeydi, bir tabancayla tehdit edilince, belli ki hiç tatmin edemediği yönetmenin gözüne girebilmek için abartılı bir korkuyla tir tir titreyerek kasanın içindekileri, soyguncunun gişenin öteki yanına fırlatmış olduğu çantaya dolduruyordu, bu arada soyguncu da, Ya çantayı parayla doldurursun, ya da ben seni kurşunla doldururum, seçim senin, diye, gangsterlere özgü bir biçimde ağzını çarpıtarak hırlıyordu. Fiillerle sözcük oyunu yapmakta usta bir soyguncuydu bu. Banka memuru filmde iki kez daha göründü, ilkinde polisin sorularını cevaplandırıyor, ikincisindeyse yaşadığı travmadan dola-

yı bankanın tüm müşterilerini soyguncu sanmaya başlayınca bankanın müdürü tarafından gişe görevinden alınıyordu. Ayrıca bu banka memurunun da oteldeki resepsiyon görevlisi gibi ince ve parlak bir bıyığı vardı. Tertuliano Máximo Afonso'nun bu defa ne sırtından aşağı soğuk terler boşandı, ne de elleri titredi, görüntüyü birkaç saniyeliğine dondurup soğukkanlı bir merakla inceledikten sonra oynatma düğmesine bastı. Eşinin, benzerinin, ayrık Siyam ikizinin, Zenda mahkûmunun veya halen sınıflandırılmayı bekleyen her neyse onun yer aldığı bir film olduğu için, gerçek kimliğinin araştırılma yönteminin de farklı olması gerekiyordu, bu defa ilk listede yer alan ve ikinci listede de tekrarlanan isimler işaretlenecekti. Tertuliano Máximo Afonso iki, sadece iki ismin yanına artı işareti koydu. Akşam yemeği vakti henüz gelmemişti, iştahı en ufak bir sabırsızlık göstermiyordu, öyleyse kronolojik sıralamada bir sonra gelen filmi seyredebilirdi, filmin adı *Biletsiz Yolcu* idi, ama Vakit Kaybı diye de adlandırılabilirdi, çünkü demir maskeli adam filmde yer almıyordu. Vakit Kaybı demek biraz abartılı olabilir, çünkü bu film sayesinde birinci ve ikinci listelerdeki birkaç ismin daha üstü çizilebilmişti, İsimleri çıkara çıkara sonuca varacağım, dedi Tertuliano Máximo Afonso yüksek sesle, aniden bir arkadaşa ihtiyaç duymuş gibi. Telefon çaldı. Arama olasılığı en zayıf olan kişi Matematik öğretmeniydi, olasılıklar arasında en kuvvetlisiyse önceden de iki kez aramış olan kadındı. Uzaklarda oturan annesi de sevgili oğlunun sıhhati yerinde mi diye merak etmiş olabilirdi. Telefon birkaç kez çaldıktan sonra sustu, telesekreterin kayıt mekanizması devreye girmişti, bu andan itibaren kaydedilen sözcükler, birisi tarafından dinlenene dek beklemek zorundalar, annesi, Nasılsın, canım, diye soruyor olabilir, arkadaşı, Yanlış bir şey söylemiş veya yapmış olduğumu zannetmiyorum, diye üsteliyor olabilir, sevgilisi, Böyle davranılmayı hak etmiyorum, diye ümitsizce yakarıyor olabilir, Tertuliano Máximo Afonso'nun

içinden mesajı dinlemek gelmiyordu. Midesi yiyecek talep etmiyor olsa da düşüncelerini biraz dağıtmayı istediğinden bir sandviç hazırlayıp bir bira daha açmak için mutfağa gitti. Bir tabureye oturup yavan yiyeceği herhangi bir keyif duymadan çiğnerken düşünceleri de boşluktan yararlanıp dalgınlığa kapılmışlardı. Dikkat kesilmiş olan bilinci baygınlaşınca sağduyusu, baştaki hararetini kaybederek, dalgınlığın ortasındaki sonuçlanmamış iki düşünce parçacığının arasına sıkıştığı yerden başını uzatıp Tertuliano Máximo Afonso'ya yaratmış olduğu durumdan memnun olup olmadığını sordu. Soğukluğunu hızla kaybeden biranın ekşi tadı ve iki dilim ekmeğin arasına sıkıştırılmış düşük kaliteli salam parçasının yumuşak ve nemli dokusu sayesinde gerçekliğe dönen Tarih öğretmeni, yaptığı şeyin mutlulukla tamamen alakasız olduğunu ve bu durumu yaratanın kendisi olmadığını söyledi. Durumu yaratanın sen olmadığını kabul ediyorum, dedi sağduyu, fakat içinde bulunduğumuz birçok durum, bizim yardımımız olmasa bulundukları noktaya gelemezler, sen de şu anki durumdan biraz sorumlu olduğunu inkâr edecek değilsindir herhalde, Ben ne yaptıysam merakımdan yaptım, Bunu daha önce de tartışmıştık, Meraka karşı mısın yani, Benim asıl demek istediğim, bize sağduyu tarafından verilen en değerli armağanın merak olduğunu halen öğrenememiş olman, Bence sağduyu ve merak birbirine zıttır, Çok yanılıyorsun, diye iç geçirdi sağduyu, Yanıldığımı kanıtla öyleyse, Sence tekerleği kim icat etti, Bu bilinmiyor, Elbette biliniyor, tekerleği sağduyu icat etti, böyle bir icat ancak kuvvetli bir sağduyu tarafından ortaya çıkarılabilirdi, Peki ya atom bombası, onu da mı sağduyu icat etti, diye sordu Tertuliano Máximo Afonso, rakibini hazırlıksız yakalamış gibi muzaffer bir tavırla, Hayır, atom bombası da bir duyu tarafından icat edildi, ama bu duyu ne sağ, ne de sağlıklı, Kusura bakma, ama sağduyu doğası gereği muhafazakârdır, hatta daha ileri gidip gerici bile diyebilirim, Böyle şikâyet mektupları ta-

rih boyunca herkes tarafından yazılmış ve alınmıştır, O halde, herkes böyle kabul edip onları yazdı ve yazmaktan başka seçeneği kalmayanlar da onları aldıysa, söylediğim şey doğru olmalı, Bir şeyi kabul etmeyle fikir birliğine varmanın aynı kapıya çıkmadığını biliyor olmalısın, insanlar genelde bir fikrin altında, bir şemsiyenin altında toplaşır gibi toplaşırlar. Tertuliano Máximo Afonso karşılık vermek için ağzını açtı, tabii böyle sessiz, kişinin zihninde olup biten bir sohbet için ağzını açmak ifadesini kullanmak ne kadar doğru olursa, fakat sağduyu çoktan gitmişti, çıt çıkarmadan ortadan kaybolmuş, tam olarak yenilmiş olmasa da sohbetin ana konusundan yine uzaklaşılmasından hoşlanmamıştı. Tabii tüm bu olanların yalnızca sağduyunun hatası olmadığını da hatırlamak lazım. Sağduyu, gerçekten de, eylemlerinin sonuçları konusunda birçok kez yanılgıya düşmüştür, tekerleği icat ettiğinde kötü bir hata, atom bombasındaysa beter bir hata yapmıştır. Tertuliano Maximo Afonso saatine baktı ve bir film daha seyretmesinin kaç saatini alacağını hesap etti, aslında dün geceyi uykusuz geçirmesinin etkilerini hissetmeye başlıyordu, gözkapakları, biranın da yardımıyla, kurşun gibi ağırlaşmaya başlamıştı, biraz önceki dalgınlığının sebebi de bu olsa gerekti. Şimdi yatmaya gidersem, dedi, muhtemelen iki üç saat sonra uyanacağım, sonra kendimi daha da kötü hissedeceğim. *Ölüm Şafakta Saldırır*'a göz atmaya karar verdi, belki de herif bu filmde görünmezdi, öyle olursa her şey tatlıya bağlanır, filmi sona sarıp isimleri not eder, sonra da yatmaya giderdi. Ancak hesaplarında yanılmıştı. Adam filmde belirdi, hastabakıcı rolündeydi ve bıyığı yoktu. Tertuliano Máximo Afonso'nun tüyleri, bu kez sadece kolundakiler, diken diken olmaya başladı, sırtı terlemedi ve normal, soğuk olmayan bir ter, alnını hafifçe ıslattı. Filmi baştan sona seyretti, listesindeki tekrarlanan isimlerden birinin yanına bir artı işareti koydu ve yatağına gitti. Amurrular hakkındaki bölümden iki sayfa okuduktan sonra ışığı sön-

dürdü. Uykuya dalmadan önce aklından geçen son düşünce, Matematik öğretmeni hakkındaydı. Adama okulun koridorunda neden öylesine soğuk davranmış olduğunu tam olarak bilemiyordu. Elini omzuma koydu diye mi acaba, diye sordu ve hemen karşılık verdi, Ona böyle bir şey söylersem kendimi aptal yerine koymuş olurum, o da bana sırtını dönüp gider, onun yerinde olsam ben de aynısını yapardım. Uykuya dalmadan önceki son saniyesini mırıldanarak geçirdi, belki kendine, belki de meslektaşına hitap ediyordu, Bazı şeyler sözcüklerle açıklanamaz.

Bunun pek de doğru olduğu söylenemez. Bir zamanlar sözcükler o kadar azlarmış ki, Bu ağız senin veya, Bu ağız benim, kadar basit bir şeyi ifade etmemiz, hatta, Ağızlarımız neden birbirine değiyor, diye sormamız bile mümkün değilmiş. Günümüzde insanlar bu sözcüklerin yaratılması uğruna verilmiş emeğin farkında değiller, bu konuda ilk kavranması gereken şey, belki de kavranması gereken şeyler arasında en zoru, bu sözcüklere ihtiyaç duyulduğunun fark edilmesi olmuştur, bunu, sözcüklerin akıllarda yaratacağı etkiler konusunda fikir birliğine varılması takip etmiş, son olarak da, asla tamamıyla yerine getirilemeyecek bir iş olan, bahsedilen bu etkilerin ve sözcüklerin orta ve uzun vadede ortaya çıkarabileceği sonuçların hayal edilmesi gelmiştir. Bununla karşılaştırıldığında, sağduyunun dün gece varmış olduğu kati yargının aksine, tekerleğin icadı şans eseri olmaktan ileri gitmez, tıpkı evrensel yerçekimi yasasının Newton'un başının üstüne düşüveren bir elmanın sayesinde ortaya çıkması gibi. Tekerlek çabucak icat edilmiş ve ezelden beri bilinen bir icat olarak kalmıştır, sözcüklerse belirsiz, dağınık bir kaderle, gayet geçici fonetik ve morfolojik kümeler halinde dünyaya gelmişlerdir, ama neyse ki, aydın yaratılışlarından doğan aydınlık sağ olsun, kendi başlarına değil de sınıflandırmayı yapan kişinin zevklerine göre değişkenlikle ifade ve temsil ettikleri kavramlar gibi ölümsüz, ölmez veya ebedidirler. Karşı koyamadıkları, yaratılış temelli bu eğilim zamanla, hem ortaklaşa hem de kişisel anlamda, ağır ve çözülmesi güç

bir iletişim sorunu haline gelmiş, sağlarıyla sollarını, önlerini arkalarını birbirine karıştırmalarına yol açmıştır, sözcükler, önceleri iyi kötü ifade etmek için çabaladıkları şeyin yerini ele geçirmişlerdir ve bunun sonucunda da, görünümleri sizi yanıltmasın, boş tenekeler, dışlarında etiketler olsa da içleri boş gelen veya hızla boşalan teneke kutular alayının bir zamanlar içlerinde bulundurdukları ve korudukları zihinsel ve bedensel gıdaları çağrıştıran kokusu ortaya çıkmıştır. Sözcüklerin kökenleri ve kaderleri hakkındaki bu dağınık düşünceler bizleri asıl konumuzdan öylesine uzaklaştırdı ki en başa dönmekten başka seçeneğimiz kalmadı. Görünenin aksine, Bu ağız senin, Bu ağız benim ve hatta, Ağızlarımız neden birbirine değiyor, cümlelerini yazmamız tesadüf eseri değildi. Tertuliano Máximo Afonso yıllar önce, elinde fırsat varken biraz vakit ayırıp aynı anlama meyleden cümlelerin kısa ve uzun vadeli etki ve sonuçlarına kafa yormuş olsaydı şu anda bakışlarını telefona dikmiş, şaşkın şaşkın başını kaşıyor ve dün telesekretere iki, belki de üç kez sesini ve şikâyetlerini bırakan kadına ne demesi gerektiğini bulmaya çalışıyor olmazdı. Dün gece mesajları dinledikten sonra yüzünde gözlemlediğimiz belli belirsiz gülümseme ve dalgın ifade ayıp birer kibir belirtisinden öte değildi ve kibir, özellikle dünyanın eril kısmında, başımız sıkıştığı anda ortadan kaybolan veya başka yana bakıp hiçbir şey olmamış gibi ıslık çalan o sahte arkadaşlardan farksızdır. Maria da Paz, telefon eden kadının insanın içini ümitle dolduran, tatlı adı bu, biraz sonra işe gitmek üzere evinden çıkacak ve Tertuliano Maximo Afonso onunla hemen konuşmadığı takdirde kadıncağız koca bir günü daha üzüntü içinde geçirecek ve böyle bir şey, kadının hataları ve günahları ne olursa olsun, tabii gerçekten mevcutlarsa, hiç adil olmaz. Ya da kadın bunu hiç hak etmiyor, diyelim, çünkü kendisi bu tabiri tercih ederdi. Ancak her şeye rağmen, Tertuliano Maximo Afonso'nun şu anda boğuşmakta olduğu düşüncelerin saygıdeğer ahlaki

sorunlarla ya da adalet-adaletsizlik ilkeleriyle değil, kadını aramazsa kadının kendisini arayacağı ve bu yeni aramanın öncekinin üzerine, gözyaşı içeren veya içermeyen, daha da ağır şikâyetler bindireceğiyle alakası var. Şarap sunuldu ve keyifle tüketildi, şimdi kadehin dibindeki acı tortuyu içme vakti. Gelecekte birçok fırsatta ve kendisine iyi birer ders olacak durumlarda gözlemleyebileceğimiz üzere, Tertuliano Máximo Afonso'nun kötü bir kişi olduğu söylenemez, hatta onu pek de talepkâr olmayan kriterlere göre hazırlanmış, iyi kişilerin yer aldığı şerefli bir listede görmemiz bile mümkün, fakat, görmüş olduğumuz üzere, aşırı alıngan olmasının yanında, ki bu bariz bir kendine güven eksikliğine işaret eder, asıl zaafı hayatı boyunca ne sağlam, ne de dayanıklı olabilmiş hisleridir. Mesela boşanması, klasik denebilecek, kanlı bıçaklı, ihanet, terk ve şiddetle lekelenmiş boşanmalardan farklıydı, sonuçta kendi aşk ateşinin söndüğü uzun bir sürecin ürünüydü, kendisi, dalgın ve kayıtsız mizacı dolayısıyla, bu sürecin sonunda ortaya çıkacak kurak çölü pek önemsememiş olabilir, fakat kendisinden daha doğru ve düzgün olan eski karısı, sonunda bu durumu katlanılmaz ve kabul edilmez bulmuştu. Seninle, sana âşık olduğum için evlendim, demişti kadın, ünlü kavgalarından birini yaptıkları bir gün, bugünse bu evliliği ancak korkaklık sebebiyle devam ettirebilirim, Ama sen hiç korkak değilsindir, demişti adam. Hayır, diye karşılık vermişti kadın, hayır, değilim. Birçok çekici özelliği bulunan bu kişinin, anlatmakta olduğumuz hikâyede bir rolü olması ihtimali ne yazık ki mevcut değil diyerek kabalık etmeyelim, çok zayıf olsa da bu ihtimal kadının eski kocasının bir hareketine, tavrına veya lafına bağlı olabilir ve bu laf, tavır veya hareket adamın bir ihtiyacı veya çıkarı dolayısıyla ortaya çıkabilir, ancak bunun olup olmayacağını şimdiden tahmin etmemiz mümkün değil. İşte bu sebepten dolayı adamın ilk karısına herhangi bir isim vermeyi gerekli görmüyoruz. Maria da Paz'ın bu sayfalarda

varlığını devam ettirip ettirmeyeceği, ettirirse de ne kadar süre ve nereye kadar ettireceği, Tertuliano Máximo Afonso'ya bağlı, olur da telefonun ahizesini kaldırıp ezbere bildiği bir numarayı çevirmeye karar verirse, karşısına çıkan kadına ne diyeceğini bir tek kendisi biliyor. Matematik öğretmeninin numarasınıysa ezbere bilmediği için telefon defterine bakıyor, görünüşe bakılırsa, Maria da Paz'ı aramamaya karar vermiş, değersiz bir yanlış anlaşılmayı açıklığa kavuşturmanın, bir kadının acı çeken ruhunu rahatlatmaktan veya ruha son darbeyi vurmaktan daha önemli ve acil olduğunu düşünmüş. Tertuliano Máximo Afonso'nun eski karısı korkak olmadığını söylerken, adamın korkak olduğunu iddia veya ima etmemek ve adamı kırmamak için büyük özen göstermişti, fakat bu durumda, hayattaki birçok durumda olduğu gibi, arife tarif gerekmemişti ve şu anki duygusal ve durumsal senaryoya dönersek, erkek arkadaşının, âşığının, cinsel partnerinin veya bugünlerde nasıl deniyorsa o kişinin veda etmeye hazırlandığını çoktan anlamış olan ıstıraplı ve sabırlı Maria da Paz'a, tarifin t'si bile çok görülmüştü. Telefonu Matematik öğretmeninin karısı açtı ve sabahın böylesine erken bir saatinde gelen aramadan duyduğu rahatsızlığı pek de gizleyemeyen bir sesle, Kimsiniz, dedi, sesindeki rahatsızlık sözcükler vasıtasıyla değil, titrek ve tiz alt ses sayesinde belli oluyordu, karşımızda çeşitli bilim dallarından uzmanların, özellikle de yüzyıllardır bu konu hakkında yetkinlikleriyle tanınan ses teorisyenlerinin yardımını gerektiren bir vaka var, ses teorisyenleri derken sadece müzisyenler ve bestecileri değil, sesleri nasıl çıkaracaklarını bilen müzik yorumcularını da kastediyoruz. Tertuliano Máximo Afonso rahatsız ettiği için özür diledikten sonra adını söyledi ve tam kiminle görüşmek istediğini söylerken, kadın, Bir saniye, çağırıyorum, diyerek lafını kesti ve çok geçmeden Matematikçi meslektaşının, İyi günler, dediği duyulunca adam da, İyi günler, diye karşılık verip rahatsız ettiği için yeniden özür diledi ve

mesajı biraz önce aldığını söyleyerek ekledi, Sizinle okulda konuşmak için de bekleyebilirdim, fakat daha fazla yanlış anlaşılmaya mahal vermemek için olayı bir an önce açıklığa kavuşturmayı istedim, böyle meseleler bir anda büyüyüverir, Benim açımdan herhangi bir yanlış anlaşılma mevcut değil, dedi Matematikçi meslektaşı, benim vicdanım beşikteki bir bebeğinki kadar temiz, Elbette, dedi Tertuliano Máximo Afonso, elbette, suç bende, bu sıkıntı, bu depresyon sinirlerimi altüst etti, alınganlaştım, güvensizleştim, olmayan şeyler hayal ediyorum, Ne gibi şeyler, diye sordu meslektaşı, Nasıl desem, mesela hak ettiğim nezaketi görmediğimi düşünüyorum, bazen ne olduğumu bile şaşırdığım oluyor, kim olduğumu biliyorum, ama ne olduğumu bilmiyorum, bilmem anlatabiliyor muyum, Eh işte, fakat, nasıl desem, tepkinizin, evet, tepkinizin sebebini halen anlayamadım, Açıkçası ben de bilmiyorum, bir an için bana, nasıl desem, babalık tasladığınızı düşündüm, Acaba size, sizin tabirinizle, babalığı ne zaman tasladım, Koridorda, sınıflarımıza gitmek üzere ayrılırken elinizi omzuma koydunuz, gayet dostane bir hareketti, fakat ben yanlış yorumladım, alındım, Şimdi hatırladım, Hatırlamamanız mümkün değil, karnımda bir elektrik jeneratörü olsa oracıkta yere yığılıp kalırdınız, Hareketim içinizde böylesine bir reddetme duygusu uyandırdı demek, Reddetme sözcüğü biraz ağır kaçabilir, salyangoz kendine dokunan parmağı reddetmez, kabuğuna çekilmekle yetinir, Onun reddetme şekli de öyledir, Evet, Fakat siz salyangoz değilsiniz, Bazen çok benzeştiğimizi düşünüyorum, Kim, siz ve ben mi, Hayır, ben ve salyangoz, Bu depresyondan bir an önce kurtulursanız her şey gözünüze daha farklı görünecektir, Tuhaf, Tuhaf olan nedir, Kullandığınız sözcükler, Hangi sözcükleri kullanmışım, Farklı görünmek, Cümlemin anlamının gayet açık olduğunu sanıyorum, Kesinlikle, doğru anladım zaten, ama söylemiş olduklarınız, benim son zamanlarda duyduğum endişelerle bire bir örtüşüyor, Anlaşabilmemiz

için biraz daha açık konuşmanız gerekecek, Henüz bunun için çok erken, ama bir gün neden olmasın, Öyleyse o günü merakla bekleyeceğim. Tertuliano Maximo Afonso aklından, Daha çok beklersin, diye geçirdikten sonra konuştu, Asıl konumuza dönersek, sevgili dostum, sizi arama sebebim beni affetmenizi dilemek, Affedildiniz, dostum, affedildiniz, ama hiç bu kadar büyütülecek bir konu değildi, bu olanlar, kafanızda, tabiri caizse, bir kaşık suda fırtına koparmış olmanızdan kaynaklanıyor, neyse ki böyle durumlarda fırtınadan sağ çıkanlar kumsallardadırlar, kimse boğularak ölmez, Olaya mizahi yaklaştığınız için teşekkür ederim, Teşekküre lüzum yok, konuyu çözdüğümüze sevindim, Sağduyum hayaller, hayaletler ve yersiz yargılarla dolu olmasaydı cömert tavrınıza vermiş olduğum aşırı, hatta saçmalığa varan tepkiyi hemen fark ederdim, Aman dikkat edin, sağduyu denen şey sağlıktan pek uzak bir duyudur, özünde istatistik kitabından fırlama bir bölüme benzeyen, ayağa düşmüş bir şeydir, Çok ilginç, kırk yıllık sağduyuyu istatistik kitabından bir bölüme benzetmek hiç aklıma gelmemişti, ama biraz düşününce haklı olduğunuzu anlıyorum, Tabii Tarih kitabından bir bölüm de olabilir, bu arada, hazır lafı açılmışken, bildiğim kadarıyla böyle bir kitap şimdiye kadar yazılmadı, Nasıl bir kitap, Sağduyunun tarihi hakkında bir kitap, Müthişsiniz, böyle harika fikirleri her sabah ürettiğinizi söylemeyin sakın, dedi Tertuliano Máximo Afonso, soru havasında, Uyarılırsam üretiyorum, ama illa ki sıkı bir kahvaltının ardından, diye gülerek karşılık verdi Matematik öğretmeni, Bu gidişle size her sabah telefon edeceğim, Aman dikkat, altın yumurtlayan tavuğun başına gelenleri biliyorsunuz, Görüşmek üzere, Evet, görüşmek üzere, size bir daha babalık taslamayacağıma da söz veriyorum, Gerçi neredeyse babam olacak yaştasınız, Çok haklısınız. Tertuliano Máximo Afonso ahizeyi yerine koydu, kendinden memnun arkasına yaslandı, rahatlamakla kalmamış, bu ilginç ve aklı başında soh-

betten keyif de almıştı, sağduyunun istatistik kitaplarındaki bir bölümden farksız olduğu ve Âdem ile Havva'nın Cennet'ten kovulduğu zamanlardan beri dünya kütüphanelerinde eksikliği çekilen bir sağduyu tarihi kitabı hakkında konuşan birine her gün rastlanmıyordu. Saate baktı, Maria da Paz bankadaki işine gitmek üzere evinden çıkmış olmalıydı, böylece kadının telesekreterine bırakacağı tatlı bir mesaj sayesinde mesele iğreti bir biçimde ve geçici bir süre için de olsa çözülebilirdi, Daha sonra ayrıntısıyla hallederim. Şeytanın oyununa gelmemek ve işini garantiye almak için yarım saat beklemeye karar verdi. Maria da Paz annesiyle yaşıyor ve her sabah evden birlikte çıkarlar, biri işine gider, diğeriyse önce kilisedeki ayine, oradan da alışverişe. Maria da Paz'ın annesi dul kaldığından beri kendini iyice dine, kiliseye vermişti. Evliliğin hep bir sığınak olarak gördüğü haşmetinden mahrum kaldığı yıllar boyunca buruşup kırışmış ve hizmet edeceği başka bir bey, hastalıkta ve sağlıkta birlikte olacağı, kendini bir kez daha dul bırakmayacak bir bey bulmaya karar vermişti. Yarım saatlik bekleme süresi tamamlanmasına rağmen Tertuliano Máximo Afonso kadının mesajına nasıl karşılık vereceğini halen kestiremiyordu, başlangıçta tatlı ve doğal, sade bir mesajın iyi olacağını düşünmüştü, fakat, bilindiği üzere, tatlıyla tatsız ve doğalla yapay arasındaki çizgi pek incedir, genelde hangi koşulda hangi ses tonunu kullanacağımız önceden belirlenmiş değildir, ani bir dürtüyle gelir, ancak şimdi olduğu gibi, ortada bir güvensizlik varsa, ilk anda gözümüze mükemmel ve uygun görünen her şey bir saniye sonra yetersiz veya abartılı görünecektir. Tembel bir edebiyat anlayışı tarafından epeydir pohpohlanan güzel sessizlik kavramı diye bir şey aslında mevcut değildir, güzel sessizlikler gırtlakta sıkışıp kalmış sözcüklerden ibarettir, bunlar nefes borusunun kavrayışından kaçamamış boğuk sözcüklerdir. Tertuliano Máximo Afonso bir süre daha kafa patlattıktan sonra, işi sağlama almak için yapabileceği en

doğru şeyin mesajı önceden yazıp telefonda okumak olduğuna karar verdi. Birkaç kâğıdı doldurup yırttıktan sonra ortaya şöyle bir metin çıktı, Maria da Paz, mesajlarını aldım, sakin olmamız ve birbirimizi incitmeyecek kararlar almamız gerektiğini, hayat boyu süren tek şeyin hayatın kendisi olduğunu, bunun haricindeki her şeyin belirsiz, istikrarsız ve gelip geçici olduğunu düşünüyorum, yaşam bana bu gerçeği öğretti, ama arkadaş olduğumuza ve arkadaş kalacağımıza eminim, yüz yüze gelip ciddi olarak konuşursak her şeyin en iyi şekilde çözüleceğini sen de göreceksin, önümüzdeki günlerde seni yine ararım. Bir an tereddüt etti, söyleyeceği şey önündeki kâğıtta yazılı değildi, Öpüyorum, diyerek aramayı sonlandırdı. Telefonu kapadıktan sonra metni yeniden okuyunca yeterince özen göstermeden çiziktirdiği birkaç sıkıcı ayrıntı gözüne battı, mesela şu kaşarlanmış, arkadaş olmak ve arkadaş kalmak lafı, bir gönül ilişkisine nokta koymak için bundan daha kötü bir laf yoktur, kapıyı kapadıktan sonra kendimizi içeriye kilitlediğimizi fark etmekten farksızdı bu, ayrıca, en sonda aptalca eklediği öpücüğün haricinde, görgüsüzlük etmiş ve ciddi olarak konuşmaları gerektiğini kabul etmişti, Yüzyıllar Boyunca Özel Yaşamların Tarihi dersinde edindiği tecrübelerden, böyle durumlarda ciddi konuşmaların müthiş tehlikeli olduğunu, böyle konuşmaların başında kanlı bıçaklı olan kişilerin konuşmanın sonunda çoğunlukla birbirlerinin kollarına atıldıklarını öğrenmiş olmalıydı. Elimden ne gelirdi ki, diye homurdandı, ona her şeyin önceki gibi devam edeceğinden, ebedi aşktan falan söz edemezdim, ayrıca telefonda, üstelik o telefonun diğer ucunda değilken, her şey bitti tatlım diye son darbeyi de indiremezdim, bu bariz bir korkaklık olurdu, umarım kendimi böylesine alçaltmam hiç gerekmez. Tertuliano Máximo Afonso böyle tesellilerle içini rahatlattı, fakat başına çok daha büyük güçlüklerin geleceğinin de farkındaydı. Elimden geleni yaptım, diyerek konuya noktayı koydu.

Şu ana kadar bu tuhaf olayların haftanın hangi gününde cereyan ettiğini belirtmemiz gerekmemişti, fakat Tertuliano Máximo Afonso'nun sıradaki eylemlerinin tam olarak kavranabilmesi için, günlerden cuma olduğunun bilinmesi gerekli, bu bilgiden, dünün perşembe, dünden önceki günün de çarşamba oldığunu çıkarabiliriz. Dün ve dünden önceki günün, haftanın hangi günlerine denk geldiği konusunda verdiğimiz yardımcı bilgi, birçok kişiye gereksiz, anlamsız, faydasız, saçma ve hatta aptalca gelmiş olabilir, fakat bu eleştirilerin kötü niyetle ve cahilce yapılmış olduğunu söylememiz lazım, çünkü bilindiği üzere, dünyada, mesela çarşambayı mercredi, miercoles, mercoledi veya wednesday, perşembeyiyse jeudi, jueves, giovedi veya thursday diye adlandıran diller var, cumanın adını da önceden özen gösterip korumasaydık birileri çıkıp bugüne freitag derlerdi. Sonradan böyle olmaz demiyoruz tabii, ama her şeyin bir zamanı var. Bugünün cuma olduğu konusunu açıklığa kavuşturduğumuza, Tarih öğretmeninin bugün sadece öğleden sonra dersi olduğuna ve yarın, yani cumartesi, samedi, sábado, sabato, saturday, hafta sonu olduğu için ders olmayacağına ve en önemlisi de bugünün işini yarına bırakmamak gerektiğine göre Tertuliano Máximo Afonso'nun sabahtan videocuya gitmesi ve ilgilendiği filmleri kiralaması gayet doğru bir davranış olur. Araştırmalarında hiç işine yaramamış olan *Biletsiz Yolcu*'yu geri verecek ve *Ölüm Şafakta Saldırır* ile *Lanetli Şifre*'yi satın alacak. Dün kiraladıkları arasında seyretmediği, toplam süreleri dört buçuk saati bulan üç film daha var ve videocudan bugün kiralayacağı filmleri de hesaba katarsak unutulmaz, sinemayla dolup taşan bir hafta sonu geçirecek, eski taşralıların deyimiyle, çatlayana dek film seyredecek. Giyindi, kahvaltı etti, video kasetleri kutularına geri koyup çalışma masasının bir çekmecesine kilitledi ve evden çıktı, ilk iş olarak üst kattaki komşusuna uğradı ve kadına istediği zaman aşağı inip evi temizleyebileceğini söyledi, Ace-

le etmenize gerek yok, akşamüstünden önce eve dönmem, dedi, sonra da önceki günkü kadar telaşlı olmasa da, biriyle ikinci randevusuna giden ve bu yüzden hata yapmaması gerektiğini düşünen biri gibi tatlı bir telaşla arabasına bindi ve videocunun yolunu tuttu. Burada bir parantez açıp kimi okuyucuları bilgilendirelim, şu ana kadar metinde yapılmış olan şehir betimlemelerinin yetersizliğinden yola çıkarak, olayların orta büyüklükteki, yani bir milyondan az kişinin yaşadığı bir şehirde geçtiği sanılmasın, tam aksine, Tertuliano Máximo Afonso adlı bu öğretmen, bir zamanlar yerinde dağların, vadilerin ve ovaların bulunduğu, şimdiyse hem düzlemesine hem de dikine gelişmiş, bir aralar çaprazlama gelişmeye meyletmiş olsa da zamanla kaotik dokulu şehirlere has bir denge kazanan ve dev bir metropol olarak tanımlanan labirentte, konmuş olan sınır çizgileri yüzünden birbirlerinden uzaklaşacaklarına birbirlerine daha da yaklaşan, yaşam koşullarındaki farklılıkları akla hayale sığdırmanın zor olduğu beş milyonun üzerindeki insandan sadece biri. Büyük şehir denince akla gelen hayatta kalma güdüsü hem hayvanlara hem hayvanolmayanlara özgüdür, anlaşılması pek kolay olmayan ve hiçbir sözlükte yer almayan bu hayvanolmayan tabirini biz icat etmek zorunda kaldık, çünkü ilk sözcük olan hayvanın bayağılığı veya ikinci sözcük olan hayvanolmayanın tuhaf yazılışı yardımıyla cisimler ile cisim olmayanlar, cansızlar ile canlılar arasındaki benzerlikleri ve farkları belirginleştirmek istiyoruz. Bundan böyle hayvanolmayan sözcüğünü her kullandığımızda söylemek istediklerimiz, varlık ve türevlerinin özgünlüklerinin kaybolduğu, insanı da köpeği de hayvan diye adlandırdığımız diğer âlemde olduğu kadar açık ve net olacak. Tertuliano Máximo Afonso, Tarih öğretmeni olmasına rağmen, hayvan olanların kaderinde hayvanolmayana dönüşmek olduğunu, insanoğlu tarafından Tarih sayfalarına aktarılan isimler ve eylemler ne kadar yüce olurlarsa olsunlar hayvanolmayandan gelip hay-

vanolmayana gittiğimizi hiç fark etmemişti. Bu arada, biraz önce de bahsettiğimiz taşralıların söylemiş oldukları gibi sopa inip kalktıkça, yani sopanın inip kalkmasının arasındaki o kısacık sürede sırt dinlenme fırsatı buldukça, Tertuliano Máximo Afonso arabasını videocuya, yani hayatta kendisini bekleyen nice ara hedeften birine doğru sürüyor. Buraya daha önce gelmiş olduğu iki seferde de kendisiyle ilgilenen görevli başka bir müşteriyle meşguldü. Görevli yine de uzaktan onu tanıdığını belirten bir tavırla başını salladı ve dişlerini göstererek sırıttı, sırıtışı pek anlamlı gözükmese de sinsi bir niyeti gizlemeye müsaitti. Dükkâna yeni giren müşteriye nasıl yardımcı olabileceğini sormak üzere yaklaşan bir görevli kız, Ben ilgilenirim, şeklindeki iki adet kısa ve amirane sözcükle durduruldu ve hem anlayış hem de özür içeren belli belirsiz bir gülümsemeyle arkasını dönüp yanlarından ayrıldı. Kız meslekte ve dükkânda yeniydi ve satış sanatının inceliklerinde tecrübesiz olduğu için henüz birinci sınıf müşterilere bakma yetkisine sahip değildi. Saygıdeğer bir Tarih öğretmeni ve ciddi görsel-işitsel araştırmalarıyla ünlü bir âlim olduğunu bildiğimiz Tertuliano Máximo Afonso aynı zamanda da, dün gördüğümüz ve bugün de tekrardan göreceğimiz üzere, büyük miktarlarda video kaset kiralamaya meraklıdır. Görevli önceki müşterisinden kurtulmanın verdiği keyif ve güvenle adamın yanına geldi ve, İyi günler, öğretmen bey, dedi, sizi yine burada görmek ne hoş. Bu selamlamanın samimiyetinden ve nezaketinden şüphe duymuyor olsak da, görevlinin bu tavrıyla dün aynı müşteri dükkândan çıkarken homurdanmış olduğu, Sana Tertuliano adını veren kişi ne yaptığını çok iyi biliyormuş, sözcükleri arasındaki kuvvetli karşıtlığı fark etmemek imkânsız. Bunun açıklaması, tezgâhın üstündeki, en az otuz video kasedinden oluşan yığında yatıyor. Sözünü ettiğimiz satış sanatında usta olan görevli, şiddetli hislerini dizginledikten sonra, hüsrana kapılmanın bir hata olacağını ve umduğu müthiş satışı yapmamış olsa

da bu Tertuliano denen herifin aynı film şirketinin tüm filmlerini kiralamaya ikna edilebileceğini düşünmüştü, ayrıca belki kiraladığı kasetlerin bir kısmını da ona satabilirdi, neden olmasın. İş hayatı tuzaklarla doludur, nahoş sürprizlerle dolu bir kutu gibidir, yavaş adımlarla ilerlemek, kurnazlık edip tüm hesapları müşteriye fark ettirmeden yapmak, müşterinin önceden düşünüp kendini korumak için yanında getirdiği fikirleri güzelce çürütmek, her türlü dirence karşı sabırlı olmak ve en gizli arzularını keşfetmek lazımdır, kısacası, videocuda yeni çalışmaya başlayan kızın bu seviyeye gelmesi için kırk fırın ekmek yemesi gerekecektir. Görevlinin bilmediği noktaysa Tertuliano Máximo Afonso'nun oraya belli bir amaçla, hafta sonu için bir sürü kaset kiralamak üzere gittiğiydi, dünkü gibi yarım düzine filmle tatmin olmayacak, önüne konulan her kasedi kiralayacaktı. Böylece erdem yine erdemsizliğe üstün geldi ve erdemsizliği sandığı gibi çiğneyip geçmek yerine onun altında kaldı. Tertuliano Máximo Afonso *Biletsiz Yolcu*'yu tezgâha koydu ve, Bunu istemiyorum, dedi, Peki ya kiraladığınız diğer filmler, onları satın almayı düşünür müydünüz, diye sordu görevli, *Ölüm Şafakta Saldırır* ve *Lanetli Şifre*'yi alıyorum, kalan üç filmi henüz seyretmedim, Yanılmıyorsam o filmler şunlardı, *Sahnenin Tanrıçası, Alarm İki Kez Çaldı* ve *Beni Başka Bir Gün Ara*, dedi görevli, müşteri kaydına baktıktan sonra, Aynen öyle, Yani *Yolcu*'yu kiraladınız, *Ölüm* ve *Şifre*'yi ise satın alıyorsunuz, Aynen öyle, Pekâlâ, bugün hangi filmi isterdiniz, elimde, fakat Tertuliano Máximo Afonso görevlinin cümleyi bitirmesine fırsat vermedi, Şu gördüğüm kasetler benim için ayrılmış olsa gerek, yanılıyor muyum, Aynen öyle, dedi görevli, adamın yankısı gibi, mücadele etmeden kazanmış olduğu için sevinsin mi yoksa kazanmak için mücadeleye gerek kalmadı diye üzülsün mü bilemeden, Burada kaç film var, Otuz altı tane, Kaç saat eder yani, Önceki gibi film başına bir buçuk saatten hesaplarsak, hemen söylüyorum, de-

di görevli ve bu defa elini hesap makinesine uzattı, Zahmet etmeyin, ben söyleyeyim, elli dört saat eder, Böyle hızlı hesaplamayı nasıl başardınız, diye sordu görevli, ben bu makineler çıktığından beri kafadan hesap yeteneğimi kaybetmiş olmasam da karmaşık işlemler için makine kullanıyorum, Çok kolay, dedi Tertuliano Máximo Afonso, otuz altı tane yarım saat on sekiz saat eder, onu da otuz altı tam saatle toplarsak elli dört sonucunu verir, Matematik öğretmeni misiniz, Matematik değil Tarih öğretmeniyim, sayılarla aram pek iyi değildir, Hiç belli etmiyorsunuz, bilgi sahibi olmak harika bir şey, Hangi bilgi olduğuna bağlı, Bence bilgiyi bilen kişiye de bağlı, Bu sonuca kimsenin yardımı olmadan varabiliyorsanız, dedi Tertuliano Máximo Afonso, hesap makinesine falan ihtiyacınız yok demektir. Görevli, müşterisinin söylediklerini tam olarak anladığına emin olmasa da duyduğu sözcükleri hoş ve tatlı buldu, hatta iltifat olarak gördü, eve gidene kadar unutmazsa aynı şeyleri karısına da söylemeliydi. Hesabı kâğıt kalemle yapmaya karar verdi, şu kadar video şu kadar eder, en azından bu müşterisinin karşısında bir daha asla hesap makinesi kullanmamaya karar vermişti. Sonuç oldukça makul bir miktardı, kiralama yerine satış yapmış olsa böyle bir fiyat çıkmazdı, fakat bu çıkarcı düşünce geldiği gibi ortadan kayboldu, artık barış yapılmıştı. Tertuliano Máximo Afonso ödemeyi yaptı ve bir ricada bulundu, Kasetleri on sekizerden iki torbaya doldurabilir miydiniz, bu arada ben de arabayı dükkânın önüne getireyim, elimde torbalarla gidemeyeceğim kadar uzak bir yere park etmiştim de. On beş dakika sonra torbaları arabanın bagajına yerleştiren, Tertuliano Máximo Afonso'nun kapısını kapayan ve sevgi dolu bir tavırla gülümseyip arkasından el sallayan, görevlinin bizzat kendisiydi, tezgâhın arkasına dönerken, Bir de ilk izlenimlerin doğru olduğunu söylerler, ilk başta hiç içimin ısınmadığı şu adam meğerse ne iyiymiş, diye mırıldandı. Tertuliano Máximo Afonso'nun düşüncele-

riyse bambaşka yerlerde dolanıyordu, İki gün kırk sekiz saat eder, yani iki gün boyunca uyumasam bile tüm filmleri seyretmek için bu sayı matematiksel olarak yeterli değil, ama bu gece başlar, cumartesi devam eder ve pazarı da buna ayırırsam ve bir kural koyup herifin konunun ortasına kadar görünmediği filmleri sonuna kadar seyretmezsem işi pazartesiden önce bitirebilirim. Eylem planı amaç olarak eksiksiz, şekil olaraksa mükemmeldi, eklentilere ve dipnotlara ihtiyaç yoktu, ama Tertuliano Máximo Afonso yine de direndi, Filmin yarısına kadar görünmezse, sonra da görünmez. Evet, sonra. *Arayan Bulur* adlı ilginç ve eğlenceli filmde bir resepsiyon görevlisini oynayan aktör ilk kez ortaya çıktığından beri Tertuliano Máximo Afonso'nun aklına takılı kalmış olan sözcük buydu. Peki ya sonra, diye kendi kendine sordu, henüz gerçekleşmeyen bir şey hakkında soru sormanın anlamsızlığından habersiz bir çocuk gibi, bundan sonra ne yapacağım, bu adamın on beş-yirmi tane filmde oynadığını, resepsiyon görevlisinin yanı sıra banka memuru ve hastabakıcı rollerinden başka rollerde de oynadığını gördükten sonra ne yapacağım. Sorusunun cevabı dilinin ucundaydı, ama telaffuz etmek için bir dakika bekledi, Onunla yüzleşeceğim.

Tesadüf eseri veya bilinmeyen bir sebepten dolayı, biri okul müdürüne çıkıp Tertuliano Máximo Afonso'nun öğretmenler odasında olduğunu, odaya girdiğinden beri gazete okumaktan başka bir şey yapmadığına bakılırsa öğle yemeğine kadar orada vakit öldürdüğünü söylemişti. Sınav kontrol etmiyor, ders planı yapmakla uğraşmıyor, not falan almıyor, sadece gazete okuyordu. İşe, kiralamış olduğu otuz altı filmin makbuzunu çantasından çıkarıp masanın üzerine koyarak başlamış ve önündeki gazetelerden ilkinin eğlence sayfasındaki sinemalar bölümünü açmıştı. Sonra iki gazetenin daha aynı bölümlerini açmıştı. Yedinci sanata düşkünlüğü henüz taze olsa ve film endüstrisiyle ilgili bilgisizliği halen pek değişmemiş olsa da, vizyondaki filmlerin video piyasasında hemen belirmeyeceklerini biliyor, varsayıyor, sanıyor veya tahmin ediyordu. Bu sonuca varmak için müthiş çıkarımlar yapan bir zekâya veya akla sığmayan bilgilere ulaşmak için fevkalade yöntemlere ihtiyacı yoktu, alelade bir sağduyu sahibi olarak satılık ve kiralık video kasetler bölümüne göz atması yeterliydi. Eski filmleri gösteren sinemaları taradı ve oralarda gösterilen filmlerin isimlerini önündeki makbuzda bulunanlarla karşılaştırarak aynı olanları makbuzdaki isimlerin yanına tükenmezkalemiyle minik birer artı koyarak işaretledi. Tertuliano Máximo Afonso'ya böyle bir şeyi neden yaptığını, elinde kasetleri olmasına rağmen filmleri seyretmek için o sinemalara gidip gitmeyeceğini sorsaydık, böylesine saçma bir şeyi yapabileceğini düşündüğü-

müz için herhalde bize şaşkınlıkla, hatta biraz da alınarak bakar, ama yine de kabul edilebilir bir açıklamada bulunmaz, olsa olsa, başkalarının merakından kurtulmak için savunma duvarlarını daha da yükselten, Çünkü, cevabını verirdi. Bizlerse Tarih öğretmeninin mahrem düşünceleri ve sırlarıyla tanışık olduğumuza göre, bu saçma eyleminin kendisini son üç gündür ele geçirmiş olan yegâne amaca ulaşmaya yönelik olduğunu veya odada bulunan diğer öğretmenlerin sandıkları gibi gazetedeki haberleri okuyarak dikkatini dağıtmaktan alıkoyduğunu söyleyebiliriz. Ancak yaşam öyle tuhaftır ki dünyanın geri kalanına sımsıkı kapalı ve kilitli olduğunu sandığımız kapılar bile, müdürün odasında beklendiğini öğretmen beye bildirmek üzere biraz önce odaya girmiş olan gösterişsiz ve telaşlı odacının önünde açılıverirler. Tertuliano Máximo Afonso ayağa kalktı, gazeteleri katlayıp düzenledi, makbuzu cüzdanına koydu ve üzerinde birkaç sınıfın bulunduğu koridora çıktı. Müdürün odası üst kattaydı ve oraya çıkan merdivenlerin tepesindeki çatı penceresi içerden bakıldığında öylesine opak, dışarıdansa öylesine kirliydi ki ne kışın, ne de yazın içeriye en ufak bir ışık huzmesi girebilirdi. Bir koridordan daha geçti ve ikinci kapının önünde durdu. Kapının üstündeki yeşil ışık yandığı için kapıyı parmak boğumlarıyla tıklattı ve, Girin, diye seslenildiğini duyunca içeri girdi, selam verdi, müdürün elini sıktı ve adamın verdiği işarete uyarak bir koltuğa oturdu. Buraya her gelişinde bu odayı başka bir yerde de görmüş olduğunu düşünürdü, gördüğümüzü bilsek de uyandıktan sonra bir türlü hatırlayamadığımız bir rüya gibiydi bu his. Zemin halı kaplıydı, pencerede kalın perdeler asılıydı, geniş ve eski tarz bir çalışma masasının ardında siyah deriden, modern bir koltuğu vardı. Tertuliano Máximo Afonso bu mobilyaları, bu perdeyi, bu halıyı hatırlıyor veya hatırladığını sanıyordu, belki de eskiden bir romanda veya hikâyede başka bir okulun başka bir müdürünün başka bir odasının kısa tasvirini

okumuştu ve hatırladığı oydu, eğer öyleyse ve bu gerçek önümüzdeki metinle kanıtlanabiliyorsa, bugüne kadar olağan hayatıyla ebediyetin görkemli bir döngüsünün kesişimi sandığı şeyi, vasat bir hafızaya sahip herkesin ulaşabileceği bir bayağılıkla değiştokuş etmek durumundaydı. Hayaller. Kafasından geçen bu hayallere dalmış olan Tertuliano Máximo Afonso, müdürün söylediği ilk sözcükleri duymamıştı, fakat her türlü hatayı gidermek için burada bulunan bizler, pek bir şey kaçırmadığını rahatlıkla söyleyebiliriz, selamlarına verilen bir karşılık, Nasılsınız, sorusu, Sizi buraya çağırmamın sebebi, diye başlayan bir cümle, fakat o sırada Tertuliano Máximo Afonso zaten bedenine ve beynine dönmüş, gözlerinin ve aklının ışığı yeniden parlamıştı. Sizi buraya çağırmamın sebebi, diye tekrarladı müdür, dinleyicisinin yüzünde hafif bir dalgınlık sezmesinden dolayı, dünkü toplantıda Tarih üzerine söylemiş olduklarınız hakkında konuşmak istemem, Dünkü toplantıda ne demiştim acaba, diye sordu Tertuliano Máximo Afonso, Hatırlamıyor musunuz, Hayal meyal hatırlıyorum, ama kafam pek yerinde değil, dün gece pek uyuyamadım, Hasta mısınız, Hasta değilim, birazcık endişeliyim, Yine de pek iyi değilsiniz, Önemli bir şey değil, müdür bey, merak etmeyin, Toplantıda söylemiş olduğunuz şey, şu önümdeki kâğıtta kelimesi kelimesine yazılı, Tarih öğretimi konusunda önemli olan tek seçenek, tek karar, öğretimin geriden ileriye doğru mu yoksa ileriden geriye doğru mu öğretilmesi gerektiğidir, demişsiniz, Bunu ilk kez söylemedim, Haklısınız, öyle çok söylediniz ki meslektaşlarınız artık sizi ciddiye almıyor, bu sözcükler ağzınızdan çıkar çıkmaz gülümsemeye başlıyorlar, Meslektaşlarım kolay gülümseyen, şanslı kişiler, peki ya siz, Ben mi, Sizin beni ciddiye alıp almadığınızı, sözcüklerimi duyunca sizin de gülümseyip gülümsemediğinizi merak ediyorum, Beni, bilhassa böyle bir konuda kolayına gülümsemeyeceğimi bilecek kadar iyi tanıyorsunuz, sizi ciddiye alıp almamamın ise lafını

bile etmemek lazım, okulumuzun en iyi öğretmenlerinden birisiniz, öğrenciler size değer veriyor ve saygı duyuyorlar, ki böyle bir şey günümüzde mucize sayılır, O halde beni neden çağırttınız acaba, Söylediklerinizi tekrarlamamanızı rica etmek için, Önemli olduğunu düşündüğüm tek karar hakkında söylediklerimi mi, Evet, Öyleyse toplantılarda bir daha ağzımı bile açmayacağım, birinin söyleyeceği önemli bir şey varsa ve diğerleri onu dinlemek istemiyorlarsa yapılabilecek en doğru şey sessiz kalmaktır, Şahsen fikrinizi ilginç bulduğumu itiraf etmeliyim, Teşekkür ederim, müdür bey, fakat bunu bana değil meslektaşlarıma, özellikle de bakanlığa söyleyin lütfen, ayrıca bu fikir bana ait değil, bir şey icat etmiş değilim, benden çok daha yetkin kişiler bu fikri ortaya atmış ve savunmuşlardır, Görünüşe bakılırsa pek sonuç alamamışlar, Bunun sebebi basit, müdür bey, geçmişten bahsetmek çok kolaydır, her şey zaten yazılıdır, tek yapılması gereken tekrarlamak, bir papağan gibi taklit etmek, öğrencilerin sınavlarda yazdıkları veya sözlülerde söyledikleri şeyleri kitaplara bakarak kontrol etmektir, oysa günümüzden bahsederken kullandığımız her sözcük suratımıza tokat gibi inmekle kalmaz ondan yılın her günü bahsedip Tarih denen nehrin kaynağına doğru ilerlediğimizde, bizi bulunduğumuz yere getiren olaylar zincirini anlamak için de büyük çaba göstermemizi sağlar, ama şimdi buna hiç girmeyelim, bu iş çok emek ve azim ister, dizginleri sıkı tutmak gerekir, Bu söylediklerinizi gerçekten de hayranlık uyandırıcı nitelikte, bence sözlerinizle bakanı bile ikna edebilirsiniz, Pek sanmıyorum, müdür bey, bakanların görevi bizleri ikna etmek, Biraz önceki laflarımı geri alıyorum, bugünden itibaren size tam destek vereceğim, Teşekkür ederim, ama bence beklenti yaratmasak daha iyi olur, sistem faturayı baştakilere keser ve böyle hesaplar baştakilerin hiç hoşuna gitmez, Biz de ısrar ederiz, En büyük hakikatler aslında yanıltıcı fikirlerden ibrarettir diye bir laf vardır, dolayısıyla bizim de hakikatleri ifade etmek

için yeni ve tercihen daha çelişkisiz yöntemler bulmamız gerek, yoksa unutulup giderler, Bunu kim demiş, Schegel adlı bir Alman, fakat asıl önemlisi, aynı şeyi ondan önce de bir sürü kişinin söylemiş olması, Yine de insanı düşüncelere gark ediyor, Evet, ama beni en çok çeken kısım, en büyük hakikatlerin aslında yanıltıcı fikirlerden ibaret olduklarının söylenmesi, gerisi, yani hakikatleri ifade etmek için yeni ve çelişkisiz yöntemler bulunması ve böylece hakikatlerin varlıklarını uzatmak ve onları somutlaştırmak beni pek ilgilendirmiyor, ben alt tarafı bir lisenin Tarih öğretmeniyim, Daha sık bir araya gelip sohbet etmemiz gerek, sevgili dostum, Vakit her şeye yetmiyor, müdür bey, ayrıca meslektaşlarımın da mutlaka sizlere söyleyecekleri daha önemli şeyler vardır, mesela ciddi bir konuya nasıl kolaycana gülümsediklerini anlatabilirler, tabii öğrencileri de unutmamak lazım, zavallılar, konuşacakları biri olmadığı için bir gün söyleyecek lafları da kalmayacak, bizler sohbete dalarsak okulda hayat neye dönüşür, bir düşünsenize, başka hiçbir şeye vakit kalmaz, işler gecikir. Müdür saatine baktı ve, Öğle yemeğine de geç kalıyoruz, yemeği birlikte yiyelim, dedi. Ayağa kalktı, masanın arkasından çıktı ve aniden içinden gelen saygı dolu bir ifadeyle elini ayağa kalkmış olan Tarih öğretmeninin omzuna koydu. Bu harekette babalık taslayan bir hava olduğu su götürmezdi, fakat müdürden geldiği için doğal, hatta yerinde bir hareketti, ah şu insan ilişkileri yok mu. Tertuliano Máximo Afonso'nun hassas elektrik jeneratörü bu temasa tepki vermedi, demek ki müdürün takdirinde sıkıntı verici bir abartı yoktu, kim bilir, belki de Matematik öğretmeniyle sabah vakti yapılan aydınlatıcı sohbet bu jeneratörü kapamıştı. Küçük sebeplerin büyük sonuçlar doğurabileceğini söyleyen yanıltıcı hakikati ne kadar tekrarlasak azdır. Müdür gözlüğünü almak için masasının ardına döndüğünde Tertuliano Máximo Afonso etrafına baktı, perdeyi, siyah deri koltuğu, halıyı gördü ve yeniden şöyle düşündü, Ben burada daha ön-

ceden de bulunmuştum. Sonra, sanki buna benzer bir odanın tasvirini başka bir yerde okumuş olabileceği öne sürülmüş gibi, düşüncelerine bir yenisini daha ekledi, Herhalde okumak da bir yerde bulunmanın yollarındandır. Müdür gözlüğünü bulmuş ve ceketinin üst cebine koymuştu, yüzünde bir gülümsemeyle, Gidelim, dedi ve Tertuliano Máximo Afonso ne şimdi, ne de daha sonra açıklayabileceği bir şekilde, havanın görünmez bir varlığa gebeymiş gibi yoğunlaştığını hissetti, ilk video kasedi seyrettikten sonra onu aniden yatağından kaldıran kadar yoğun ve kuvvetli bir hisli bu. Ben öğretmen olmadan önce burada bulunmuş olsaydım, şu anda duyduğum his, o anın şimdiki tedirgin ruh halim yüzünden hatırlanması olabilirdi, diye düşündü. Düşüncesinin gerisi, tabii geriye bir şey kaldıysa, gelmedi, müdür koluna girmiş, büyük yalanlar hakkında bir şeyler zırvalıyor, onların da yanıltıcı olup olmadıklarını, çelişkilerin onları da unutulmaya itip itmeyeceğini sorguluyordu. Tertuliano Máximo Afonso konuya son anda dahil olabildi ve, Bence eninde sonunda büyük hakikatler de büyük yalanlar da yanıltıcı hale gelecekler, her zamanki sosa bulanıp sunulan her zamanki yemekler gibi, diye karşılık verdi, Umarım bu laflarınızla okulumuzun mutfağını kastetmiyorsunuzdur, dedi müdür şakayla, Ben de yemeklerimi hep orada yerim, dedi Tertuliano Máximo Afonso, aynı şakacı tavırla. Yemekhaneye giden merdivenlerden inerken yolda Matematik öğretmeniyle ve İngilizce öğretmeni bir hanımla karşılaştılar, böylece öğle yemeğinde müdürün masasında kimlerin oturacağı belli oldu. Söyleyin bakalım, dedi Matematik öğretmeni alçak sesle, müdürle İngilizce öğretmeninin önden gittikleri bir ara, şimdi nasılsınız, İyiyim, çok iyiyim, Müdürle mi konuştunuz, Evet, beni odasına çağırıp Tarihi amuda kaldırma konusundaki laflarımı bir daha etmememi söyledi, Amuda kaldırmak mı, Lafın gelişi söylüyorum, Peki ya siz, ne karşılık verdiniz, Görüşümü yüzüncü kez tekrarladım ve sanırım fikri-

min sandığı kadar saçma olmadığına onu nihayet ikna etmeyi başardım, Bu bir zafer sayılır, Ama hiçbir işe yaramayacak, Aslında zaferlerin neye yaradıklarını kimse bilmez, diye iç geçirdi Matematik öğretmeni, Ama yenilgilerin neye yaradıklarını herkes bilir, bilhassa tüm benliklerini ve varlıklarını savaşa adamış olanlar, ama Tarihten alınacak bu önemli dersе kimse önem vermez, Gören de işinizden bıktığınızı sanacak, Olabilir, belki de bıkmışımdır, her zamanki yemekleri her zamanki sosa bulayıp duruyoruz, hiçbir şey değişmiyor, Öğretmenliği bırakmayı mı düşünüyorsunuz, Ne düşündüğümü veya ne istediğimi tam olarak bilemiyorum, hatta hiç bilemiyorum, ama bırakmak iyi bir fikir olabilir, Öğretmenliği bırakmak mı, Her şeyi bırakmak. Yemekhaneye girdiler, dört kişilik bir masaya oturdular ve müdür peçetesini açarken Tertuliano Máximo Afonso'ya dönüp, Biraz önce bana söylediklerinizi buradaki arkadaşlarımıza tekrarlamanızı istiyorum, dedi, Hangi söylediklerimi, Tarih öğretimi hakkındaki yenilikçi görüşünüzü. İngilizce öğretmeni gülümseyecek gibi oldu, fakat Tertuliano Máximo Afonso'nun kendisine yönelttiği katı, kaygılı ve soğuk bakış, kadının dudaklarında oluşmak üzere olan ifadeyi dondurdu. Görüş kısmına katılsam da, müdür bey, yenilikçi bir şey söylediğimi zannetmiyorum, yenilikçi sıfatı bana birkaç beden büyük gelir, dedi Tertuliano Máximo Afonso kısa bir duraklamanın ardından, Evet, ama beni ikna eden konuşma size aitti, diye sertçe karşılık verdi müdür. Tarih öğretmeninin bakışları bir an için oradan uzaklaştı, yemekhaneden çıktı, koridoru aştı ve üst kata tırmandı, müdürün odasının kapalı kapısını aştı ve görmeyi beklediği şeyi gördü, sonra aynı yolu izleyip yine şimdiki zamana döndü, fakat artık bakışlarda sıkıntılı bir şaşkınlık, korkuya teğet geçen huzursuz bir titreme vardı. Oydu, oydu, oydu, diye içinden tekrarladı Tertuliano Máximo Afonso, bakışlarını Matematik öğretmenine kilitlemiş halde, biraz öncekiyle aşağı yukarı aynı sözcükleri kullana-

rak Zaman denen nehirdeki mecazi gezisinin çeşitli aşamalarını aktarırken. Bu kez Tarih denen nehir ifadesini kullanmamıştı, Zaman denen nehir demesinin daha etkili olacağını düşünmüştü. İngilizce öğretmeninin yüzünde ciddi bir ifade vardı. Altmış yaşlarındaki bu kadın hem anne hem büyükanneydi ve yaratmış olduğu ilk izlenimin aksine, hayatını sağa sola alaycı gülücükler dağıtarak gezinmeye adamış tiplerden değildi. Onun başına gelen şey çoğumuzun başından geçmiştir, bazen istemeden bir hata yaparız, bu hatanın bizi bir birliğe götüreceğini, rahat bir suç ortaklığına girişeceğimizi, neler olup bittiğini anlayanların birbirlerine göz kırpmaları gibi bir anlaşmaya vardığımızı sanırız. Tertuliano Máximo Afonso kısa konuşmasını bitirdiğinde, bir kişiyi daha ikna etmiş olduğunu fark etti. İngilizce öğretmeni çekingen bir tavırla mırıldandı, Aynı şey dillere de uygulanabilir, diller de böyle öğretilebilir, nehrin kaynağına gidersek belki de konuşma kavramını daha net olarak anlayabiliriz, Bu konuda çalışan çok sayıda uzman var, dedi müdür, Fakat geçmişi yok sayarak, körlemesine İngilizce öğretmeye zorladıkları benim gibi bir öğretmen yok. Matematik öğretmeni gülümseyerek konuştu, Bu yöntemlerin aritmetik konusunda işe yarayacaklarını zannetmiyorum, on rakamı öyle inatçıdır ki değiştirmek mümkün değildir, ne alçalıp dokuza yanaşır, ne de on bir olabilecek kadar hırslıdır. Yemekler masaya gelmişti ve sohbet başka konulara kaydı. Tertuliano Máximo Afonso, müdürün odasındaki havayı yoğunlaştıran görünmez etkenin banka memuru olduğundan artık pek emin değildi. Ne oydu, ne de resepsiyon görevlisi. O gülünç küçük bıyığıyla hiç olmaz, diye düşündü, sonra da için için kederle gülümsedi, Aklımı kaçırıyor olmalıyım. Öğle yemeğinin ardından girdiği sınıfta, son derece uygunsuz, kasıtsız ve konuyla alakasız olsa da, tüm dersi Amurrulara, Hammurabi'nin yasalarına, Babil hukukuna, Marduk adlı tanrıya, Akad lisanına ayırdı ve bunun sonucunda, önceki gün ya-

nındaki çocuğun kulağına öğretmenin cinlerinin tepesinde olduğunu fısıldayan öğrencinin fikrini değiştirdi. Yeni teşhis çok daha ağırdı, herifin ya vidaları gevşemişti ya da birkaç tahtası eksikti. Neyse ki bir sonraki, daha küçük bir sınıfa verdiği ders normal geçti. Hatta tarihi filmler hakkında yaptığı ufak, önemsiz bir saptama öğrenciler tarafından büyük ilgi gördü, fakat eğlence bununla sınırlı kaldı, ne Kleopatra'dan söz edildi, ne Spartaküs'ten, ne Notre-Dame'ın Kamburundan, ne de nereye çeksen oraya giden İmparator Napoleon Bonaparte'tan. Unutulmayı hak eden bir gündü, diye düşündü Tertuliano Maximo Afonso, eve dönmek üzere arabasına binince. Hem güne hem de kendisine haksızlık ediyordu, neticede yenilikçi fikirleriyle müdürü ve İngilizce öğretmenini ikna etmişti, böylece gelecek öğretmenler toplantısında masada bir sırıtma eksik olacaktı, diğerindense korkmaya gerek yoktu, birkaç saat önce öğrendiğimiz üzere kolayına gülümsemezdi.

Ev derli toplu, temizdi, yatak düğünlere layıktı, mutfak ışıl ışıldı, banyo limonlu sabun kokuyor, insan bu kokuyu içine çekince bedeninin kirden arındığını, ruhunun yüceltildiğini hissediyordu. Üst kattaki komşu kadının yalnız yaşayan bu adamın evine inip ortalığı temizlediği günlerde, adam akşam yemeğini dışarıda yerdi, tabak kirletirse, kibrit yakarsa, patates soyarsa, konserve açarsa kadına saygısızlık edeceğini düşünür, ocağa bir tava koyup etrafı yağ içinde bırakırsa neler olabileceğini hayal bile etmek istemezdi. Lokanta eve yakındı, oraya son gittiğinde et yemişti, bugün balık yiyecekti, arada bir değişiklik yapmak gerek, insan dikkat etmezse hayat hızla kendini tekrarlamaya başlar, tekdüzeleşir, çekilmez hale gelir. Tertuliano Máximo Afonso kendini bildi bileli dikkatli bir adam olmuştu. Videocudan getirmiş olduğu otuz altı kaset oturma odasındaki küçük sehpanın üzerine yığılmıştı, önceki gidişinden kalan ve henüz seyretmediği üç kasetse çalışma masasının çekmecesindeydi,

üstlendiği görevin zorluğu karşısında nefesi kesiliyordu, Tertuliano Maximo Afonso böyle bir şeyin en azılı düşmanının bile başına gelmesini istemezdi, gerçi böyle bir düşmanı olduğunu da sanmıyordu, belki henüz genç olduğundan, belki de kendini bildi bileli dikkatli bir adam olduğundan. Akşam yemeğine kadar vakit geçirmek için filmleri yapım tarihlerine göre sıralamaya girişti ve ne sehpaya, ne de çalışma masasına sığdıklarından, kasetleri kütüphanelerden biri boyunca yere dizmeye karar verdi, filmlerin en eskisi *Herkes Gibi Bir Adam*'ı en sola, en yenisi *Sahnenin Tanrıçası*'nı ise en sağa yerleştirdi. Tertuliano Máximo Afonso tutarlı davransa ve Tarih öğretimi hakkındaki fikirlerini savunmakla kalmayıp onları günlük hayatında da, hiç olmazsa elinden geldiğince, uygulamaya çalışsaydı bu video kasetleri de ileriden geriye doğru seyreder, yani ilk *Sahnenin Tanrıçası*'nı, son olarak da *Herkes Gibi Bir Adam*'ı izlerdi. Fakat hepimizin bildiği üzere, beynimizin büyük kısmını işgal eden gelenek, alışkanlık ve göreneğin muazzam ağırlığı, geriye kalan kısımdan çıkabilecek parlak ve yaratıcı fikirlerin üzerine çöker, bu ağırlık arada bir işe yarasa ve serbest kalmaları durumunda bizi yoldan çıkaracak abartılı hayallere gem vursa da, bizi, farkında olmaksızın ışığın geldiği yöne dönen bitkiler gibi, irademizin bilinçsizce yönlendirdiği yana ittikleri de bir gerçektir. İşte bu yüzden Tarih öğretmeni eline tutuşturulmuş olan öğretim programını sadakatle takip ederek video kasetleri geriden ileriye, yani eskiden yeniye doğru, bugünkü özel efektlerin bulunmadığı günlerde çekilmelerine rağmen doğal diye adlandırma gereği duymadığımız ve nasıl ortaya çıkarıldığını bilmediğimiz için çok daha tarafsız bir isim alması gereken efektlerin bulunduğu günlerden başlayarak seyredecektir. Tertuliano Máximo Afonso akşam yemeğinden eve döndü, fakat balık yememişti, günün balığı kelerbalığıydı ve adam kelerbalığı denen deniz hayvanını hiç sevmezdi, sığ alanlardan bin metrelik derinliklere dek, deni-

zin dibindeki kumlu veya çamurlu bölgelerde yaşayan, uzunlukları iki metreyi, ağırlıklarıysa kırk kiloyu bulabilen, iri düz bir kafaya ve kuvvetli dişlere sahip, kısacası çirkin mi çirkin bu balık, Tertuliano Maximo Afonso'nun damak zevkine, burnuna ve midesine hiç hitap etmezdi. Adam tüm bu bilgileri, açmış olduğu ansiklopediden okuyor, çünkü ilk gördüğü andan itibaren nefret etmiş olduğu bu hayvan aniden merakını cezbetti. Aslında çok eskilerden beri içinde kıvranıp duran bu merakı, nedense, ancak bugün tatmin etti. Nedense, demesine dedik, ama unutmayalım ki Tertuliano Maximo Afonso'nun yıllardır kelerbalığı hakkında, görünüşünden, tadından ve tabağında bulunan lokmaların dokusundan başka hiçbir bilgisi olmamasının ve bir gün, aniden, yapacak başka işi yokmuş gibi ansiklopediyi açıp daha fazla bilgi edinmek istemesinin hiçbir mantıksal ve nesnel nedeni mevcut değildir. Sözcüklerle ilişkimiz pek tuhaftır. Küçükken birkaç tane öğrensek ve yaşadıkça eğitim, konuşma ve kitaplar yoluyla dağarcığımızı genişletsek de, olur da bir gün kendi kendimize sorarsak, anlamları ve tanımları konusunda şüpheye düşmeyeceğimiz sözcüklerin sayısı pek azdır. Onay ve retlerimizi buna göre yapar, buna göre ikna olur veya olmaz, buna göre tartışır, kararlar verir ve sonuçlara varır, böylece hakkında belli belirsiz fikirlere sahip olduğumuz kavramların üzerinde korkusuzca ilerleriz ve kendi kendimizi sahte bir güvenle doldurarak üzerimize çöken sözel karanlığın altında körlemesine yol almamıza rağmen başkalarıyla anlaşmayı ve hatta, bazen, buluşmayı başarırız. Olur da vakit bulur ve sabırsız merakımız tarafından iğnelenirsek, kelerbalığı neymiş, ne değilmiş öğrenebiliriz. Lokantadaki garson Lophiidae familyasının bu kaba üyesini bir daha tavsiye ederse, Tarih öğretmeni, Ne, denizin dibindeki kumlu veya çamurlu bölgelerde yaşayan şu ucube şey mi, diyecek ve kati bir tavırla ekleyecek, Kesinlikle istemem. Konudan bu sıkıcı balık ve dilbilimsel öğeler dolayısıyla sapıl-

mış olmasının sebebi, Tertuliano Máximo Afonso'nun *Herkes Gibi Bir Adam* kasedini videoya koymakta gecikmesinden, dağın eteklerinde durup başını yukarı kaldıran ve zirveye ulaşmak için harcayacağı emeği hesaplayan bir adam gibi düşüncelere dalmasından kaynaklanıyor. Anlatı sanatının da tıpkı doğa gibi boşluklardan nefret ettiği söylenir, işte bu yüzden, Tertuliano Máximo Afonso'nun anlatmaya değer hiçbir şey yapmadığı bu süre boyunca, bizim de zaman geçirmek için bir şeyler gevelemekten başka seçeneğimiz yoktu. Artık kasedi kutusundan çıkarıp videoya koymaya karar verdiğine göre biz de rahatlayabiliriz.

Film başlayalı bir saat olmuştu ve aktör halen ortalarda görünmemişti, bu filmde rolü yoktu herhalde. Tertuliano Máximo Afonso kasedi sona sardı, bitiş yazılarını dikkatle okudu ve orada yer alan isimleri listesinden çıkardı. Biraz önce seyretmiş olduğu filmi kendi sözcükleriyle anlatmasını rica etsek, herhalde bize terbiyesizlik etmişiz gibi sert bir bakış atar ve bir soruyla karşılık verirdi, Ben böyle bayağı konulara ilgi duyacak birine benziyor muyum. Bu noktada ona hak vermemiz gerekiyor, çünkü şimdiye kadar seyrettiği filmler bariz bir biçimde B-filmi denen kategoriye aitler, yani Matematik öğretmeninin farklı bir tabirle de olsa güzelce ifade ettiği üzere, hemencecik tüketilmek için yapılmış, akla veya ruha dokunmadan sadece vakit geçirtmek amacıyla çekilmiş filmler. Videoya şimdi koyulan kasedin ismi *Şen Yaşam* ve Tertuliano Maximo Afonso'nun benzeri olan adam bu filmde bir kabare veya gece kulübü kapıcısı rolünde gözükecek ve *Şen Dul*'un çeşitli uyarlamalarında yer alan dünyevi zevklerle dolu sahnelerin utanmadan araklandığı filmdeki mekân için bu iki sözcükten hangisinin daha uygun olduğunu söylemek zor olacak. Tertuliano Máximo Afonso başta filmi baştan sona seyretmesi gerekmediğini düşünüyordu, benzerinin filmde yer aldığını zaten biliyordu, fakat konu öylesine sürükleyiciydi ki kasedi sonuna kadar seyret-

meye karar verdi, zavallı adamcağız için derin bir acıma hissettiğini fark edince çok şaşırdı, benzeri, film boyunca sadece arabaların kapılarını açıp kapıyor ve mekâna girip çıkan şık müşterileri, şapkasının kenarını tutarak, saygı ve belli belirsiz keder içeren bir tavırla selamlamaktan başka bir şey yapmıyordu. En azından ben Tarih öğretmeniyim, diye mırıldandı Tertuliano Máximo Afonso. Kendisinin, önemsiz rollerdeki şu aktörle karşılaştırılınca, yalnızca mesleki değil, ahlaki ve sosyal açıdan da üstün olduğunu vurgulama amacı güden bu söz, ortamda tükenmiş olan saygıyı yeniden sağlayacak bir cevaba ihtiyaç duyuyordu ve bu ihtiyacın imdadına, beklenmedik bir alaycılıkla sağduyusu koştu, Kibre dikkat et, Tertuliano, aktör olmamakla neler kaçırdığını bir düşün, sana müdür veya Matematik öğretmeni rolü verebilirlerdi, ama tabii karşı cinsten bir İngilizce öğretmeni olamayacağına göre erkek bir İngilizce öğretmenini oynaman gerekirdi. Sağduyu, yapmış olduğu uyarıdan memnun halde, sazı hazır eline almışken iki çift daha laf etmeye karar verdi, Tabii bu iş için biraz olsun rol yapma yeteneğine sahip olman lazım, bunun dışında, sevgili dostum, adımın Sağduyu olduğu gibi eminim ki, senin adını değiştirmek isterlerdi, kendine azıcık saygısı olan hiçbir aktör şu gülünç Tertuliano ismiyle halk içine çıkmayacağı için kendine bir takma isim bulman gerekirdi, ama biraz düşündüm de, belki buna gerek kalmazdı, Máximo Afonso da fena değil, bunu bir düşün. *Şen Yaşam* kutusuna döndü, sıradaki film oldukça imalı bir isme sahipti, *Bana Adını Söyle* idi bu filmin ismi, fakat ne Tertuliano Máximo Afonso'nun benliğine, ne de yapmakta olduğu araştırmaya bir yararı vardı. Eğlence olsun diye filmi sonuna kadar sardı, listesine birkaç minik artı daha koydu ve saate bakıp yatma vaktinin geldiğine karar verdi. Gözleri kanlanmıştı, şakakları sızlıyordu ve alnında bir ağırlık hissediyordu, Ölecek değilim ya, diye aklından geçirdi, bütün kasetleri bu hafta sonu seyretmezsem dünya sona erecek değil

ya, hem seyretsem bile daha çözülmesi gereken bir sürü esrar var. Yatağına uzandı ve biraz önce aldığı ilacın etkisiyle uykusunun gelmesini beklerken sağduyusu olabilecek, fakat kendini o şekilde tanıtmayan bir ses, açık söylemek gerekirse, ona göre, yapılacak en doğru şeyin film şirketine telefon ederek veya bizzat giderek gayet normal bir biçimde şu şu filmlerde resepsiyon görevlisi, banka memuru, hastabakıcı ve gece kulübü kapıcısı rolünde oynayan adamın kim olduğunu sormasını söyledi, böyle sorulara alışık olmalılardı, belki ikincil, figürandan hallice bir aktör sorulduğu için biraz garipserlerdi, ama en azından onları da sürekli yıldızlardan ve başrol oyuncularından bahsetmekten kurtarmış olurdu. Tertuliano Máximo Afonso, kendisini sarmakta olan uyku örtüsünün altından, bunun saçma bir fikir olduğunu, böyle basit bir fikri herkesin düşünebileceğini söyledi, Ben koskoca Tarihi böyle basit fikirlere varmak için okumadım. Son telaffuz ettiği sözcüklerin olayla hiç alakası yoktu, sadece içindeki kibri biraz daha açığa vuruyordu, ama bizler onu affedelim, bunlar ilacın laflarıydı, ilacı alan kişinin değil. Son sözlerse uykunun eşiğindeki, zihninin parlaklığı, sönmekte olan bir mumun ışığı kadar zayıf olan Tertuliano Máximo Afonso'dan geldi, Ona kimsenin haberi olmadan ve kimseyi şüphelendirmeden ulaşmak istiyorum. Bunlar kesin ve kararlı sözlerdi. Uyku kapıyı kapattı. Tertuliano Máximo Afonso uykuya daldı.

Saat sabah on biri gösterdiğinde Tertuliano Máximo Afonso, hiçbirini baştan sona seyretmemiş olsa da, üç film devirmişti. Erkenden kalkmış, kahvaltısını iki kurabiye ve bir fincan ısıtılmış kahveyle sınırlamış ve tıraşla, gereksiz temizliklerle vakit kaybetmeden, misafir beklemeyen biri gibi üstünde pijaması ve sabahlığıyla, günlük görevine atılmıştı. İlk iki filmde dikkate değer bir şey yoktu, fakat üçüncü film olan *Terör Paraleli*'nde, sürekli çiklet çiğneyen ve Tertuliano Máximo Afonso'nun sesiyle, ölüm ve yaşamda her şeyin açılara bağlı olduğunu tekrarlayıp duran neşeli bir polis fotoğrafçısı sahneye çıkmıştı. Filmin sonunda liste güncellenirken bir ismin üzeri çizildi ve birkaç artı daha işaretlendi. Beş aktör beş kez işaretlenmişti ve Tarih öğretmeninin benzerinin göründüğü filmlerin sayısı da beşti, bu aktörlerin isimleri, alfabetik olarak, Adriano Maia, Carlos Martinho, Daniel Santa-Clara, Luís Augusto Ventura ve Pedro Félix diye sıralanıyordu. Tertuliano Máximo Afonso o ana dek şehrin beş milyonu aşkın nüfusunun oluşturduğu devasa denizde kaybolmuştu, ama bundan böyle yarım düzineden az kişiyle uğraşacaktı ve bu isimlerden birkaçının telefonu cevaplamayacakları düşünülürse uğraşacağı kişilerin sayısı daha da azalacaktı, Harika, diye mırıldandı, fakat şehir nüfusunun en azından iki buçuk milyonunun kadın olduğu, dolayısıyla da araştırmasının dışında kaldığı gerçeğini göz ardı ettiğini düşününce, Herkül'ün bu yeni görevinin sanıldığı kadar da güç olmadığını fark etti. Tertuliano Máximo Afonso'nun bu dal-

gınlığı bizi şaşırtmamalı, çünkü böylesi büyük rakamların söz konusu olduğu hesaplamalar yapılırken kadınları dikkate almama eğilimi neredeyse karşı konulmaz niteliktedir. İstatistik yeteneğine aldığı darbeye rağmen Tertuliano Máximo Afonso, ulaştığı ümit verici sonuçları taze bir fincan kahveyle kutlamak üzere mutfağa gitti. Kahvesinden ikinci yudumunu aldığı sırada kapı çalındı, fincan masanın üstüne konmak üzereyken havada asılı kaldı, Kim geldi acaba, diye düşündü adam, fincanı yavaşça masanın üstüne koyarken. Üst kattaki yardımsever komşusu evin temizliğinden memnun kaldı mı diye sormaya gelmiş olabilirdi, içinde kelerbalığı hakkında bilgilerin de bulunduğu şu ansiklopedilerden satmaya gelmiş genç pazarlamacılardan biri olabilirdi, Matematikçi meslektaşı olabilirdi, hayır, o olamazdı, birbirlerinin evlerine hiç gitmemişlerdi, Kim geldi acaba, diye düşündü yeniden. Kahvesini çabucak bitirdi ve kimin geldiğini görmeye gitti. Oturma odasından geçerken, etrafa yayılmış kaset kutularına ve kütüphane boyunca yere dizilmiş, sıralarını bekleyen kasetlere huzursuz bir bakış attı, üst kattaki komşu kadın, eğer kapıdaki oysa, daha dün uğraşıp toparladığı evin şu halini görmekten hiç hoşlanmayacaktı. Adam, Önemli değil, zaten içeri girmesine gerek yok, diye düşündü ve kapıyı açtı. Karşısındaki kişi ne üst kattaki komşusu, ne de kendisine kelerbalığı hakkında her türlü bilginin nihayet elinin altında bulunacağını müjdelemek isteyen genç ansiklopedi pazarlamacısıydı, karşısında şimdiye kadar yüzünü görmemiş olsak da ismini bildiğimiz bir kadın vardı, ismi Maria da Paz idi ve bir bankada çalışıyordu. Tertuliano Máximo Afonso, Ah, sen miydin, dedi yüksek sesle, sonra da heyecanını ve şaşkınlığını gizlemeye çalışarak, Hoş geldin, bu ne hoş bir sürpriz, dedi. Kadını içeri davet etmeli, Buyur içeri gir, ben de tam kendime kahve yapmıştım, veya, Ne iyi ettin de uğradın, içeri geçip rahatına bak, ben tıraş olup, banyo yapıp hemen geliyorum, demeliydi, fakat kenara çe-

kilip kadına yol vermekten başka bir şey yapamadı, ah bir cesaret edip, Burada bekleyiver, ben hemen şu görmeni istemediğim kasetleri kaldırayım, diyebilseydi, ah bir cesaret edip, Kusura bakma, ters bir zamanda geldin, şu anda sana ilgi gösteremem, yarın gel, diyebilseydi, ah bir cesaret edip başka bir mazeret uydurabilseydi, ama artık çok geçti, bunu önceden düşünmeliydi, tüm suç kendisinindi, temkinli insanlar gözlerini daima açık tutmalı, tetikte olmalıdırlar, bilhassa da en doğru kuralların aslında çok basit olduklarını, mesela her kapı çalındığında koşa koşa açmaya gitmemek gerektiğini unutmamalıdırlar, acele daima sorunlara gebedir, bunu herkes bilir. Maria da Paz, evin her köşesini tanıyan birinin rahatlığıyla içeri girdi ve, Nasılsın, diye sorup ekledi, Mesajını aldım ve konuşmamız gerektiği konusunda söylediklerine katılıyorum, umarım uygunsuz bir zamanda gelmemişimdir, Olur mu hiç, dedi Tertuliano Máximo Afonso, seni bu halde, saçım başım dağınık, tıraşsız, yataktan yeni kalkmış gibi bir kılıkla karşıladığım için kusuruma bakma, Seni birçok kez böyle gördüm, özür dilemene gerek yok, Ama bugünkü durum farklı, Ne açıdan farklı, Ne demek istediğimi gayet iyi biliyorsun, seni kapıda asla bu kılıkla, üstümde pijama ve sabahlıkla karşılamadım, Olsun, aramızda pek bir gizli saklının kalmadığı şu dönemde bir yenilik de bu oldu. Kadının oturma odasına girmesine üç adım kalmıştı, şaşkınlığı birazdan söyleyeceği, Bu ne hal, bütün bu kasetlerle ne yapıyorsun, gibi laflarla belli olacaktı, fakat Maria da Paz duraksayıp, Beni öpmeyecek misin, diye sordu, Tertuliano Maximo Afonso çekinerek, Elbette öpeceğim, dedi ve dudaklarını kadının yanağına yaklaştırdı. Erkeklere mahsus bu tevazu, tabii gerçekten o amaçla yapıldıysa, işe yaramadı, çünkü Maria da Paz'ın dudakları adamınkilerle buluşup onları emmeye, ezmeye, yemeye başladı, aynı anda kadının bedeni de, üzerlerinde giysi yokmuşçasına, baştan aşağı adamınkine yapışmıştı. Kendini ilk geri çeken Maria da Paz ol-

du, nefes nefese mırıldandı, Bu yapmış olduğumdan pişmanlık duyacak olsam da, bunu yaptığım için utansam da, fakat cümlesini bitiremedi, Saçmalama, dedi Tertuliano Máximo Afonso, vakit kazanmak için hararetle bir şeyler uydurarak, ne pişmanlığı, ne utancı, insan duygularını ifade ettiği için neden pişman olup utansın ki, Ne demek istediğimi gayet iyi biliyorsun, anlamazlıktan gelmeye çalışma, Sen içeri girdin ve öpüştük, bundan daha normal, daha doğal bir şey var mı, Öpüşmedik, ben seni öptüm, Ama ben de seni öptüm, Evet, başka çaren olmadığından, Her zamanki gibi abartıyorsun, Haklısın, abartıyorum, evine gelmem de abartılı bir davranıştı, artık benden hoşlanmayan bir adamı kucaklamam da abartılı bir davranıştı, derhal evime gitmeliyim, olanların önemsiz olduğuna dair ettiğin hoş sözlere rağmen pişmanım, utanıyorum. Kadının oradan gidebilme ihtimali, görünüşte oldukça zayıf olsa da, Tertuliano Maximo Afonso'nun beyninin dolambaçlı kıvrımlarını bir ümit ışığıyla aydınlattı, oysa ağzından dökülen sözcükler, kimilerine göre iradesi dışında çıkmış gibi görünseler de, farklı bir hissi yansıtıyorlardı, Açıkçası senden hoşlanmadığım gibi tuhaf bir fikre nereden kapıldığını anlamıyorum, Son buluşmamızda niyetini gayet açık olarak ifade etmiştin, Senden hoşlanmadığımı asla söylemedim, söylemem de, Kafaları gönül meselelerine en basmayan insanlar bile, ki sen de bu konularda pek başarılı değilsindir, telaffuz etmediğin sözcüklerin anlamını anlayabilir. Tertuliano Máximo Afonso'nun analiz masasına yatırdığımız sözcüklerinin tesadüf eseri telaffuz edildiklerini sanmak, insan ruhu denen o karmaşık yumağın birden fazla ucu olduğunu unutmak demektir, bu yumağın ipliklerinin amacı, her ne kadar konuşulan kişiyi yumağın içine yönlendiriyor gibi görünseler de, aslında çıkmaz sokaklara saptırmak, esas konudan ayırmak veya şu anki durumda olduğu gibi, yaklaşmakta olan darbeyi yumuşatmaktır. Maria da Paz'dan hoşlanmadığını hiç söylemediğini belirterek ondan hoşlanı-

yormuş gibi bir anlam yaratmaya çalışan Tertuliano Máximo Afonso'nun amacı, oturma odasının kapısından uzaklaştıramayacağını anladığı kadını, mecazın bayağılığının kusuruna bakmazsanız, pamuk ipliğine dolamak, yumuşak yastıklarla donatmak ve sevgi hissiyle sarmalamaktır. İşte korkulan olay gerçekleşmekteydi. Maria da Paz üç adım atarak oturma odasına girdi, kulaklarını okşamış olan bülbül şakımasına kafa yormak istemiyordu, ama başka bir şey de düşünemiyordu, kafaları gönül meselelerine basmayan insanlar hakkında alaycı bir tavırla söylemiş olduğu terbiyesiz ve haksız sözlerden pişmanlık duymaya bile hazırdı ve dudaklarında tatlı bir gülümsemeyle Tertuliano Máximo Afonso'ya döndü, kendini adamın kollarına bırakıp tüm tatsızlıkları ve sıkıntıları unutmaya kararlıydı. Fakat talih seçimini yapmıştı, kader, yazgı ve kısmet gibi çekici kavramların bu anlatıda yeri olmadığı düşünüldüğünde buna seçim değil zorunluluk demek daha doğru olur, Maria da Paz'ın bakışları önce açık olan televizyonda, sonra kutularına geri konmamış olan kasetlerin üzerinde, son olarak da herkesin, bilhassa evin düzenine ve ev sahibinin huylarına aşina olan kendisinin açıklanamaz ve olağandışı bulacağı, yerde sıralanmış kaset kutularında gezdi. Neler oluyor, tüm bu kasetlerin burada ne işi var, diye sordu, Yapmakta olduğum bir iş için kullandığım malzemeler, diye cevapladı Tertuliano Máximo Afonso bakışlarını kaçırarak, Yanılmıyorsam, seni tanıdığımdan beri Tarih öğretmenliğiyle uğraşıyorsun, dedi Maria da Paz, ve tüm bunlar, diye devam etti, *Terör Paraleli* adlı kasede merakla gözlerini dikerek, bana senin mesleğinle pek alakalı görünmüyorlar, Hayatım boyunca Tarih ile uğraşacağım diye bir zorunluluk yok, Tabii ki yok, ama seni bunca kasedin arasında, sinema gibi önceden hiç ilgi duymadığın bir şeye aniden tutkuyla bağlanmış halde görünce şaşırmam çok doğal, Söyledim ya, yapmakta olduğum bir işle ilgili, sosyolojik denebilecek bir çalışma yapıyorum, Ben vasıf-

sız bir memure, bir banka çalışanı olabilirim, ama tüm cehaletime rağmen doğruyu söylemediğini anlayabiliyorum, Doğruyu söylemiyor muyum, diye öfkeyle bağırdı Tertuliano Máximo Afonso, doğruyu söylemiyor muyum, uğramadığım bir bu hakaret kalmıştı, Kızmana gerek yok, ben gördüğümü söylüyorum, Mükemmel olmadığımı ben de biliyorum, ama kusurlarım arasında yalancılık yok, beni biraz daha iyi tanıdığını sanıyordum, Özür dilerim, Pekâlâ, özrün kabul edildi, bu konuyu bir daha açmanı istemiyorum. Böyle dedi, oysa korktuğu diğer bir konuya girmemek için o konuda kalmayı tercih ederdi. Maria da Paz televizyonun önündeki koltuğa oturdu ve, Seninle konuşmaya geldim, kasetlerin beni ilgilendirmiyor, dedi. Bülbül şakıması çoktan buharlaşıp uçmuş, eskilerin dediği gibi, bahtiyar bir hatıraya dönüşmüştü ve acınacak haldeki Tertuliano Máximo Afonso, kendini aşağılık hissetmesine neden olan sabahlığı, terlikleri ve tıraşsız suratıyla, her ne kadar kullanacağı öfkeli sözcüklerin nihai amacına ulaşmasına, yani Maria da Paz ile ayrılmasına yardımcı olacağını bilse de, nahoş bir konuşma yapmakta ve bu konuşmayı sonlandırmakta ne kadar zorlanacağının bilincindeydi. Böylece kanepeye oturup bacaklarını sabahlığının etekleriyle örttü ve teselli edici bir tavırla konuşmaya başladı, Bana kalırsa, Neden bahsediyorsun, diye lafını kesti Maria da Paz, bizden mi kasetlerinden mi, Bizden biraz sonra bahsederiz, şimdilik sadece ne tür bir iş yaptığımı açıklamak istiyorum, Senin için önemliyse açıkla bakalım, dedi Maria da Paz, sabırsızlığını bastırarak. Tertuliano Máximo Afonso üzerlerine çöken sessizliği elinden geldiğince uzattı, videocudaki görevliyi şaşırtmak için kullanmış olduğu kelimeleri zihninden çekip çıkardı, bir yandan da tuhaf ve çelişkili bir his duyuyordu. Yalan söyleyeceğini bilse de bu yalanın, hakikatin çarpıtılmış bir hali olacağını düşünüyordu, yani yapacağı açıklama tamamen sahte olsa da burada tekrarlanacağı için, bir şekilde, inanılır hale gelecek ve Tertu-

liano Máximo Afonso bu yalanı başka yerlerde tekrarlarsa daha da inanılır olacaktı. Sonunda, konusuna hâkim olduğunu hissettiğinde, konuşmaya başladı, Rasgele seçilmiş bu film şirketi tarafından çekilen filmleri izleme fikri epeydir aklımın bir köşesindeydi, gördüğün gibi filmlerin hepsi aynı şirketin ürünü, belli bir film şirketinin izleyicilerine kare kare yaydığı açık, örtülü ve gizli eğilimler, hevesler, niyetler ve mesajlar, özetle, ideolojik imgeler hakkında bir çalışma yapmak istiyordum, Peki bu ani ilgi, ya da senin tabirinle bu fikir, neden kaynaklanıyor, Tarih öğretmenliğiyle ne alakası var, diye sordu Maria da Paz, Tertuliano Máximo Afonso'nun mantıksal açıdan çaresizliğe düşmüş olduğu bir anda adamın belki de kendi başına bulamayacağı güzelim bir cevap sunduğunun farkında olmadan, Çok basit, dedi adam, sınıfta bilgisini öğrencilere aktarabildiği için mutlu olan bir öğretmenin memnuniyetiyle kolayca karıştırılabilecek bir rahatlamayla, Çok basit, diye tekrarladı, tıpkı yazmakta, incelemekte veya öğretmekte olduğumuz Tarihin her satırı, her sözcüğü ve her tarihi, yani benim ideolojik imgeler diye addettiğim kavramları sadece hakikatlerin yorumlanmasında değil, onları ifade ederken kullandığımız dil açısından, tabii bu dilin kullanımındaki çeşitli tür ve derecedeki kasıtları da göz ardı etmeden, irdelediği gibi, sinema sanatının kendine özgü hikâye anlatımı da Tarihin içeriğiyle oynar, onu hem kirletir hem de bozar ve böylece sinema, tekrar ediyorum, bu ideolojik imgelerin dağıtılmasında çok daha hızlı ve bir o kadar da kasıtlı bir rol oynar. Sustu ve dinleyicisinin anlama kıtlığını dikkate almadan karmaşık bir açıklama yapmış olduğunu fark ederek özür dileyen biri gibi anlayışlı bir tavırla, belli belirsiz gülümseyerek ekledi, Düşüncelerimi kâğıda geçirdiğimde daha rahat anlaşılacağımı umuyorum. Maria da Paz, tüm şüphelerinde haklı çıkmış olsa da, adama hayranlıkla bakmaktan kendini alamadı, o ne de olsa başarılı bir Tarih öğretmeniydi, yetkinliğini kanıtlamış eğitimli bir pro-

fesyoneldi, uzmanlık alanının dışındaki konulara girse bile söyledikleri hakkında bilgi sahibi olduğu belliydi, kendisiyse alt tarafı orta kademe bir banka memuresiydi, kim olduklarını ve ne istedikleri açıklanmadıkça ideolojik imgeleri falan tanıyacak kapasiteye sahip değildi. Yine de, Tertuliano Máximo Afonso'nun konuşması boyunca, adamın sesinde hafif bir rahatsızlık, konuşmasını hafifçe bozan bir huzursuzluk hissetmişti, parmak boğumlarımızla çatlak bir sürahiyi tıklattığımızda çıkan sese benzeyen, titrek bir tınıydı bu, çabucak Maria da Paz'ın yardımına koşalım, doğru kılığına girmiş sözler insanın ağzından çıkıp da yalanlar içerde saklandığında duyulan sesin aynen böyle bir ses olduğunu ona haber verelim. Görünüşe bakılırsa, evet, görünüşe bakılırsa birileri ona haber vermiş veya bildik, üstü kapalı laflarla uyarmış, kadının gözlerindeki hayranlığın yerini aniden acı dolu, acıma dolu bir ifadeye bırakmış olması başka türlü açıklanamaz, bu ifade kendisine mi yoksa karşısında oturan adama mı yönelik, bilemiyoruz. Tertuliano Máximo Afonso, konuşmasının itici olmakla kalmayıp hiçbir işe de yaramadığını, insanların zekâlarına ve hassasiyetlerine saygısızlık etmenin birçok yöntemi olmasına rağmen kendi seçiminin bu yöntemlerin en çirkini olduğunu fark etti. Maria da Paz'ın geliş sebebi, zerre kadar ilgilenmediği konularda açıklamalar dinlemek değildi, buraya, eğer mümkünse, son altı ayda yaşadığını zannettiği ufacık mutluluğun kendisine geri verilmesi için ödemesi gereken bedeli öğrenmek amacıyla gelmişti. Tabii Tertuliano Máximo Afonso'nun da kalkıp, dünyadaki en olağan şeyden bahsedermiş gibi, İnanır mısın, geçen gün tıpatıp aynım olan bir herif gördüm, bu filmlerden birkaçında oynuyor, diyecek hali yoktu, özellikle bu son sözleri biraz önce söylediklerine eklenirse, çünkü Maria da Paz böyle bir cümleyi başka bir oyalama taktiği olarak yorumlayabilirdi, oysa o buraya, son altı ayda yaşadığını zannettiği ufacık mutluluğun kendisine geri verilmesi için ödemesi gereken be-

deli öğrenmek için gelmişti, tekrarladığımız için bizi affedin, ama acı duyan insanın neresinin acıdığını sürekli tekrar etmesi olağandır. Tuhaf bir sessizlik oldu, Maria da Paz'ın bir şeyler söylemesinin, İdeolojik imgeler hakkındaki bu gerzek konuşman bittiyse biraz da bizim hakkımızda konuşalım, diyerek adama meydan okumasının tam zamanıydı, fakat korkudan dili düğümlenmişti, kristal kadar kırılgan ümidinin basit bir sözcükle paramparça olmasından korkuyordu, işte bu yüzden sustu, işte bu yüzden konuşmaya Tertuliano Máximo Afonso'nun başlamasını bekledi, Tertuliano Máximo Afonso ise bakışlarını aşağıya dikmiş, pijamasının altının bittiği yerde belirmiş olan beyaz ayak bileğine dalgın dalgın bakıyordu, ancak işin aslı başkaydı, Tertuliano Máximo Afonso'nun gözlerini kaldırmama sebebi, bakışlarının çalışma masasının üzerindeki, film ve aktör isimlerinin yazılı olduğu, küçük artılar, çizikler ve soru işaretleriyle dolu kâğıtlara kayacağından korkmasıydı, tüm bunlar biraz önce ideolojik imgeler hakkında yapmış olduğu konuşmaya öyle uzaktı ki, bu işi kendisinin değil de bir başkasının yapmış olabileceğini düşünmeye başladı. Önemli ve dramatik diyalogları doğuran yardımcı sözcükler, genel kanının aksine, mütevazı, sıradan ve bayağıdırlar, Kahve içer miydin, gibi bir sorunun körelmiş hisler hakkında acı bir tartışmaya veya bir türlü su yüzüne çıkarılamayan tatlı bir barışmaya dönüşebileceği kimin aklına gelirdi ki. Maria da Paz bu soruya soğuk bir biçimde, Buraya kahve içmeye gelmedim, diye karşılık vermeliydi, fakat hislerini gözden geçirince bunun doğru olmadığını, buraya gerçekten kahve içmeye gelmiş olduğunu, mutluluğunun belki de bu kahveye bağlı olduğunu fark etti. Sadece bitkince boyun eğmiş gibi gözükmeyi istese de sesi tedirgince titreyerek, Olur, dedi ve ekledi, Kendim hazırlarım. Koltuktan kalktı ve tam Tertuliano Máximo Afonso'nun yanından geçerken durmamış olsa da, bundan sonra olanları nasıl açıklayabiliriz, başka bir yerde kullandığımız sözcükle-

ri, sözcükleri ve sözcükleri, bir kişi zamirini, bir zarfı, bir fiili, bir sıfatı ne kadar bir araya getirsek de, ne kadar istesek ve çaba göstersek de, kendimizi hep safça betimlemeyi umduğumuz hislerin, sanki hisler uzakta dağların, yakındaysa ağaçların göründüğü bir manzara resmiymiş gibi, dışında buluruz, gerçekteyse Maria da Paz'ın ruhu, dümdüz ilerleyen bedenini yavaşça durdurdu, kim bilir ne bekliyordu, belki de Tertuliano Máximo Afonso'nun ayağa kalkıp kendisine sarılacağını veya boştaki elini tatlılıkla kavrayacağını sanıyordu, öyle de oldu, önce eller birleşti, sonraysa tedbirli bir yakınlığın ötesine geçmeyen bir sarılma gerçekleşti, kadın dudaklarını adama sunmadı, adam da onlara ulaşmaya çalışmadı, kimi durumlarda azla yetinmek fazlayı arzu etmeye bin kez tercih edilir, işlerin hislerin eline bırakılması yeğlenir, çünkü hisler, eğer bunun için dünyaya geldilerse, böyle anları mükemmelliğe ulaştırmayı mantıktan daha iyi bilirler. Yavaşça ayrıldılar, kadın biraz gülümsedi, adam biraz gülümsedi, oysa biz Tertuliano Máximo Afonso'nun aklından başka düşünceler geçtiğini biliyoruz, Maria da Paz'ın bakışlarını sırrını eleverecek kâğıtlardan çabucak ayırmak istiyor, bu yüzden kadını mutfağa doğru adeta iteklemesine şaşırmamalıyız, Hadi, hadi sen kahve yapıver, ben de şu kaosa çekidüzen vereyim, işte o anda beklenmedik bir şey oldu, kadın ağzından çıkan sözcüklere önem vermeyen, söylediklerini tam anlamayan bir tavırla mırıldandı, Kaos, çözülmesi gereken bir düzendir, Ne, ne dedin, diye sordu Tertuliano Máximo Afonso, isim listesi artık güvendeydi, Kaos, çözülmesi gereken bir düzendir, dedim, Bunu nerede okudun, kimden duydun, Şimdi aklıma geldi, bir yerde okuduğumu sanmıyorum, birinden duymadığıma ise eminim, Ama senden nasıl olur da böyle bir laf çıkar, Bu lafın özel bir tarafı mı var, Olmaz mı, Bilmem ki, belki bankadaki işim sayılarla ilgili olduğu içindir, sayılar insanın önüne karışık, karmaşık halde çıkarlarsa bilmeyenlere kaotik görünebilirler, oysa araların-

da gizli bir düzen vardır, aslında bence sayılar, bir düzene sokulmadıkça hiçbir anlam içermezler, mesele bu düzeni sağlayabilmektir, Burada sayı falan yok, Ama kaos var, biraz önce kendin söyledin, Birkaç tane dağınık kaset var, o kadar, Kasetlerin içinde de görüntüler var, bir hikâye anlatsınlar diye birleştirilmiş görüntüler, bu da bir düzen sayılır, görüntülerin farklı hikâyeler oluştursunlar diye toparlanmadan önceki halleri de kaos sayılır, görüntüleri toparlayıp birbiri ardına dizdikçe bir düzen elde ederiz ve geriye, giderek azalmakta olan, düzenlenmesi gereken bir kaos kalır, İdeolojik imgeler, dedi Tertuliano Máximo Afonso, yaptığı göndermenin duruma uygun olup olmadığından emin olmadan, Evet, ideolojik imgeler de denebilir, Bana inanmıyorsun gibime geliyor, Önemli olan sana inanıp inanmamam değil, sen neyin peşinde olduğunu biliyorsun, Benim anlayamadığım şey, senin böyle bir buluşu gerçekleştirmiş olman, yani kaosun içinde saklı bir düzen olduğunu ve bu düzenin kaosun kendi içinde çözülebileceği fikrini ortaya atman, Yani birlikte olmaya başladığımızdan beri geçen bunca aydır benim yeni bir fikir üretebilecek denli zeki olmadığımı mı düşünüyordun, Olur mu hiç, öyle demek istemedim, sen gayet zeki bir insansın, ama, Ama senin kadar zeki değilim, lafını bitirmesen de olur, tabii ya, benim temelim zayıf, zavallı bir banka memuresiyim, Beni iğneleyip durma, benden daha az zeki olduğunu asla düşünmedim, söylemek istediğim şey, şu ortaya attığın fikrin kesinlikle müthiş olduğu, Benden beklemezdin yani, Öyle de denebilir, Tarihçi olan sensin, ama ben de çok iyi biliyorum ki atalarımız ancak kendilerini zeki kılan fikirlere sahip olduktan sonra fikir sahibi olabilecek kadar zeki olmuşlar, Şimdi kafamı çelişkilerle doldurdun, şaşkınlık üstüne şaşkınlık yaşıyorum, dedi Tertuliano Máximo Afonso, Sen tuzdan bir heykele dönüşmeden ben kahve yapayım, dedi Maria da Paz gülümseyerek, ve koridoru aşıp mutfağa girerken seslendi, Kaosa çekidüzen ver, Máximo, kaosa çeki-

düzen ver. İsimler listesi hızla bir çekmeceye tıkıştırılıp çekmece kilitlendi, boştaki kasetler kutularına döndürüldü, videonun içinde kalmış olan *Terör Paraleli* de diğer kasetlerle aynı kaderi paylaştı, dünya dünya olalı bir kaosu düzenlemek hiç böylesine kolay olmamıştı. Ancak tecrübelerimize dayanarak her olayda çözülmeyen birkaç düğümün kaldığını, dökülen sütün arkasından ağlamanın nafile olduğunu söyleyebiliriz, bu tecrübeyi şu duruma uyarlarsak da, Tertuliano Máximo Afonso'nun, kaybedeceğini daha baştan bildiği bir savaşa giriştiği ortaya çıkar. Olayların dayandığı noktadaysa, önce ideolojik imgeler üzerine yapmış olduğu konuşmanın aptallığı, şimdiyse kaosun içinde çözülebilir bir düzenin var olduğu şeklindeki şahane cümlenin üzerine, içerde kahve hazırlamakta olan kadına, İlişkimiz sona erdi, istersen arkadaş kalabiliriz, ama daha fazlası mümkün değil, ya da, Böyle bir tatsızlığa sebep olduğum için çok üzgünüm, ama artık sana ilk baştaki kadar ilgi duymuyorum, ya da, Hoşça vakit geçirmesine geçirdik, ama artık bitti, güzelim, bugünden itibaren sen kendi yoluna, ben kendi yoluma, demesi imkânsızdı. Tertuliano Máximo Afonso taktiğinin zayıf noktasını bulabilmek için kadınla yaptığı konuşmaları defalarca kafasında tekrarladı, gerçekten bir taktiği varsa ve Maria da Paz'ın kaprislerine kapılıp hareket etmiyorsa tabii, bu kaprisler, tutuştukları anda söndürülmesi gereken küçük yangınlar gibiydi ve adam bu yangınları söndürmeye çabalarken ayaklarının dibinde yükselen alevlerin farkına varamıyordu. Kendine duyduğu güven baştan beri benimkine göre daha sağlam, diye düşündü, ve aniden yenilgisinin sebeplerini açıkça görebildi, saçı başı dağınık, tıraşsız, terlikli, pijamasının çizgileri yağlı kâküller gibi sabahlığının altından sarkan, sabahlığıysa bir eteği diğerinden daha aşağıda kalacak şekilde beceriksizce bağlanmış şu gülünç adam da neyin nesiydi, hayatta kimi kararları almadan evvel insanın giyimine dikkat etmesi, kravatını takıp ayakkabılarını boyaması

gerekirdi, asil davranmak, alınganlıkla posta koymak işte böyle yapılırdı, Varlığım sizi rahatsız ediyorsa, hanımefendi, tek bir kelime daha etmenize lüzum yok, denir ve geriye bakmadan kapıdan çıkılırdı, geriye bakmak büyük bir riskti, insan tuzdan bir heykele dönüşür, tepesine düşecek ilk yağmurun insafına kalırdı. Fakat şimdi Tertuliano Máximo Afonso'nun önünde başka bir sorun vardı, büyük bir nezaket ve zarafetle yaklaşılması gereken bu sorunu çözmek için şu ana kadar eksikliğini hissettiği manevra kabiliyetine ihtiyacı vardı, görüldüğü üzere inisiyatif hep Maria da Paz'ın elindeydi, kapıda belirir belirmez kendini boğulmakta olan bir kadın gibi sevgilisinin kollarına atması da bunu kanıtlıyordu. Tertuliano Máximo Afonso işte bu yüzden hayranlık, tutarsızlık ve bir tür tehlikeli şefkat arasında bölünmüş halde şöyle düşündü, Boğulacak gibi görünüyordu, ama aslında ayakları sapasağlam yere basıyor. Soruna dönersek, Tertuliano Máximo Afonso'nun, Maria da Paz'ı oturma odasında kesinlikle yalnız başına bırakmaması lazım. Ya elinde kahvelerle beliriverirse, bu arada neden böylesine geciktiğini de anlamak mümkün değil, kahve denen şey iki dakikada hazır olur, artık eski zamanlardaki gibi elde öğütmek gerekmiyor ki, ya kahvelerini içtikten sonra adama dönüp, art niyet güderek veya gütmeyerek, Sen üstünü değiştirirken ben de şu kasetlerden birini seyredeyim, bakalım bahsettiğin şu meşhur ideolojik imgeleri görebilecek miyim, derse, ya kahpe kader bir oyun oynayıp kadına Tertuliano Maximo Afonso'nun benzerinin gece kulübü kapıcısı veya banka memuru olarak belirdiği filmlerden birini seçtirirse, ya Maria da Paz, Maximo, Maximo, Máximo, buraya gel, koş, hastabakıcı rolünde aynı sana benzeyen bir aktör var, ciddiyim, ideolojik bir imge olmadığı kesin, ama buna bir mucize mi desem, kutsal bir adam mı desem, hayırlı bir kardeş mi desem, diye çığlığı basarsa. Ancak bunların hiçbiri olmayacaktı. Maria da Paz kahveleri getirecekti, koridordan ayak sesleri geliyor-

du, taşıdığı tepside şekerlik, iki fincan ve mideyi memnun etmek için birkaç bisküvi olacaktı ve olaylar Tertuliano Máximo Afonso'nun hayal etmeye bile cüret edemediği bir biçimde gelişecekti, konuşmadan kahvelerini içtiler, üzerlerine huzursuz değil, tatlı bir sessizlik çökmüştü, insanın yuvasında yaşayabileceği mutlulukların en mükemmeliydi bu, ve kadın ağzını açıp konuşunca bu mutluluk adeta cennete dönüştü, Sen üstünü değiştirirken ben de mutfaktaki kaosa çekidüzen vereyim, sonra da seni işinle baş başa bırakırım. Aman iş deme, artık işten bahsetmeyelim, dedi Tertuliano Máximo Afonso, bu uğursuz taşı yoldan kaldırmak için, fakat onun yerine kaldırması daha da zor olan bir taş koyduğunu fark etti ve bu taş birazdan kendini belli edecekti. Yine de Tertuliano Máximo Afonso hiçbir şeyi şansa bırakmak istemiyordu, bir hamlede tıraş oldu, bir çırpıda yıkandı, bir lahzada giyindi ve tüm bunları öyle hızlı yaptı ki mutfağa gidince bulaşıkları kurulamaya bile yetişti. Evde o güne kadar yaşanmış en dokunaklı aile görüntüsü işte böyle cereyan etti, adam tabakları kuruluyor, kadınsa kuru tabakları yerlerine kaldırıyordu, tam tersi de olabilirdi, fakat şans eseri midir şanssızlık eseri midir, nasıl isterseniz öyle deyin, olanlar oldu, Maria da Paz bir çanağı üstteki raflardan birine koymak için kollarını kaldırınca farkında olmadan, veya bal gibi de farkında olarak, ince belini, dürtülere karşı koyamayan adamın ellerine sundu. Tertuliano Máximo Afonso kurulama bezini kenara koydu ve elinden kaçan fincan yere çarparak parçalanırken Maria da Paz'ı kucakladı ve tutkuyla bedenine bastırdı, en tarafsız izleyici bile, böyle durumlarda erkekleri ateşleyen şu meşhur hevesin bundan büyük olamayacağını kabul ederdi. Esas, sancılı ve ebedi meseleyse bunun ne kadar süreceğini bilmekti, bu, sıklıkla aşkla, hatta tutkuyla karıştırılan bir duygunun alevlenmesi miydi, yoksa sönmek üzereyken kuvvetli ve katlanılmaz parlaklıkta bir alevle yanan bildik mum fenomeniyle mi karşı karşıyaydık, bu alevin

katlanılmaz olmasının sebebi gözlerimiz tarafından yadırganması değil, çünkü gözlerimiz ona keyifle bakmaya devam edebilirdi, son alev olmasından kaynaklanıyordu. Sopanın inmesiyle kalkması arasındaki o kısacık sürede sırtın dinlenme fırsatı bulduğu söylenir ve söylenmiştir, oysa dinlenme fırsatının sırta değil, biraz kabalık ediyor gibi gözüksek de, sopaya ait olduğunu söyleyebiliriz, işin aslı, coşkulu ve şairane sözler şu anda uygunsuz gözükse de, üst üste yatağa uzanmış, kolları ve bacakları resmen birbirine dolanmış bu çiftin neşesi, zevki ve şehveti karşısında şapka çıkarmalı ve hep böyle birlikte kalmalarını, veya gelecekteki eşleri kim olursa onlarla öyle kalmalarını dilemeliyiz, tabii şimdi yanmakta olan mum, bizi eritirken bir yandan da katılaştıran ve birbirimizden uzaklaştıran bu son kasılmayla birlikte sönüp giderse. Bedenler, düşünceler. Tertuliano Máximo Afonso hayattaki karşıtlıkları ve, şimdiki durumda olduğu gibi, bir savaşı kazanabilmek için bazen onu kaybetmek gerektiğini düşünüyor, kazanmak için konuşmayı uzun süredir aklından çıkmayan, kesin ve nihai ayrılığa yönlendirmesi gerekiyordu, ve bu mücadele, en azından şimdilik, kaybedilmişti, kazanmanın başka bir yoluysa Maria da Paz'ın dikkatini kasetlerden ve ideolojik imgeler hakkındaki hayali çalışmalardan ayırmaktı, ve bu mücadele, en azından şimdilik, kazanılmıştı. İnsanın her şeye aynı anda sahip olamayacağı söylenir, bu doğrudur da, insan hayatlarının tartısı sürekli kazanılanlar ve kaybedilenler arasında inip kalkar, esas sorun ise kaybedilmesi ve kazanılması gereken şeylerin göreceli değerleri konusunda fikir birliğine varmanın imkânsızlığında yatar, ki bu imkânsızlık da insanlara özgüdür, dünya işte bu yüzden bu haldedir. Maria da Paz da düşünüyor, ama kadın olması dolayısıyla temel ve esas şeylere daha yakın olduğu için, bu eve girdiğinde ruhunda taşıdığı acıyı, burayı alt edilmiş ve aşağılanmış halde terk edeceğine kesin gözüyle baktığını ve son olarak da, önceden aklına bile gelmemiş olsa da, sevdiği

adamla aynı yatakta yatmakta olduğunu hatırlıyor, demek ki bu kadın, çiftler arasındaki dramatik tartışmaların son bulduğu ve çözüldüğü yerin yatak olduğunu hiç bilmiyormuş, çoğu kişinin sandığının aksine, bunun sebebi yalnızca cinselliğin fiziksel ve fikirsel her derde deva olması değil, bedenlerin bitkin düşmesini fırsat bilen zihinlerin çekinerek parmak kaldırıp giriş izni istemeleridir, açıklamalarının dinlenip dinlenmeyeceğini ve onların, yani bedenlerin, kendilerine kulak verip vermeyeceklerini sorarlar. İşte bu an, erkeğin kadına ya da kadının erkeğe, Aklımızı kaçırmış olmalıyız, ne büyük aptallık ettik, dediği andır, ötekiyse ona acır ve susar, böylece hak edilen cevap da verilmemiş olur, Belki sen aklını kaçırmışsındır, benim aklım hep yerindeydi. Ne kadar imkânsız görünse de, kaybedildiği sanılan şeyi sözcüklerle dolu bu sessizlik kurtarır, bu sessizlik, üzerinde kürekleri, pusulası, yelkeni ve ekmek sandığıyla sislerin içinde yolcularını arayan bir sala benzer. Öğle yemeğini birlikte yiyebiliriz, gerçi müsait misin bilemiyorum, dedi Tertuliano Máximo Afonso, Tabii ki müsaidim, senin için daima müsaidim, Demek istediğim, anneni de düşünmek lazım, Yalnız başıma yürüyüşe çıkacağımı, belki yemeği dışarıda yiyeceğimi ona söylemiştim, Buraya gelmek için bir mazeret uydurdun demek, Pek sayılmaz, buraya gelip seninle konuşmaya evden çıktıktan sonra karar verdim, Konuştuk işte, Yani yine eskisi gibi mi olacağız, diye sordu Maria da Paz, Elbette. Tertuliano Máximo Afonso'nun hoş sözler söylemesi beklenebilirdi, ama onun mazereti hazırdı, Vakit bulamadım, üstüme atlayıp beni öpücüklere boğunca ben de onu öptüm, sonra birbirimize öyle bir dolanmışız ki Tanrı yardımcımız olsun, Tanrı yardımcınız oldu mu bari, diye sordu bir süredir duymadığımız o meçhul ses, Yardımcı olan Tanrı mıydı bilemiyorum, ama nefisti, nefis, Peki şimdi n'olacak, Şimdi öğle yemeği yiyeceğiz, Ve bu konudan hiç söz etmeyeceksiniz, Hangi konudan, Sizden, O konu çoktan kapandı, Kapanmadı,

Kapandı, Öyleyse karabulutlar dağıldı, Dağıldı, Yani artık ayrılığı hiç düşünmüyorsun, O ayrı bir konu, yarının işini yarına bırakmak lazım, Hoş bir felsefe, Felsefelerin en güzeli, Yarının işinin gerçekten yarın için olduğuna emin olunursa tabii, Bunu yaşamadıkça bilemeyiz, Her lafa cevabın hazır, Son günlerde benim yalan söylediğim kadar çok yalan söyleme ihtiyacı duysan senin de cevabın hazır olurdu, Öyleyse yemeğe gidin bakalım, Gidiyoruz zaten, Afiyet olsun, sonra ne olacak, Sonra onu evine bırakıp buraya döneceğim, Kasetleri seyretmek için, Evet, kasetleri seyretmek için, İyi eğlenceler, diyerek veda etti meçhul ses. Maria da Paz yataktan kalkmıştı, adam duşun açıldığını duydu, eskiden sevişti kten sonra birlikte yıkanırlardı, oysa bu kez ne kadın bunu hatırlamıştı, ne de adam, veya belki ikisi de hatırlamıştı, ama bir şey dememişlerdi, insan bazen elindekiyle yetinmesini bilmeli, yoksa elindekinden de olabilir.

Tertuliano Máximo Afonso eve döndüğünde saat akşamüstü beşi geçmişti. Çok vakit kaybettim, diye düşündü listeyi sakladığı çekmeceyi açıp *Kaderle Kolkola* ve *Melekler de Dans Eder* adlı filmler arasında kararsızlığa düşerken. İki kasedi de videoya koymayacağı için benzerinin, Maria da Paz'ın diyeceği şekliyle, tıpatıp aynısı olan o aktörün ilk filmde krupiye, ikinci filmdeyse dans öğretmeni rolünde olduğunu göremeyecek. Filmleri yapım tarihlerine göre seyretme konusunda kendi kendine dayatmış olduğu kurala aniden isyan etti ve biraz değişiklik yapıp çizgiden çıkmanın hoş olacağını düşünerek, *Sahnenin Tanrıçası*'nı seyredeceğim, dedi. Film başladıktan yaklaşık on dakika sonra benzeri, bir tiyatro emprezaryosu rolünde belirdi. Tertuliano Máximo Afonso karnında bir şeylerin sıkıştığını hissetti, kariyeri boyunca resepsiyon görevlisi, banka memuru, hastabakıcı, gece kulübü kapıcısı ve polis fotoğrafçısı gibi giderek daha önemli rollerde oynayan bu aktörün hayatında, yıllar geçtikçe birçok değişiklik meydana gelmiş olmalıydı. Yarım saat sonra filme

daha fazla katlanamadı ve kasedi sona sardı, fakat beklediğinin aksine, figüranlar arasında listesindeki hiçbir isim yoktu. Filmi başa sardı ve alışkanlıktan dikkate almadığı başlangıç yazıları arasında aradığı ismi gördü. *Sahnenin Tanrıçası* adlı filmde tiyatro emprezaryosunu oynayan aktörün isimi Daniel Santa-Clara idi.

Hafta sonu yapılan keşifler, işgünü diye adlandırılan diğer günlerde yapılan keşiflerden daha az geçerli veya değerli değildirler. İki durumda da keşfin sahibi, eğer fazla mesai yapıyorlarsa yardımcılarına, ya da yakındaysalar aile üyelerine haber verecek, el altında şampanya mevcut değilse buzdolabında böyle bir gün için saklanmış olan köpüklü şarap açılacak ve başarının şerefine kadeh kaldırılacak, tebrikler sunulup kabul edilecek, patent alımı için gerekli bilgiler not düşülecek ve hayat, yaratıcılık, yetenek veya şansın ortaya çıkmak için belirli günlere ve yerlere ihtiyaç duymadığını bir kez daha kanıtlamış olarak, sekteye uğramadan devam edecektir. Kâşifin, yalnız yaşadığı ve yanında yardımcı çalıştırmadığı için dünyayı yeni bir bilginin ışığıyla aydınlattığını paylaşacak kimseyi bulamaması pek nadir görülür. Daha da olağanüstü ve nadir bir durumsa, benzersiz olmasa da, şu anda Tertuliano Máximo Afonso'nun içinde bulunduğu durumdur, yanında kendisinin canlı bir sureti olan aktörün ismini keşfettiğini haber verecek kimse olmamasına rağmen bu keşfini gizli tutmak için büyük özen gösterecektir. Aslında Tertuliano Máximo Afonso'nun telefona sarılıp heyecanla kekeleyerek, annesine veya Maria da Paz'a veya Matematikçi meslektaşına, Buldum, buldum, adamın adı Daniel Santa-Clara'ymış, diye haber verdiğini hayal etmek bile zor. Hayatta iyice saklamak istediği, insanların varlığından şüphe bile duymamasını istediği bir sırrı varsa, budur. Tertuliano Máximo Afonso, başına geleceklerden korktuğu için, araştırmala-

rının sonuçlarını, hem bugün sona ermiş olan birinci aşamanınkileri hem de gelecekte yapabileceği başka araştırmalarınkileri, belki de sonsuza dek gizli tutmaya mecburdur. Ayrıca en azından pazartesi gününe kadar mutlak bir hareketsizlik içinde kalmak zorundadır. Aradığı adamın isminin Daniel Santa-Clara olduğunu biliyor, fakat bu bilginin kendisine yararı, falanca yıldızın isminin Eldebran olduğunu bilip o yıldız hakkında başka bir şey bilmemeye eşdeğerdir. Film şirketi bugün ve yarın kapalı olacağı için orayı aramanın bir anlamı yok, en iyi ihtimalle telefona bir güvenlik görevlisi çıkıp, Bugün çalışılmıyor, pazartesi arayın, demekle yetinir, Tertuliano Máximo Afonso da lafı uzatmak için, Ben sinema şirketlerinin pazarları ve tatillerde de çalıştığını, Tanrımızın dünyaya bahşettiği her gün, güneşli günleri kaçırmamak için bilhassa yazın ve ilkbaharda film çektiklerini sanıyordum, derdi, Bu konular bana bağlı değil, sorumluluk alanım dışında kalıyorlar, ben alt tarafı bir güvenlik görevlisiyim, İşini hakkıyla yapan bir güvenlik görevlisi her şeyden haberdar olmalıdır, Beni bunun için tutmadılar, Çok yazık, Başka bir isteğiniz var mıydı, diye sorardı adam sabırsızca, En azından aktörler hakkında bilgileri kimden alabileceğimi söyleyin, Bilmiyorum, hiçbir bilgim yok, dedim ya, ben güvenlik görevlisiyim, pazartesi arayın, diye tekrarlardı adam öfkeyle, hatta belki telefonun diğer ucundaki adamın ısrarcılığını kınayan birkaç küfür bile ederdi. Tertuliano Máximo Afonso televizyonun karşısındaki koltukta, etrafı kasetlerle çevrili halde otururken kararını kendi kendine açıkladı, Başka çaresi yok, film şirketine telefon etmek için pazartesi gününe kadar beklemem lazım. Cümle ağzından çıkar çıkmaz karnında bir şeylerin sıkıştığını hisseti, içini ani bir korku kaplamıştı sanki. Bu duygu çabucak geçip gitti, ama birkaç saniyeliğine içinde bir ürperti hissetti, titreşen bir kontrbas telini andıran tedirgin edici bir ürperti. Bir çeşit tehdit olarak algıladığı bu şeyi düşünmemek için, hafta sonunun geri kalanını

nasıl geçirebileceğini kendi kendine sordu, bugünün kalan kısmını ve yarının tamamını nasıl geçirebilirdi, bunca saat boyunca neyle meşgul olabilirdi, diğer filmleri seyredebilirdi, fakat bu kendisine daha fazla bilgi katmayacaktı, belki bir dans öğretmeni, belki bir itfaiyeci, belki bir krupiye, bir yankesici, bir mimar, bir ilkokul öğretmeni, iş arayan bir aktör olarak kendi yüzünü, kendi bedenini, kendi sözcüklerini, kendi hareketlerini midesi bulanana dek başka rollerde görecekti. Maria da Paz'a telefon edebilir, onu evine çağırabilirdi, bugün olmazsa yarın gelirdi, fakat böyle yaparsa kendi ellerini bağlamış olurdu, kendisine saygısı olan bir erkek, bir kadından yardım dilenip sonra da onu dışarı atmaz, kadın ettiği yardımın farkında olmasa bile. Tam bu anda, kimi şanslı düşüncelerin arkasından birkaç kez başını uzatmış olsa da Tertuliano Maximo Afonso'nun dikkatini çekmeyi başaramamış bir düşünce aniden öne çıkmayı başardı, Telefon rehberine bakarsan, dedi, adamın nerede oturduğunu öğrenebilirsin, böylece film şirketini aramak zorunda kalmazsın, hatta istersen oturduğu sokağı ve evi görmeye gidebilirsin, tabii temkinli davranıp kılık değiştirmen gerekir, ne kılığına gireceğin sana kalmış, bana hiç sorma. Tertuliano Máximo Afonso'nun karnı bir kez daha sıkıştı, adam, hislerin aslında ne kadar bilge olduklarını anlamamakta inat ediyordu, oysa hisler bizim için endişelenirler, yarın bize dönüp, Biz seni uyarmıştık, ama artık çok geç, olan oldu, derler. Tertuliano Máximo Afonso telefon rehberini buldu, titreyen elleriyle sayfaları karıştırarak S harfini arıyor, işte burada. Rehberde üç tane Santa-Clara var ve hiçbirinin ismi Daniel değil.

Adam fazla hayal kırıklığına kapılmadı. Zaten böylesine zahmetli bir araştırmanın hemencecik bitmesi saçma denecek kadar kolay olurdu. Telefon rehberlerinin azıcık kafası çalışan özel dedektiflerin veya yerel polis memurlarının birincil araştırma araçlarından biri olduğu, şüpheli bakteriyi araştırmacının görsel algı eşiğine sokan kâğıttan bir mikros-

kop gibi çalıştığı doğrudur, fakat bu araştırma yönteminin de kendine has zorlukları ve zaafları vardır, birbirinin aynı isimler, baygın telesekreter mesajları, kuşkucu sessizlikler, sıklıkla verilen ve insanı hüsrana boğan, Kusura bakmayın, burada öyle biri yok, cevabı. Tertuliano Máximo Afonso'nun aklından ilk geçen şey, Daniel Santa-Clara'nın ismini telefon rehberine koydurmak istemediği oldu, ki bu mantıksal açıdan da doğruydu. Nüfuzlu ve toplumun üst tabakasına ait kimi insanların başvurduğu bir yöntemdir bu, adı da kutsal kişisel gizlilik hakkının korunmasıdır, bu yöntem genelde işadamları ve yatırımcılar tarafından kullanılır, mühim siyasetçiler, sinema dünyasının yıldızları, gezegenleri, kuyrukluyıldızları ve meteorları, dalgın ve dâhi yazarlar, futbol cambazları, formula 1 sürücüleri, üst ve orta seviyedeki mankenler, ve de alt seviyedekiler, ve çeşitli suç dallarında uzmanlaşmış suçlular, gayet anlaşılabilir nedenlerle, gerçek isimlerini saklayarak kendilerini meraklıların sağlığa zararlı davranışlarından bir nebze de olsa koruyacak gizliliği, tedbiri ve tevazuyu tercih ederler. Yaptıklarıyla ne kadar ün kazanmış olurlarsa olsunlar, bu kişileri telefon rehberinde bulamayacağımız kesindir. Daniel Santa-Clara ise, bildiğimiz kadarıyla bir suçlu olmadığına, ve şu ana kadar edindiğimiz bilgiler ışığında, yıldızlarla aynı camiada çalışsa da, bir film yıldızı olmadığına göre, isminin rehberdeki birkaç Santa-Clara arasında yer almayışının bariz bir şaşkınlık yaratması gerekir ve bu şaşkınlıktan sıyrılmanın tek yolu, düşünüp taşınmaktır. Bizler kendimizi, çağdaş toplumlarda ortaya çıkan yeni asalet türlerini içeren bir Gotha Almanağı'nı andıran, gizli saklı bir telefon rehberinde yer almayı için için arzulayan kişilerin sosyolojik çeşitliliklerini gereksiz bir coşkuyla saymaya kaptırmışken Tertuliano Máximo Afonso da işte böyle düşünüp taşınmaktaydı. Vardığı sonuç, halihazır ortada olan sonuçlar sınıfına ait olsa da alkışı hak ediyor, çünkü Tarih öğretmeninin son günlerde mustarip olduğu zi-

hinsel karmaşanın, özgür ve düzgün düşünce kabiliyetine henüz engel olmadığını gösteriyor. Daniel Santa-Clara isminin telefon rehberinde bulunmaması, rehberdeki üç kişiyle aktör Santa-Clara arasında hiçbir ilişki, örneğin akrabalık ilişkisi, olmadığı anlamına gelmiyor. Tüm bu kişilerin aynı aileden olduğu, hatta Daniel Santa-Clara'nın, telefonun rahmetli dedesinin adına kayıtlı olduğu bir evde yaşıyor olabileceği ihtimalleri de göz ardı edilemez. Küçük sebepler ve yol açtıkları büyük sonuçlar arasındaki ilişki, eskiden çocuklara anlatıldığı gibi, koca bir savaş, atlardan birinin nalı çıktığı için kaybedildi, diye göstermeye çalışılırsa, Tertuliano Maximo Afonso'nun biraz önce bahsettiğimiz sonuca varmasını sağlayan tümdengelim ve tümevarımlar da, ders alınması gereken yenilginin nihai sebebi olarak, savaş tarihinde olup biten onca şeye rağmen, bir nalbantın mesleki yetersizliğinin gösterilmesi kadar kuşkulu ve tartışmaya açık hale gelir. Cevabını öğrenmek için yanıp tutuştuğumuz soruysa Tertuliano Máximo Afonso'nun şimdi ne yapacağı. Belki sıradaki araştırma için gereken koşulları, ağır ama temkinli adımlarla ilerleyen dolaylı bir yanaşma taktiğiyle savuşturmuş olmakla yetiniyordur. Onu tüm bu olanların başladığı, hayatında yeni bir sayfanın açıldığı koltukta, kamburunu çıkarmış, dirseklerini dizlerine dayamış ve başını elleri arasına almış halde otururken görenler, beyninde sürüp giden hummalı çalışmanın farkında olmayabilirler, oysa adam bir satranç ustası gibi tercihleri tartmakta, seçenekleri değerlendirmekte, değişkenleri hesaplamakta, hamleleri kestirmektedir. Yarım saat geçti ve halen kılını kımıldatmadı. Yarım saat daha geçtikten sonra aniden ayağa kalkıp çalışma masasına gideceğini ve telefon rehberinin esrarlı sayfası önünde açık halde oraya oturacağını göreceğiz. Belli ki gözü pek bir karar almış, cesaretini toplamış olmasını, tedbirliliği nihayet geride bırakarak saldırıya geçmesini takdir ediyoruz. İlk Santa-Clara'nın numarasını çevirdi ve bekledi. Telefonu kimse cevaplamadı,

telesekreter de çıkmadı. İkinci numarayı çevirdi ve telefonu bir kadın açtı, Alo, İyi günler, hanımefendi, rahatsız ediyorsam özür dilerim, Daniel Santa-Clara Bey ile görüşmek istiyordum, kendisine bu numaradan ulaşabileceğimi söylediler, Yanlış söylemişler, burada öyle biri yaşamıyor, hiçbir zaman da yaşamadı, Ama soyadınız aynı, Soyadımız tesadüf eseri aynıymış, soyadı aynı olan bir sürü insan var, En azından aynı aileden olabileceğinizi ve onu bulmama yardım edebileceğinizi düşünmüştüm, Tanışmıyoruz bile, Onunla mı, Ne onunla, ne de sizinle, Affedersiniz, kendimi tanıtmam gerekirdi, Gerek yok, isminiz beni ilgilendirmiyor, Görünüşe bakılırsa bana yanlış bilgi vermişler, Evet, öyle görünüyor, İlginiz için çok teşekkür ederim, Bir şey değil, İyi günler, rahatsız ettiğim için özür dilerim, İyi günler. Tertuliano Máximo Afonso'nun nedense gayet gergin geçen, böylesi bir konuşmanın ardından zihnini ve nabzını toparlayabilmesi için bir süre dinlenmesi gerekebilirdi, ama öyle olmadı. Hayatta bazen öyle durumlarla karşılaşırız ki bir de kaybetsek, bin de kaybetsek fark etmez, bir an önce felaketin sonucunu öğrenmek, sonra da konuyu kafamızdan atmak isteriz, tabii becerebilirsek. Böylece tereddüt etmeden üçüncü numarayı çevirdi, telefonu bir adam açtı ve aksi bir tavırla, Kimsiniz, dedi. Tertuliano Máximo Afonso hazırlıksız yakalanmıştı, kekeleyerek uyduruk bir isim söyledi, Ne istiyorsunuz, diye sordu karşıdaki ses, aynı aksi tavırla, fakat ne ilginçtir ki seste düşmancıl bir hava yoktu, böyle insanlar vardır, sesleri öyle tuhaftır ki herkese gıcık olmuş gibi görünürler, ama biraz tanıyınca altından bir kalpleri olduğu anlaşılır. Ancak bu defa, konuşmanın kısalığından dolayı, bu kişinin kalbinin madenlerin en soylusundan yapılıp yapılmadığını anlayamayacağız. Tertuliano Máximo Afonso, Daniel Santa-Clara Bey ile görüşmek istediğini belirtti, aksi sesli adam orada böyle birinin yaşamadığını söyledi, konuşma daha fazla ilerleyecek gibi görünmüyordu, ne aynı isimlerin yol açtığı tesadüften, ne

de ilgili kişiyi hedefine ulaştırabilecek bir akrabalık ilişkisinden söz edilebilecekti, böyle durumlarda tekrarlanıp duran sorular vardır ve bu sorular hep aynıdır, Falanca orada mı, Burada Falanca diye birisi yok, fakat bu kez yeni bir şey oldu, haşin ses tellerine sahip olan adam, bir hafta kadar önce başka birisinin arayıp aynı soruyu sorduğunu söyledi, Arayanın siz olduğunuzu sanmıyorum, en azından sesiniz hiç benzemiyor, kulağım sağlamdır, sesleri iyi ayırt ederim, Hayır, ben değildim, dedi Tertuliano Máximo Afonso, aniden huzursuzlanarak, arayan kişi kimdi acaba, erkek miydi, kadın mıydı, Tabii ki erkekti, Evet, erkekti tabii, ne kadar aptalım, iki erkeğin sesi arasında birçok fark vardır, bir erkek ve bir kadının sesi arasındaysa daha da fazla fark vardır, Hatta, diye ekledi telefonun diğer ucundaki adam, hatırlıyorum da, bir an için bu kişinin tanınmamak için sesini değiştirdiğini düşünmüştüm. Tertuliano Máximo Afonso, nezaket icabı, ilgisinden dolayı adama teşekkür ettikten sonra ahizeyi yerine koydu ve gözlerini rehberdeki üç isme dikti. Bahsi geçen adam telefon edip Daniel Santa-Clara'yı sorduysa, mantıksal olarak, tıpkı kendi yapmış olduğu gibi, bu üç numarayı aramış olmalıydı. Tertuliano Máximo Afonso'nun, aramış olduğu ilk numaranın diğer kişi aradığında cevap verip vermediğini bilmesi elbette mümkün değildi ve konuşmuş olduğu huysuz kadınsa, evet, sesi belli etmese de kaba bir kişiydi, ya önceden aranmış olduğunu belirtmeyi gerek görmemişti ya da, doğal olarak, ilk aramaya kendisi cevap vermemişti. Belki de yalnız yaşadığım için, dedi Tertuliano Máximo Afonso yüksek sesle, başkalarının da böyle yaşadığını düşünmeye meyilliyim. Bilinmeyen bir kişinin daha Daniel Santa-Clara'yı arıyor olabilme ihtimalinden duyduğu güçlü huzursuzluk, yerini büyük bir şaşkınlığa bırakmıştı, henüz basit denklemleri bile çözmeyi beceremezken önüne ikinci dereceden denklemler konmuştu sanki. Arayan kişi bir alacaklı olsa gerek, diye düşündü, en akla yatan ola-

sılık bu kişinin bir alacaklı olduğu, sanatçılar ve edebiyatla uğraşanların hayatları genelde uçlarda gezinir, kim bilir nereye kumar borcu birikince alacaklılar peşine düşmüştür. Tertuliano Máximo Afonso eskiden bir yerlerde okumuştu, kumar borcu, borçların en kutsalıydı, hatta buna şeref borcu diyenler bile vardı, şerefin niye diğer borçlarla değil de sadece kumarla alakalı olduğunu pek anlamamış olsa da bu yazılı sözleri kendisiyle ilgili olmayan bir yasa gibi kabul etmiş, Nasılsa kendi dertleri, diye düşünmüştü. Bugün ise bu borçların kutsal değil, affedilip unutulan, sonra da üstüne dua okunan türden, normal borçlar olmalarını yeğlerdi. Zihnini açmak için mutfağa gidip bir kahve hazırladı ve kahvesini içerken durumu değerlendirdi, Halen ilk numarayla konuşmuş değilim, orayla konuşunca olabilecek iki şey var, ya orada öyle birinin bulunmadığını söyleyecekler ve konu kapanacak, ya da, Evet, burada, diyecekler ve telefonu kapamak zorunda kalacağım, böyle olursa amacım, adamın oturduğu yeri bulmak olacak.

Üretmiş olduğu kusursuz mantıkla ve kusursuzlukta ondan aşağı kalmayan kararıyla aklını güçlendirmiş olarak oturma odasına döndü. Telefon rehberi halen çalışma masasının üstünde açık haldeydi ve üç Santa-Clara da halen oradaydı. Birinci numarayı çevirdi ve bekledi. Bekledi ve kimsenin cevap vermeyeceğini bilmesine rağmen beklemeye devam etti. Bugün cumartesi, diye düşündü, herhalde dışarı çıkmışlardır. Telefonu kapadı, elinden gelen her şeyi yapmıştı, kimse onu yeterince ısrar etmemekle veya çekingen davranmakla suçlayamazdı. Saate baktı, akşam yemeği için dışarı çıkmanın tam zamanıydı, fakat kefen beyazı masa örtüleri, masalardaki plastik çiçeklerle dolu sefil vazolar ve hepsinden önemlisi, daimi kelerbalığı tehdidi gözünün önünde canlanınca fikir değiştirdi. Beş milyon kişilik bir şehirde nüfusla orantılı olarak bir sürü, en azından birkaç bin lokanta olmalıydı, uç sınıfları temsil eden lüks ve leş lokantalar de-

ğerlendirme dışı bırakılsa bile önünde geniş bir seçenek yelpazesi vardı, örneğin bugün Maria da Paz ile öğle yemeği yediği şu hoş lokanta, orayı tamamen tesadüf eseri bulmuşlardı, fakat Tertuliano Máximo Afonso önceden yanında bir hanımla gitmiş olduğu lokantaya şimdi yalnız başına gitme fikrinden pek hoşlanmadı. Böylece dışarı çıkmaktan vazgeçti, evde ne bulursa onu yiyecek ve erkenden uyuyacaktı. Yatağın örtüsünü kaldırmasına bile gerek yoktu, her şey bıraktıkları gibiydi, kırışık örtüler, yassı yastıklar, soğuk aşk kokusu. Maria da Paz'ı arayıp hoş bir şeyler söylemeyi, kadının telefonun diğer ucunda mutlaka hissedeceği bir şekilde gülümsemeyi düşündü, böyle bir ilişkinin fazla sürmeyeceği kesin olsa da gizli bir zorunluluk icabı yapılan kimi nazik hareketler küçümsenemez ve küçümsenmemelidir, sabahleyin bu evdeki yatakta cereyan etmiş olan, uyumanın haricindeki zevk, fayda ve hoşluk dolu eylemler hiç yaşanmamışlar gibi davranmak, büyük bir duygusuzluğun ve affedilmez bir ahlaksızlığın göstergesidir. Erkek olmak, beyefendi gibi davranmaya asla engel teşkil etmemelidir. Maria da Paz'ı düşünmüş olması onu son günlerde aklından çıkmayan, Daniel Santa-Clara'yı nasıl bulacağı hakkındaki düşüncelerine döndürmemiş olsaydı Tertuliano Máximo Afonso da bir beyefendi gibi davranırdı, şüphesiz. Telefondaki çabaları sonuçsuz kaldığı için, film şirketine bir mektup yazmaktan başka seçeneği kalmıyordu, çünkü oraya bizzat giderse, bilgi almak üzere konuştuğu kişinin kendisine, Nasılsınız, Bay Daniel Santa-Clara, deme tehlikesi vardı. Kılık değiştirmek için klasik takma sakal, bıyık ve peruk üçlemesini kullanırsa sadece aşırı derecede gülünç ve aptal görünmekle kalmaz, kendini on dokuzuncu yüzyıl melodramlarından fırlamış, aristokrat bir baba veya dördüncü perdede sahneye çıkan, çapkın rolündeki kötü bir oyuncu gibi hissederdi, ayrıca hayatı boyunca fıkralara konu olmaktan korktuğundan, tam Daniel Santa-Clara'yı sorarken takma bıyığının ve sakalının düşece-

ğini ve karşısındaki kişinin kahkahayı basıp, Çok komik, çok komik, gelin bakın, Bay Daniel Santa-Clara kendi kendini arıyor, diyerek iş arkadaşlarını eğlenceye çağıracağından korkuyordu. Dolayısıyla amaçlarına ulaşmanın tek, ve tabii en güvenli yolu, bir mektup yazmaktı, ancak olmazsa olmaz bir kurala uyması ve mektuba ismini ve adresini yazmaması gerekiyordu. Gördüğümüz üzere, bu taktiksel düğümü çözmek için kafa patlatmaktaydı, ancak bunu öylesine dağınık ve karmaşık bir biçimde yapıyordu ki kafasından geçenleri düşünce diye adlandırmak yanlış olurdu, bunlar daha ziyade, ancak şimdi toparlanıp bir araya gelmiş birkaç fikir parçacığı içeren bir esinti, akıntı gibiydi, haliyle biz de onları ancak şimdi buraya kaydedebildik. Tertuliano Maximo Afonso'nun almış olduğu karar aslında insanı şaşırtacak denli basit ve açık. Fakat kapıdan içeri dalan sağduyu adamla aynı fikirde değil, Nasıl olur da böyle saçma bir fikir üretebilirsin, dedi öfkeyle, Aklıma gelen tek ve en iyi fikir bu, diye karşılık verdi Tertuliano Máximo Afonso soğuk bir tavırla, Tek ve en iyi fikrin bu olabilir, ama bana soracak olursan, bu mektubu Maria da Paz'ın ağzından yazar ve adres olarak onunkini verirsen utanılacak bir şey yapmış olursun, Niçin utanacakmışım, Bunu açıklamamı bekliyorsan çok vahim durumdasın demektir, Maria da Paz buna hiç aldırmayacaktır, Ona daha konuyu bile açmadın, aldırmayacağını nereden biliyorsun, Kendimce sebeplerim var, Senin sebeplerin, sevgili dostum, gayet bildik sebepler, erkeklere özgü bir küstahlık, çapkınlara özgü bir kibir, fatihlere özgü bir gurur, Erkek olmasına erkeğim, neticede cinsiyetim bu, fakat aynaya bakınca karşımda bir çapkın falan göremiyorum, fatihe gelince, alakam bile yok, hayatım bir kitap olsa, eksik bölümlerden biri de bu olur, Hadi ya, Ben kimseyi fethetmedim, hep fethedildim, Peki bir aktör hakkında bilgi almak için yazacağın bu mektubu Maria da Paz'a nasıl açıklayacaksın, Ona bir aktör hakkında bilgi almak istediğimi söylemeyeceğim, Ne

diyeceksin yani, Mektubun ona bahsetmiş olduğum araştırmayla ilgili olduğunu söyleyeceğim, Ne araştırması, Biliyorsun ya, tekrarlatma şimdi, Nasıl istersen, parmaklarını şıklattığın anda Maria da Paz'ın koşup bütün kaprislerini çekeceğini sanıyorsun, Ondan küçük bir iyilik istiyorum, o kadar, İlişkinizin şu anki durumuna bakılırsa ondan iyilik miyilik isteyecek konumda değilsin, Mektuba kendi imzamı atmam tuhaf kaçabilir, Niçin, Bunun gelecekte ne gibi sonuçlara yol açacağını söylemek zor, Peki niçin sahte bir isim kullanmıyorsun, İsim sahte olsa da adres gerçek olmak zorunda, Halen bu uğursuz benzerler, ikizler ve kopyalar hikâyesine bir son vermen gerektiğini düşünüyorum, Haklı olabilirsin, ama beceremiyorum, ne kadar uğraşsam da beni alt ediyor, Bana öyle geliyor ki çalıştırmış olduğun biçerdöver senin üstüne gelmeye başladı, diye uyardı sağduyu, ve adamdan cevap gelmeyince başını iki yana sallayarak, konuşmanın sonucu gibi hüzünlü bir tavırla oradan ayrıldı. Tertuliano Máximo Afonso Maria da Paz'ın numarasını çevirdi, telefonu herhalde annesi açardı, aralarında yapmacık bir komediyi andıran, acıma duygusu uyandıran, iğreti bir konuşma geçecekti, Maria da Paz ile görüşecektim, diyecekti adam, Kim aramıştı, Bir arkadaşıyım, Adınız nedir, Arkadaşı derseniz yeterli olur, o anlar, Kızımın bir sürü arkadaşı var, O kadar çok arkadaşı olduğunu sanmıyorum, Az da olsalar çok da olsalar tüm arkadaşlarının ismi var, Pekâlâ, o halde Máximo'nun aradığını söyleyin. Maria da Paz ile altı aylık ilişkisi boyunca Tertuliano Máximo Afonso'nun onun evine telefon etmesi pek gerekmemişti ve ettiğinde de telefon nadiren annesi tarafından açılmıştı, yine de, kadının sözcükleri ve ses tonu hep şüpheciydi ve rahatsız edici derecede sabırsız bir havası vardı, belki de kızının ilişkisi hakkında yeterince bilgi sahibi olmadığı için böyleydi, adamsa kadının gereğinden fazla şey öğreneceğinden korkarak huzursuz oluyordu. Önceki konuşmaları üstte verdiğimiz, hafifçe abartılı gibi görü-

nen ama aslında gayet gerçekçi olan örnekten pek farklı değildiler, fakat şimdi telefonu Maria da Paz açtığı için tüm bu konuşmalar, istisnasız, İnsan İlişkileri kitabının Çift Taraflı Anlaşmazlıklar bölümü altında yer alacaktı. Beni hiç aramayacağını düşünmeye başlamıştım, dedi Maria da Paz, Gördüğün gibi yanılmışsın, aradım işte, Bütün gün ses çıkarmamış olmana bakılırsa bugün sana, bana ettiği kadar çok şey ifade etmiyormuş, Ne ifade ettiyse, ikimiz için de etmiştir, Ama belki aynı şekilde ve aynı sebeplerle değildir, Aradaki bu farkları ölçecek araçlar maalesef elimizde yok, Benden hâlâ hoşlanıyor musun, Evet, senden hâlâ hoşlanıyorum, Bunu pek coşkulu söylemedin, sadece söylediklerimi tekrarladın, Senin ağzından çıkan sözcükleri niçin ben de kullanamıyorum acaba, Çünkü tekrarlandıkları anda, ilk başta söylenseler taşıyacakları ikna gücünü kaybediyorlar, Tabii ya, bu analizi yapan kişinin hünerini ve inceliğini alkışlamak lazım, Daha fazla roman okusan bunu sen de bilirdin, İşim olan Tarihe bile zor vakit ayırıyorken kurgu kitaplara, romanlara ve öykülere vakit ayırmamı nasıl beklersin, zaten bugünlerde Mezopotamya uygarlıkları hakkında önemli bir kitapla uğraşıyorum, Evet, başucunda duruyordu, Gördün mü, Yine de söylediğin kadar meşgul olduğunu sanmıyorum, Nasıl yaşadığımı bilsen böyle demezdin, Bilmeme izin versen bilirdim, Farklı şeylerden bahsediyoruz, ben mesleki yaşamımdan bahsediyorum, Bence boş vakitlerini, üzerinde çalıştığın şu meşhur araştırma uğruna onca film izlemek yerine roman okumaya ayırırsan mesleki yaşamına çok daha az zarar vermiş olursun. Tertuliano Máximo Afonso konuşmanın amacından saptığını, mektup konusunu doğal bir biçimde açmaktan giderek uzaklaştığını fark etmişti, oysa şimdi, Maria da Paz, otomatik bir etki ve tepki oyunu oynar gibi, aynı günde ikinci kez kendisine bir fırsat sunuyordu. Yine de temkinli olmalı, arama sebebinin sadece kendi çıkarı olduğunu, onu aslında duygularını açmak veya yatakta geçirdikleri hoş

anları hatırlamak için aramadığını ve dilinin aşk sözcüğünü telaffuz etmeyi reddettiğini kadına belli etmemeliydi. Bu konuyla ilgilendiğim doğru, dedi, kadını teselli etmek için, ama kendimi sandığın kadar kaptırmış değilim, Seni bugün benim gördüğüm halde, saçın başın dağınık, sırtında sabahlığın, ayağında terliklerinle, tıraşsız, dört bir yanında kasetlerle gören hiç kimse bu söylediklerine inanmaz, o halinle, tanıdığım aklı başında, hassas adama hiç benzemiyordun, Evde tek başımaydım, rahatıma bakıyordum, anlayışla karşılamak lazım, ama sen şimdi konuyu açınca aklıma işimi kolaylaştırıp hızlandırabilecek bir fikir geldi, Umarım filmlerini bana da izletmeye niyetli değilsindir, böyle bir cezayı hak edecek hiçbir şey yapmadım, İçin rahat olsun, o kadar da acımasız değilim, fikrim çok basit, film şirketine bir mektup yazıp elimde bulunan, dağıtım ağı, filmlerin gösterime girdiği sinemalar ve film başına ortalama seyirci sayısıyla ilgili bilgilerin doğruluğunu onaylamalarını istiyorum, böyle bir onay çok işime yarar ve birçok sonuca varmamı sağlar, Bu bilgilerin bahsettiğin ideolojik imgelerle ne alakası olduğunu pek anlayamadım, Sandığım kadar alakası olmayabilir, ama ben yine de şansımı denemek istiyorum, Sen bilirsin, Evet, ama ufak bir sorun var, Neymiş, Mektubu kendi ismimle göndermek istemiyorum, Peki neden film şirketine gidip şahsen görüşmüyorsun, kimi konuların yüz yüze çözümlenmesi daha kolaydır, hem bence bir Tarih öğretmeninin filmleriyle ilgilendiğini görünce çok sevinirler, Benim istemediğim de bu işte, bilimsel ve mesleki yetkinliğimi, uzmanlık alanım olmayan bir konuya bulaştırmak istemiyorum, Niye ki, Sebebini ben de bilemiyorum, belki de prensiplerimle alakalıdır, Kendi başına yarattığın bu tip bir zorluğu nasıl çözebileceğini hiç bilemiyorum, Mektubu sen yazabilirsin, Olur mu hiç, bana Çince kadar uzak bir konuda nasıl oturup da mektup yazabilirim ki, Mektubu sen yazabilirsin derken, mektubu senin ağzından yazarım ve senin adresini veririz demek istiyorum,

böylece benim adım hiçbir yerde geçmez, Tabii ya, böylece ne onurun ayaklar altına alınır, ne de saygınlığın azalır, Dalga geçme, bunun basit bir prensip meselesi olduğunu biraz önce söyledim, Evet, biraz önce söyledin, Bana inanmıyor musun yani, İnanıyorum, merak etme, Maria da Paz, Evet, benim, Seni sevdiğimi çok iyi biliyorsun, Söylediğin sırada inandığımı sanıyorum, ama sonra bunun doğru olup olmadığını merak etmekten kendimi alamıyorum, Doğru söylüyorum, Peki beni niye aradın, sevdiğini söylemek için mi yoksa mektupta ismimi kullanma izni istemek için mi, Mektup aklıma seninle konuşurken geldi, Evet, ama bu fikri benimle konuşurken üretmediğine inanmamı beklemiyorsun herhalde, Daha önce de aklımdan geçmişti, Aklından geçmişti demek, Evet, aklımdan geçmişti, Máximo, Söyle, canım, Mektubu yazabilirsin, İzin verdiğin için teşekkürler, aslında izin vermeyeceğini hiç düşünmemiştim, öyle basit bir şey ki, Hayat bana hiçbir şeyin göründüğü kadar basit olmadığını öğretti, sevgili Maximo, ve bir şey ne kadar basit görünüyorsa içimizde o kadar şüphe uyandırmalıdır, Sen de amma şüpheciymişsin, Bildiğim kadarıyla şüpheci doğulmaz, sonradan olunur, Öyleyse madem izin verdin, mektubu senin ağzından yazacağım, Herhalde imzayı benim atmam gerekir, Uğraşmaya değmez, ben bir imza uydururum, En azından benimkine benzer bir imza uydur, Yazı taklit etmekte pek başarılı değilimdir, ama elimden geleni yaparım, Aman dikkat et, insan tahrifata başlayınca sonu nereye varır, belli olmaz, Tahrifat pek doğru bir tabir değil, taklit demek istedin herhalde, Düzelttiğin için teşekkürler, Maximocuğum, ben sadece bu iki kavramı da karşılayacak bir sözcük bulmaya çalışıyordum, Bildiğim kadarıyla tek başına hem tahrifat hem de taklit anlamlarını karşılayan bir sözcük mevcut değil, Böyle bir kavram varsa, sözcüğün de var olması gerekir, Elimizdeki tüm sözcükler sözlüklerde mevcut, Dünyadaki bütün sözlükler birleşseler bile birbirimizle an-

laşmak için kullandığımız sözcüklerin çoğunu bulamayız, Ne gibi, Mesela şu anda içimde hissettiğim duygu karmaşasını ifade edecek bir sözcük bulamıyorum, Ne tip duygular bunlar, Önemli olan tipleri değil, kimin için hissedildikleri, Benim için mi, Evet, senin için, Umarım fena duygular değildir bunlar, Her türlü duygudan biraz var, karışık bir buket gibi, ama için rahat olsun, ne kadar uğraşsam da dile getiremem, Bu konuya başka bir gün değinelim, Konuşmamızın sonuna mı geldik yani, Ne böyle bir laf ettim, ne de bu anlama gelecek bir şey söyledim, Haklısın, kusura bakma, Aslında düşündüm de konuşmayı burada sonlandırmak yerinde olabilir, aramızda müthiş bir gerginlik var, ağzımızdan çıkan her cümle kıvılcımlar saçıyor, Hiç böyle bir niyetim yoktu, Benim de yoktu, Ama öyle oldu, Evet, öyle oldu, İşte bu yüzden edeplice birbirimize veda edecek, iyi geceler dileyecek, görüşmek üzere diyeceğiz, Beni istediğin zaman arayabilirsin, Ararım, Maria da Paz, Evet, buradayım, Senden hoşlanıyorum, Bunu daha önce de söylemiştin.

Tertuliano Máximo Afonso ahizeyi yerine koyduktan sonra ter içindeki alnını elinin tersiyle sildi. Amacına ulaşmıştı ve memnun olmamak için nedeni yoktu, fakat aslında bu uzun ve zorlu konuşmanın her anı Maria da Paz tarafından idare edilmiş, ikisi tarafından telaffuz edilen sözcüklerde açıkça ifade edilmemiş olsa da adamı sürekli bir aşağılanmaya tabi tutmuştu ve bu sözcüklerin her biri adamın ağzında giderek acılaşan bir tat bırakıyorlardı, genelde yenilginin tadı diye bilinen şey budur işte. Kazananın kendisi olduğunu bilmesine rağmen galibiyetinin kısmen de olsa yanıltıcı olduğunun farkındaydı, tüm hamleleri, düşmanın geri çekilme taktiğinin mekanik birer sonucu olarak ortaya çıkmışlardı sanki, onu kandırmak için önüne ustaca altın köprüler yerleştirilmişti, bayraklar dalgalanır, trampetler ve borazanlar seslerini yükseltirken belki de aniden kuşatıldığını ve çaresiz kaldığını fark edecekti. Amaçlarına ulaşabilmek için Maria

da Paz'ın üzerine kurnaz, hesapçı laflardan örülmüş bir ağ atmış, fakat ağın kadını engelleyecek düğümleri, neticede kendi hareket özgürlüğünü kısıtlamıştı. Altı aylık ilişkileri boyunca, kendini fazlaca kaptırmamak için, Maria da Paz'ı özel yaşamının sınırlarından içeri sokmamıştı, kadınla olan bağlarını koparmaya karar verdiği ve bunun için fırsat kolladığı şu andaysa kadından yardım istemekle kalmamış, onu sebeplerinden ve sonuçlarından habersiz olduğu eylemlere alet etmişti. Sağduyu orada olsaydı adamın çıkarcı ve ahlaksız olduğunu söylerdi, adamsa içinde bulunduğu durumun dünyada tek olduğu cevabını verir ve bu durumu toplumsal ahlak ilkelerine göre değerlendirmenin yanlış olduğunu, kişilerin kopyalanmasıyla ilgili herhangi bir vaka var olmadığı için bu konuda yasaların da var olmadığını ve bu sebepten dolayı amacına ulaşmasını sağlayacak yöntemlerin, doğru veya yanlış olsalar da, bizzat kendisi, yani Tertuliano Máximo Afonso tarafından belirlenmesi gerektiğini söylerdi. Mektup da bu yöntemlerden biriydi ve bu mektubu yazmak uğruna, kendisini sevdiğini söyleyen bir kadının duygularını suistimal etmesi ağır bir suç sayılmazdı, bundan çok daha ağır suçlar işlemiş olan onca insanın bile toplum önünde küçük düşürüldüğü görülmemişti.

Tertuliano Máximo Afonso daktiloya bir kâğıt taktı ve durup düşündü. Mektubun bir hayranın kaleminden çıkmış gibi görünmesi lazımdı, coşkulu, ama abartısız olmalıydı, neticede Daniel Santa-Clara yüce övgülere ilham verecek bir yıldız değildi, Tertuliano Máximo Afonso'nun esas amacı adamın nerede yaşadığını ve gerçek isminin ne olduğunu öğrenmek olsa da, filmlerde takma ad kullanan Daniel Santa-Clara'nın gerçek ismi belki de Tertuliano idi, klasik hayran mektuplarının vazgeçilmez öğesi imzalı bir fotoğraf talebini es geçmemeliydi. Mektup gönderildikten sonra iki ihtimal vardı, ya film şirketindekiler doğrudan kendisiyle temasa geçip talep ettiği bilgileri verecek, ya da bu bilgileri vermeye

yetkili olmadıklarını söyleyeceklerdi, ikinci durumda büyük ihtimalle mektubu yazılma sebebi olan aktöre ileteceklerdi. Gerçekten de böyle yaparlar mı acaba, diye merak etti Tertuliano Máximo Afonso. Biraz düşününce ikinci ihtimalin pek olası olmadığına karar verdi, çünkü profesyonel açıdan doğru değildi ve koca bir film şirketinin mektupları cevaplama ve fotoğraf yollama zahmetini ve masrafını oyuncuların sırtına bindirmesi düşüncesizlik olurdu. İnşallah yanılmıyorumdur, diye mırıldandı, adam Maria da Paz'a şahsen yanıt verirse her şey mahvolur. Bir anlığına, geçen haftadan beri her milimetresine özen göstererek inşa etmekte olduğu kâğıttan kalenin feci bir şekilde yıkıldığı gözünün önüne geldi, fakat mantığı ve başka çaresinin kalmadığının bilincinde oluşu sayesinde kırılmış olan cesaretini yavaş yavaş toparlayabildi. Mektubu yazmak hiç de kolay olmadı, bu yüzden üst kattaki komşusu bir saat boyunca daktilonun takırtısını dinlemek zorunda kaldı. Bir ara telefon çaldı ve çalmaya ısrarla devam etti, ama Tertuliano Máximo Afonso açmadı. Arayan Maria da Paz idi herhalde.

Geç uyandı. Geceyi oldukça huzursuz geçirmiş, kısa ve rahatsız edici rüyalarla boğuşup durmuştu, okuldaki hiçbir öğretmenin katılmadığı bir öğretmenler toplantısı, çıkışı olmayan bir koridor, videoya girmeyi reddeden bir kaset, kapkara bir filmin gösterildiği kara bir sinema perdesi, her satırında aynı ismin tekrarlandığı ama kendisinin okumayı beceremediği bir telefon rehberi, içinde bir balık bulunan bir posta kolisi, sırtında bir kaya taşıyan ve, Ben Amurruyum, diyen bir adam, harflerin olması gereken yerde insanların suratlarının bulunduğu bir cebir denklemi. Ayrıntılı olarak hatırlayabildiği tek rüya, posta kolili olandı, fakat yine de balığın cinsini çıkaramamıştı, ve şimdi, uyku mahmuru, en azından kelerbalığı olamayacağını düşünerek kendini avutmaya çalışıyordu, çünkü kelerbalığı posta kolisine sığmazdı. Eklemleri aşırı ve alışılmadık bir fiziksel efor göstermiş gibi katılaşmış halde, güçlükle yataktan kalktı ve su içmek için mutfağa gitti, koca bir bardak suyu, akşam yemeğinde aşırı tuzlu bir yemek yemiş birisi gibi bir yudumda mideye indirdi. Karnı açtı, ama canı kahvaltı etmek istemiyordu. Sabahlığını giymek için yatak odasına döndü, oradan da oturma odasına geçti. Film şirketine yazdığı mektup çalışma masasının üstündeydi, bu mektup, çöp kutusunu ağzına kadar dolduran sayısız denemenin en son ve kesin haliydi. Mektubu yeniden okudu ve amaçlarına uygun olduğunu düşündü, aktörün imzalı bir fotoğrafını istemekle kalmıyor, gayet doğal bir şeymiş gibi, ev adresini de soru-

yordu. Tertuliano Máximo Afonso'nun tevazudan uzak bir biçimde birinci sınıf bir yaratıcılık ve strateji örneği olarak gördüğü son bir yorum, ikincil oyuncular üzerine bir araştırma yapılmasının aciliyetini irdeliyordu, mektubu yazan kişiye göre küçük ırmaklar nasıl büyük nehirleri oluşturmakta önem taşıyorlarsa bu aktörler de filmin gelişimi açısından öylesine önemliydiler. Tertuliano Maximo Afonso mektubu böylesine mecazi ve derin bir benzetmeyle sonlandırmanın işe yarayacağını ve şirketin bu mektubu, ismi son zamanlarda oynadığı filmlerin jeneriklerinde belirmeye başlamış olsa da alt kademe, ikincil, yardımcı oyuncular olarak görülen o büyük kalabalığın üyesi olmaktan kurtulamayan, prodüktörlerin film bütçesindeki gereksiz bir harcama kalemi olarak gördükleri, atsan atılmaz satsan satılmaz bir aktöre yollama ihtimalini sıfırladığına inanıyordu. Daniel Santa-Clara böyle bir mektup alırsa, doğal olarak, kendisini Nil ve Amazon nehirlerini besleyen bir ırmak gibi görmeye başlar ve bu doğrultuda maddi ve manevi ödüller beklerdi. Ve bu birinci bireysel eyleme, bir tanecik talep sahibinin basit, bencil esenliğini savunmak uğruna izin verilirse benzeri eylemler çoğalarak, büyüyerek ve katlanarak sağlam bir ortak eyleme dönüşecek ve sinema endüstrisinin piramit şeklindeki yapısı da kâğıttan bir kale gibi çökecekti, böylece bizler de olağanüstü bir şans, hatta daha da iyisi, tarihi bir fırsat elde ederek yeni ve devrimci bir sinemaya ve hayat görüşüne tanık olacaktık. Ancak böyle bir felaketin meydana gelmesi pek olası değil. Maria da Paz adlı kadının imzasını taşıyan mektup gerekli departmana gönderilecek, oradaki bir görevli, şefinin dikkatini son paragraftaki tuhaf fikre çekecek, şef de vakit kaybetmeden bu tehlikeli belgeyi bir üst makama iletecek ve aynı gün içinde, virüs yanlışlıkla dışarı yayılmadan, bu mektup hakkında bilgisi olan az sayıda insan, sessizlik yemini ettirildikten sonra apar topar terfi ettirilecek ve maaşları artırılacak. Sonra mektupla ne yapılaca-

ğına, imzalı fotoğrafın ve aktörün ev adresinin verilip verilmeyeceğine karar verilecek, ilki alışılmış bir talep, ikincisiyse biraz olağandışı, ya da bu mektup hiç yazılmamış veya postada kaybolmuş gibi davranılacak. Yönetim kurulu sonraki günün tamamını bu konunun görüşülmesine ayıracak, bunu karar birliğine varılamadığından değil, hem hamlelerinin doğuracağı sonuçlara hem de hastalıklı beyinler tarafından üretilebilecek olan diğer sonuçlara kafa yormak için yapacaklar. Nihai karar hem radikal hem de zekice olacak. Radikal olma sebebi, toplantının sonunda söz konusu mektubun ateşe atılacak ve yönetim kuruluna rahat bir nefes aldıracak olması, zekice olmasının sebebiyse mektubu yazan kişiyi iki yönden de müteşekkir kılacak olması, birincisi, önceden de söylediğimiz gibi alışılmış bir talep, kolayca karşılanacak, ikincisiyse, İlgiyle okumuş olduğumuz mektubunuza cevaben, diye başlayan bir mektupla karşılanacak ve sonrasında verilen bilginin müstesnalığı vurgulanacak. Böylece Maria da Paz adlı bu kadının bir gün Daniel Santa-Clara ile tanışması, artık adresine sahip olduğuna göre, mümkün olacak, ırmakların yardımıyla büyüyen nehirler teorisinin sahne sanatlarındaki rollerin dağıtımına uygulanması düşüncesini adama açabilecek, ancak iletişim tecrübesinin defalarca kanıtlamış olduğu üzere, ilk bakışta yazılı ifadeden aşağı kalır hiçbir yanı bulunmayan, hatta zihinleri ve kitleleri çabucak ayağa kaldırmakta yazılı ifadeden daha bile etkili olabilen sözel ifadenin harekete geçirme gücünün sınırları çok daha belirgin bir tarihi uzanıma sahiptir, yani insan bir konuşmayı tekrarladıkça nefessiz kalmaya ve esas amaçlarından sapmaya başlar. Bizleri yöneten yasaların tamamen yazılı olmalarının yegâne sebebi budur. Oysa gerçekte, olur da böyle bir karşılaşma gerçekleşir ve böyle bir konu ortaya atılırsa, Daniel Santa-Clara Maria da Paz'ın nehirli teorilerine pek ilgi göstermeyecek ve sohbeti daha suya sabuna dokunmayan konulara çekmeye çalışacaktır,

ırmaklar nehirler derken birden suya dokunmamaktan bahsederek böylesine çirkin bir çelişki yarattığımız için kusurumuza bakmayın.

Tertuliano Máximo Afonso Maria da Paz'ın uzun zaman önce kendisine yazmış olduğu mektuplardan birini önüne koyduktan ve birkaç deneme yapıp elini gevşetmeye ve hazırlamaya çalıştıktan sonra mektuba olabildiğince gösterişsiz ve zarif bir imza kondurdu. İmzaya bu özeni göstermesinin sebebi Maria da Paz'ın göstermiş olduğu çocuksu ve hafifçe melankolik arzuya olan saygısıydı, yoksa üstte belirtildiği gibi, birkaç gün içinde küllere karışarak dünyaya veda edecek sahte bir belgeyi daha iyi hazırlamaya çalışarak belgenin inanılırlığını artırma amacında değildi. İnsanın içinden, Bir hiç uğruna bunca emek veriliyor, demek geliyordu. Mektup şimdiden zarfın içinde, pul da zarfın üstünde, geriye bir tek dışarı çıkıp zarfı köşedeki posta kutusuna atmak kalıyor. Günlerden pazar olduğu için posta servisi kutudaki mektupları almaya gelmeyecek, ama yine de Tertuliano Máximo Afonso mektuptan bir an önce kurtulmak için telaşlanıyor. Mektup evin içinde oldukça, zaman, terk edilmiş bir sahne gibi hareketsiz kalacak, en azından adam böyle düşünüyor. Aynı telaşlı sabırsızlık yüzünden yerde dizili kasetlerden de rahatsızlık duyuyor. Sahneyi temizlemek, geride iz bırakmamak istiyor, ilk perde sona erdi, dekoru sahneden kaldırmak lazım. Daniel Santa-Clara'nın filmlerini bitirdiği için, Bu filmde görünecek mi, Bu filmde görünmeyecek mi, Bıyıklı mı olacak, Saçı ortadan mı ayrılmış olacak, diye kapıldığı telaş da sona erdi, isimlerin yanına işaretlenen küçük artılar sona erdi, yapboz tamamlandı. Aniden telefon rehberindeki birinci Santa-Clara'yı aramış olduğunu ve telefonu kimsenin açmadığını hatırladı. Yeniden denesem mi acaba, diye sordu kendi kendine. Yeniden ararsa, telefon açılırsa, Daniel Santa-Clara'nın orada yaşadığını öğrenirse, bunca emek verip kafa patlatarak yazdığı mektup önemini

kaybeder, gereksizleşirdi, yırtılıp çöpe atılabilirdi, son hali ortaya çıkana kadar karalanan müsveddeler kadar değersizleşirdi. Bir mola vermesi gerektiğini hissetti, bir süre, belki de bir iki hafta, film şirketinden cevap gelene kadar durup dinlenmeli, *Arayan Bulur*'u hiç izlememiş ve resepsiyon görevlisini hiç görmemiş gibi davranmalıydı, ancak bu sahte huzurun, bu sakin görüntünün de bir sınırı, bir süresi olduğunun farkındaydı, süre dolunca perde insafsızca açılacak ve ikinci perde başlayacaktı. Fakat numarayı yeniden aramazsa, kimsenin kendisine meydan okumadığı, kendi çıkardığı ve tamamen kendi iradesiyle girmiş olduğu bir kavgadan ödlekçe kaçtığını düşünüp duracak, hatta takıntı haline getirecekti. Arandığını aklına bile getirmeyen Daniel Santa-Clara adlı bir adamın peşine düşmek, Tertuliano Máximo Afonso'nun yarattığı saçma durum buydu işte, hayatı o ana kadar gayet patırtısız geçen bir Tarih öğretmenine değil, suçlunun belli olmadığı polisiye romanlara uygun bir durumdu bu. Böylece köşeye sıkışmış bir halde, kendi kendisiyle bir anlaşma yaptı, Son bir kez arayacağım, eğer telefon açılır ve Daniel Santa-Clara'nın orada yaşadığı söylenirse mektubu atıp başıma gelene katlanır, onunla konuşup konuşmayacağıma karar veririm, ama telefon açılmazsa mektubu gönderir ve numarayı bir daha aramam, ne olacaksa olsun artık. O ana kadar hissettiği açlık, yerini karnının üst tarafından yükselen telaşlı bir çarpıntıya bırakmıştı, ama kararını vermişti, geri adım atmayacaktı. Numarayı çevirdi, uzaklardaki bir telefonu çaldırmaya başladı, yüzünden aşağı terler boşanıyordu, telefon çalıyor, çalıyordu, evde kimsenin olmadığı belli olsa da Tertuliano Máximo Afonso kadere meydan okuyor, telefonu kapamayarak rakibine son bir şans veriyordu, ta ki çalma sesi sabit bir sese dönüşüp adamın zaferini ilan edercesine kendi kendine susana kadar. İşte bu kadar, dedi Tertuliano Máximo Afonso yüksek sesle, ben üzerime düşeni yaptım. Aniden kendini uzun zamandır olmadı-

ğı kadar huzurlu hissetti. Nihayet dinlenmeye başlayabilirdi, kafası rahatlamış olarak banyoya girebilir, tıraş olabilir, acele etmeden yıkanabilir, özene bezene giyinebilirdi, pazar günleri genelde kasvetli, sıkıntılı geçer, ama bazı pazarlar vardır ki insan dünyaya geldiğine şükreder. Kahvaltı saati çoktan geçmişti, öğle yemeği içinse çok erkendi, dolayısıyla bir şeyler yaparak vakit geçirmesi gerekiyordu, gazete almaya çıkıp eve dönebilirdi, yarın vereceği dersin konusunu gözden geçirebilirdi, oturup *Mezopotamya Uygarlıklarının Tarihi* kitabından birkaç sayfa okuyabilirdi, yapabileceği öyle çok şey vardı ki, aniden aklının bir köşesinde bir ışık yandı, önceki gece görmüş olduğu rüyalardan birinin hatırasıydı bu, sırtında bir kaya taşıyan ve, Ben Amurruyum, diyen adamın olduğu rüya, bu kaya, yerden alınmış herhangi bir taş parçası değil de Hammurabi'nin ünlü yasaları olsa hoş olurdu, aslında mantıksal olarak tarihi rüyalar yalnızca tarihçiler tarafından görülmelidirler. *Mezopotamya Uygarlıkları Tarihi* kitabının Tertuliano Máximo Afonso'yu Hammurabi'nin yasalarına götürmüş olmasına hiç şaşırmamalıyız, bu geçiş, bir kapıyı açıp diğer tarafa geçmek kadar doğaldır, fakat adam Amurrunun sırtındaki kayayı düşününce annesini neredeyse bir haftadır aramadığını fark etti, bu durumu en yetkin rüya tabiri uzmanı bile açıklayamaz, tabii bizler bu rüyayı amansız, iğrenç ve kötü niyetli bir biçimde yorumlamıyor, Tertuliano Maximo Afonso'nun, bunu kendine bile itiraf etmekten çekinse de, kendisini dünyaya getiren kişiyi ağır bir yük olarak gördüğünü aklımıza bile getirmiyoruz. Zavallı kadıncağız, uzaklarda, arayanı soranı yok, oğlunun hayatına ne kadar saygılı, düşünsenize, adam lise öğretmeni, kadın ona ancak acil durumlarda telefon etmeye cesaret edebilir, kendi algısının çok üstünde olan bir konuyla uğraşan oğlunu ancak ölüm kalım meselelerinde rahatsız edebilir, ama kadının cahil olduğu, genç bir kızken okulda Tarih okumadığı sanılmasın, onun aklını karıştıran kısım,

Tarihin öğretilebilir olmasıdır. Okul sıralarında oturur ve geçmişteki olayları anlatan öğretmenini dinlerken tüm bu anlatılanların hayal ürünü olduğunu sanır, öğretmeni böyle hayaller kurabildiğine göre aynı şeyi kendisinin de yapabileceğini düşünür, kimi zaman da kendi hayatı hakkında hayallere dalardı. Öğretmeninin anlattığı olayları Tarih kitabında gördükten sonra da fikri değişmezdi, kitap yalnızca kendisini yazan insanın havada uçuşan hayallerini toparlamaya yarıyordu, dolayısıyla bu hayallerle herhangi bir romanda yazılı olan şeyler arasında pek de bir fark olmasa gerekti. Tertuliano Máximo Afonso'nun nihayet ortaya çıkan ve adı Carolina, soyadıysa Máximo olan annesi, hararetli ve azimli bir roman meraklısıdır. Böyle olduğu için de beklenmedik anlarda çalan telefonlara ve çalmaları ümitsizce beklenmesine rağmen çalmayan telefonlara alışıktır. Şimdiyse pek öyle olmadı, Tertuliano Máximo Afonso'nun annesi tam, Acaba oğlum beni ne zaman arayacak, diye meraklanırken oğlunun sesini kulağının dibinde duyuverdi, İyi günler, anneciğim, nasılsınız, İyiyim, iyiyim, bildiğin gibi, sen nasılsın, Ben de iyiyim, her zamanki gibi, Okulda işler yoğun mu, Normal yoğunlukta, ödevler, sınavlar, arada bir öğretmen toplantıları, Dersler bu sene ne zaman bitiyor peki, Daha iki haftası var, sonra bir hafta da sınavlar sürecek, Bir aya kalmadan yanıma gelecek misin yani, Elbette, sizi görmeye geleceğim, ama üç dört günden fazla kalamayacağım, Niçin, Burada halletmem gereken birkaç iş, birkaç koşuşturma daha var, Ne işi, ne koşuşturmasıymış bu, okul tatile giriyor ve bildiğim kadarıyla tatiller insanların dinlenmesi içindir, İçiniz rahat olsun, dinlenmesine dinleneceğim, ama ondan önce çözmem gereken birkaç mesele var, Ciddi meseleler mi bunlar, Sanırım öyleler, Anlayamadım, bir mesele ya ciddidir ya değildir, sanmakla sanmamakla olmaz ki bu, Lafın gelişi öyle dedim, Bu meseleler arkadaşın Maria da Paz ile mi alakalı yoksa, Aşağı yukarı öyle, Şu sıralar okuduğum

kitaptaki bir karaktere benziyorsun, bu kadın kendisine sorulan sorulara hep başka bir soruyla cevap veriyor, Dikkat ederseniz soruları hep siz sordunuz, benim tek sorum iyi olup olmadığınızdı, Çünkü benimle anlaşılır ve düzgün bir biçimde konuşmuyorsun, sanırım öyle, diyorsun, aşağı yukarı böyle, diyorsun, benimle böyle bilmece gibi konuşmana alışık değilim, Kızmayın, Kızmıyorum, ama tatile girince buraya gelmemeni tuhaf bulduğumu bilesin, daha önce böyle bir şey yaptığını hiç hatırlamıyorum, Sonra size her şeyi anlatırım, Seyahate mi çıkacaksın, İşte bir soru daha, Çıkacak mısın çıkmayacak mısın, Seyahate çıkacak olsam söylerdim, Anlamadığım şey, Maria da Paz'ın orada kalmanı gerektiren bu meselelerle ne alakası olduğu, Öyle demek istemedim, biraz abartmışım, Tekrardan evlenmeyi mi düşünüyorsun, Olur mu hiç, anneciğim, Belki de evlenmelisin, Artık kimse evlenmiyor, söylediğinizi herhalde okuduğunuz romanlardan çıkardınız, Ben aptal değilim ve nasıl bir dünyada yaşadığımı gayet iyi biliyorum, kızcağızı sürüncemede bırakmaya hakkın olmadığını düşünüyorum, o kadar, Ona ne evlenme teklif ettim, ne de birlikte yaşamayı, Kızcağıza göre altı ay süren bir ilişki zaten nişan gibidir, kadınları hiç tanımıyorsun, Sizin zamanınızdaki kadınları tanımıyorum, Kendi zamanındakileri de pek tanımıyorsun, Olabilir, gerçekten de kadınlarla ilgili fazla tecrübem olmadı, bir kez evlenip boşanmamın dışında dikkate değer bir şey yapmadım, Maria da Paz var ya, O da pek sayılmaz, Acımasızlık ettiğinin farkında değil misin, Acımasızlık çok ağır bir sözcük, Ucuz romanlardan çıkma bir sözcüğe benzediğini biliyorum, ama acımasızlığın birçok şekli vardır, hatta bazen kayıtsızlığa veya üşengeçliğe benzer, istersen bir örnek vereyim, karar vermekte gecikmek başkalarına karşı bir manevi saldırı silahına dönüşebilir, Psikolojiye yatkın olduğunuzu bilirdim, ama bu kadarını da tahmin etmiyordum, Psikolojiden hiç anlamam, o konuda tek bir satır okumuşluğum yok-

tur, ama insanlardan anladığımı sanıyorum, Yanınıza geldiğimde konuşuruz, Beni çok bekletme, artık sen gelene kadar rahat yüzü görmeyeceğim, İçiniz rahat olsun, lütfen, her şey öyle ya da böyle çözümlenecek, Bazen kötü çözümlenir, Benim durumum farklı, İnşallah öyledir, Sizi öpüyorum, anneciğim, Ben de seni öpüyorum, yavrum, kendine dikkat et, Ederim. Annesinin endişeli hali, Santa-Clara'yı arayıp evde bulamamasından doğan mutluluğun Tertuliano Máximo Afonso'nun içinde yarattığı coşkuyu yok etmişti. Annesine okul tatile girdikten sonra uğraşması gereken ciddi meseleler bulunduğunu söylemesi affedilmez bir hataydı. Konuşmaları sonradan Maria da Paz'a yönelmiş ve orada kalır gibi de olmuştu, ama annesini rahatlatmak için söylediği, Her şey öyle ya da böyle çözümlenecek, cümlesine kadının verdiği, Bazen kötü çözümlenir, cevabı, adamın kafasında bir felaket habercisi gibi yankılanıyordu, sanki telefonun öteki ucunda Carolina Máximo adında yaşlı bir hanım, yani annesi değil de, kendisine, Durmak için halen vaktin var, diyen uğursuzluk habercisi bir kâhin vardı. Bir an için arabaya atlayıp beş saatlik bir seyahatin ardından annesinin yaşadığı küçük şehre gitmeyi ve kadına her şeyi anlatıp ruhunu tüm bu pisliklerden arındırdıktan sonra şehre dönerek sinemadan anlamayan bir Tarih öğretmeni olarak yaşamaya devam etmeyi aklından geçirdi, hayatında yeni bir sayfa açarak bu karmaşıklığa son verebilir, kim bilir, Maria da Paz ile evlenmeyi ciddi olarak düşünebilirdi. Les jeux sont faits, rien ne va plus, dedi yüksek sesle, hayatında kumarhaneden içeri adımını bile atmamış olsa da la belle époque yazarlarının kaleme aldıkları birkaç ünlü romanı okumuş olan Tertuliano Máximo Afonso. Film şirketine yazdığı mektubu ceketinin cebine koydu ve dışarı çıktı. Mektubu postalamayı unutacak, yakındaki bir lokantada öğle yemeği yiyecek, sonra da eve dönüp pazar gününün geri kalanını iyice çamura gömecekti.

Ertesi gün Tertuliano Máximo Afonso'nun ilk yaptığı şey, videocuya iade edeceği kasetleri iki paket oluşturacak şekilde ayırmak oldu. Sonra kalan kasetleri üst üste dizip bir iple sarmaladı ve yatak odasındaki dolaplardan birine koyup kilitledi. Aktörlerin isimlerini yazmış olduğu kâğıtları ve ceketinin cebinde unutulmuş, gönderildiği yere gitmek üzere yola çıkmadan önce birkaç dakika daha bekleyecek olan mektubun müsveddelerini birer birer yırttı, ve son olarak, parmak izlerini silmek için geçerli bir sebebi varmış gibi, odadaki, son günlerde dokunmuş olduğu tüm mobilyaları nemli bir bezle sildi. Böylece Maria da Paz'ın bıraktığı izleri de silmiş oldu, ama bunu fark etmedi. Ortadan kaldırmak istediği izler kendine veya kadına değil, kendisini ilk gece uykusundan şiddetle çekip alan varlığa aitti. Ona bu varlığın sadece kendi kafasının içinde var olduğunu, onun, çoktan unutmuş olduğu bir rüyanın etkisiyle ruhunda duymuş olduğu bir acının ürünü olduğunu adama açıklamaya değmezdi, midesine oturan yahninin doğaüstü bir sonucu olabileceğini açıklamaya değmezdi, ayrıca mantıksal açıdan, hayal ürünü şeylerin dış dünyada somutlaşabilecekleri hipotezine hazırlıklı olsak da, resepsiyon görevlisinin filmdeki görüntüsünün soyut ve görünmez varlığının evin dört bir yanında terli parmak izlerini bırakabileceğini kabul etmemiz kesinlikle mümkün değildi. Bilindiği kadarıyla, ektoplazma terlemez. Tertuliano Máximo Afonso işini bitirdikten sonra giyindi, çantasını ve hazırlamış olduğu iki pa-

keti yüklenip dışarı çıktı. Merdivenlerde üst kattaki komşusuyla karşılaştı, kadın adama yardım isteyip istemediğini sordu, adam da, Hayır, hanımefendi, çok teşekkür ederim, diye yanıtladı ve kadının hafta sonunun nasıl geçtiğini sordu, kadın şöyle böyle, her zamanki gibi geçtiğini, üst kattan daktilo sesi duyduğunu söyledi, adam da yakında bir bilgisayar almayı düşündüğünü, bilgisayarların en azından gürültüsüz olduklarını söyledi, kadınsa daktilo gürültüsünün kendisini hiç rahatsız etmediğini, tam tersi, hoşuna bile gittiğini söyledi. Bugün temizlik günü olduğu için kadın adama öğle yemeğinden önce eve dönüp dönmeyeceğini sordu ve adam, Hayır, diye yanıtladı, öğle yemeğini okulda yiyecek, eve öğleden sonra dönecekti. Görüşmek üzere, diyerek vedalaştılar ve Tertuliano Máximo Afonso, arkada kalan komşusu tarafından izlendiğini bildiği ve çantayla iki paketi beceriksizce taşımakta olduğu için basamakları dikkatle indi, çünkü sendeleyip düşerse utancından ölürdü. Arabası posta kutusunun bulunduğu kaldırımın karşı tarafındaydı. Paketleri bagaja koyup arkasını döndü ve mektubu cebinden çıkardı. Koşarak yanından geçmekte olan bir delikanlıyla istemeden çarpıştı ve mektup parmaklarından kurtularak kaldırıma düştü. Delikanlı birkaç adım atıp durdu ve özür diledi, ama belki de azar yemekten veya cezalandırılmaktan korktuğu için edeplice dönüp mektubu yerden almadı. Tertuliano Máximo Afonso babacan bir tavırla elini kaldırarak özrü kabul ettiğini ve delikanlıyı affettiğini belirten bir hareket yaptı ve mektubu yerden almak için eğildi. Kendi kendine bir bahis oynayabileceğini aklından geçirdi, mektubu yerde bırakarak kendisinin ve mektubun kaderini talihin ellerine bırakabilirdi. Sonradan oradan geçen birisi mektubu yerden alabilir, üzerindeki pulu görünce vatandaşlık görevini yerine getirerek zarfı posta kutusuna atabilirdi veya içinde ne varmış diye görmek için zarfı açabilir, okuduktan sonra bir kenara atabilirdi, belki de hiç oralı olmaz,

zarfın üzerine basıp geçerdi, böylece günün geri kalanında başkaları da zarfı çiğneyip geçer, sonra da birisi iyice kirlenmiş ve buruşmuş bu zarfı ayağının ucuyla kaldırım kenarındaki oluğa iteler ve zarf bir çöpçü tarafından süpürülür giderdi. Bahse girilmedi, mektup yerden alındı, posta kutusuna götürüldü ve nihayet hedefine ulaşmak üzere yola çıktı. Şimdi Tertuliano Máximo Afonso videocuya gidecek, paketleyip götürdüğü kasetleri görevliyle birlikte sayacak ve eksik olanları, yani evde bıraktıklarını satın alacak ve büyük olasılıkla videocuya bir daha asla dönmeyeceğini düşünecekti. Fakat, ne mutlu ki, kaypak görevli dükkânda değildi ve Tertuliano Máximo Afonso ile işe yeni giren, tecrübesiz kız ilgilendi ve bu yüzden, her ne kadar hesap kısmına gelindiğinde müşterinin kafadan hesap yapabilmesi işe yarasa da, işlemler biraz uzun sürdü. Kız adama başka herhangi bir film satın almak ister mi diye sordu, adam olumsuz yanıt verdi ve işinin sona erdiğini belirtti, bunu, her türlü filmde, hatta yedinci sanatın en önemli eserlerinde, özellikle seri tüketim için çekilen, B veya C tipi diye adlandırılan, genelde kimsenin dikkatini çekmeseler de izleyicinin beklentilerini sıfırladıkları için daha etkili olan filmlerde yer alan ideolojik simgeler üzerine dile getirdiği ünlü konuşması sırasında kızın videocuda çalışmıyor olduğunu bile bile yapmıştı. Dükkân, gözüne içeriye ilk girdiği zamankinden daha küçük görünüyordu, bunun üzerinden henüz bir hafta bile geçmemişti, hayatının böylesine kısa bir süre içinde değişivermiş olması gerçekten inanılmazdı, şu anda kendini arafta süzülüyormuş gibi hissediyordu, cennetle cehennem arasında bir koridorda beklerken kendisine, biraz ürkütücü bir biçimde, nereden geldiği ve nereye gittiği soruluyordu, çünkü bu konudaki görüşlere bakılırsa, bir ruhun cehennemden cennete nakledilmesiyle cennetten cehenneme itilmesi aynı şey değildi. Arabasını okul yönünde sürerken bu eskatolojik düşünceler yerlerini başka tür bir benzeşime bı-

raktılar, doğa bilgisinin entomoloji başlığında yer alan bu benzeşim, adamın kendisini bir kozanın içinde, derin bir çekilme ve gizli bir dönüşüm sürecindeymiş gibi görmesini sağladı. Yataktan çıktığından beri yakasını bırakmayan kasvetli ruh haline rağmen bu karşılaştırmaya gülümsedi, çünkü eğer düşüncelerinde haklıysa, tırtıl olarak girdiği kozadan kelebek olarak çıkacaktı. Demek ki bir kelebek olacağım, diye homurdandı, bir bu eksikti zaten. Arabasını okulun yakınına park etti ve saatine baktı, halen bir kahve içmeye ve gazetelere göz gezdirmeye yetecek vakti vardı, tabii boşta gazete bulursa. Derse hiç hazırlanmadığının farkındaydı, fakat bu açığı yılların tecrübesiyle rahatça kapayabilirdi, önceden de defalarca doğaçlama ders işlemişti ve kimseyi işkillendirmemişti. Bir daha asla yapmayacağı bir şey varsa, o da, sınıfa girip masum çocukcağızlara, Bugün sınav yapıyorum, demekti. Böyle yapmak hainlik olurdu, bıçağı elinde tuttuğu için her istediğini yapan ve peynirin dilimlerini canının istediği ve keyfinin estiği kalınlıkta kesen bir despottan farkı kalmazdı. Öğretmenler odasına girdiğinde gazete rafının üzerinde halen birkaç gazetenin bulunduğunu gördü, fakat oraya ulaşmak için üzerindeki kahve fincanlarının ve su bardaklarının ardında üç meslektaşının sohbet etmekte olduğu bir masanın yanından geçmesi gerekiyordu. Onların yanından öylece geçmesi, anlayışı ve sabrından dolayı kendini borçlu hissettiği dostu Matematik öğretmeninin de aralarında olduğu düşünüldüğünde, çok zordu. Diğer ikisi, Edebiyat öğretmeni yaşlı bir kadın ve şimdiye kadar herhangi bir yakınlık kurmamış olduğu Fen öğretmeni genç bir adamdı. Selam verdi, onlara katılmak için izin istedi ve yanıt beklemeden bir sandalye çekip oturdu. Mekânın âdetlerine alışkın olmayan birisi, böyle bir davranışı görgüsüzlük olarak algılayabilirdi, fakat öğretmenler odasının ilişki kuralları, doğal denebilecek bir biçimde, böyle gelmiş, böyle giderdi, bu kurallar yazılı olmasalar da sağ-

lam fikir birliği temelleri üzerine inşa edilmişti, sorulan soruya hiç kimse olumsuz yanıt vermiyorsa hep bir ağızdan, samimi veya yapmacık, olumlu yanıtlar verilmesine de gerek görülmez, sorunun cevabı olumlu kabul edilirdi. Önceden odada bulunan ve odaya henüz girmiş olanlar arasında gerginliğe mahal verebilecek tek hassas noktaysa, oturmakta olan kişilerin aralarında geçen sohbetin gizli bir konu hakkında olabilme ihtimaliydi, ancak bu sorun da diğer soruya verilen sözsüz yanıt sayesinde çözümlenmişti, Rahatsız ediyor muyum, şeklindeki mükemmel retorik sorunun sosyal açıdan kabul edilebilir tek bir cevabı vardı, Olur mu hiç, buyurun, yanımıza oturun. Aralarına yeni gelen kişiye, en nazik biçimde de olsa, Evet efendim, rahatsız ediyorsunuz, başka bir yere oturun, denirse öyle büyük bir huzursuzluk yaratılırdı ki grubun ilişki ağı ağır hasar alır ve varlığı tehlikeye girerdi. Tertuliano Máximo Afonso kahvesini alıp yerine döndü ve, Yeni bir haber var mı, diye sordu, Dışarıda mı içerde mi, diye sordu Matematik öğretmeni, İçerdeki haberleri bilebilmek için saat erken, dışarıdaki haberleri kastediyorum, henüz gazeteleri okumadım, Dünkü savaşlar bugün de devam ediyorlar, dedi Edebiyat öğretmeni, Tabii yeni bir savaşın başlama olasılığının yüksekliğini, hatta kesinliğini de unutmamak gerek, dedi Fen öğretmeni, ötekiyle uyumlu bir tavırla, Sizden ne haber, hafta sonunuz nasıl geçti, dedi Matematik öğretmeni, Sakin, huzurlu geçti, neredeyse tüm zamanımı kitap okuyarak geçirdim, okuduğum kitaptan sanırım size daha önce bahsetmiştim, Mezopotamya uygarlıkları hakkında bir kitap ve Amurrular hakkındaki bölümü oldukça ilginç, Ben de karımla sinemaya gittim, Ya, dedi Tertuliano Máximo Afonso, gözlerini kaçırarak, Meslektaşımız sinemadan pek hoşlanmaz da, diye açıkladı Matematik öğretmeni, diğer öğretmenlere dönerek, Sinemadan hoşlanmadığımı asla söylemedim, söylemiş olduğum, tekrarlıyorum, sinemanın kültürel ilgilerim içinde yer

almadığı, ben kitapları tercih ediyorum, Hemen köpürmeyin, sevgili dostum, bu konunun hiç önemi yok, biliyorsunuz ki o filmi izlemenizi tamamen iyi niyetle önermiştim, Köpürmek tam olarak ne anlama geliyor, diye sordu Edebiyat öğretmeni, hem merakından hem de tartışmanın hararetini azaltmak için, Köpürmek, dedi Matematik öğretmeni, kızmak, öfkelenmek veya en doğrusu, celallenmek anlamına gelir, Peki sizce neden celallenmek anlamı kızmak veya öfkelenmeye göre daha doğru, diye sordu Fen öğretmeni, Çocukluk anılarımın etkisiyle yaptığım kişisel bir yorum dolayısıyla, yaptığım bir haylazlık yüzünden annem beni azarladığında veya cezalandırdığında suratımı asar ve tek kelime etmez, saatler boyu çıt çıkarmazdım, annem de bu halimi görünce celallendiğimi söylerdi, Veya köpürdüğünüzü, Aynen öyle, Bizim evde, ben o yaşlardayken, dedi Edebiyat öğretmeni, surat asan çocuklar için farklı bir mecaz kullanılırdı, Ne açıdan farklı, Eşek temelli bir mecaz yani, Neymiş bu, açıklayın bakalım, Eşeği bağlamış, denirdi, bu deyimi sözlüklerde arasanız da bulamazsınız, sanırım bizim aileye mahsus bir deyimdi. Herkes güldü, Tertuliano Máximo Afonso hariç, o alaycı bir tavırla gülümseyerek kadını düzeltti, Bu deyimin bir tek sizin aileye mahsus olduğunu sanmıyorum, çünkü bizim evde de kullanılırdı. Herkes yeniden gülüştü, huzur sağlanmıştı. Edebiyat öğretmeni ve Fen öğretmeni yerlerinden kalktılar ve yeniden görüşmek üzere diyerek veda ettiler, onların sınıfları daha uzakta, belki de üst katta olmalıydı, yerlerinde kalanlarınsa akıllarındakini dile getirmek için birkaç dakikası daha var, İki gün boyunca sükûnet içinde tarih kitabı okuduğunu söyleyen birinden, dedi Matematik öğretmeni, her şeyi beklerdim, ama böylesine sıkkın gibi bir yüz ifadesi beklemezdim, Size öyle geliyor, hiçbir şeye sıkılmış değilim, belki biraz uykusuzumdur, Ne isterseniz deyin, ama o filmi seyrettiğinizden beri gerçekten farklı görünüyorsunuz, Farklı görünüyorsu-

nuz derken neyi kasediyorsunuz, diye sordu Tertuliano Máximo Afonso beklenmedik derecede ürkek bir tavırla, Dedim ya, değişiksiniz, Ben aynı kişiyim, Buna şüphem yok, Son günlerde kafamı meşgul eden kimi duygusal meseleler yüzünden kaygılandığım doğru, böyle şeyler herkesin başına gelebilir, fakat bu bir başkasına dönüştüğüm anlamına gelmez, Ben de öyle demedim ki zaten, isminizin Tertuliano Máximo Afonso olduğuna ve bu okulda Tarih öğretmeni olduğunuza hiç şüphem yok, Öyleyse neden ısrarla farklı göründüğümü söylediğinizi anlayamıyorum, Filmi seyrettiğinizden beri, Konumuz film değil, film hakkındaki görüşümü zaten biliyorsunuz, Haklısınız, Ben aynı kişiyim, Elbette öylesiniz, Hatırlarsanız son zamanlarda depresyona kapılmıştım, Veya sıkıntıya, siz böyle diyordunuz, Aynen öyle, buna saygı duymak lazım, Size çok saygı duyuyorum, bunu gayet iyi biliyorsunuz, fakat konumuz bu değildi, Ben aynı kişiyim, Şimdi de siz ısrar ediyorsunuz, Doğru, ama daha birkaç gün önce size ağır psikolojik baskı altında olduğumu söyledim, bu ruh halimin yüzüme yansıması ve tavırlarımda hissedilmesi çok doğal, Elbette, Fakat bu benim zihinsel ve fiziksel olarak değiştiğim ve başka birine benzediğim anlamına gelmez, Ben sadece farklı göründüğünüzü söylemiştim, başka birine benzediğinizi değil, İkisi arasında büyük bir fark yok, Edebiyatçı meslektaşımız burada olsaydı bunun tam aksini söyler, ikisi arasında müthiş fark var derdi, o bu konulardan iyi anlar, ince ayrıntılar ve nüanslar söz konusu olunca edebiyat matematiğe benzer, Bir de bana bakın, perişan halde, ince ayrıntıların ve nüansların var olmadığı Tarih bilimine aidim, Tarih mesela hayatı yansıtsaydı bunlar orada da var olabilirdi, Beni şaşırtıyorsunuz, böylesine banal laflar size hiç yakışmıyor, Çok haklısınız, öyle olsaydı Tarih hayat olmaz, hayatın birbirine benzeyen ama asla birbirinin aynısı olmayan yansımalarından birine dönüşürdü. Tertuliano Máximo Afonso bir an yine gözlerini

kaçırdıktan sonra kendini zorlayarak gözlerini yeniden meslektaşına dikti, adamın ciddi yüz ifadesinin ardında saklı anlamı görmek istiyordu sanki. Matematik öğretmeni bu bakışı doğal bir tavırla, fazla önemsemeden karşıladıktan sonra tatlı bir alaycılık ve samimi bir iyilik içeren bir tavırla gülümsedi ve konuştu, Belki bir gün fırsat bulup şu komediyi yeniden seyredersem sizi böylesine altüst eden şeyin ne olduğunu keşfedebilirim, bu nahoşluğun kaynağı filmse tabii. Tertuliano Máximo Afonso tepeden tırnağa ürperdi, fakat şaşkınlığının, telaşının arasından sıyrılarak düzgün bir yanıt vermeyi başardı, Hiç kendinizi yormayın, benim, sizin tabirinizle, altüst olmam, içinden nasıl çıkacağımı bilemediğim bir ilişki yüzünden, eğer siz de hayatınızda benzer bir durumda kaldıysanız nasıl hissettiğimi tahmin edebilirsiniz, ama şimdi derse gitmem lazım, geç bile kaldım, Mahzuru yoksa size koridorun sonuna kadar eşlik edeyim, gerçi oranın tarihinde en az bir adet tehlikeli vaka mevcut, dedi Matematik öğretmeni, dolayısıyla dikkatsiz hareketimi tekrarlayıp elimi omzunuza koymayacağıma söz veriyorum, Belli mi olur, aynı hareketi bugün yapsanız hiç aldırmayabilirim, Ben yine de riske girmek istemiyorum, görünüşe bakılırsa pilleriniz bugün ağzına kadar dolu. İkisi de güldüler, Matematik öğretmeninin gülüşü rahat, Tertuliano Máximo Afonso'nunki ise zorlamaydı, telaşa kapılmasına yol açan sözcükler halen kulaklarında çınlamaktaydı, şu anda daha korkunç bir tehditle karşılaşamazdı. Koridorun sonunda ayrıldılar ve her biri kendi yoluna gitti. Tarih öğretmeninin sınıfa girmesi, gecikmeden dolayı bugün ders yapılmayacağını ümit eden öğrencilerin hevesini kursağında bıraktı. Tertuliano Máximo Afonso kürsüye oturmadan, üç gün sonra, yani gelecek perşembe günü, son bir yazılı sınav yapacağını söyledi, Bunun son notlara önemli etki edecek bir sınav olduğu bilinsin, dedi, öğretim yılının bitimine iki hafta kala sözlü sınav yapmayı düşünmüyorum, ayrıca bugünkü ve

önümüzdeki iki ders, önceden işlediğimiz konuları tekrarlayacağız, böylece sınav öncesinde bilgileriniz tazelenmiş olur. Bu giriş konuşması sınıfın en ilgisiz kısmı tarafından bile iyi karşılandı, çünkü zaten yeterince kan dökmüş olan Tertuliano'nun daha fazla kan dökmeyeceği, çok şükür, kesinleşmişti. Bundan böyle öğrencilerin tüm dikkati öğretmenin ders boyunca anlatacağı konulardan hangisini en çok vurgulayacağına odaklanacaktı, çünkü ağırlıkların ve ölçülerin mantığı gerçekten insani bir şeyse ve şans da bu değişken unsurları temsil ediyorsa, iletişim yoğunluğunda meydana gelecek değişimler, öğretmen fark etmese de, sınavda çıkacak konuları eleverebilirdi. Yaşlılık adı verdiğimiz yaşlara ulaşmış olanlar dahil hiçbir insanın, normal yaşamın vazgeçilmez bir parçası olan ve umut adı verilen şu tuhaf ruhsal rahatsızlıkla beslenerek yaşayamayacakları iyice bilindiğine göre, bu kız ve erkek çocukların bugün ders yapılmayacağına dair umutlarını kaybettikten sonra çok daha karmaşık başka bir umut beslemeye başlamış olduklarını, yani perşembe günkü sınavın her biri ve dolayısıyla hepsi için, başarıyla gelecek yıla geçmelerini sağlayacak altın bir köprü vazifesi göreceğini düşündüklerini söyleyebiliriz. Dersin sonlarına doğru bir hademe sınıfın kapısını çaldı ve Tertuliano Máximo Afonso Bey'e, müdür beyin ders bittikten sonra kendisini odasında görmeyi rica ettiğini bildirdi. Falanca antlaşması hakkında ağdalı bir biçimde aktarılan bilgiler çabucak son buldu, Tertuliano Maximo Afonso konuyu öyle çabucak bitirmişti ki öğrencilere bir açıklama yapma gereği hissetti, Bu konuyu pek dert etmeyin, sınavda çıkmayacak. Öğrenciler aralarında gizli bir anlaşma yapmışlar gibi bakıştılar, bu bakışmadan, anlatımdaki vurgular hakkındaki fikirlerinin, yani sözcüklerin asıl anlamlarının telaffuzlarındaki kayıtsızlığa göre daha az anlam taşıdıklarının doğrulandığı anlaşılıyordu. Derslerin böyle bir uzlaşma içinde bittiği çok nadir görülürdü.

Tertuliano Máximo Afonso kâğıtlarını çantasına koyup sınıftan çıktı. Koridorlar sınıflardan dışarı akın eden ve daha bir dakika önce kendilerine öğretilenlerle hiç alakası olmayan konularda konuşan öğrenciler tarafından çabucak dolduruldu, bazen bir öğretmen dikkat çekmemeye çalışarak dört bir yanını sarmış, kafalardan oluşan denizi yararak, önünde yükseliveren mercan kayalıklarından elinden geldiğince kaçmaya çalışarak doğal limanı olan öğretmenler odasına ulaşmaya çabalıyordu. Tertuliano Máximo Afonso binanın, müdürün odasının bulunduğu kısmına gitmek için kestirme bir koridora saptı ve Edebiyat öğretmeniyle karşılaşınca laflamak için durdu, Argo deyimleri içeren bir sözlüğün eksikliğini çekiyoruz, dedi kadın, elini adamın ceketinin koluna koyarak, Aslında bu deyimler tüm sözlüklerde yer alıyor, diye hatırlattı adam, Evet, ama oralarda ne sistematik ve analitik bir biçimde sınıflandırılmışlar, ne de konuyu irdelemek amacındalar, örneğin eşeği bağlamak deyimini sözlüğe geçirmek ve anlamını açıklamak yeterli değildir, bundan daha fazlasını yapmak lazımdır, her bir deyimi oluşturan parçaların dolaylı ve dolaysız benzerliklerini ve bu benzerliklerin aktarmak istedikleri ruh durumunu incelemek gerekir, Çok haklısınız, dedi Tarih öğretmeni, konuyla ilgilenmekten ziyade nezaket icabı, ama şimdi izninizi rica ediyorum, gitmem gerekiyor, müdür beni çağırdı, Öyleyse hemen gidin, günahların en beteri Tanrı'yı bekletmektir. Tertuliano Máximo Afonso üç dakika sonra müdürün odasının kapısını tıklattı, kapının üstündeki ışık yeşile dönünce içeri girdi, selamlaştı, müdürün işaretiyle oturdu ve bekledi. Odada yıldızlarla ilgili veya başka tür herhangi bir tuhaflık hissetmiyordu. Müdür, masasının üstündeki kâğıtları bir kenara koydu ve gülümseyerek konuştu, Tarih öğretimiyle ilgili son konuşmamız hakkında epey düşündüm ve nihayet bir sonuca vardım, Hangi sonuca vardınız, müdür bey, Tatilinizde bizim için bir çalışma yapmanızı rica edeceğim, Ne tür bir çalışma acaba,

Tabii tatilin dinlenmek için olduğunu ve bir öğretmenden dersler bittikten sonra okul meselelerine kafa yormasını istemenin hiç adil olmadığını söyleyebilirsiniz, Biliyorsunuz ki size asla böyle şeyler söylemem, müdür bey, Aynı anlama gelen başka şeyler söylersiniz, Evet, ama şu ana kadar hiçbir şey söylemedim ve fikrinizi açıklamanızı rica ediyorum, Bakanlığı ikna etmeye çalışabileceğimizi düşündüm, tabii müfredatı baştan aşağı değiştirtecek değiliz, bu aşırı bir talep olur, bakan devrimlere açık bir kişi değildir, fakat küçük bir deney geliştirebilir, düzenleyebilir ve uygulamaya koyabiliriz, bu sınırlı bir pilot deney olur, başlangıçta sadece bir okulda ve küçük bir öğrenci grubuna, tercihan gönüllü öğrencilere uygulanır, tarih dersleri geçmişten günümüze işlenmek yerine günümüzden geçmişe doğru işlenir, neticede siz bu tezi uzun zamandır savunuyorsunuz ve beni de memnun ve ikna etmeyi başardınız, Peki bana vermek istediğiniz bu çalışmanın içeriği tam olarak ne olacak, diye sordu Tertuliano Maximo Afonso, Bakanlığa gönderilmek üzere kapsamlı bir önerge hazırlamanızı istiyorum, Ben mi hazırlayacağım, müdür bey, İltifat olsun diye söylemiyorum, ama açıkçası okulumuzda böyle bir işi becerebilecek, bu konuya kafa yormuş, berrak fikirlere sahip başka birini göremiyorum, bu görevi kabul ederseniz beni çok mutlu edersiniz, bunu tüm samimiyetimle söylüyorum, ayrıca tabii çalışmanızın karşılığını da alacaksınız, böyle bir iş için bütçemizde elbet bir ödenek bulunur, Fikirlerimin nitelik ve nicelik açısından, çünkü bildiğiniz üzere nicelik de önemlidir, bakanlığı ikna etmeye yeterli olduklarını pek sanmıyorum, bakanlıktakileri siz benden daha iyi bilirsiniz, Bilmez miyim hiç, Yani, Yani ısrar etmek durumundayım, bakanlığın bizi yenilikçi fikirler üretebilen bir okul olarak görmesi için bunun iyi bir fırsat olduğunu düşünüyorum, Bizi reddetseler bile mi, Belki reddederler, belki de önergeyi dikkate almayıp arşive kaldırırlar, ama arşivlerde kalır, bir gün, birisi bu önergeyi hatırlar, Biz de bugünü bek-

leyeceğiz, Hayır, bu arada bizler de başka okulları bu projeye katılmaya davet edebilir, tartışmalar, konferanslar düzenleyebilir, medyayı çağırabiliriz, Ta ki üst makamlardan sessiz olmamızı emreden bir mektup gelene kadar, Teklifimi heveste karşılamadığınızı üzülerek gözlemliyorum, İtiraf edeyim ki dünyada pek az şey beni heveslendirir, müdür bey, fakat asıl mesele bu değil, önümüzdeki tatil döneminde neler yapacağımı bilemiyor olmam, Anlayamadım, Son zamanlarda hayatımda beliren kimi önemli meselelerle yüzleşmem gerekecek ve kendimi tamamen adamamı gerektirecek bu tip bir işe vaktim ve halim kalır mı bilemiyorum, Öyle diyorsanız bu konuyu kapatabiliriz, İzin verirseniz biraz daha düşüneyim, müdür bey, bana birkaç gün tanıyın, size bu haftanın sonuna kadar yanıt veririm, Cevabınızın olumlu olacağını ümit edebilir miyim, Olabilir, müdür bey, ama şu anda kesin bir şey söyleyemem, Gerçekten kaygılı bir haliniz var, inşallah bahsettiğiniz meseleleri en kolay şekilde çözersiniz, İnşallah, Dersiniz nasıl geçti, Müthiş, sınıf çok çalışkan, Harika, Perşembe günü yazılı sınav yapacağım, Cevabınızı cuma günü verir misiniz, Evet, İyice düşünün, Düşüneceğim, Herhalde pilot deneyi kimin yürüteceğini düşündüğümü size söylememe gerek yoktur, Teşekkür ederim, müdür bey. Tertuliano Máximo Afonso öğretmenler odasına indi, öğle yemeğine kadar gazete okuyarak vakit geçirecekti. Fakat yemek saati yaklaştıkça insanlar arasında olmayı kaldıramayacağını, doğrudan katılmasa da, sabahki gibi bir sohbeti daha, eşeği bağlamak, dudak sallandırmak veya dut yemiş bülbüle dönmek gibi masum deyimler hakkında da olsa çekemeyeceğini fark etmeye başladı. Zil çalmadan okuldan çıktı ve öğle yemeğini bir lokantada yedi. Günün ikinci dersini vermek için okula döndü, kimseyle konuşmadı ve akşamüstü olmadan eve döndü. Kanepeye boylu boyunca uzandı, gözlerini kapadı, beynini düşüncelerden arındırmaya, becerebilirse uyumaya, bırakıldığı yerde kalan bir taş gibi hareketsiz durmaya ça-

lıştı, fakat sonradan müdürün talebini düşünmek için harcadığı çaba bile Maria da Paz'ın adıyla yazmış olduğu mektuba cevap gelene kadar üzerinden eksik olmayacak gölgeyi gidermeye yetmedi.

Neredeyse iki hafta bekledi. Bu süre boyunca derslere girdi, iki kez annesine telefon etti, perşembe günkü yazılı sınavı hazırladı ve diğer sınıfının öğrencilerine yapacağı sınavı kabaca tasarladı, cuma günü müdüre nazik teklifini kabul ettiğini bildirdi, hafta sonu evden çıkmadı, Maria da Paz'a telefon edip nasıl olduğunu ve mektuba cevap gelip gelmediğini sordu, her şey yolunda mı diye sormak için arayan Matematikçi meslektaşıyla telefonda konuştu, Amurrular hakkındaki bölümü bitirdi ve Asurlular bölümüne geçti, Avrupa'nın buzul çağı ve insanoğlunun uzak ataları hakkında birer belgesel izledi, hayatının şu döneminin bir romana konu olabileceğini düşündü, böyle bir hikâyeye kimse inanmayacağı için bu romanın tam bir vakit kaybı olacağına kanaat getirdi, yeniden Maria da Paz'a telefon etti, ama sesi öyle baygındı ki kadın telaşa kapıldı ve yardım edebileceği bir şey var mı diye sordu, kadını evine çağırdı ve kadın geldi, yattılar, sonra da akşam yemeğine çıktılar, ertesi gün arama sırası kadındaydı, film şirketinden cevap geldiğini haber veriyordu, Bankadan arıyorum, istersen buraya gel veya ben birazdan, işten çıkınca sana getiririm. Tertuliano Máximo Afonso içi titreyerek, heyecandan sersemlemiş bir halde, kesinlikle sormaması gereken, Mektubu açtın mı, sorusunu bastırdı, böylece iki saniye gecikerek de olsa, mektubun içeriğini kadınla paylaşmasını gerektirebilecek herhangi bir şüphenin oluşmasına olanak tanımadan karşılık verdi, Oraya geliyorum. Maria da Paz hayal gücünü kullanıp tatlı bir ev sahnesi düşlese, adam mektubu yüksek sesle okurken kendinin de sevdiği erkeğin mutfağında hazırlamış olduğu çayı yudumluyor olduğunu hayal etse, neler döndüğünü hemencecik fark edebilirdi. Şimdi Maria da Paz'ı görüyoruz, banka memure-

lerine özgü küçük masasında oturmuş, eli halen biraz önce kapamış olduğu telefonun üzerinde, geniş bir dikdörtgen şeklindeki zarf önünde duruyor ve zarfın içindeki mektubu okumaya dürüstlüğü el vermiyor, çünkü mektup ismen kendisine gönderilmiş olsa da ona ait değil. Tertuliano Máximo Afonso bir saatten kısa sürede nefes nefese bankaya girdi ve Maria da Paz Hanım'la görüşmek istediğini söyledi. Bankadaki kimse adamı tanımıyor, gişeye yaklaşmakta olan genç kadınla gönül ilişkisi yaşadığından ve karanlık sırları olduğundan kimse şüphelenmiyordu. Kadın adamı ta salonun öteki ucundan, sayılarla uğraştığı işini sürdürdüğü köşesinden görmüş olduğu için gişeye yaklaşırken mektubu elinde taşıyor, İşte burada, diyor, selamlaşmıyorlar, iyi günler demiyorlar, merhaba, nasılsın falan hiç demiyorlar, teslim edilmesi gereken bir mektup vardı ve teslim edildi, o kadar, adam, Görüşürüz, ben seni ararım, diyor ve kadın, şehiriçi posta dağıtım operasyonunda üzerine düşen görevi tamamlamış olarak masasına dönüyor ve bir aralar kendisine kur yapmış, ancak sonuç alamayınca hasedinden her hareketini gözlemeye başlamış olan erkek bir meslektaşının şüpheci bakışlarını görmezden geliyor. Dışarıda Tertuliano Máximo Afonso aceleci adımlarla, koşarcasına yürüyor, arabasını üç sokak ötedeki bir yeraltı otoparkına bırakmış, yoldan geçen bir kopil yürütür diye korkusundan mektubu çantasında değil ceketinin iç cebinde taşıyor, eskiden sokaklarda başıboş yetişen çocuklara kopil denirdi, sonra kirli yüzlü melek dendi, sonra asi gençlik dendi, günümüzdeyse örtmecelere ve mecazlara bile hakları olmadığından serseri veya sokak çocuğu diye anılıyorlar. Tertuliano Máximo Afonso kendi kendine, mektubu eve gidene kadar açmayacağını, sabırsız bir ergen gibi davranmayacak kadar olgun olduğunu söylüyor, fakat bir yandan da arabasının içinde, loş otoparkta, dış dünyanın çirkin meraklı bakışlarına kapılarını kapadığında tüm bu yetişkin numaralarının buharlaşacağını biliyor. Arabasını park

ettiği yeri bulmakta gecikince zaten içinde büyümekte olan telaş daha da artıyor ve adamcağız, çirkin bir benzetme olsa da, çölün ortasında terk edilmiş, bir o yana bir bu yana bakan, eve dönüş yolunu çıkarabileceği zayıf bir koku bile alamayan bir köpeğe benziyor, Arabanın bu katta olduğuna eminim, diye düşünse de aslında hiç emin değil. Sonunda arabayı buldu, aynı yerden üç kez geçmiş olmasına rağmen dibindeki arabayı bir türlü görmemiş. Peşinde biri varmış gibi çabucak arabaya girdi, kapıyı kapatıp kilitledi ve iç lambayı açtı. Zarf nihayet elinde ve içinde neler olduğunu göreceği an geldi çattı, koordinatların kesiştiği noktaya ulaşan bir gemi kaptanı gibi mühürlü zarfı açacak ve hangi yolu izleyeceğini öğrenecek. Zarfın içinden bir fotoğraf ve tek sayfalık bir mektup çıkıyor. Fotoğraf Tertuliano Máximo Afonso'nun fotoğrafı, fakat En içten sevgilerimle cümlesinin altındaki imza Daniel Santa-Clara adıyla atılmış. Mektuptaysa hem Daniel Santa-Clara isminin António Claro adlı aktörün sahne adı olduğu, hem de, inanılması güç bir biçimde, aktörün ev adresi yazılı, Göstermiş olduğunuz büyük ilgiden dolayı bu bilgiyi hak ettiğinize inanıyoruz, aynen böyle yazılı. Tertuliano Máximo Afonso mektubu yazarken kullanmış olduğu ifadeleri hatırlıyor ve film şirketine ikincil oyuncuların önemi üzerine bir araştırma yapılmasını önermiş olduğu için kendi kendini tebrik ediyor, Attım tuttu, diye mırıldandı ve aynı anda zihninin eski huzuruna kavuştuğunu, bedeninin gevşediğini, tedirginliğinin geçtiğini, endişesinden eser kalmadığını, ırmağın rahatça nehre karıştığını ve nehrin hacminin genişlediğini hissetti ve buna hiç şaşırmadı, Tertuliano Máximo Afonso artık hangi yöne gitmesi gerektiğini biliyor. Araba kapısının iç kısmındaki cepten şehir haritasını çıkardı ve Daniel Santa-Clara'nın oturduğu sokağı aradı. Sokak, daha önce hiç geçmediği, geçtiyse de hiç hatırlamadığı bir semtte bulunuyordu, üstelik şehir merkezinden de uzaktaydı, bu bilgiler, katlarını açarak direksiyonun üzerine yerleştirdiği

haritada açıkça görülüyordu. Önemli değil, vakti var, bol bol vakti var. Otopark ücretini ödemek için arabasından çıktı, arabasına döndü, iç lambayı söndürdü ve motoru çalıştırdı. Kolayca tahmin edileceği üzere, aktörün yaşadığı sokağa gidiyor. Adamın apartmanını görmek, oturduğu kata aşağıdan bakmak, dairesinin pencerelerini, komşularının nasıl insanlar olduklarını, yaşayışlarını, kıyafetlerini ve davranışlarını incelemek istiyor. Trafik yoğun, arabalar insanı usandıracak derecede ağır ilerliyorlar, fakat Tertuliano Máximo Afonso sabırsızlığa kapılmıyor, gitmekte olduğu sokağın yeri değişecek değil, sokak, kendisini dört yandan kuşatan caddelerin tutsağı durumunda, bunu haritada da açıkça görmek mümkün. Tertuliano Máximo Afonso bir kırmızı ışıkta bekler ve parmaklarını direksiyonun kenarına sözsüz bir müziğin ritmiyle vururken sağduyu arabaya girdi. İyi günler, dedi, Seni buraya çağırmadım, diye karşılık verdi sürücü, Zaten beni bir gün olsun çağırdığını hatırlamıyorum, Geveleyeceğin lafları önceden bilmesem çağırabilirim, Bugün söyleyeceklerimi de biliyor musun, Evet, bana iyice düşünmemi, bu işe bulaşmamamı, bunun büyük bir düşüncesizlik olacağını, şeytanın ensemde olmaması için hiçbir sebep bulunamadığını söyleyeceksin, her zamanki laflar işte, İşte bu defa yanılıyorsun, düşüncesizlik değil, basbayağı salaklık etmek üzeresin, Salaklık mı, Evet, efendim, salaklık, hem de en âlâsından, Ben ortada hiçbir aptallık görmüyorum, Bu çok doğal, aptallık da ruh körlüğünün çeşitlerinden biridir, Ne demek istiyorsun, Arabanı sevgili dostun Daniel Santa-Clara'nın oturduğu sokağa doğru sürmekte olduğunu gayet iyi biliyorum, ne tuhaf, kedinin kuyruğu kutunun dışında kaldı, ama sen farkında bile değilsin, Ne kedisi, ne kuyruğu, bilmeceleri kes de sadede gel, Gayet basit, soyadı olan Claro'dan Santa-Clara takma adını yaratmış, Takma ad değil, sahne adı, Tabii ya, adamın biri de takma ad lafını fazlaca kaba bulduğu için buna heteronim demiş, Kedinin kuyruğunu görsem ne olacak-

tı peki, Fazla bir şey olmayacağını kabul ediyorum, yine adamı bulman gerekecekti, ama telefon rehberindeki Claro soyadlarını tarasaydın da aynı sonuca varacaktın, İstediğim bilgi zaten elimde, Şimdi de yanılmıyorsam, senin ifadenle, yaşadığı sokağa gidiyorsun, adamın apartmanını görecek, oturduğu kata aşağıdan bakacak, dairesinin pencerelerini, komşularının nasıl insanlar olduklarını, yaşayışlarını, kıyafetlerini ve davranışlarını inceleyeceksin, Evet, Varsayalım ki pencerelere bakıyorken aniden bir pencerede aktörün karısı, daha saygılı söylemek gerekirse, Antonio Claro denen adamın eşi belirdi ve sana neden yukarı çıkmadığını sordu, veya, daha da fenası, hazır aşağıdayken eczaneye gidip aspirin veya öksürük şurubu almanı istedi, Çok saçma, Saçma geldiyse bir de yoldan geçen birinin sana, şimdi olduğun Tertuliano Máximo Afonso'ya değil, asla olmayacağın Antonio Claro'ya selam verdiğini varsayalım, Bu da çok saçma, Pekâlâ, bu varsayım da saçma geldiyse pencereleri veya komşuların alışkanlıklarını inceleyerek yolda yürürken kanlı canlı Daniel Santa-Clara'nın birden önüne çıktığını ve gözlerinizi birbirinize dikerek porselen biblolar gibi tıpatıp aynı olduğunuzu, bir ayna gibi birbirinizi yansıttığınızı, ama bu yansımanın biraz değişik olduğunu, çünkü aynanın tersine bu görüntüde sol tarafın gerçekten solu, sağ tarafın da gerçekten sağı yansıttığını gördüğünüzü varsayalım, böyle bir şey olursa ne tepki vereceksin. Tertuliano Máximo Afonso yanıt vermekte gecikti, iki üç dakika sessiz kaldıktan sonra, Bu sorun arabadan çıkmayarak çözülebilir, dedi, Yerinde olsam buna pek güvenmezdim, diye karşı çıktı sağduyu, bir kırmızı ışıkta durman gerekirse, trafik sıkışırsa, yük indiren bir kamyonun veya hasta bindiren bir ambulansın arkasında kalırsan al sana, kabak gibi açıkta kalırsın, apartmanının giriş katında oturan ve sana gelecek filminin adını soran sinema düşkünü meraklı kızın merhametine kalırsın, Ne yapmalıyım öyleyse, Bilmem ki, uzmanlık alanım bu değil, türünün

tarihinde sağduyunun rolü hiçbir zaman uyarılarda bulunmak ve tavuk suyuna çorba sunmaktan öteye gitmemiştir, özellikle de salaklık ortamı ele geçirip dizginleri ele almak üzere olduğunda, Kılık değiştirerek sorunu çözebilirim, Ne kılığına gireceksin, Bilmiyorum, düşünmem lazım, Bana kalırsa, görünüşün böyle olduğuna göre, tek olasılık bir başkasına benzemen, Düşünmem lazım, Evet, geç bile kaldın, Durum böyleyken yapılabilecek en iyi şey eve dönmek, Zahmet olmazsa beni de apartmanın kapısına kadar götürüver, oradan sonrasını kendim hallederim, Yukarı çıkmak istemez misin, Bugüne kadar beni hiç davet etmemiştin, Şimdi davet ediyorum işte, Teşekkür ederim, ama davetini kabul etmemeliyim, Neden, Çünkü ruhla sağduyuyu koyun koyuna yaşatmak, sağduyuyla aynı masada yemek yemek, aynı yatakta uyumak, onu işe götürmek, ikide bir onun onayını veya iznini beklemek hiç sağlıklı değildir, bazı şeyleri riske atılarak öğrenmelisiniz, Kimi kastediyorsun, Hepinizi, insanoğlunu, Ben bu mektubu riske atılarak ele geçirdim, oysa sen o sırada beni caydırmaya çalışmıştın, Mektubu ele geçirmiş olma şeklin hiç de gurur duyulacak bir şey değil, bir başkasının dürüstlüğünden faydalanmak oldukça iğrenç bir şantaj türüdür, Maria da Paz'ı mı kastediyorsun, Evet, Maria da Paz'ı kastediyorum, onun yerinde olsam mektubu açıp okur ve sen dizlerin üzerine çöküp yalvarana dek gözünün önünde sallandırırdım, Sağduyu böyle mi işliyor yani, Böyle işlemesi şart, Hoşça kal, başka bir gün görüşürüz, ben nasıl kılık değiştireceğimi düşüneceğim, Ne kadar çok kılık değiştirirsen o kadar çok kendine benzersin. Tertuliano Máximo Afonso oturduğu apartmanın kapısının hemen önünde boş bir yer buldu, arabayı park etti, haritayı katladı ve dışarı çıktı. Karşı kaldırımda duran bir adam kafasını kaldırmış, önündeki binanın üst katlarına bakmaktaydı. Adamın yüzü veya duruşu kendine hiç benzemese ve orada bulunması tamamen tesadüf eseri olsa da Tertuliano Máximo Afonso, Daniel

Santa-Clara'nın kendisini arıyor olabileceğini düşünerek ürperdi, elinde değildi, sağlıksız hayal gücü baskın çıkıyordu, ben seni arıyorum, sen beni arıyorsun. Bu nahoş hayali çabucak kovuşturdu, Hayal görmeye başladım, adam benim var olduğumu bile bilmiyor, diye kendisini teskin etmesine rağmen eve girdiğinde hâlâ dizleri titriyordu ve tüm gücü tükenmiş halde kanepeye uzandı. Birkaç dakika boyunca baygın baygın, kendinden geçmiş halde yattığı yerde kaldı, varış çizgisini geçtiği anda aniden gücü tükenen bir maraton koşucusu gibiydi. Otoparktan çıktığı sırada içini dolduran huzurlu enerjiden ve sonrasında arabasını ulaşamadığı bir hedefe sürmüş olmasından geriye hayal meyal bir anı kalmıştı, böyle bir şey hiç yaşanmamış veya şu anda kendinde olmayan bir parçası tarafından yaşanmıştı sanki. Güçlükle ayağa kalktı, bacakları başka birine ait gibiydi, ve kahve yapmak için mutfağa gitti. Kahvesini küçük yudumlarla içti, rahatlatıcı sıcaklığın boğazından geçip midesine kadar gittiğini hissedebiliyordu, sonra fincanla fincan tabağını yıkadı ve oturma odasına döndü. Bir kimya laboratuvarında tehlikeli maddeler üzerinde çalışıyormuş gibi ağır ve temkinli hareket ediyordu, oysa alt tarafı telefon rehberinin C harfini açacak ve mektupta verilmiş olan bilgileri teyit edecekti. Peki ya sonra ne yapacağım, diye sordu kendi kendine, aradığını bulmak için rehberin sayfalarını karıştırırken. Çok sayıda Claro vardı, ama Antonio'ların sayısı yarım düzineyi geçmiyordu. İşte, kendisine bunca emeğe mal olan şey nihayet karşısındaydı, bulması öyle kolay olmuştu ki kim olsa becerirdi, bir isim, bir adres, bir telefon numarası. Bilgileri bir kâğıda not etti ve biraz önceki soruyu tekrarladı, Peki ya şimdi ne yapacağım. Sağ eli refleks olarak telefon ahizesine uzandı, yazdıklarını yeniden okurken elini orada tuttu, sonra da geri çekti, ayağa kalktı ve dairede volta atmaya başladı, bir yandan da bu meseleyi sınavlardan sonraya bırakmasının doğru olup olmayacağını kendi kendisiyle tartışıyordu, böy-

lece kafasındaki kaygılardan biri eksilmiş olacaktı, fakat ne yazık ki okul müdürüne Tarih öğretimi hakkında hazırlanacak önergeyi yazma konusunda söz vermişti, bu yükümlülükten kaçamazdı, Eninde sonunda oturup kimsenin dönüp bakmayacağı bu işe bulaşmam gerekecek, başka çaresi yok, görevi kabul etmekle büyük bir aptallık etmiş olsa da kendini kandırması, onu Antonio Claro'ya götürecek olan yoldaki ilk adımı okuldaki işinin ardına atma olasılığını kabul eder gibi davranması anlamsızdı, çünkü aslında Daniel Santa-Clara diye birisi yok, o bir gölgeden, bir kukladan, bir video kasedin içinde hareket edip konuşan ve öğrendiği rol sona erdiğinde sessizliğe ve hareketsizliğe gömülen değişken bir görüntüden ibaret, oysa diğeri, yani Antonio Claro gerçek, elle tutulur bir varlık, tıpkı bu evde yaşayan ve ismi, birçok kişi Afonso'nun soyad değil ad olduğunu iddia etse de, telefon rehberinin A harfinde bulunan, Tarih öğretmeni Tertuliano Maximo Afonso gibi somut bir varlık. Çalışma masasına döndü, üzerine not almış olduğu kâğıtlar önünde, sağ eliyse yine ahizenin üzerinde, sonunda telefon etmeye karar verdiği izlenimini veriyor, bu adam karar vermekte amma da gecikiyor, amma tereddütlü, amma ikircimli çıktı, onun daha birkaç saat önce mektubu Maria da Paz'ın elinden adeta sökerek alan adamla aynı kişi olduğunu söylemeye bin şahit ister. Aniden, düşünmeden, kendisini felç eden korkaklığı alt etmenin tek yolu buymuş gibi numarayı çevirdi. Tertuliano Máximo Afonso telefonun çalışını dinliyor, bir kez, iki kez, üç ve daha fazla kez çaldıktan sonra, biraz rahatlayarak biraz da hüsranla, cevap verilmeyeceğini düşünerek telefonu kapayacakken bir kadının, evin diğer ucundan koşarak yetişmiş gibi soluk soluğa basit bir, Alo, diyen sesi duyuldu. Tertuliano Máximo Afonso, gırtlağı ani bir kasılmayla tıkandığı için cevap vermekte gecikince kadın sabırsızlıkla tekrarladı, Alo, kimsiniz, ve Tarih öğretmeni sonunda ağzından üç sözcük çıkarmayı başardı, İyi günler, hanımefendi, kadın

ise tanımadığı, yüzünü bile görmediği bu kişiye mesafeli bir tavırla cevap vermek yerine, gülümsemesi ağzından çıkan sözcüklere yansıyarak konuştu, Numara yapıyorsan boşuna yorulma, Kusura bakmayın, diye kekeledi Tertuliano Máximo Afonso, bir bilgi almak için aramıştım, Aradığı ev hakkında her şeyi bilen bir kişi ne tür bir bilgi isteyebilir ki, Oranın Daniel Santa-Clara adlı aktörün evi olup olmadığını öğrenmek istiyordum, Sayın bayım, Daniel Santa-Clara adlı aktör eve geldiğinde ona António Claro'nun kendisini arayıp ikisinin burada yaşayıp yaşamadığını sorduğunu ileteceğim, Anlamadım, diye söze başladı Tertuliano Máximo Afonso, vakit kazanmak için, fakat kadın sözünü kesti, Seni hiç anlamıyorum, normalde hiç böyle şakalar yapmazsın, ne istiyorsan çabuk söyle, yoksa çekimin mi ertelendi, Kusura bakmayın, hanımefendi, bir yanlış anlama oldu, benim adım António Claro değil, Siz kocam değil misiniz, diye sordu kadın, Ben sadece aktör Daniel Santa-Clara'nın orada yaşayıp yaşamadığını öğrenmek isteyen birisiyim, Burada yaşadığı biraz önce verdiğim cevaptan belli, Evet, ama söyleme şekliniz beni biraz şaşırttı, aklımı karıştırdı, Niyetim bu değildi, kocamın bana şaka yaptığını sandım, Kocanız olmadığıma emin olabilirsiniz, Buna inanmak zor, Kocanız olmadığıma mı, Sesiniz yüzünden, sesiniz aynı onunki gibi, Bu bir tesadüf, Böyle tesadüf olmaz, iki ses, iki kişi gibi benzer olabilir, ama böylesine aynı olamaz, Belki de size öyle geliyordur, Söylediğiniz her sözcük sanki onun ağzından çıkıyor, Buna inanmak gerçekten zor, Geldiğinde ona iletmem için isminizi vermek ister misiniz, Boş verin, gerek yok, aslında kocanız beni tanımıyor bile, Hayranı mısınız, Pek sayılmaz, Yine de bilmek isteyecektir, Başka bir gün yine ararım, Ama durun. Arama sona ermişti, Tertuliano Máximo Afonso ahizeyi yavaşça yerine koymuştu.

Günler geçti ve Tertuliano Máximo Afonso telefon etmedi. António Claro'nun karısıyla yapmış olduğu konuşmayı tatmin edici bulmuştu, dolayısıyla yeniden denemek konusunda kendisine güveniyordu, fakat biraz daha düşününce sessiz kalmayı tercih etmişti. Bunun iki sebebi vardı. İlk sebep, aramasının yaratmış olması gereken esrarlı havayı uzatmak ve artırmak istemesiydi, hatta adamla kadın arasında geçebilecek konuşmayı gözünde canlandırıyordu, adam, iki sesin sözde tartışmasız olan benzerliğinden şüphe duyacak, kadınsa eğer böyle bir benzerlik olmasaydı adamın sesini asla karıştırmayacağını ısrarla söyleyecekti, İnşallah bir daha aradığında evde olursun da söylediğimin doğru olup olmadığına bizzat karar verirsin, diyecekti kadın, adam da, Ararsa tabii, diyecekti, ne de olsa öğrenmek istediği şeyi, yani burada yaşadığımı ona söylemişsin, António Claro'yu değil Daniel Santa-Clara'yı sorduğunu unutma, Tuhaflık da burada zaten. İkinci ve daha kuvvetli sebep ise, ikinci adımı atmadan önce araziyi temizlemesinin, yani dersler ve sınavlar bitinceye kadar bekleyip sonradan, sakin kafayla yeni yaklaşım ve kuşatma planları yapmasının faydalı olacağı düşüncesinin tamamen doğru çıkmasıydı. Müdürün verdiği sıkıcı görevin kendisini beklediği doğruydu, fakat önünde uzanan yaklaşık üç aylık tatil döneminde bu yavan işi halletmek için illa ki boş vakit ve uygun bir ruh hali bulacaktı. Hatta büyük olasılıkla, vermiş olduğu sözü tutarak annesinin yanına gidip birkaç gün, sadece birkaç gün, kalacaktı, tabii bu arada ak-

törle karısının tatile daha erken bir tarihte çıkmayacaklarına emin olmanın da bir yolunu bulması şarttı, bu noktada kadının ona kocasıyla konuştuğunu zannettiği sırada sorduğu, Çekimin mi ertelendi, sorusunu hatırlayalım, sonuç olarak, iki kere iki dört ettiğine göre, Daniel Santa-Clara yeni bir filmde oynuyor olmalı ve *Sahnenin Tanrıçası*'ndan anlaşıldığı üzere kariyeri çıkışta olduğuna göre çalışarak geçirdiği saatler, eski figüranlık günlerine göre, mecburen artmış olmalı. Demek ki, görmüş olduğumuz üzere, Tertuliano Máximo Afonso'nun aramakta gecikmesinin sebepleri gayet ikna edici ve somutlar. Ancak bu sebepler onu hareketsiz kalmaya ne zorluyor, ne de mahkûm ediyorlar. Gidip Daniel Santa-Clara'nın oturduğu sokağı görme fikriyse, sağduyu tarafından acımasızca tepesinden aşağı boca edilen bir kova soğuk suya rağmen, aklından tamamen çıkmış değil. Ayrıca geleceğe yönelik diye nitelendirebileceğimiz bu gözetlemenin, sonradan gerçekleştirilecek operasyonların başarısı için vazgeçilmez olduğunu düşünüyordu, çünkü bu, nabız ölçmek gibi bir şeydi ve eski veya modası çekmiş savaşlarda düşmanın gücü hakkında bilgi sahibi olmak için karşı saflara gönderilen bir keşif birliğine benzer bir işlevi vardı. Neyse ki kabak gibi ortaya çıkmasının olası etkileri konusunda sağduyunun yapmış olduğu iğneleyici uyarıları kulak ardı etmemiş ve güvenliğini tehlikeye atmamıştı. Evet, bıyık ve sakal bırakabilir, burnunun tepesine kara bir gözlük yerleştirebilir, kafasına bir kasket geçirebilirdi, fakat takılıp çıkarılabilen şeyler olan kasketi ve gözlüğü saymazsak geriye kalan kıllı takıların, yani bıyık ve sakalın, film şirketinin kaprisleri veya senaryoda yapılan son dakika değişiklikleri yüzünden Daniel Santa-Clara'nın suratında da uzamaya başlamış olmaları mümkündü. Sonuçta bariz bir zorlama olan bu kılık değişimi, eski ve yeni maskelerin tümünde görülen sahteliğe başvurmaktan geçecekti ve bu karşı konulmaz ihtiyaç, önceki gün aktör Santa-Clara hakkında bilgi almak üzere kılık değiştirip bizzat

film şirketine gitmesinin yol açabileceği faciaları düşündüğünde duymuş olduğu korkuları bastıracaktı, ve numaracı sahne sanatçılarıyla bin bir suratlı casuslar için vazgeçilmez olan kıyafetleri, aksesuarları ve malzemeleri satmak ve kiralamak konusunda uzmanlaşmış kurumların var olduğunu o da herkes gibi biliyordu. Satın alma sırasında Daniel Santa-Clara ile karıştırılma olasılığı, ancak takma sakal, bıyık ve kaşları, peruk ve saç eklerini, yalancıktan kör olan gözler için bantları, siğil ve et benlerini, yanakları içten şişirmek için kullanılan dolguları, farklı cinsiyete bürünmek için kullanılan takıları, hatta müşterinin isteğine göre cilt rengini değiştiren kozmetik ürünleri aktörlerin kendileri alıyor olsalardı var olabilirdi. Yok daha neler. İşini ciddiye alan film şirketlerinin depolarında, ihtiyaç duyulabilecek her türlü ürün bulunur, bulunmuyorsa satın alınır, bütçe sıkıntısı çekildiğinde veya almaya değmeyen bir ürüne gerek duyulduğundaysa başka yerlerden kiralanır, çünkü kiralamak, şirketlerin adını kötüye çıkarmaz. Eskiden namuslu ev hanımları sıcaklar başlayınca yorgan ve battaniyeleri rehin verirlermiş ve bu durum, toplumdaki saygınlıklarını hiç azaltmazmış, çünkü toplum, ihtiyaçların ne olduğunu bilmek zorundaymış. Bu yazdıklarımız hakkında, ilk sözcüğünden son sözcüğüne kadar birtakım şüpheler mevcuttur, her ne kadar bu cümle Tertuliano Máximo Afonso'nun düşünce akışında üretilmiş de olsa, cümleyi oluşturan sözcükler ve anlamları, hakikatlerin en kutsalını ve safını temsil ederler ve onları öylesine okuyup geçersek yazık olur. Neticede içimizi rahatlatacak olan şeyse, atacağı adımlar artık açıkça belirlemiş olduğuna göre, Tertuliano Maximo Afonso'nun kılık ve aksesuvarsatan dükkâna korkusuzca girip suratına en uygun olan sakalı satın alacağıdır, tabii bir şartla, genelde pire-kapanı adıyla bilinen takma sakalı, kendini şık bir beyefendiye dönüştürse bile, kati suretle reddetmesi, fiyat indirimlerine aldanmaması gerekmektedir, çünkü kulaktan kulağa uzanan, kılları nispeten kısa olan

ve üstdudağı çıplak bırakan bu sakal, gün ışığına çıktığı anda adamın saklamaya çalıştığı yüz hatlarını gözler önüne serecektir. Ayrıca tam tersi sebepten dolayı, yani meraklı kişilerin fazlaca ilgisini çekeceği için, dini tarzda olmayanlar dahil her çeşit uzun sakaldan da kaçınmalıdır. Öyleyse en uygun seçenek gür, sık ve uzundan ziyade kısaya yakın bir sakal olacaktır. Tertuliano Máximo Afonso banyodaki aynanın karşısında saatlerce denemeler yapacak, kılların üzerine tutturulduğu incecik zarı çekiştirip duracak, sakalı kendi favorilerine, çene çizgisine, kulaklarına ve dudaklarına uydurmak için düzeltip duracak, özellikle dudaklara uydurması çok önemli, çünkü konuşması veya yemek yemesi, hatta öpüşmesi gerektiğinde dudaklarını oynatmak zorunda kalacak. Yeni görüntüsüne ilk baktığında içinde müthiş güçlü bir sarsıntı hissetti, karnındaki bu ısrarcı kasılmaya artık alışmıştı, fakat bu sarsıntıyı sadece kendisini eskisinden farklı birisi olarak gördüğü için değil, kendisini bambaşka birisi olarak algıladığı, nihayet özgün ve gerçek kimliğine kavuştuğunu hissettiği için de duymuştu, son günlerde başından geçen tuhaf olaylar göz önünde bulundurulunca bu oldukça ilginç bir durumdu. Görünüşü değişince gerçek kendisine daha çok benzemişti sanki. Sarsıntının yarattığı etki öylesine yoğundu, duyduğu güçlülük hissi öylesine taşkındı, içini işgal eden anlaşılmaz sevinç öylesine kudretliydi ki görüntüsünü olduğu gibi korumak için acil bir ihtiyaç duyarak evden çıktı, kimselere görünmemek için elinden geldiğince temkinli davrandı ve resmini çektirmek için yaşadığı semte uzak bir fotoğrafçıya gitti. Kendini fotoğraf otomatlarının kötü ışıklandırmasına ve kör mekanizmasına teslim etmek istemiyor, özenle çekilmiş, bir daha yanından ayırmayacağı ve arada bir bakıp düşüncelere dalabileceği bir resim istiyordu, bakınca kendi kendisine, İşte ben buyum, dedirtecek bir resim. Fotoğrafın hemen basılması için ek bir ücret ödedi ve oturup beklemeye başladı. Yine de birkaç dakika sürer, diyerek isterse vakit geçirmek için

dışarıda bir tur atabileceğini söyleyen görevliye olumsuz cevap vererek dükkânda beklemeyi tercih ettiğini söyledi ve gereksiz bir ekleme yaptı, Hediye olacak. Arada bir ellerini sakalına götürüp düzeltirmiş gibi dokunuyor, her şeyin yerli yerinde olduğuna emin olduktan sonra bir sehpanın üstünde duran fotoğrafçılık dergilerini yeniden gözden geçirmeye koyuluyordu. Dükkândan çıktığında elinde yarım düzine orta boy vesikalık resim ve büyütülmüş bir adet büyük boy fotoğraf vardı, kendisini kopyalanmış halde görmemek için vesikalıkları yok etmeye karar verdi. Yakındaki bir alışveriş merkezine gitti, tuvalete girdi ve orada, meraklı gözlerden uzakta, takma sakalı çıkardı. Tuvalet kabinine sakallı bir adamın girdiğini gören herhangi birisi olduysa, beş dakika sonra kabinden çıkan sinekkaydı tıraşlı adamın öncekiyle aynı adam olduğunu iddia etmeye çekinirdi. Sakallı adamların ne taşıdıklarına genelde bakılmaz, bu adamın kabine girerken elinde taşıdığı şüpheli zarf da artık ceketiyle gömleği arasına saklanmış durumda. Şimdiye dek bir lisede kendi halinde bir Tarih öğretmeni olan Tertuliano Máximo Afonso, kılık değiştirmiş bir suçlu olarak da onun peşindeki bir polis olarak da başarılı olacağını kanıtlayan bir yetenek sergiliyor. Bu iki meslekten hangisinin üstün geleceğini zaman geçtikçe göreceğiz. Eve dönünce ilk iş olarak büyütülmüş resmin altı küçük kopyasını mutfak eviyesinde yaktı, külleri temizlemek için musluğu açıp yeterince su akıttı, sonra yeni ve gizli görüntüsünü hoşnutlukla bir süre inceledi, resmi zarfa geri koydu, zarfı kitaplığın bir rafındaki, hiç okumadığı *Sanayi Devriminin Tarihi* adlı bir kitabın arkasına sakladı.

Birkaç gün daha geçti, öğretim yılı son sınavla ve notların açıklandığı listenin panoya asılmasıyla bitti, Matematikçi meslektaşı, Ben tatile çıkıyorum, ama sonradan bir şeye ihtiyacınız olursa beni arayın ve kendinize çok dikkat edin, diyerek ona veda etti, okul müdürü, Konuştuklarımızı unutmayın, tatilden döndüğümde işin nasıl gittiğini öğrenmek

için size telefon ederim, şehirden ayrılacak olursanız, neticede dinlenmek sizin de hakkınız, numaranızı telesekreterime bırakın, diye hatırlattı. Ondan bir iki gün sonra Tertuliano Máximo Afonso Maria da Paz'ı akşam yemeğine davet etti, nihayet vicdanı sızlamaya başlamış, kadına ufacık bir teşekkür etmeyerek veya mektubun sonuçlarıyla ilgili, uydurma da olsa, bir açıklama yapmayarak kabalık ettiğini fark etmişti. Bir lokantada buluştular, kadın biraz geç geldi, hemen masaya oturdu ve annesinden dolayı geciktiğini söyleyerek özür diledi, uzaktan bakınca sevgili olduklarını söylemek güçtü, yeni ayrıldıkları ve karşılıklı ilgisizliğe veya birbirleriyle ilgilenmiyormuş gibi görünmeye alışmakta zorluk çektikleri söylenebilirdi. Nezaket icabı birkaç şey konuştular, Nasılsın, Neler yaptın, Çok çalışıyorum, Ben de, ve Tertuliano Máximo Afonso yine konuşmayı hangi yöne çekmesi gerektiğine karar veremezken kadın ondan önce davrandı ve konuya balıklama daldı, Mektuptan memnun kaldın mı, diye sordu, sana lazım olan tüm bilgileri vermişler mi, Evet, dedi adam, cevabının hem yalan hem doğru olduğunun bilincinde, Mektubu elime aldığımda ben pek öyle olacağını düşünmemiştim, Neden, Biraz daha hacimli olacağını sanıyordum, Anlayamadım, Hatırladığım kadarıyla sana lazım olan bilgiler öyle çoklardı ve öylesine ayrıntılılardı ki tek bir sayfaya sığmaları mümkün değildi, zarfın içinde de en fazla bir sayfa vardı, Nereden biliyorsun, zarfı mı açtın, diye sordu Tertuliano Máximo Afonso sesi aniden sertleşerek, bu gereksiz kışkırtmaya gelecek cevabı daha sözcükler ağzından çıkarken bilmesine rağmen. Maria da Paz gözlerini adamınkilere dikti ve sakince, Hayır, açmadım, bunu sen de gayet iyi biliyorsun, dedi, Beni affet lütfen, düşünmeden konuştum, dedi adam, Senin için önemliyse affederim, ama korkarım daha öteye gidemem, Nasıl daha öteye, Mesela benim sana yazılmış bir mektubu açabileceğimi düşünmeni unutacak kadar öteye, Aslında böyle düşünmediğimi sen de biliyorsun, As-

lında senin benim hakkımda hiçbir şey bilmediğini biliyorum, Sana güvenmeseydim mektubu senin adına göndermeyi rica etmezdim, Benim adımı sadece bir maske olarak, kendi adını, kendini gizleyen bir maske olarak kullandın, Böyle yapmamızın neden daha doğru olacağını düşündüğümü sana açıklamıştım, Evet, açıklamıştın, Sen de bana hak vermiştin, Evet, hak vermiştim, Madem öyle, sorun nedir, Madem öyle, bugünden itibaren, eline geçtiğini söylediğin bilgileri bana göstermeni bekliyorum, ilgimi çektiğinden değil, bunun senin sorumluluğun olduğunu düşündüğüm için, Şimdi de sen bana güvenmiyorsun, Evet, ama bütün o istediğin bilgilerin tek bir sayfaya nasıl sığdığını açıklarsan güvenmemekten vazgeçerim, Bana bütün bilgileri vermediler, Ya, demek sana bütün bilgileri vermediler, Ben de aynı şeyi söyledim, Öyleyse bana bilgilerin verdikleri kadarını göstermelisin. Yemekleri tabaklarında soğumakta, etlerinin sosu katılaşmakta, şarapları kadehlerinde unutulmuş halde uyumaktaydı ve Maria da Paz'ın gözleri yaşlarla dolmuştu. Tertuliano Máximo Afonso bir an için tüm hikâyeyi başından itibaren anlatırsa, bu tuhaf, korkunç ve eşi benzeri görülmemiş kopyalanmış adam vakasını, hayal bile edilemeyecek bir olayın gerçeğe dönüştüğünü, saçmalığın mantığa büründüğünü, böylece Tanrı'nın huzurunda hiçbir şeyin imkânsız olmadığının kanıtlandığını ve birilerinin söylediği gibi, yüzyılımızın biliminin kof olduğunu anlatırsa içinin rahatlayacağını düşündü. Böyle yapsaydı, dürüst davransaydı, Maria da Paz'a karşı sergilediği sert, kaba ve vefasız tutum, ya da tek kelimeyle özetlemek gerekirse, nahoş tutum dahil, önceki tüm şüpheli hareketleri kendi kendine açıklanmış olacaktı. Böylece yeniden huzura kavuşulacak, hatalar ve eksiklikler kayıtsız şartsız affedilecek, Maria da Paz ona, Bu çılgınlığa bir son ver, diye yalvaracak, bu işin sonunun hayırlı olmadığını söyleyecek, adam da, Annem gibi konuşuyorsun, diye karşılık verecek ve kadın, Ona da anlattın mı, diye soracak,

adam da, Başımda birkaç sorun olduğundan bahsettim, o kadar, diyecek ve kadın, Artık bana açılmış olduğuna göre bu sorunları birlikte çözelim, diyecekti. Lokantanın sadece birkaç masası dolu, onların masasıysa uzak bir köşede ve kimse tarafından rahatsız edilmeleri söz konusu değil, duygusal veya aile içi anlaşmazlıklarını et ve balık yemekleri arasında, veya daha da fenası, anlaşmazlıklar iyice uzun sürdüğü için, aperitifler ile hesap ödenmesi arasında açığa çıkaran çiftlere özgü bu tip durumlar, gerek lokantalarda gerek kafeteryalarda olsunlar, hizmet sektörünün ayrılmaz bir parçası haline gelmişlerdir. Tertuliano Máximo Afonso'nun bu iyi niyetli düşüncesi geldiği gibi gitti, garson, yemeklerinin bitip bitmediğini görmek için yanlarına geldi ve tabaklarını aldı, Maria da Paz'ın gözleri neredeyse tamamen kurumuştu, dökülen sütün arkasından ağlamanın nafile olduğu bin kere söylendi zaten, fakat olan, sütü taşıyan testiye oldu, parçalanıp dört bir yana dağıldı. Garsonun Tertuliano Máximo Afonso'nun istemiş olduğu kahveyi ve hesabı getirmesinden birkaç dakika sonra adam ve kadın arabaya binmişlerdi. Seni evine bırakırım, demişti adam lokantadalarken, Tamam, zahmet olmaz umarım, diye karşılık vermişti kadın. Maria da Paz'ın sokağına girene dek konuşmadılar. Kadının önünde ineceği apartmana yanaşmadan önce Tertuliano Máximo Afonso arabayı kenara çekti ve motoru kapadı. Kadın bu beklenmedik hareket karşısında şaşırmıştı, dik dik adama baktı, fakat bir şey söylemedi. Adam kadına dönmeden, ona bakmadan konuştu, sesi kararlı ama gergindi, Son haftalarda sana söylediğim her şey, biraz önce lokantada söylediklerim dahil, yalandı, ama neyin doğru olduğunu bana hiç sorma, çünkü sana cevap veremem, Demek film şirketinden istediğin bilgilerin de istatistikle alakası yoktu, Aynen öyle, Herhalde bunu neden yaptığını sana sormamın da bir anlamı yoktur, Haklısın, Evindeki video kasetlerle bir alakası olduğunu tahmin ediyorum, Söylediklerimle yetin, soru sor-

mayı ve fikir yürütmeyi bırak, Soru sormayacağıma dair söz verebilirim, fakat istediğim kadar fikir yürütmeye hakkım var, bu fikirleri saçma bulman beni bağlamaz, Hiç şaşırmamış olman çok tuhaf, Neye şaşıracakmışım, Neyi kastettiğimi biliyorsun, tekrar ettirme, Eninde sonunda bunları bana söylemek zorunda kalacaktın, ama bugün söylemeni beklemiyordum, Peki neden sana söylemek zorunda kalacakmışım, Çünkü sandığından daha dürüstsün, Yine de sana gerçekleri anlatacak kadar dürüst değilim, Bunun sebebinin dürüstlük eksikliği olduğunu zannetmiyorum, ağzını mühürleyen şey başka, Neymiş, Bir şüphe, bir endişe, bir korku, Bunu da nereden çıkardın, Suratından okumuştum, sözlerinden anlamıştım, Sözlerimin yalan olduğunu biraz önce söyledim, İçerikleri yalan olabilir, ama tınıları yalan değildi, Politikacıların hep söyledikleri bir lafı kullanayım, bunu ne kabul, ne de inkâr edebilirim, Bu bayağı retorik numaralarına artık kimse kanmıyor, Neden, Çünkü bu cümlenin inkârdan çok kabule eğilimli olduğunu artık herkes biliyor, Bunu hiç fark etmemiştim, Ben de öyle, şimdi fark ettim, senin sayende, Ben ne korkuyu, ne endişeyi, ne de şüpheyi kabul ettim, Evet, ama onları inkâr da etmedin, Şimdi kelime oyunlarının sırası değil, Kelime oyunlarını bir lokanta masasındaki gözyaşlarına tercih ederim, Özür dilerim, Bu kez seni affetmem için hiçbir sebep yok, bilmem gereken şeylerin yarısını zaten biliyorum, şikâyet edecek değilim, Sadece sana söylediklerimin yalan olduğunu itiraf ettim, Benim bildiğim yarı da bu zaten, artık rahat uyurum, Diğer yarısını bilseydin belki de uykun kaçardı, Lütfen beni korkutma, Korkacak bir şey yok, için rahat olsun, kimse ölmüş değil, Beni korkutma, Sakin ol, annemin hep dediği gibi, her şey öyle ya da böyle çözümlenir, Kendine dikkat edeceksin değil mi, söz ver bana, Söz veriyorum, Çok dikkat edeceksin, Evet, Ve benim hayal bile edemeyeceğim bu sırlardan herhangi birini bana söylemek ihtiyacı duyarsan, sana önemsiz görünse bile, çekinme-

den söyle, Söz veriyorum, ama bu durumda ya hepsini söylerim ya da hiçbirini söylemem, Olsun, ben bekleyeceğim. Maria da Paz eğilip adamın yanağına acele bir öpücük kondurdu ve arabadan çıkmak için diğer yana döndü. Adam elini kadının koluna koyup onu durdurdu, Dur, bana gidelim. Kadın nazikçe adamın elinden sıyrıldı ve, Bugün olmaz, dedi, bugün bana bundan fazla sır veremezsin, Ya geri kalan her şeyi anlatırsam, Hayır, bunu hayatta yapmazsın. Kapıyı açtı, veda etmek için bir kez daha başını çevirip gülümsedi ve dışarı çıktı. Tertuliano Máximo Afonso motoru çalıştırdı, kadının apartmana girmesini bekledi, sonra da arabayı yorgun argın harekete geçirdi ve evine gitti, sabırlı, gücünden emin yalnızlık, orada kendisini bekliyordu.

Ertesi gün, sabahleyin, Daniel Santa-Clara'nın karısıyla yaşadığı, bilinmeyen topraklara ilk keşif seferini düzenledi. Takma sakalını yüzüne özenle takmış, gözlerine koruyucu bir gölge düşürsün diye başına bir kasket geçirmişti, gözlerini kara gözlüklerin ardında gizlemekten son anda vazgeçmişti, çünkü kılığının geri kalanına gözlükleri de ekleyince kanun kaçağına benziyordu ve bu görüntüsüyle semt sakinlerinde şüphe uyandırırsa polisler peşine düşer ve sonunda yakalanıp kimliği açığa çıkınca rezil rüsva olurdu. Bu seferin sonucunda önemli bilgiler edinmeyi beklemiyordu, sadece dış görünümler, mekânların topografik özellikleri, sokak, apartman falan hakkında bir şeyler öğrenecekti. Daniel Santa-Clara'nın, yüzünde makyaj kalıntılarıyla ve bir saat önce oynamış olduğu rolden sıyrılmakta zorluk çeken birinin ikircimli, şaşkın ifadesiyle apartmana girdiğini görürse müthiş bir rastlantı olurdu. Gerçek yaşam rastlantılar konusunda bizlere hep romanlardan ve başka kurgulardan daha tutumlu davranır, tabii rastlantı prensibinin dünyaya hükmeden yegâne güç olduğunu kabul edersek durum değişir, böyle olursa yaşanılan rastlantılara da en az yazılı olanlar kadar değer vermeliyiz, tam tersi de geçerlidir. Tertuliano Máximo

Afonso orada bulunduğu yarım saat boyunca, vitrinlere bakınır, bir gazete satın alır ve apartmanın yanı başındaki bir kafenin önündeki masalara oturup gazeteyi okurken Daniel Santa-Clara'nın apartmana girip çıktığı görülmedi. Belki sıcak yuvasının huzurlu ortamında karısıyla, ve eğer varsa çocuklarıyla dinleniyordur veya belki de önceki gün olduğu gibi çekimlerle meşguldür ya da belki şu anda evde kimse yoktur, çocuklar tatilde dedelerine gitmişlerdir, çocukların annesiyse, nice anne gibi, ya gerçek veya sözde bir kişisel bağımsızlık elde etmek için ya da maddi katkısı olmadan ev giderlerini karşılamak mümkün olmadığı için işe gitmiştir, çünkü aslında her ne kadar küçük rollerden başka küçük rollere sıçrıyor olsalar, her ne kadar sözleşme yaptıkları film şirketleri tarafından önemsiz de olsa çok sayıda işe çağrılıyor da olsalar, ikincil oyuncuların arz-talebe göre titizlikle hesaplanarak ödenen maaşları bu kişilerin temel ihtiyaçlarına değil, sözde veya sahici yeteneklerine, kendi isteğiyle de sergilese, sergilemese de kendisine atfedilen, fakat daima yüzeysel olarak irdelenen ve hiçbir zaman doğru düzgün sınanmayan hünerlerine bağlıdır. Yani eğer zeki ve riske girmeyi seven, arada bir ikinci veya üçüncü sınıf yıldızları parlatmak amacıyla birinci sınıf yıldızları harcamaktan çekinmeyen bir yapımcı tarafından fark edilecek kadar şanslı olsaydı Daniel Santa-Clara da büyük bir yıldız olabilirdi. İşleri zamana bırakmanın eskilerden beri her derde deva olduğu söylenir, Daniel Santa-Clara halen genç, iyi huylu, eli yüzü düzgün ve yorum yeteneği tartışılmaz bir adamdır, hayatının geri kalanını resepsiyon görevlisi ve benzeri rollerde oynayarak geçirmesi hiç adil olmaz. Kısa bir süre önce onu Sahnenin *Tanrıçası*'nda bir tiyatro emprezaryosu rolünde görmüştük, ismi, filmin başındaki yazılarda hakkıyla yer almaktaydı, belki bu da onun artık fark edilmeye başlandığının bir göstergesiydi. Gelecek, nerede olursa olsun beklemektedir ve bu eskiden beri bilinir. Tertuliano Máximo Afonso'nun ise beklemekten

vazgeçmesi yerinde olacaktır, çünkü rahatsız edici derecede karanlık görünümünün kafedeki garsonların fotoğrafik hafızalarına kazınmasından korkmaktadır, bu arada üzerinde siyah takım elbisesinin olduğunu ve güneşin göz alıcı ışığından korunmak için biraz önce kara gözlüklerini taktığını söylemeyi unuttuk. Garsonu çağırması gerekmesin diye parayı masaya bıraktı ve hızlı adımlarla karşı kaldırımdaki telefon kulübesine gitti. Ceketinin üst cebinden üzerinde Daniel Santa-Clara'nın telefon numarasının yazılı olduğu bir kâğıt çıkardı ve numarayı çevirdi. Konuşmak değil, telefona cevap verilip verilmeyeceğini, verilirse de karşısına kimin çıkacağını öğrenmek istiyordu. Bu kez telefonu ne evin öteki ucundan koşup gelen bir kadın açtı, ne, Annem evde değil, diyen bir çocuk, ne de Tertuliano Máximo Afonso'nunkinin aynısı bir sesle, Alo, diyen bir adam. Kadın işe gitmiş olsa gerek, diye düşündü, adam da kesin çekimde, trafik polisi veya bayındırlık işleri memuru rolündedir. Telefon kulübesinden çıktı ve saatine baktı. Öğle yemeği vakti yaklaşmaktaydı, İkisi de eve gelmeyecekler, dedi ve tam o anda yanından bir kadın geçti, ama kadının yüzünü göremedi, kadın karşıdan karşıya geçmiş, kafeye yönelmişti, dışarıdaki masalardan birine oturacak gibi görünüyordu, fakat öyle olmadı, yürümeye devam etti, birkaç adım daha attı ve Daniel Santa-Clara'nın apartmanına girdi. Tertuliano Máximo Afonso bariz bir biçimde hüsrana uğramıştı, Kesinlikle oydu, diye mırıldandı, bu adamın en büyük zaafı, en azından onu tanıdığımızdan beri fark ettiğimiz kadarıyla, hayal gücünün aşırılığıdır, bu halini gören kimse onun yalnızca gerçeklere ilgi duyan bir Tarih öğretmeni olduğuna inanmaz, yanından geçen kadını sadece arkadan görmüş olmasına rağmen kadına şimdiden bin türlü kimlik yakıştırdı, üstüne üstlük kadını tanımışlığı, önceden arkadan veya önden görmüşlüğü de yok. Yine de Tertuliano Máximo Afonso'nun hakkını vermek gerek, çünkü hayal gücüne kapılmaya meyilli olmasına rağ-

men önemli anlarda, en çetin borsa simsarlarını bile kıskançlıktan çatlatacak kadar hesapçı ve soğukkanlı bir tavır takınmayı beceriyor. Aslında apartmana giren kadının gittiği yerin Daniel Santa-Clara'nın evi olup olmadığını bilmenin basit, hatta kolay bir yolu var, çünkü her konuda olduğu gibi, insanın aklına öncelikle bir fikir gelmesi lazımdır, tek yapması gereken birkaç dakika bekleyip asansörün Antonio Claro'nun oturduğu kata çıkmasına vakit tanımak, kadın kapıyı açıp içeri girene kadar biraz daha beklemek, çantasını kanepeye koyması ve soluklanması için iki dakika daha vermek, onu önceki günkü gibi koşturup nefes nefese bırakmak hiç doğru olmaz. Telefon çaldı, çaldı, çaldı ve çalmaya devam etti, ama kimse cevap vermedi. Demek ki o değilmiş, dedi Tertuliano Máximo Afonso telefonu kaparken. Burada artık yapacağı bir şey kalmamıştı, yakınlaşmadan önceki hazırlığın bu son hamlesi de tamamlanmıştı, önceki hamlelerin çoğu, operasyonun başarıya ulaşması için vazgeçilmez nitelikteydi, birkaçıysa yaptığına değmemişti, boşuna vakit kaybetmişti, fakat böylelikle hiç olmazsa şüphelerini, acılarını ve korkularını oyalamış, adım atmak ilerlemeye, geri çekilmek de düşünüp taşınmaya eşittir diyerek kendini kandırmıştı. Arabasını birkaç sokak ötede bırakmıştı ve oraya gidiyordu, casusluk görevi sona ermişti, en azından biz öyle düşünüyorduk, oysa Tertuliano Máximo Afonso yanından geçen bütün kadınlara adeta tutkulu bir merakla gözlerini dikiyordu, acaba onlar ne düşünüyorlardı, aslında bütün kadınlara bakmıyordu, otuz sekiz yaşındaki bir adamla evli olabilmek için fazlaca yaşlı veya genç olan kadınları değerlendirmeye almıyordu, Ben otuz sekiz yaşında olduğuma göre o da bu yaşta olmalı, bu noktada, Tertuliano Máximo Afonso'nun düşüncelerinin iki ayrı yola saptıkları söylenebilir, bir kısmı evlilik ve benzeri sivil birlikteliklerde yaş farkı olmamasını ima etmesinin ayrımcı bir fikir olduğunu, dolayısıyla da doğru ve yanlış kavramlarının doğduğu, tartışmaya açık olsalar

da derin köklere sahip toplumsal önyargıları irdeliyorlar, bir kısım düşüncelerse yeni ortaya çıkan bir olasılığı, yani birbirlerinin etten kemikten birer sureti oldukları videografik kanıtlar sayesinde kanıtlanmış olan Tarih öğretmeni ile aktörün yaşlarının da tamı tamına aynı olup olmadığını sorguluyorlar. İlk kısım düşüncelerle ilgili olarak Tertuliano Máximo Afonso'nun, tartışılmaz ve kişiye özel ahlaki engeller göz önünde bulundurulmazsa, her insanın, karşı taraf da aynı şeyi istediği sürece, istediği kişiyle, istediği yerde ve istediği şekilde birlikte olabileceğini kabul etmekten başka bir çaresi yoktu. İkinci kısım düşüncelerse Tertuliano Máximo Afonso'nun aklına aniden, ve artık daha sağlam sebeplerle, rahatsız edici bir soruyu getirdi, kim kimin kopyasıydı, tabii böylece aynı anda, sadece aynı günde değil, aynı saatte, aynı dakikada ve aynı saniye diliminde doğmuş oldukları, dolayısıyla da ışığı aynı anda görmelerinin yanı sıra hayattaki ilk ağlamalarının da aynı anda gerçekleşmiş olması gerekirdi ve Tertuliano Máximo Afonso bu varsayımı şiddetle reddediyordu. Tesadüfleri, ancak sağduyu tarafından talep edilen asgari olasılık seviyesinde oldukları sürece kabul edebilirdi. Şimdi Tertuliano Maximo Afonso'yu tedirgin eden şeyse ikisi arasında genç olanın kendisi olma ihtimaliydi, böylece asıl kişi öteki olacak, kendininse önemsiz ve değersiz bir tekrardan farkı kalmayacaktı. Belli ki Tertuliano Máximo Afonso'nun var olmayan kehanet güçleri, geleceğin pusunun içinde bir şeyler görmek için yeterli değil, zaten bu pusun ardının kimse tarafından görülemeyeceğine inanmak için de yeterince sebebimiz var, fakat artık aşina olduğumuz bu doğaüstü mucizeyi keşfedenin kendisi olduğu gerçeğinin fark ettirmeden zihninde doğurduğu, dünyaya ilk gelenin daha fazla hakka sahip olduğu hissi, içinde bulunduğu tehdide karşı, hırslı bir gayrimeşru ağabey tarafından tahtından edilecekmiş gibi başkaldırmakta. Bu derin düşünceler kafasını meşgul eder ve bu sinsi endişeler içini kemirirken, Tertuliano

Máximo Afonso, takma sakalını çıkarmayı unutarak, herkes tarafından tanındığı kendi sokağına girdi ve sokaktaki birinin aniden, Öğretmen beyin arabasını çalıyorlar, diye bağırarak arabasının önüne atlaması veya hakikatli bir komşunun, arabasını kendininkinin önüne sürmesi tehlikesiyle karşı karşıya kaldı. Fakat dayanışma kavramının eski erdemlerinin günümüzde hiç kalmadığına şükretmek lazım, çünkü Tertuliano Máximo Afonso durdurulmadan, kendisi veya arabası kimse tarafından tanınmadan yoluna devam edebildi, semtten iyice uzaklaştı ve son günlerde zorunluluktan sıklıkla girmiği alışveriş merkezlerinin ilk önüne çıkanına girdi. On dakika sonra yeniden dışarıdaydı, sabahtan beri azıcık uzamış olan gerçek sakalını saymazsak yüzü pırıl pırıldı. Eve döndüğünde telesekreterde Maria da Paz'ın bir mesajı vardı, önemli bir şey değildi, sadece nasıl olduğunu sormak için aramıştı. İyiyim, diye homurdandı, gerçekten çok iyiyim. Akşamleyin kadını arayacağına dair kendi kendine söz verdi, ama sonraki adımı atmaya karar verirse büyük olasılıkla aramazdı ve bu adımı bir sayfa daha ertelemesi mümkün değil, Daniel Santa-Clara'yı araması lazım.

Daniel Santa-Clara Bey ile görüşebilir miyim, diye sordu Tertuliano Maximo Afonso, telefona adamın karısı cevap verince, Sanırım geçen gün arayanla aynı kişisiniz, sesinizden tanıdım, dedi kadın, Evet, benim, Adınızı söyler misiniz, lütfen, Buna hiç gerek olduğunu sanmıyorum, kocanız beni tanımıyor, Siz de onu tanımıyorsunuz, ama adını biliyorsunuz, Bu çok doğal, o bir aktör, dolayısıyla tanınmış bir kişi, Hepimiz birilerini tanıyoruz, yani hepimiz az çok tanınmış sayılırız, tek fark izleyici sayısı, Adını Máximo Afonso, Bekleyin lütfen. Ahize masaya bırakıldı, biraz sonra yeniden kaldırıldı, sesleri, karşı karşıya konmuş aynalar gibi birbirini tekrar edecekti, Ben António Claro, kiminle görüşüyorum, Benim adım Tertuliano Máximo Afonso ve bir lisede Tarih öğretmeniyim, Karım adınızın Máximo Afonso olduğunu söylemişti, Kısaltmak için öyle dedim, tam ismim az önce söylediğim gibi, Pekâlâ, ne istiyorsunuz, Herhalde seslerimizin aynı olduklarını fark etmişinizdir, Evet, Tıpatıp aynı, Öyle, Bunu birçok kez doğrulama fırsatım oldu, Nasıl, Son yıllarda oynamış olduğunuz filmlerden birkaçını seyrettim, ilki *Arayan Bulur* adlı eski sayılabilecek bir komediydi, sonuncusuysa *Sahnenin Tanrıçası*, hesaplarıma göre toplam sekiz on filminizi izlemiş olmalıyım, Gururumu okşadığınızı itiraf etmeliyim, birkaç yıl boyunca mecburen rol almış olduğum filmlerin bir Tarih öğretmeninin böylesine ilgisini çekebileceği hiç aklıma gelmezdi, yine de artık epey farklı rollerde oynadığımı belirtmem gerek, Bahsettiğim filmleri izlemek için

iyi bir sebebim vardı ve tam da bu sebepten dolayı sizinle yüz yüze görüşmem lazım, Neden yüz yüze, Aynı olan sadece seslerimiz değil, Ne demek istiyorsunuz, Bizi yan yana görenler ikiz olduğumuza dair hayatları üzerine yemin edebilirler, İkiz mi, İkizden de öte, aynıyız, Aynı mıyız, nasıl yani, Aynıyız, basbayağı aynı, Bakın beyefendi, sizi tanımıyorum, bana gerçek adınızı söyleyip söylemediğiniz, mesleğinizin gerçekten tarihçilik olup olmadığını da bilmiyorum, Ben tarihçi değilim, sadece Tarih öğretmeniyim, ismimse hep buydu, biz öğretmenler takma isim kullanmayız, mesleğimizi elimizden geldiğince yüzümüz açık icra ederiz, Bu söylediklerinizden beni ikna etmeye yetmiyor, konuşmamızı burada sonlandıralım, şu anda meşgulüm, Demek bana inanmıyorsunuz, Hayır, ben olanaksızlıklara inanmam, Sağ kolunuzda, dirseğinizle eliniz arasında, kolunuza paralel, yan yana iki beniniz var mı, Evet var, Benim de var, Bu hiçbir şeyi kanıtlamaz, Sol dizkapağınızın altında bir yara izi var mı, Evet, Benim de var, Şimdiye kadar hiç karşılaşmadıysak tüm bunları nereden biliyorsunuz, Bunları öğrenmem hiç zor olmadı, sizi bir plaj sahnesinde gördüm, hangi filmdeydi şimdi hatırlamıyorum, yakından çekilmiştiniz, Peki bu benlerin ve yara izinin aynılarının sizde de olduğunu nereden bileceğim, Bu size bağlı, Bir tesadüfün olanaksızlıkları sonsuzdur, Olasılıkları da, benlerimiz elbette doğuştan gelmiş veya sonradan oluşmuş olabilirler, fakat yara izleri daima bedenin bir parçasının geçirdiği bir kaza yüzünden oluşurlar, bu kazayı ikimiz de geçirmişiz ve büyük olasılıkla aynı şekilde geçirmişiz, Böylesi kesin bir benzerliğin var olabileceğini kabul etsem bile, bunu sadece bir varsayım olarak kabul ettiğime dikkatinizi çekerim, buluşmamız için herhangi bir sebep göremiyorum, bana neden telefon ettiğinizi de anlamıyorum, Merakımdan, yalnızca merakımdan, insan birbirinin tıpatıp aynısı iki kişiye her gün rastlamıyor, Hayatım boyunca bunu bilmeden yaşadım ve eksikliğini hiç hissetmedim, Ama artık bi-

liyorsunuz, Bilmiyormuş gibi davranacağım, Benim yaşadığım şey sizin de başınıza gelecek, aynaya her baktığınızda gördüğünüz şeyin kendi sanal görüntünüz mü yoksa benim gerçek görüntüm mü olduğuna emin olamayacaksınız, Sizin delirmiş olduğunuzu düşünmeye başlıyorum, Yara izini hatırlayın, ben delirmiş olsaydım, büyük olasılıkla ikimiz de delirirdik, Polisi arayacağım, Polislerin bu konuya pek ilgi göstereceklerini zannetmiyorum, alt tarafı size iki kez telefon edip aktör Daniel Santa-Clara'yı sordum, ne bir tehditte bulundum, ne hakaret ettim, ne de herhangi bir zarar verdim, suçum nedir acaba, Karımı ve beni rahatsız ettiniz, bu yüzden artık yeter, telefonu kapayacağım, Benimle buluşmak istemediğinize emin misiniz, azıcık da olsa meraka kapılmadınız mı, Meraka kapılmadım, sizinle buluşmak da istemiyorum, Son sözünüz bu mu, İlk ve son sözüm budur, Madem öyle, sizden özür dilerim, kötü bir niyetim yoktu, Bir daha aramayacağınıza dair bana söz verin, Söz veriyorum, Herkesin huzurlu kalmaya, evinde kendi hayatını sürdürmeye hakkı var, Doğru, Bana hak vermenize sevindim, Yine de size son bir şey söylememe izin verin, tek bir sorum var, Neymiş, Birbirimizin aynıysak acaba ölümümüz de aynı anda mı olacak, Her gün aynı anda ne birbirinin aynı olan, ne de aynı şehirde yaşayan bir sürü insan ölüyor, Onlar tesadüften ibaret, basit ve yavan bir tesadüften, Konuşmamız sona erdi, söyleyecek başka bir şeyimiz yok, artık terbiyeli davranıp sözünüzü tutacağınızı ümit ediyorum, Evinize telefon etmeyeceğime söz verdim ve sözümü tutacağım, Pekâlâ, Yeniden özrümü kabul etmenizi rica ediyorum, Özrünüz kabul edildi, İyi akşamlar, İyi akşamlar. Tertuliano Máximo Afonso'nun sükûneti oldukça tuhaf, oysa doğal ve mantıklı davranan her insan, sırasıyla, ahizeyi çarparak kapatır, anlaşılır öfkesini yatıştırmak için yumruğunu masaya indirir ve, Bu kadar çaba bir hiç içinmiş, diye kederle haykırırdı. Demek ki haftalarca stratejiler kurmak, taktikler geliştirmek, her adımı

hesaplamak, önceki adımın etkilerine kafa patlatmak, nereden geldikleri belli olmayan yardımcı rüzgârlardan faydalanmak için yelkenleri çevirmeye uğraşmak, tüm bunlar yolun sonuna varınca kuzu kuzu özür dilemek ve haylazlık yaparken yakalanmış bir çocuk gibi, bir daha yapmayacağına dair söz vermek uğrunaymış. Tüm beklentileri boşa çıkmış olsa da Tertuliano Máximo Afonso tatmin olmuş durumda. Bunun birinci sebebi, konuşma boyunca durumu iyi idare ettiğini, hiç altta kalmadığını, fikirlerini başarıyla savunduğunu, başabaş mücadele verdiğini, hatta fırsat buldukça inceden hücuma geçebildiğini düşünmesiydi. İkinci sebebiyse, işlerin burada son bulabilmesinin mümkün olmadığına inanmasıydı, bu elbette onun kişisel görüşüydü, fakat başından geçmiş olayların, merakın kuvvetiyle uygulamaya konmaları gerekirken sonraya bırakılarak ebediyen unutulmaya mahkûm olmalarının bıraktığı etki de bu görüşünü sağlamlaştırıyordu. Öğrenmiş olduğu şeylerin Daniel Santa-Clara üzerinde Tertuliano Máximo Afonso'da bıraktığı kadar etki bırakmamış olduğunu varsaysak bile Antônio Claro'nun gelecek günlerde, yüzünü ötekinin yüzüyle ve yara izini ötekinin yara iziyle karşılaştırmak için açık veya gizli herhangi bir hamlede bulunmaması imkânsızdı. Ne yapacağımı hiç bilmiyorum, dedi Antônio Claro karısına, konuşmanın diğer adamın ağzından çıkan ve kadının duymamış olduğu kısmını ona aktardıktan sonra, herif öylesine kendinden emin bir tavırla konuşuyor ki anlattığı hikâyenin doğru olup olmadığını merak etmemek mümkün değil, Ben senin yerinde olsaydım bu konuyu aklımdan çıkarır, dünyada birbirinin tıpatıp aynı iki kişinin olmayacağını günde yüz defa tekrarlardım, sonunda da ikna olur ve tüm bunları unuturdum, Peki onunla iletişime geçmek için hiçbir girişimde bulunmaz mıydın, Sanırım bulunmazdım, Neden, Bilmem ki, korktuğum için herhalde, Bu olanların hiç normal olmadığı kesin, ama bence korkulacak bir durum da yok, Geçen gün telefonun diğer

ucundaki sesin sana ait olmadığını öğrendiğimde neredeyse düşüp bayılacaktım, Bunu ben de fark ettim, sesi benimkiyle aynı, İlk düşündüğüm şey, hayır, düşünce değil, daha ziyade bir hisli, kalbimi sıkıştıran, tüylerimi diken diken eden bir panik oldu, sesleriniz aynı olduğuna göre geriye kalan her şeyinizin de aynı olacağını hissettim, Böyle olacak diye bir şart yok, illa ki tıpatıp aynı olacak değiliz, O öyle olduğunuzu söyledi, Bunu kendi gözlerimizle görmemiz gerekir, Bunu nasıl yapacağız peki, onu buraya mı çağıracağız, karşılıklı soyunacak mısınız, aynı olup olmadığınıza ben mi karar vereceğim, belki de tıpatıp aynı olduğunuzu görünce dilim tutulur, kararımı bile söyleyemem, ya bir de odadan çıkar ve döndüğümde hanginizin hanginiz olduğunu bilemezsem, ikinizden biri çıkıp gider, öteki yanımda kalırsa ben kiminle kaldığımı nereden bileceğim, söyler misin, onunla mı, seninle mi, Bizi kıyafetlerimize bakarak ayırabilirsin, Evet, kıyafetlerinizi değişmediyseniz tabii, Sakin ol, sadece sohbet ediyoruz, bunların hiçbiri olmayacak, Olsun, içinize değil dışınıza göre karar verdiğimi düşünebiliyor musun, Sakinleş biraz, Şimdi aklıma bir de adamın aynı anda ölmeniz hakkında söylediği şey takılıyor, ne demek istedi ki acaba, Bunu illa öyle olacakmış gibi söylemedi, sadece bir şüphesini, bir varsayımını, yüksek sesle düşünürmüş gibi aktardı, Yine de durduk yerde böyle bir şeyi söylemeye neden gerek duyduğunu anlamıyorum, Beni etkilemek için söylemiştir, Kim bu adam, bizden ne istiyor, Ben de seninle aynı durumdayım, hiçbir fikrim yok, kim olduğunu da ne istediğini de bilmiyorum, Tarih öğretmeni olduğunu söyledi, Doğru söylüyordur, böyle bir şeyi uydurmasının anlamı yok, en azından bana eğitimli biri gibi geldi, bize telefon etmiş olmasına gelince, herhalde benzerliğimizi keşfeden o değil de ben olsaydım, ben de aynı şeyi yapardım, Peki bundan böyle nasıl yaşayacağız, evimize bir hayalet dadandı sanki, sana her baktığımda onu gördüğümü düşüneceğim, Halen şok halindeyiz, şaş-

kınız, yarın her şey gözümüze daha basit görünecek, bunu da her gün karşımıza çıkan nice tuhaflıktan biri gibi göreceğiz, neticede bu iki başlı kedi veya beş bacaklı buzağı gibi bir durum değil, alt tarafı birbirinden ayrı doğmuş Siyam ikizleri gibiyiz, Biraz önce korktuğumu, paniğe kapıldığımı söylemiştim, ama şimdi bunun farklı bir şey olduğunu hissediyorum, Nasıl yani, Nasıl anlatacağımı bilmiyorum, önsezi gibi bir şey, İyi bir his mi, kötü bir his mi, Sadece bir önsezi, kapalı bir kapının ardındaki başka bir kapalı kapı gibi, Titriyorsun, Evet, titriyorum. Helena, kadının adı bu ve bunu şimdi öğreniyoruz, kocasının kucaklamasını karşılıksız bıraktı, sonra da kanepenin bir köşesinde büzüldü ve gözlerini kapadı. António Claro kadını bu nahoş düşüncelerden kurtarmak, şakalaşarak onun dikkatini başka yöne çekmek istiyordu, Bir gün ben birinci sınıf bir aktör olursam bu Tertuliano denen adam dublörüm olabilir, tehlikeli ve sıkıcı sahneleri ona yaptırır, kendim de evde kalırım, benim yerimde başkasının olduğunu kimsecikler fark etmez. Kadın gözlerini açtı, baygın baygın gülümsedi ve konuştu, Dublörlük eden bir Tarih öğretmenini görmek pek eğlenceli olurdu, fakat sinema dublörleri yalnızca çağrıldıklarında gelirler, buysa evimizi işgal etti, Bunları düşünme artık, kitap oku, televizyon seyret, eğlen biraz, Canım kitap okumak da televizyon seyretmek de istemiyor, uzanacağım. António Claro bir saat sonra yatağa gittiğinde Helena uyuyormuş gibi görünüyordu. Adam kadının numarasına inanmış gibi davrandı ve ışığı kapadı, kendisinin uyumakta zorlanacağını gayet iyi biliyordu. İşgalciyle arasında geçen konuşmayı yeniden aklında canlandırdı, duymuş olduğu cümleleri ve sözcükleri zihninde evirip çevirip gizli anlamlar bulmaya çalıştı, sonunda bu sözcükler de kendisi gibi bitkin düştüler ve yavanlaşmaya, anlamlarını kaybetmeye başladılar, kendilerini sessizce, çaresizce tekrar edip duran adamın düşünsel dünyasıyla hiçbir alakaları kalmamıştı sanki, Bir rastlantının olasılıklarının

sınırsızlığı, Aynı olanlar birlikte ölürler, demişti adam, demişti ki, Aynada kendisine bakan adamın sanal görüntüsü, Aynadan kendisine bakan gerçek adamın görüntüsü, sonra karısıyla yaptığı konuşmayı, kadının önsezilerini, korkusunu düşündü ve kendi kendine bir karar aldı, bu meselenin iyi ya da kötü, artık nasıl olursa, hızla çözülmesi lazımdı, Gidip onunla konuşacağım. Aldığı karar aklını çeldi, bedeninin gergin kaslarını kandırdı ve uyku, ortamı boş bularak, usulca sokuldu ve adam uykuya daldı. Bedenindeki tüm sinirler karşı çıkmasına rağmen kendini hareketsizliğe zorlayan Helena da sonunda bitkin düşmüş ve uyumuştu, böylece iki saat boyunca kocası Antonio Claro'nun yanında, ikisinin arasına hiç kimse girmemiş gibi dinlenmeyi başardı, kendi rüyası tarafından sıçrayarak uyandırılmasa herhalde şafak sökene kadar da uyuyacaktı. Gözlerini açtı ve odaya kasvetli bir karanlığın çökmüş olduğunu gördü, kocasının ağır ve düzenli bir biçimde nefes alıp verdiğini duydu ve aniden evin içinde başka bir kişinin daha nefes alıp verdiğini fark etti, eve birisi girmişti, odanın dışında, belki oturma odasında, belki mutfakta, koridora açılan kapının hemen arkasındaydı, her yerde olabilirdi, belki de yanı başındaydı. Korkudan tir tir titreyen Helena kocasını uyandırmak için kolunu uzattı, ama son anda, mantıklı davranması gerektiğini düşünerek kendini tuttu. Hiç kimse yok, diye düşündü, orada birinin olması mümkün değil, bunlar hayal gücümün ürünü, bazen rüyalar görüldükleri beyinden dışarı çıkıverirler, biz de onlara hayal adını veririz, serap, önsezi, kehanet, diğer taraftan gelen haberler deriz, nefes alıp vererek evde dolanan, biraz önce kanepeme oturan, pencereyle perde arasına saklanan kişi o adam değil, kafamın içindeki hayalin ta kendisi, doğrudan üzerime gelen, yanımda uyuyan şu diğer adamınkinin aynısı ellerle bana dokunan, aynısı gözlerle bana bakan, aynısı dudaklarla beni öpecek olan, aynısı sözcülerle, ve başka sözcüklerle, ve sonraları mahrem sözcüklerle bana seslene-

cek olan kişi bir hayal, çılgın bir hayalden ibaret, gece vakti kapılınan endişelerden doğmuş bir düşünce, yarın her şey normale dönecek, kötü ruhları kovmak için bir horozun ötmesine gerek kalmayacak, çalar saatin çalması yetecek, insanları uyandırmak için makinelerin üretildiği bir dünyada hiç kimsenin bir başkasının tıpatıp aynısı olmadığını herkes bilir. Varılan bu karar sağduyuyu ve mantığa duyulan basit saygıyı incitmiş olabilir, fakat gece boyunca şekil ve yön değiştirip duran hareketli sis kitlelerinden oluşan karanlık düşüncelerle boğuşan bu kadın için bu sonucu reddetmek ve çürütmek mümkün değildi. Saçma sapan mantık yürütmelerin sonucu olsalar bile acı gecenin ortasında içimizi yalancıktan da olsa bir nebze ferahlatan ve bizlere uykunun kapısını nihayet, şüpheyle de olsa, açmamızı sağlayacak anahtarı veren düşüncelere teşekkür etmeliyiz. Helena çalar saatin çalması gereken saatten önce gözlerini açtı, kocası uyanmasın diye saatin zilini kapadı ve sırtüstü yatıp gözlerini tavana dikerek karmakarışık fikirlerinin yavaş yavaş düzene girmelerine ve mantıklı, tutarlı, açıklaması olmayan hayaletlerden ve açıklaması son derece basit hayallerden uzak bir düşünceye dönüşmelerine izin verdi. Gerçek ve mitolojik, ağızlarından alev kusan ve başları aslan başı, kuyrukları ejderha kuyruğu ve bedenleri keçi bedeni şeklinde olan kimeralara rağmen, çünkü uykusuzluğunun ürünü akışkan yaratıklar da ona böyle görünüyorlardı, fiziksel olarak, tepeden tırnağa nasıl olduğunu görmek için soymaya gerek duymadığı, ahlaksızdan ziyade uçarı diye tanımlanabilecek bir dürtüyü andıran bir görüntünün kendisine acı çektirebileceğine bir türlü inanamıyordu, çünkü bu adamın aynısı zaten yanı başında yatmaktaydı. Düşüncelerinden utanmıyordu, çünkü bu fikirler aslında kendine ait değildiler, şiddetli ve olağandışı bir his tarafından silkelenince rayından çıkan bir hayal gücünün sahte meyveleriydiler, asıl önemli olansa artık uyandığı ve tetikte olduğuydu, düşüncelerinin ve tutkularının efendi-

siydi artık, gecenin yarattığı sanrılar, etten de olsalar, hayal ürünü de olsalar, sabahın ilk ışıklarıyla birlikte dağılıp yok olurlardı, bu ışıklar dünyayı yeniden düzene sokar ve her zamanki yörüngesine oturturlar, kuralları her seferinde en baştan yazarlardı. Uyanma vakti geldi çattı, kadının çalıştığı seyahat acentesi şehrin öteki ucunda bulunuyor, kadın her sabah işe giderken şehir merkezindeki ofislerden birine tayin edilmesinin harika olacağını düşünüyor, o saatteki lanet olası trafik de, bilinmeyen birisi tarafından, kim bilir ne zaman ve nerede, şans eseri icat edilen, cehennem gibi, ifadesini fazlasıyla hak ediyor. Kocası bir iki saat daha uyuyacak, bugün çekime gitmesi gerekmiyor ve görünüşe bakılırsa çalıştığı proje sonlanmak üzere. Helena, kendine doğal gelse de, ilgili ve fedakâr bir eş olarak geçirdiği on sene boyunca mükemmelliğe ulaştırdığı zarif bir hareketle yataktan dışarı süzüldü, çıt çıkarmadan dolaptan aldığı sabahlığını giyinip koridora çıktı. Dün geceki ziyaretçileri işte buradan geçmiş, içeri girip perdenin arkasına saklanmadan önce şu kapının eşiğinde durarak nefes alıp vermişti, hayır, korkacak bir şey yok, bu yalnızca Helena'nın hayal gücünün yaptığı yeni bir saldırı, kadın kendi dürtüleriyle dalga geçiyor, neticede abartmış olduğunu odayı dolduran pembemsi ışıkta açıkça görebiliyor, bu ışık, önceki gece çocuk masallarındaki bir ormanda yalnız başına kalmış küçük bir kız gibi korktuğu oturma odasındaki bir pencereden geliyor. Ziyaretçinin oturduğu kanepe orada, oturabileceği onca yer varken o kanepeye oturmuş olması bir tesadüf değil, ziyaretçi ne istediğini gayet iyi biliyormuş ve istediğini yapmış, Helena'nın kanepesine oturmuştu, onu kadınla paylaşmak veya kendinin kılmak istemişti sanki. Hayallerimizi ne kadar kovmaya uğraşırsak onların zırhımızın bilinçli veya bilinçsizce savunmasız bıraktığımız noktalarına saldırarak eğlendiklerine inanmak için birçok sebebimiz vardır. Helena adlı, aceleyle hareket eden ve belli bir saatte işyerinde olması gereken bu kadın, neden ken-

disinin de ziyaretçisi gibi gidip kanepeye oturduğunu, uzun bir dakika boyunca neden orada aylaklık ettiğini, ve uyandığında gayet kararlı olmasına rağmen neden şimdi kendini yine rüyanın kollarına bıraktığını bir gün bize açıklayacak. Neden giyinip çıkmaya hazırlandıktan sonra telefon rehberini açıp Tertuliano Máximo Afonso'nun adresini bir kâğıda not ettiğini de aynı şekilde açıklayacak. Odanın kapısını araladı, görünüşe bakılırsa kocası hâlâ uyuyordu, fakat uykusu, uyanıklığa geçiş eşiğini aşmadan önceki o son ve dağınık demlerdeydi, dolayısıyla kadın yatağa yanaşıp adamın alnına bir öpücük kondurarak, Ben çıkıyorum, dedikten sonra kendi ağzında bu adamın öpücüğünü ve diğer adamın dudaklarını hissedebilirdi, Tanrım, bu kadın delirmiş olmalı, neler yapıyor böyle, aklından neler geçiriyor. Geç mi kaldın, diye sordu António Claro, gözlerini ovuşturarak, kadın, İki dakika daha bekleyebilirim, diye karşılık verdi ve yatağın kenarına oturdu, Bu adamı ne yapacağız, Sen ne yapmayı düşünüyorsun, Dün gece uyumayı beklerken, gidip onunla konuşmayı düşündüm, ama şimdi bunun pek doğru bir şey olacağını düşünmüyorum, Kapımızı ona ya açacağız ya da kapayacağız, bence başka yolu yok, öyle ya da böyle hayatımız değişti ve bir daha eski haline dönmeyecek, Buna karar vermek bizim elimizde, Bir kere olmuş bir şeyi ne biz, ne de başkası geri çevirebilir, bu adamın ortaya çıkmış olduğu gerçeğini silmemiz veya yok etmemiz mümkün değil, içeri girmesine izin vermesek de, kapıyı üstüne kapasak da biz kendimizi daha fazla tutamayacak hale gelene dek kapının ardında bekleyecek, Olaylara çok karamsar yaklaşıyorsun, belki de basit bir buluşmanın sonucunda her şey çözümlenebilir, o bana benimle aynı olduğunu kanıtlar, ben de ona haklı olduğunu söylerim, ve hoşka kal, bir daha görüşmeyelim, lütfen bizi bir daha rahatsız etme diyerek ayrılırız, Ama o yine kapının ardında beklemeye devam eder, Biz de kapıyı açmayız, İçeri girdi bile, zaten kafalarımızın içinde, Unutu-

ruz gider, Bu mümkün olsa da kesin bir çözüm değil. Helena ayağa kalktı, saatine baktı ve, Gitmem lazım, dedi, geç kalıyorum, birkaç adım attıktan sonra durdu, Ona telefon edip buluşmak için sözleşecek misin, diye sordu, Bugün olmaz, diye cevap verdi kocası, dirseği üstünde doğrularak, yarın da olmaz, birkaç gün daha bekleyeceğim, belki de ilgisiz davranıp sessiz kalmak, olayı zamanla kendi kendine yok olmaya bırakmak daha doğru olur, Sen bilirsin, görüşürüz. Dairenin kapısı açıldı ve kapandı, Tertuliano Máximo Afonso'nun dışarıda, basamakların başında bekleyip beklemediğini bilmiyoruz. Antonio Claro tekrardan yatağa uzandı, yaşamları karısının dediği gibi gerçekten değişmiş olmasaydı öteki yana döner ve bir saat daha uyurdu, görünüşe bakılırsa kıskançlıktan çatlayanların dedikleri doğruymuş, aktörler gerçekten çok uyurlarmış, herhalde hareketli bir hayatları olduğundan, oysa Daniel Santa-Clara akşamları doğru düzgün dışarı bile çıkmaz. Antonio Claro beş dakika sonra ayaktaydı, erken kalkmaya pek alışık değildi, tembel gibi görünen bu aktör, işinden dolayı erken kalkması gerektiğinde tarlakuşları gibi sabah erkenden uyanmayı becerirdi. Yatak odasının penceresinden gökyüzüne baktı, belli ki sıcak bir gün olacaktı, ve kahvaltıyı hazırlamak için mutfağa gitti. Karısının söylediklerini düşünüyordu, O kafamızın içinde, hep de böyle kesin laflar ederdi, aslında kesin demek yanlış olur, kısa, öz, çarpıcı cümlelerin ustasıdır demek daha doğru, başkalarının kırk kelimeyle bile ifade edemeyecekleri şeyleri dört kelimeyle aradan çıkarırdı. Adam en iyi çözümün hücuma geçmeden önce beklemek olduğundan pek emin değildi, bu hücum gizli, yüz yüze, sonradan dillerini tutamayacak şahitlerden uzak bir buluşma şeklinde de olabilirdi, insanı apıştıran, tıkayan ve şaşkına çeviren türden kısa ve öz bir telefon konuşması şeklinde de. Ancak bir yandan da kendisinin Tertuliano Máximo Afonso denen alçağın, bu evde yaşayan iki insanın hayatlarına, hem psikolojilerine hem de ilişkilerine

zarar verecek huzursuzluk tohumları ekme planlarına ebediyen nokta koyabilecek diyalektik kapasiteye sahip olduğundan şüpheliydi, ne de olsa adam geçen gün övünürcesine böyle bir imada bulunmuş, kendisi de buna resmen önayak olmuştu, böylece Helena da önceki gece cesaret bulup, Sana her baktığımda onu gördüğümü düşüneceğim, diyebilmişti. Kocasının suratına böyle sözcükleri ancak ahlaki temelleri ciddi sarsıntıya uğramış bir kadın, içerdikleri zina unsurlarından habersiz olarak fırlatabilirdi, bu unsurların kendileri gizli olsalar da taşıdıkları anlam gayet açıktı. Bu arada António Claro'nun aklından, böyle bir iddiada bulunduğumuzu duysa öfkelenecek ve iddiayı reddedecek de olsa, kabataslak bir fikir geçmekte, tabii bizler gayet ihtiyatlı davranacak ve bu fikri Machiavelli tarzı fikirlerle aynı sınıfa sokmayacağız, en azından etkileri ortaya çıkana dek, ki bu etkilerin olumsuz olacakları da kesindir. Şimdilik zihinsel bir taslaktan öteye gitmeyen bu fikir, bize ne kadar rezil görünse de, ustaca ve kurnazlıkla, benzerlikten, aynılıktan veya mutlak özdeşlikten, tabii bunlardan biri doğrulandığı takdirde, kişisel bir fayda sağlamanın mümkün olup olmadığını tespit etmekten, yani António Claro veya Daniel Santa-Clara'dan herhangi birinin, çıkarlarına, şimdilik, son derece ters görünen bu durumdan yararlanmanın bir yolunu bulup bulmayacaklarından ibarettir. Bizlerse, şimdilik, bu fikirden sorumlu kişinin, amaçlarına ulaşmak için izlemesi gerektiğine inandığı, sancılı oldukları şüphe götürmeyen yolları bizim için aydınlatmasını umamayacağımıza göre, bize hiç güvenmesin, çünkü bizim görevimiz alt tarafı başkalarının düşüncelerini ve eylemlerini sadakatle kopya etmektir, böylece son durağı mezarlık olan bir cenaze alayının bir sonraki adımının ne olacağını tahmin edebiliriz. Henüz filizlenmemiş bu projenin dışında bırakılabilecek yegâne şeyse Tertuliano Máximo Afonso'nun aktör Daniel Santa-Clara'ya dublörlük edebilme olasılığıdır, bir Tarih öğretmeninden yedinci sana-

tın kaba eğlencelerine alet olmasını istemenin entelektüel birikime saygısızlık etmek olacağı konusunda hepimiz hemfikirizdir herhalde. Antonio Claro kahvesinin son yudumunu içerken beyninin kıvrımlarında diğer bir fikir beliriverdi, arabasına atlayacak ve Tertuliano Maximo Afonso'nun yaşadığı sokağı ve apartmanı kendi gözleriyle görmeye gidecekti. İnsanların eylemleri, insanoğlu günümüzde karşı koyulmaz kalıtsal içgüdüler tarafından yönetilmiyor olsa da, birbirlerini öylesine şaşırtıcı bir düzenle tekrarlarlar ki böyle bir şeyin hoş görülebileceğine inanır, aşırıya kaçmadan, yeni bir tür içgüdünün yavaş ama kararlı bir biçimde oluşabileceği varsayımını kabul ederiz, bunu sosyokültürel diye adlandırmanın uygun olduğuna inanırız, tekrarlanan çeşitli yönelimler tarafından başlatılan ve, kuşkusuz, özdeş uyarıcılara karşılık veren bu içgüdü, bir insanın aklına gelen fikrin, bir başka insanın aklına da muhakkak gelmesini sağlar. İlk olarak Tertuliano Máximo Afonso bu sokağa güneşli bir yaz sabahı, üzerinde simsiyah bir kıyafetle, abartılı bir biçimde kılık değiştirip gelmişti, şimdiyse Antonio Claro öteki adamın sokağına gitmeye niyetleniyor, orada kılık değiştirmeden belirirse olabilecekleri hiç hesaba katmıyor, fakat sonradan, tıraş olur, duş alır ve giyinirken, birden ilham geliyor ve çekmecelerinden birinde, boş bir puro kutusunun içinde, dokunaklı bir mesleki hatırayı saklamış olduğunu hatırlıyor, bu hatıra, Daniel Santa-Clara'nın beş sene önce, *Arayan Bulur* adlı komedideki resepsiyon görevlisi rolündeyken kullanmış olduğu takma bıyık. Eskiler boşuna dememişler, işine yaramayanı saklarsan elbet bir gün işine yarar. Tarih öğretmeninin oturduğu yeri öğrenmek, telefon rehberi sağ olsun, Antonio Claro için hiç zor olmayacak, rehber, her zamanki gibi kitaplıkta, nedense içindeki bir şeye telaşla bakıldıktan sonra aceleyle yerine geri konmuş gibi hafifçe eğik duruyor. Adam adresi cep ajandasına yazdı bile, telefon numarasını da yazdı, onu bugün kullanmaya niyetli değil, ama bir gün Tertuliano

Maximo Afonso'nun evine telefon edecek olursa bunu istediği yerden yapabilir, böylece telefon rehberini nereye koyduğunu hatırlamazsa numarayı aramaya uğraşmaz. Artık dışarı çıkmaya hazır, bıyığı yerli yerinde, ama yıllar geçtikçe yapışkanı biraz eskidiği için yerine sımsıkı oturmuyor, yine de yanlış bir zamanda düşecek kadar gevşek değil, zaten adamın evinin önünden geçip çabucak göz atması için birkaç saniye yetecek. Ayna karşısında bıyığını takarken beş yıl öncesini hatırladı, o zamanlar burnuyla üstdudağı arasındaki boşluğu tamamen kaplayan bıyığını kesmek zorunda kalmıştı, çünkü yönetmen, bıyığının şeklini ve tarzını, kendi aklındaki karaktere uygun bulmamıştı. Bu noktada, dikkatli okuyucuya karşı hazırlanalım, bu okuyucu, sinemanın ilk ortaya çıktığı dönemde, perdedeki delikanlıya, madenin haritasının, delikanlının ayaklarının dibine düşmüş olan kötü kalpli, hınzır düşmanın şapkasının kuşağında saklı olduğunu haykıran saf ama son derece zeki gençlerin soyundan gelir, hazırlanalım, çünkü bu kişiler bizi yüksek sesle uyaracak ve Tertuliano Máximo Afonso karakteriyle António Claro karakterinin davranışlarının böylesine farklı oluşunun affedilmez bir kusur olduğunu söyleyeceklerdir, çünkü benzer durumlarda ilk karakter sahte sakal ve bıyığını takmak için bir alışveriş merkezine girmek zorunda kalırken diğer karakter, kendisine ait olsa da aslında kendisinin olmayan bir bıyığı suratında taşıyarak günlük güneşlik bir günde, güle oynaya evden çıkmaya hazırlanmaktadır. Bu dikkatli okuyucu, anlatımız sırasında önemle vurgulanmış olan bir noktayı gözden kaçırmaktadır, Tertuliano Máximo Afonso aktör Daniel Santa-Clara'nın aynısıysa, aktör Daniel Santa-Clara da António Claro'nun aynısıdır. Apartmandaki veya mahalledeki hiçbir komşu, dün bıyıksız eve giden adamın şimdi bıyıklı olarak evden çıktığını fark etmeyecek, fark etse de, Yine hazırlanmış film çekimine gidiyor, deyip geçecek. Arabasına girip camını açan António Claro şehir haritasını inceli-

yor ve bizim halihazırda bildiğimiz bir şeyi, yani Tertuliano Maximo Afonso'nun yaşadığı sokağın şehrin öteki ucunda olduğunu öğreniyor, ve, bir komşusuyla tatlılıkla selamlaştıktan sonra arabasını çalıştırıyor. Gideceği yere varması yaklaşık bir saat sürecek, apartmanın önünden on dakikalık aralıklarla, park yeri arıyormuş gibi üç kez geçerek kaderle cilveleşecek ve Tertuliano Máximo Afonso'nun tatlı bir tesadüf eseri aşağı inebileceğini düşünecek, fakat Tarih öğretmeninin yerine getirmesi gereken sorumluluklardan haberdar olanlarımızın tahmin edebilecekleri üzere, Tertuliano Maximo Afonso şu anda kuzu kuzu çalışma masasında oturmuş, geleceği buna bağlıymış gibi, müdürün istemiş olduğu önergeyi yazmaya uğraşıyor, oysa aslında, bu bilgiyi şimdi vermemizin bir sakıncası yok, Tertuliano Máximo Afonso bir daha asla, kendi okulundaki veya başka bir yerdeki, bir sınıfa adım atmayacak. Bunun sebebi vakti gelince anlaşılacak. Antônio Claro göreceğini gördü, alelade bir sokak, diğerlerinden farksız bir apartman, ikinci kattaki dairenin masum perdeleri ardında Lerna'nın yedi başlı ejderine benzer mucizelerden aşağı kalmayan olağanüstü bir doğa harikasının yaşadığı kimin aklına gelir. Tertuliano Máximo Afonso'nun kendini insanoğlunun olağanlığından dışlayan böylesi bir tanımlamayı sahiden hak edip etmediği, daha sonra, biz bu iki adamdan hangisinin daha önce doğduğunu öğrendiğimizde belli olacak. İlk doğan Tertuliano Máximo Afonso ise, doğa harikası tanımı Antonio Claro'ya yakışacak, çünkü ikinci sırada doğmuş, kendine ait olmayan bir yeri işgal etmek üzere, yanlışlıkla bu dünyaya gelmiş, tıpkı Lerna ejderi gibi, zaten Herkül de ejderi bu yüzden öldürmüştür. Antônio Claro başka bir güneş sisteminde doğmuş ve aktör olmuş olsaydı evrenin mutlak dengesi zerre kadar sarsılmazdı, fakat burada, aynı şehirde, dolayısıyla da, bizlere Ay'dan bakan bir gözlemcinin gözünde, adamla burun buruna olduğuna göre her türlü düzensizlik ve karmaşa, kargaşaların en kötüleri,

en beterleri bile mümkündür. Ve olur da, Tertuliano Máximo Afonso'yu daha önce tanıdık diye onu kayırdığımızı düşünürseniz diye önemle vurgulayalım, matematiksel olarak, ikinci doğanın o olma olasılığı da en az Antonio Claro'nunki kadar kuvvetlidir. Ancak, hassas gözlere ve kulaklara sözdizimsel açıdan tuhaf gelecek de olsa şöyle bir saptama yapmamız doğru olur, bir şeyin olacağı varsa, zaten olacaktır, ve bunu yazıya dökünce her şey tamam olacaktır. Antonio Claro sokağa bir kez daha sapmadı ve dört blok gittikten sonra, gizlice, yoldan geçen bir vatandaş kendisini görürse şaşırıp polisi aramasın diye, Daniel Santa-Clara'nın bıyığını çıkardı, ve, yapacak başka bir şey kalmadığı için evin yolunu tuttu, sonraki filminin senaryosu, incelenip üzerinde çalışılmak üzere evde kendisini bekliyordu. O gün dışarıya sadece bir kez daha, yakındaki bir lokantada öğle yemeği yemek için çıktı, eve dönünce kısa bir şekerleme yaptı, sonra da karısı gelene kadar çalıştı. Halen başrolde değildi, ama yine de vakti gelince stratejik olarak şehrin birçok noktasına yerleştirilecek afişlerde ismi yer alacaktı, ayrıca eleştirilerde adının tek bir cümleyle de olsa övgüyle anılacağından emindi, kendisine bu defa bir avukat rolü verilmişti. Bu rolün en zor kısmıysa, avukatların o güne dek sinema ve televizyonda sayısız kez, farklı şekil ve tarzlarda canlandırılmış olmalarıydı, en tatlı dillisinden tutun en saldırganına savcılar ve avukatlar, müvekkillerinin masum olup olmadığını pek de önemsemeyen, çeşit çeşit hitap yetenekleriyle kutsanmış ceza avukatları. Antonio Claro yepyeni bir davavekili yaratmak istiyordu, her sözü ve hareketiyle yargıcı şaşkına çevirecek, hazırcevaplığı, amansız muhakeme kabiliyeti ve insanüstü zekâsıyla izleyicileri kendine hayran bırakacak bir avukat. Gerçi bu özelliklerin hiçbiri senaryoda yoktu, ama yapımcı kendisi hakkında yönetmene olumlu birkaç söz söylerse yönetmen de senaryo yazarının aklını çelmeye ikna olabilirdi. Bu konuyu düşünmeliydi. Kendi kendine bu konuyu düşün-

mesi gerektiğini mırıldanması, düşüncelerini aniden başka yönlere saptırdı, Tarih öğretmenini, onun sokağını, apartmanını, pencerelerini ve perdelerini, daha eskiye dönerek dün geceki telefon konuşmasını, Helena ile konuştuklarını, eninde sonunda vermek zorunda kalacağı kararları düşündü, bu durumdan faydalanabileceğinden artık pek emin değildi, ama, biraz önce dediği gibi, bu konuyu düşünmeliydi. Karısı eve her zamankinden biraz daha geç geldi, hayır, alışverişe çıkmamıştı, trafik yüzünden gecikmişti, insan bu trafik derdi varken ne yapacağını şaşırıyordu, bunu António Claro da biliyordu, çünkü Tertuliano Máximo Afonso'nun sokağına varması bir saat sürmüştü, fakat bundan bugün bahsetmesi uygun olmazdı, Karımın böyle bir şeyi neden yaptığımı anlayamayacağına eminim, diye düşündü. Helena da aynı şekilde sessiz kalacaktı, o da yapmış olduğu şeyin kocası tarafından anlayışla karşılanmayacağına emindi.

Üç gün sonra, sabah erkenden, Tertuliano Máximo Afonso'nun telefonu çaldı. Arayan kişi ne özlem gidermek isteyen annesiydi, ne aşkını ilan etmek isteyen Maria da Paz idi, ne arkadaşlık etmek isteyen Matematik öğretmeniydi, ne de önerge işinin nasıl gittiğini öğrenmek isteyen okul müdürüydü. Alo, ben Antonio Claro, dedi telefondaki ses, İyi günler, Çok mu erken bir saatte aradım acaba, Merak etmeyin, çoktan kalktım, çalışıyorum, Rahatsız ediyorsam daha sonra arayayım, Yapmakta olduğum şey bir saat daha bekleyebilir, ucunu kaçıracağım bir iş değil, Doğrudan konuya gireyim, son günlerde ciddi olarak düşündüm ve buluşmamız gerektiğine karar verdim, Ben de aynı şeyi düşünüyorum, bizim durumumuzdaki iki insanın tanışmak istememesi saçma olurdu, Karımın bazı şüpheleri vardı, ama sonunda olayların böyle devam edemeyeceğini o da kabul etti, Buna sevindim, Ancak halk içinde birlikte görünmemiz mümkün değil, dikkatleri üzerimize çekip televizyona, gazeteye çıkarsak hiç hoş olmaz, özellikle de benim açımdan, çünkü bana hem görünüm hem de ses açısından böylesine benzeyen bir dublörümün varlığının ortaya çıkması kariyerime zarar verebilir, Dublör demek hafif kalır, İkiz de diyebiliriz, İkiz demek hafif kalır, Kendi gözlerimle görüp karar vermek istediğim de bu zaten, gerçi birbirimize dediğiniz kadar benzediğimize inanmakta güçlük çektiğimi itiraf etmeliyim, Bu olayı açıklığa kavuşturmak sizin elinizde, Öyleyse buluşmamız gerekiyor, Evet, ama nerede, Siz ne dersiniz, Evime gelebilirsiniz,

fakat komşular sorun çıkarabilir, mesela üst katta yaşayan kadın, dışarı çıkmadığımı biliyor, beni zaten içinde bulunduğum apartmana girerken görürse kim bilir neler düşünür, Kılık değiştirirsem nasıl olur, Nasıl, Takma bıyıkla, Hayır, bıyık yeterli olmaz, komşu kadın görürse size, yani bana, çünkü benimle konuştuğunu sanacaktır, polisten falan mı kaçtığımı soracaktır, O kadar samimi misiniz, Evimi o temizleyip toparlıyor, Anladım, gerçekten riskli bir durum, ayrıca diğer komşuları da unutmamak lazım, Doğru, Öyleyse sanırım şehrin dışında bir yerde buluşmalıyız, taşrada, kimsenin bizi göremeyeceği ve rahatça konuşabileceğimiz bir yerde, İyi fikir, İşimizi görecek bir yer biliyorum, şehrin otuz kilometre kadar dışında, Hangi yönde, Böyle tarif etmem mümkün değil, hemen bugün size ayrıntılı bir tarif ve bir kroki gönderirim, mektubun elinize geçmesi için bugünden dört gün sonra buluşuruz, Dört gün sonrası pazar, Fark etmez, Peki neden şehrin otuz kilometre dışında, Şehirler nasıldır bilirsiniz, çıkmak bile zordur, caddeler bitince fabrikalar başlar, fabrikalar bitince gecekondular başlar, çoktan şehrin bir parçası olmalarına rağmen bunun farkında olmayan köyleri saymıyorum bile, İyi ifade ettiniz, Teşekkür ederim, buluşmayı kesinleştirmek için cumartesi günü sizi ararım, Pekâlâ, Bilmenizi istediğim bir şey daha var, Nedir, Ben silahlı olacağım, Neden, Sizi tanımıyorum, başka bir niyetinizin olup olmadığını bilmiyorum, Sizi kaçıracağımdan veya bu dünyada ikimizde de olan bu suratın tek sahibi olarak kalmak için sizi öldüreceğimden korkuyorsanız bilin ki yanımda hiçbir silah olmayacak, ufak bir çakı bile getirmeyeceğim, Hayır, sizden bu denli şüpheleniyor değilim, Yine de silahlı olacaksınız, Sadece tedbir amaçlı, Tek amacım, haklı olduğumu size kanıtlamak, diğer lafınıza gelince, beni tanımadığınızı söylediniz, izin verirseniz ikimizin de aynı konumda olduğumuzu belirtmek istiyorum, sizin beni hiç görmediğiniz doğru, ama ben, şimdiye dek, sizi yalnızca esas kimliğinizin dışında, başka

rollerde gördüm, dolayısıyla eşit sayılırız, Tartışmayalım, buluştuğumuzda sakin olmamız lazım, şimdiden savaş ilan etmenin âlemi yok, Silahlı gelecek olan ben değilim, Silahım boş olacak, Boş olacaksa yanınızda taşımanızın ne anlamı var ki, Farz edin ki yeni bir rol almışım, senaryoyu bir şekilde ele geçirip okuduğu için düşürüldüğü pusudan canlı çıkacağının bilincinde olan bir adamı canlandırıyorum, zaten sinema böyle bir şey değil midir, Tarihte bunun tam tersi söz konusudur, olaylardan, her şey bittikten sonra haberdar olunur, İlginç bir saptama, hiç böyle düşünmemiştim, Ben de düşünmemiştim, biraz önce fark ettim, Öyleyse anlaştık, pazar günü buluşacağız, Aramanızı bekleyeceğim, Merak etmeyin, hayatta unutmam, konuştuğumuza memnun oldum, Ben de öyle, İyi günler, İyi günler, karınıza da selamlarımı iletin lütfen. Antônio Claro da Tertuliano Maximo Afonso gibi evde yalnızdı. Tarih öğretmenine telefon edeceğini Helena'ya söylemişti, ama kadının bu esnada yanında olmamasını tercih ediyordu, nasılsa konuşulanları ona sonradan aktaracaktı. Kadın buna hiç karşı çıkmamış, adama hak verdiğini belirtmiş, hiç kolay olmayacağı aşikâr olan bu konuşmayı yalnız başına yapmak istemesini anlayışla karşılamıştı, fakat adamın asla bilmeyeceği bir şey vardı, Helena, çalıştığı turizm acentesinden önce kendi evini, sonraysa Tertuliano Máximo Afonso'nun evini birer kez aramıştı, fakat kaderin cilvesi midir bilinmez, bu esnada kocası ve diğer adam birbirleriyle konuşmaktalardı, böylece kadının, meselenin irdelenmekte olduğuna şüphesi kalmamıştı, yine de kadın neden böyle bir şey yaptığını bilmiyordu, başarısız sayılabilecek birçok denemenin ardından, eylemlerimizin sebeplerinin tatmin edici açıklamalarına ulaşabilmemizin tek yolunun, neden yaptığımızı bilmediğimiz şeyleri yapma sebeplerimiz olduğu gün geçtikçe daha da açık bir şekilde görülüyor. Herkese güvenen, iyi niyetli kişiler, Tertuliano Máximo Afonso'nun telefonu meşgul olmasaydı, Antônio Claro'nun karı-

sının cevap beklemeden aramayı sonlandıracağını, kesinlikle telefonun açılmasını bekleyip, Alo, ben Helena, Antonio Claro'nun karısıyım, demeyeceğini, Hatır sormak için aramıştım, benzeri laflar etmeyeceğini düşünebilirler, böyle laflar, içinde bulunulan koşullarda ayıp olmasa da uygunsuz kaçabilir, çünkü bu iki insan, önceden iki kerecik konuşmuş olsalar da, birbirlerinin keyiflerinin ve sağlıklarının nasıl olduğunu soracak denli samimi değiller, bu ifadelerin gayet olağan, günlük, herkesin rahatça kullandığı ifadeler olmalarını da mazeret olarak kabul edemeyiz, tabii işitme organımızı, karmaşık bir yelpazede çıkarılmaları olası alt sesleri duyacak şekilde ayarlarsak işler değişir, açıkça görebildiklerinden ziyade gizli saklı konulara meraklı okuyucuları aydınlatmak amacıyla, anlatımızın başka bir kısmında bu alt seslerle ilgili ayrıntılı bilgiyi zaten vermiştik. Bu arada Tertuliano Máximo Afonso da Antonio Claro ile konuşması bitince bariz bir biçimde rahatlamış, arkasına yaslanıp derin bir nefes almıştı. Gelinen noktada, iplerin iki adamdan hangisinin elinde olduğunu ona soracak olsak, Ben, diye cevap vermesi muhtemeldi, ama diğer adamın da bu soruya aynı cevabı verebileceğinin farkındaydı. Buluşma için seçilmiş olan mekânın şehirden uzakta olmasını hiç dert etmiyor, Antonio Claro'nun buluşmaya silahlı gelecek olmasından hiç endişe duymuyordu, fakat bir yandan da, gayet güvende olduğunu düşünmesine rağmen, tabancanın, çünkü silah büyük ihtimalle bir tabancaydı, dolu olacağına emindi. Aslında akıldan, mantıktan ve sağduyudan tamamen yoksun olduğunun farkındaydı, çünkü buluşmaya götüreceği takma sakalı taktığı sürece korunacağına inanıyor, bu saçma inancını, sakalı buluşmanın başında değil, daha sonra, ellerinin, gözlerinin, kaşlarının, alınlarının, kulaklarının, burunlarının ve saçlarının tıpatıp aynı olduğunu ikisinin de onaylamasından sonra çıkaracak olmasına dayandırıyordu. Yanında irice bir ayna götürecekti, böylece sakalını çıkardıktan sonra

iki suratı, yan yana, doğrudan karşılaştırabilecekler, bakışlarını sahip oldukları surattan sahip olmuş olabilecekleri surata rahatça kaydırabileceklerdi, son kararı ayna verecekti, Görünüşte her şeyiniz aynıysa, gerisi de aynı olmalıdır, karşılaştırmayı ileri götürüp anadan üryan soyunmanıza gerek olduğunu sanmıyorum, burası ne çıplaklar kampı, ne de güzellik yarışması. Tertuliano Máximo Afonso sakince ve güvenle, böylesi bir satranç hamlesini en başından beri bekliyormuş gibi işinin başına döndü, insanların hayatlarının da, tıpkı Tarih öğretimi üzerine yürüttüğü cüretkâr fikirde olduğu gibi, ileriden geriye doğru anlatılabileceğini düşünüyordu, önce bu hayatların sona ermesini beklemek, sonra da, kademeli olarak, nehrin kaynağına giden yolu takip etmek, oraya ulaşırken karşılaşılan ırmakları tanımlamak, onları da aşmak ve her birinin, en zayıf ve küçük olanların bile, kendi içinde önemli bir nehir sayılabileceğini anlamak gerekliydi ve bu ağır, sabırlı, suyun yüzeyindeki her titreşime, dipten gelen her kabarcığa, debideki her artışa, her durgunluğa karşı dikkat kesilerek hikâyenin sonuna ulaşıp nihayet noktayı koymak için, anlatılan hayatlar kadar uzun bir sürenin geçmesi lazımdı. Acele etmeyelim, sessiz kaldığımızda da söyleyeceğimiz çok şey vardır, diye mırıldandı Tertuliano Máximo Afonso, ve çalışmaya devam etti. Öğle vakti Maria da Paz'a telefon etti ve bankadan çıktığında evine uğramayı ister mi diye sordu, kadın istediğini söyledi, fakat fazla kalamazdı, çünkü annesinin sağlığı pek iyi değildi, bunun üstüne adam da kadına gelmemesini, önceliği ailesine vermesinin doğru olacağını söyledi, ve kadın, Seni kısa bir süre için de olsa göreyim istiyorum, diye ısrar edince adam da ona hak verdi ve, Kısa bir süre için de olsa görüşelim, dedi, kadına âşıkmış gibi, ki öyle olmadığını biz biliyoruz, veya belki de öyledir ve adam bunun farkında değildir, veya belki de, adam durakladı, çünkü bu cümleyi dürüstçe bitirmeyi nasıl başaracağını, kendi kendine nasıl bir yalan veya çarpıtılmış gerçek söyle-

yeceğini bilmiyordu, duygulandığı ve gözlerinin dolduğu doğruydu, kadın kendisini görmek istiyordu, evet, bazen birinin bizi görmek istemesi ve bunu dillendirmesi hoştur, fakat adamın elinin tersiyle sildiği hain gözyaşının ortaya çıkmasının tek sebebi, kendini yalnız hissetmesi ve yalnızlığın aniden, en kötü günlerinde olmadığı kadar büyük bir ağırlıkla omuzlarına çökmüş olmasıydı. Maria da Paz geldi, birbirlerinin yanaklarını öperek selamlaştılar, sonra da oturup konuşmaya başladılar, adam kadına annesinin hastalığı ağır mı diye sordu, kadın neyse ki ağır olmadığını, yaşlılıktan ileri gelen çeşitli rahatsızlıkları olduğunu söyledi, gelip gidiyorlar, gidip geliyorlar, sonunda da bir daha gitmemek üzere kalıyorlardı. Adam kadına tatil izninin ne zaman başlayacağını sordu, kadın iki hafta sonra başlayacağını söyledi, ama herhalde evden pek çıkamayacaklardı, her şey annesinin sağlık durumuna bağlıydı. Adam bankada işlerin nasıl gittiğini sordu, kadın da her zamanki gibi uğraşıp durduğunu söyledi. Sonra kadın adama son günlerde sıkılıyor mu diye sordu, ne de olsa dersler bitmişti, adam pek sıkılmadığını, okul müdürünün kendisine verdiği bir görevle uğraştığını, Tarih öğretimi konusunda bakanlığa verilecek bir önerge hazırlamakta olduğunu söyledi. Kadın, Çok ilginç, dedi ve bir süre sessiz kaldılar, sonra kadın adama kendisine herhangi bir şey söylemeyi istiyor mu diye sordu, adamsa henüz bir şey söyleyemeyeceğini belirtti ve biraz daha sabırlı olmasını rica etti. Kadın beklemeye hazır olduğunu söyledi, geçen günkü akşam yemeğinin ardından arabada aralarında geçen, adamın yalan söylediğini itiraf ettiği konuşmanın, her ne kadar açılıp kapanmış bir kapıyı andırsa da, en azından aralarındaki şeyin bir duvar değil bir kapı olduğunu anlamasına yaradığını belirtti. Adam bir şey söylemedi, başını evet anlamında sallamakla yetindi, oysa aklından, anahtarına sahip olunmayan bir kapının her türlü duvardan daha kötü olduğu geçiyordu, kapının anahtarını nerede bulacağını bilmiyor,

anahtarın varlığından bile emin olamıyordu. Adamdan ses çıkmayınca kadın yeniden konuştu, Geç oldu, ben gidiyorum, adamsa, Biraz daha kal, dedi, Gitmem lazım, annem beni bekliyor, Anlıyorum, kusura bakma. Kadın ayağa kalktı, adam da kalktı, bakıştılar, kadın geldiğinde yaptıkları gibi birbirlerinin yanaklarını öptüler, Hadi, hoşça kal, dedi kadın, Hadi, hoşça kal, dedi adam, eve dönünce bana haber ver, Olur, bir kez daha bakıştılar, sonra kadın, adamın veda etmek amacıyla omzuna koymak üzere olduğu elini tuttu ve karşısında bir çocuk varmış gibi şefkatle adamı yatak odasına götürdü.

Antônio Claro'nun gönderdiği mektup cuma günü geldi. Zarfın içinden bir krokinin yanı sıra elle yazılmış, imzasız ve selamsız bir de not çıktı, notta şöyle yazıyordu, Akşamüstü altıda buluşalım, adresi zorluk çekmeden bulacağınızı umuyorum. Yazısı benimkine tıpatıp benzemiyor, ama pek farklı da sayılmaz, sadece büyük harfleri biraz farklı, diye mırıldandı Tertuliano Máximo Afonso. Krokide şehirden dışarı çıkan bir yol vardı, yolun iki yanında, aralarında sekiz kilometre olan iki köy işaretlenmişti, bu köylerin arasından sağa sapan diğer bir yol, çizime bakılırsa diğer köylerden daha küçük olan başka bir köye gidiyordu. O köyden daha dar bir yola sapıp bir kilometre kadar gittikten sonra bir eve varacaktı. Burası en yeteneksiz kişilerin bile kolayca çizebileceği, tepesinde baca olan bir çatı, ortasında bir kapı ve kapının iki yanında birer pencere olan bir gövde şeklindeki gelişigüzel bir ev resmiyle değil, ev sözcüğüyle belirtilmişti. Sözcüğün üzerine çizilmiş kırmızı bir ok, şüpheye yer bırakmıyordu, Buradan daha ileri gitme. Tertuliano Máximo Afonso masanın çekmecelerinden birini açıp şehri ve çevresini gösteren bir harita çıkardı, krokideki, şehirden çıkan yolu arayıp buldu, birinci köyü ve ikinci köye gelmeden sağa sapan yolu buldu, küçük köy biraz ilerideydi, bir tek krokideki son yol eksikti. Tertuliano Máximo Afonso yeniden

krokiye baktı, Orası bir evse, diye düşündü, ayna götürmeme gerek yok, her evde bir ayna bulunur. Buluşmanın kırlarda, meraklı gözlerden uzakta, belki de bir ağacın bol yapraklı dallarının koruması altında gerçekleşeceğini hayal etmişti, oysa tepelerinde ağaç dalları yerine bir çatı olacaktı, demek ki tanıdık insanlar arasındaki bir buluşma gibi olacaktı, ellerinde içki bardakları, sehpada kuruyemiş tasları. António Claro'nun karısı da buluşmaya gelecek miydi acaba, sol dizlerindeki yara izlerinin boyutunu ve şeklini, sağ kollarındaki benlerin arasındaki mesafeyi ve benlerin bilek ve pazı kemiklerine olan mesafesini karşılaştırdıktan sonra, Sakın gözümün önünden ayrılmayın, yoksa sizi karıştırırım, diyecek miydi acaba. Böyle bir şeyin mümkün olmadığına karar verdi, gururlu bir erkeğin böylesine vahim, hatta António Claro'nun silahlı olacağı konusunda Tertuliano Máximo Afonso'ya nazikçe yaptığı uyarıya bakılırsa riskli bir buluşmaya yanında karısıyla gelmesi saçma olurdu, en ufak bir tehlike karşısında kadının eteklerinin altına sığınacak değildi ya. Yalnız gelecek, ben de Maria da Paz'ı götürmüyorum, Tertuliano Máximo Afonso bu sözcükleri telaşla sarf etmiş, evlilik kurumunun sağladığı doğal haklar ve sorumluluklarla donanmış gerçek bir eşle, geçici bir duygusal ilişkinin arasında dağlar kadar fark olduğunu düşünmemişti, her ne kadar Maria da Paz'ın samimi hislerini görmüş olsak bile bu hislerin karşı taraf için de geçerli olduğundan şüphe etmemiz, zorunlu olmasa da, olağandır. Tertuliano Máximo Afonso haritayı ve krokiyi çekmeceye koydu, elle yazılmış notu ise dışarıda bıraktı. Notu önüne koydu, kalemini aldı ve nottaki cümlenin tamamını başka bir kâğıda yazdı, ötekinin elyazısını, özellikle de esas farkın ortaya çıktığı büyük harflerini elinden geldiğince taklit etmeye çalışıyordu. Yazmaya devam etti, önündeki sayfa dolana dek cümleyi tekrar tekrar yazdı, son cümlesini en tecrübeli grafolog bile görse öteki yazıyı taklit etmiş olduğunu anlaya-

mazdı, Tertuliano Máximo Afonso'nun ayaküstü taklit etmiş olduğu Maria da Paz imzasındaki başarısı, biraz önce ortaya çıkardığı sanat eseri karşısında solda sıfır kalırdı. Artık tek yapması gereken, Antonio Claro'nun A'dan D'ye ve F'den Z'ye büyük harfleri nasıl çizdiğini çözmek, sonra da onları taklit etmeyi öğrenmekti. Fakat bunun Tertuliano Máximo Afonso'nun aklında, aktör Daniel Santa-Clara'nın kişiliğiyle alakalı projeler beslediği anlamına geldiği sanılmasın, bunu yapmaktaki tek amacı, henüz genç yaştayken kendini nadide öğretmenlik mesleğine yöneltmiş olan öğrenme iştahını tatmin etmektir. Nasıl yumurtayı ayağa dikmeyi bilmek gün gelir insanın işine yarayabilirse, Antonio Claro'nun büyük harflerini hatasız taklit edebilmek de bir gün Tertuliano Máximo Afonso'nun işine yarayabilirdi. Eskiler boşuna dememişler, asla bu suyu içmem deme, diye, biz de ekleyelim, hele başka suyun yoksa hiç deme, diye. Bu düşünceler Tertuliano Máximo Afonso tarafından ifade edilmemiş olduklarına göre, kendi başına düşünerek almış olduğu ve bizim gözümüzden kaçan bir kararla bu düşüncelerin arasında olabilecek bağlantıyı irdelemek de bize düşmez. Bu kararın, zaten aşikâr olan bir durumun kaçınılmaz mizacını yansıttığını söyleyebiliriz, çünkü Tertuliano Máximo Afonso artık kendisini buluşmanın gerçekleşeceği yere götürecek krokiye sahip olduğuna göre, bu yere önceden gidip bir göz atmasından, giriş ve çıkışları incelemesinden, pazar günü kaybolmamak için mekâna gitmenin ne kadar sürdüğünü, tabiri caizse, ölçmesinden daha doğal bir şey olamaz. Bu küçük seyahatin kendisini bakanlığa verilmek üzere sancılar içinde hazırladığı önergeden birkaç saatliğine kurtaracak olma ihtimali adamın zihnini ferahlatmakla kalmadı, gerçekten şaşılacak bir biçimde, yüzünü de aydınlattı. Tertuliano Máximo Afonso tek başınayken bile gülümsemeyi becerebilen olağanüstü insanlardan değildir, özünde melankoliye, içine kapalılığa, hayatın fani olduğunu fazla-

sıyla duyumsamaya, insan ilişkileri denen Girit labirentleriyle karşı karşıya gelince amansız bir şaşkınlığa kapılmaya meyillidir. Tertuliano Máximo Afonso ne bir arı kovanının esrarlı işleyişini, ne de bir dalın ağacın gövdesinden neye göre ve nasıl çıktığını, yani neden oradan değil de biraz yukarıdan veya biraz aşağıdan, biraz daha ince veya kalın çıkmadığını tam olarak anlayabilmektedir, fakat bu anlayış zorluğunu arılar arasındaki genetik ve hareketsel iletişim kanunlarını, ve hatta, toprağın dibindeki köklerden çıkan emirleri karmaşık bitkisel yollar yardımıyla, adeta körlemesine, ağacın dallarını süsleyen ve sakin günlerde dinlenen veya rüzgâr estikçe salınan yapraklara ulaşmasını sağlayan bilgi akışını bilmemesine bağlamaktadır. Beynine ağrılar girene kadar düşünmesine rağmen bir türlü anlayamadığı asıl şeyse, iletişim teknolojilerinin resmen katlanarak gelişmesine, ilerlemeden ilerlemeye koşmasına rağmen, diğer bir iletişimin, yani gerçek, seninle benim aramdaki, sizinle bizim aramızdaki gibi bir iletişimin böylesine karmaşık bir çıkmaz sokaklar ve sahte caddeler ağına mahkûm olması, olayları ifade etme konusunda da, gizleme konusunda da böylesine sinsi olmasıydı. Tertuliano Máximo Afonso ağaç olup olmamayı pek umursamıyordu, zaten istese de ağaç olamayacaktı, yaşamı boyunca, yaşamış ve yaşayacak olan tüm insanlar gibi, bitkisel canlıların üstün deneyimlerini asla tadamayacaktı. Üstün, veya en azından biz öyle sanıyoruz, çünkü şimdiye dek kimse bir meşe ağacının otobiyografisini veya anılarını okumuş değil. Öyleyse bırakalım Tertuliano Máximo Afonso ait olduğu dünyanın, doğal ve yapay her türlü şekilde bağrınıp kurumlanan adam ve kadınlarla dolu bu dünyanın dertleriyle uğraşsın, ve ağaçlar âlemini rahat bıraksın, onların başı zaten fitopatolojik hastalıklarla, elektrikli testerelerle ve orman yangınlarıyla fazlasıyla dertte. Şimdiyse arabasını taşra yönüne sürmekle meşgul, araba, adamı modern iletişim güçlüklerinin, özellikle bugün gibi

herkesin kendini dışarı atmaya çalıştığı günlerde, yani cuma akşamüstleri bir taşıt ve yaya kalabalığı şeklinde ortaya çıkarak mükemmel bir örnek oluşturduğu şehirden uzağa taşıyor. Tertuliano Máximo Afonso şehirden ayrılıyor, ama yakında dönecek. Trafiğin en kötü kısmı geride kaldı bile, kullandığı otoyol pek kalabalık değil, birazdan, yarından sonraki gün Antonio Claro'nun kendisini bekleyeceği evin önünde olacak. Takma sakalı dikkatle yüzüne iliştirilmiş, belli mi olur, son köyden geçerken birileri kendisini görüp Daniel Santa-Clara diye seslenir, bira içmeye davet eder, tabii tüm bunlar evin Antonio Claro'ya ait veya onun tarafından kiralanmış olması ihtimali üzerine kurulmuş varsayımlar, ikincil oyuncular yazlıklara veya ikinci evlere sahiplerse epey iyi bir hayat sürüyorlar demektir, çünkü böyle mülkler daha birkaç yıl öncesine kadar herkese nasip olmayan lüks ayrıcalıklardı. Bu arada Tertuliano Máximo Afonso eve giden dar yolun önüne geldi, belki yolun ucunda başka evler de vardı, beriki pencerede beliren kadın kendi kendine veya yan komşusuna, Bu araba nereye gidiyor, bildiğim kadarıyla şu anda Antonio Claro'nun evinde kalan kimse yok, ayrıca adamın tipi bana hiç güvenilir gelmedi, sakallı adamlar hep gizli işler çevirirler, diye sordu, neyse ki Tertuliano Máximo Afonso kadını duymadı, yoksa daha da huzursuzlanırdı. Asfalt yolun iki arabanın yan yana sığamayacağı kadar dar olmasından, burada trafiğin pek yoğun olmadığı anlaşılıyordu. Sol taraftaki taşlık arazi, bu mesafeden dilbudağa veya akkavağa benzeyen uzun ağaçlarla kaplı bir vadiye uzanıyor, sık ağaçların aniden yerlerini bir boşluğa bıraktıkları kısımda belli ki bir nehir akıyor. Tertuliano Máximo Afonso arabasını önüne başka bir araba çıkar korkusuyla ağır ağır sürse de bir kilometre göz açıp kapayana dek aşılıyor ve önünde bir ev beliriyor, aradığı ev bu olsa gerek. Yol devam ediyor, iki tepenin arasından kıvrılarak gözden kayboluyor, herhalde buradan görünmeyen başka evlere gi-

diyordur, demek ki biraz önceki güvensiz kadın sadece yaşadığı köyün yakınında olup bitenlerle ilgileniyormuş, sınırlarının ötesinde olup bitenleri hiç dert etmiyormuş. Evin karşı tarafındaki geniş toprak setten vadiye doğru daha dar ve zemini daha kötü bir yol inmekte, Buraya bu yoldan da gelinebilir, diye düşündü Tertuliano Máximo Afonso. Eve fazla yaklaşmaması gerektiğinin farkında, belli mi olur, yürüyüş yapan birisi veya bir keçi çobanı, ne de olsa burası keçi otlatmaya uygun bir arazi, Yetişin, hırsız var, diye yaygarayı basabilir ve etrafta hiçbir polis yoksa, eski günlerdeki gibi sopa ve oraklarla kuşanmış komşular hemen geliverirler. Oradan geçmekte olan bir gezginmiş de manzaranın tadını çıkarmak için mola vermiş, hazır durmuşken de bu muhteşem manzarayı diledikleri zaman görecek kadar şanslı sahiplerinin şu anda içinde bulunmadıkları evi hayranlıkla inceliyormuş gibi davranmalıydı. Sade, tek katlı evin, çoğu kır evi gibi titiz bir onarımdan geçmiş olduğu belli, ama birkaç yerinde, sahiplerinin buraya pek sık gelmediklerini düşündüren bakımsızlık belirtileri mevcut. İnsan kır evi denince kapısının önü ve pencere pervazları çiçeklerle dolu bir yer bekliyor, oysa bu evde kupkuru birkaç bitkiden, solmuş birkaç çiçekten ve bakımsızlığa cesurca direnen bir sardunyadan başka bir şey yok. Evle yolun arasında alçak bir duvar var, onun ardındaysa dalları çatının tepesini aşan iki kestane ağacı, ağaçların boylarına ve yaşlarına bakınca, evin inşasından çok önceden beri orada oldukları anlaşılıyor. Tenha bir mekân, düşünceleriyle baş başa kalmak isteyen, doğayı olduğu gibi seven, yağmurla güneş, sıcakla soğuk, rüzgârla dinginlik ayırt etmeyen, bunların bazılarının sağladığı, bazılarınınsa engellediği rahatlığı pek kafaya takmayan insanlara uygun. Tertuliano Máximo Afonso evin arka tarafına dolanmak için bahçeden geçti, eskiden bahçe ismini hak eden bu mekân, şimdilerde devedikenlerinin işgal ettiği, yabani otların kavruk bir elma ağacını sarmaladı-

ğı, bir şeftali ağacının gövdesinin likenlerle ve Datura stramonium dikenleriyle, kısacası alıçlarla kaplı olduğu, etrafı duvarla çevrili bir alana dönüşmüştü. António Claro'nun ve belki karısının kır evi sevdası kısa sürmüş olmalıydı, böyle anlık tutkular şehirlilerde sık sık görülür ve saman alevi gibi çabucak sönüverip geriye kara küller bırakır. Tertuliano Máximo Afonso artık sokak manzaralı ikinci kattaki evine dönüp pazar günü buraya dönmesini sağlayacak telefon çağrısını bekleyebilir. Arabasına bindi, geldiği yoldan geri gitti ve başkalarının mülküne göz dikmediği için vicdanının rahat olduğunu penceredeki kadına göstermek istercesine köyün içinden ağır ağır geçti, gören de arabasını köy sokaklarında da bayırdaki katırtırnakları ve kekikler arasında olduğu kadar gamsızca ilerleyen bir keçi sürüsünün arasından sürdüğünü sanacaktı. Tertuliano Maximo Afonso sadece merakını gidermek için dönüp evin karşısından nehre inen yola göz atmayı aklından geçirdi, fakat bundan hemen vazgeçti, buralarda ne kadar az görünürse o kadar iyiydi. Pazar gününden sonra buraya bir daha gelmeyeceği kesindi, ama yine de insanların sakallı adamı unutmalarını tercih ederdi. Köyden çıkınca hızlandı, birkaç dakika içinde otoyola çıktı ve bir saate kalmadan eve vardı. Banyo yapıp yol yorgunluğunu üzerinden attı, üstünü değiştirdi ve buzdolabından bir bardak limonata alıp çalışma masasına yerleşti. Bakanlığa verilecek önerge üzerinde çalışmayacak, iyi bir evlat gibi, annesine telefon edecek. Nasıl olduğunu soracak, annesi iyi olduğunu söyleyecek ve onun nasıl olduğunu soracak, adam her zamanki gibi olduğunu, şikâyeti olmadığını söyleyecek, annesi kaç zamandır aramadığı için merak ettiğini söyleyince adam özür dileyecek ve çok meşgul olduğunu söyleyecek, insanoğlunun bu sözcükleri, karıncaların koşuştururken birbirlerine rastlayınca, Sen bizdensin, artık ciddi meselelere geçebiliriz, dercesine aceleyle antenlerini değdirmelerine benzer. Dertlerin nasıl, diye sordu annesi, Çözülü-

yorlar, merak etmeyin, Niye merak edeyim, hayatta yapacak başka işim mi kalmadı, Bu meselelere kafanızı takmadığınıza sevindim, Suratımı görmediğin için böyle diyorsun, Yapmayın, anneciğim, sakinleşin biraz, Ancak sen buraya gelince sakinleşeceğim, Şunun şurasında bir şey kalmadı, Maria da Paz ile ilişkin ne âlemde, Açıklamak zor, Olsun, sen açıklamayı dene, Aslında ondan hoşlanıyorum ve ona ihtiyacım var, Millet bundan çok daha az sebebi olmasına rağmen evleniyor, Evet, ama ihtiyacın anlık bir şey olduğunu düşünüyorum, yarın ihtiyaç hissetmezsem ne yaparım, Ondan hoşlandığını da söylüyorsun, Yalnız yaşayan ve şans eseri tatlı, eli yüzü düzgün ve, denir ya, iyi huylu bir hanımla tanışan erkeklerin ondan hoşlanmaları doğaldır, Sen daha fazlasını istiyorsun demek, Daha fazlasını istemiyorum, sadece bunun yeterli olmadığını söylüyorum, Karına âşık mıydın, Bilmiyorum, hatırlamıyorum, altı yıl oldu, Böyle şeyler altı yılda unutulmaz, Ona âşık olduğumu sanıyordum, herhalde o da benim için aynı şeyi düşünmüştür, sonuçta ikimiz de yanılmışız, herkes böyle hatalar yapıyor, Peki aynı hatayı Maria da Paz ile de yapmayı istemiyor musun, Hayır, istemiyorum, Kendin için mi istemiyorsun, onun için mi, İkimiz için de, Daha çok kendin için mi, onun için mi, Mükemmel olmadığımı biliyorum, başıma gelmesini istemediğim bir kötülükten onu da korumayı istemem yeterli olmalı, onu kötülüklerden korumayacak kadar bencil değilim, Belki Maria da Paz riske girmekten korkmuyordur, Bir boşanma daha mı, benim ikinci boşanmam, onun ilk boşanması olacak, hayır, anneciğim, hayatta olmaz, Belki de iyi anlaşırsınız, bir şeyi yapmadan evvel sonuçlarını görmemiz mümkün değildir, Öyle tabii, Niye öyle dedin, Nasıl demişim, Karanlık bir odada oturuyormuşuz da sen aniden ışığı açıp kapamışsın gibi hissettim, Size öyle gelmiş, Tekrar et, Neyi tekrar edeyim, Söylediğin şeyi, Niçin, Tekrar et, lütfen, Nasıl isterseniz, öyle tabii, Sadece iki kelimeyi söyledin,

Öyle tabii, Böyle değildi, Ne demek böyle değildi, Böyle değildi, Bakın, anneciğim, lütfen şu evhamlardan kurtulun, fazla evhama kapılmak aklın huzuru için iyi değildir, söylediğim sözcükler sadece anlaşma, onay belirtiyor, O kadarını ben de biliyorum, gençliğimde ben de sözlüklere bakardım, Kızmayın, Ne zaman geliyorsun, Dedim ya, çok yakında, Oturup konuşmamız lazım, Dilediğiniz kadar konuşacağız, Ben belli bir konu hakkında konuşmayı kastediyorum, Hangi konuda, Bilmiyormuş gibi yapma, sana neler olduğunu öğrenmek istiyorum ve lütfen buraya kadar gelip bana önceden hazırlanmış hikâyeler sunma, dürüst oynayalım, kartlarımızı açıp masaya koyalım, senden bunu bekliyorum, Bu laflar hiç sizin laflarınıza benzemiyor, Baban hep böyle şeyler derdi, hatırlıyor musun, Pekâlâ, kartlarımı masaya koyarım, Dürüst oynayacağına, hile yapmayacağına dair bana söz veriyor musun, Dürüst olacağım, hile yok, İşte benim oğlum böyledir, Bu destenin ilk kartını önünüze koyduğumda bana ne diyeceksiniz bakalım, Bu hayatta görülecek ne varsa gördüğüme emin olabilirsin, Konuşmamızı yapana dek öyle sanmaya devam edin, Durum bu kadar ciddi mi, Zamanı gelince hep birlikte göreceğiz, Lütfen çok gecikme, Gelecek haftanın ortasına doğru belki orada olurum, İnşallah, Sizi öpüyorum, anneciğim, Ben de seni öpüyorum, yavrum. Tertuliano Máximo Afonso ahizeyi yerine koydu, sonra da düşüncelerini serbest bıraktı, zihninde halen annesiyle konuşmaya devam ediyordu, Sözcükler şeytanın ta kendisidir, bizler sadece kendi uygun gördüğümüz sözcüklerin ağzımızdan çıkmasına izin verdiğimizi sanaduralım, nereden çıktığını anlayamadığımız davetsiz bir sözcük ansızın dışarı fırlayıverir, işte sonradan ne olduğunu bile hatırlamayacağımız bu sözcük yüzünden bütün konuşma birden yön değiştirir ve önceden reddettiğimiz şeyleri kabul etmeye başlarız, biraz önce meydana gelen olay da bunun en iyi örneklerinden biridir, anneme bu deli saçması hikâye-

den böyle erkenden bahsetmeye hiç niyetim yoktu, belki de hiç bahsetmezdim, sonra nasıl oldu bilemiyorum, bir bakmışım ki anneme her şeyi anlatacağıma dair söz vermişim, herhalde şu anda takvimini işaretliyordur, gelecek hafta pazartesiye bir artı işareti koymuştur, olur da haber vermeden gelirsem diye, annemi iyi tanırım, onun seçtiği gün, benim orada olmam gereken gündür ve eğer o gün orada olmazsam suç annemin olmaz. Tertuliano Máximo Afonso kızgın değil, tam tersi, tarif edilmesi güç bir rahatlama duyuyor, birden omuzlarından bir ağırlık kalkmış gibi hissediyor, bunca gündür sessiz kalmış olmakla eline ne geçtiğini sorguluyor ve hiçbir doğru cevap bulamıyor, belki birazdan her biri öncekinden daha hoş bin bir açıklama aklına gelir, fakat şimdi tek düşündüğü, yükünü bir an önce hafifletmesi gerektiği, Antônio Claro ile pazar günü, yani iki gün sonra buluşacak, pazartesi sabahı arabasına atlayıp annesine bu bilmeceyi oluşturan tüm kartları göstermesi için hiçbir engel yok, bütün kartlarını açacak, çünkü ona daha önceden, Benimle tıpatıp aynı bir adam var, öylesine benziyoruz ki annelerimiz bile bizi karıştırır, demiş olması başka bir şey, Onunla buluştum ve artık kim olduğumu bilmiyorum, diyecek olması başka. Tam o anda, kendisini şefkatle yatıştırmakta olan teselli duygusu havaya karıştı ve yerini, aniden bastıran bir sancı gibi, korkuya bıraktı. Bir şeyi yapmadan evvel sonuçlarını görmemiz mümkün değildir, demişti annesi, ve bu bayağı gerçek, taşralı sade bir ev hanımının bile kolayca ulaşabildiği, nasılsa kimsenin uykusunu kaçırmayacağı için dillendirmeye bile değmeyen gerçekler listesinin sayısız üyesinden biri olan bu sıradan gerçek, herkesin vâkıf olduğu ve herkes için aynı anlama gelen bu gerçek, kimi durumlarda tehditlerin en kötüsünden bile daha kaygılandırıcı ve korkutucu olabilir. Geçen her saniye, gelecek adını verdiğimiz henüz gerçekleşmemiş olayların içeri girmeleri için açılan bir kapı gibidir, ancak, biraz önce söylenen sözün

karşıtlığına meydan okuyacak olursak, belki de en doğru düşünce, geleceğin devasa bir boşluktan ibaret olduğu, geleceğin alt tarafı ebediyete kadar sürecek şu anın beslendiği bir şey olduğudur. Eğer gelecek boşsa, diye düşündü Tertuliano Máximo Afonso, pazar günü denen bir şey de yoktur, pazar gününün varlığı, benim varlığıma bağlıdır, eğer ben şimdi ölürsem, geleceğin veya olası geleceklerin bir kısmı ebediyen iptal edilmiş olur. Tertuliano Máximo Afonso'nun varacağı, Pazar gününün gerçekte var olabilmesi için benim de var olmaya devam etmem gerekli, sonucu, telefonun aniden çalmasıyla kesintiye uğradı. Arayan António Claro idi, Kroki elinize geçti mi, diye soruyordu, Geçti, Herhangi bir sorunuz var mı, Hayır, yok, Size yarın telefon edecektim, ama mektubun şimdiden elinize geçmiş olacağını düşündüm ve buluşmamızı kesinleştirmek istedim, Pekâlâ, saat altıda orada olacağım, Köyün içinden geçmek zorunda kalacağınız için endişelenmeyin, ben bir kestirmeden gidip doğruca evin önüne çıkacağım, böylece hiç kimse birbirinin aynı iki kişiyi görüp şaşırmayacak, Peki ya araba, Hangi araba, Benimki, Önemi yok, sizi ben sanan biri olursa arabamı değiştirdiğimi düşünecektir, hem son zamanlarda o eve pek gitmedim, Pekâlâ, Yarından sonraki gün görüşürüz, Pazar günü görüşürüz. Telefonu kapadıktan sonra Tertuliano Máximo Afonso takma sakal takacağını adama söyleyebileceğini düşündü. Fakat bunun da önemi yoktu, nasılsa eve varınca çıkaracaktı. Pazar günü çabucak geliverdi.

Tertuliano Máximo Afonso arabasını evin önündeki yolun karşısına park ettiğinde saat altıyı beş dakika geçmekteydi. António Claro'nun arabası da oradaydı, girişteki duvarın yanına park edilmişti. Arabalarının arasında bir mekanik nesil boyu farkı vardı, Daniel Santa-Clara arabasını Tertuliano Máximo Afonso'nunki gibi bir arabaya hayatta değişmezdi. Bahçe kapısı açık, evin kapısı da öyle, pencerelerse kapalı. Kapının ardında dikilen adamın gölgesi dışarıdan belli belirsiz seçiliyor, içerden gelen ses ise, bir sahne sanatçısının sesinin olması gerektiği gibi gayet açık ve belirgin, İçeri gelin, evinizdeymiş gibi rahat edin. Tertuliano Máximo Afonso kapının önündeki dört basamağı çıktı ve eşikte durdu. Gelin, gelin, diye tekrarladı ses, resmiyete hiç gerek yok, gerçi gördüklerime bakılırsa beklediğim kişi siz değildiniz, ben de aktör olan benim sanıyordum, demek ki yanılmışım. Tertuliano Máximo Afonso tek kelime etmeden, dikkatle sakalını çıkardı ve içeri girdi. İşte tiyatro sezgisine sahip olmak diye buna derim, bana aniden sahneye dalıp önemli bir rolleri varmış gibi, İşte buradayım, diye bağıran karakterleri hatırlattınız, dedi António Claro, gölgelerin arasından çıkıp açık kapıdan içeri giren parlak ışığın aydınlığında durarak. Kımıldamadan bir süre bakıştılar. Şaşkınlık yavaşça, imkânsızlığın diplerinden çıkmakta zorlanırcasına António Claro'nun yüzünü kapladı, Tertuliano Máximo Afonso ise şaşkın değildi, çünkü neyle karşılaşacağını zaten biliyordu. Size telefon eden kişi benim, dedi, tıpatıp aynı olduğumuzu

söylediğimde dalga geçmediğimi kendi gözlerinizle görün diye buraya geldim, Haklıymışsınız, diye kekeledi Antônio Claro, sesi artık Daniel Santa-Clara'nınkine benzemiyordu, çok ısrar etmiş olduğunuz için epey benzediğimizi tahmin etmiştim, ama itiraf etmeliyim ki şu anda karşımda gördüğüm şeye hiç hazırlıklı değildim, sanki aynada kendime bakıyorum, Artık bana inandığınıza göre gidebilirim, dedi Tertuliano Máximo Afonso, Hayır, olmaz, içeri girmenizi rica ettim, şimdiyse oturup konuşmamızı rica ediyorum, ev epeydir başıboş kalmıştı, ama kanepeler halen iyi durumda, birkaç şişe de içki olacaktı, ama maalesef buz yok, Size hiç zahmet vermeyeyim, Olur mu hiç, karım da gelseydi sizi çok daha iyi ağırlardık, ama onun böyle bir durumda neler hissedeceğini tahmin etmek pek zor değil, benden bile daha çok şaşırır ve huzursuzlanırdı, orası kesin, Kendi adıma konuşmam gerekirse, buna hiç şüphem yok, son haftalarda yaşadıklarımı en kötü düşmanımın bile yaşamasını istemem, Oturun, lütfen, ne içersiniz, viski mi konyak mı, Pek içki içmem, ama yine de konyak alayım, sadece bir damlacık. Antônio Claro şişeleri ve bardakları getirdi, konuğuna içkisini verdi, kendine üç parmak sek viski koydu, sonra da ikisini ayıran sehpanın karşı tarafına oturdu. Şaşkınlığım bir türlü geçmiyor, dedi, Ben o safhayı çoktan atlattım, diye karşılık verdi Tertuliano Máximo Afonso, şimdiyse tek merak ettiğim bundan sonra ne olacağı, Bunu nasıl keşfettiniz, Size telefon ettiğimde anlatmıştım, sizi bir filmde gördüm, Evet, şimdi hatırladım, oteldeki resepsiyon görevlisini canlandırdığım filmde, Aynen öyle, Sonra beni başka filmlerde de gördünüz, Aynen öyle, Peki Daniel Santa-Clara adı telefon rehberinde bulunmadığına göre bana ulaşmayı nasıl başardınız, Öncelikle adınızı birçok ikincil aktörün arasından, hangi oyuncunun hangi rolde olduğunun bile belirtilmediği film sonu yazılarından tespit etmem gerekti, Anlıyorum, Epey uzun sürdü, ama sonunda istediğim bilgiye ulaştım,

Peki bu işe neden bunca vakit ayırdınız, Bence yerimde kim olsa aynı şeyi yapardı, Sanırım haklısınız, göz ardı edilemeyecek kadar olağanüstü bir durum bu, Telefon rehberindeki Santa-Clara soyadlı kişilere telefon ettim, Tabii size beni tanımadıklarını söylemişlerdir, Evet, ama aradığım kişilerden biri daha önce de birinin arayıp Daniel Santa-Clara'yı sorduğunu hatırladı, Sizden önce başka birisi mi beni sormuş, Evet, Herhalde kadın hayranlarımdan biridir, Hayır, erkekmiş, Çok garip, Daha da garibi, bu adam sesini değiştirmeye çalışıyormuş, Anlamadım, sesini neden değiştiriyormuş ki, Hiç bilemiyorum, Belki de konuştuğunuz kişiye öyle gelmiştir, Olabilir, Peki sonunda bana nasıl ulaştınız, Film şirketindekilere bir mektup yazdım, Size adresimi vermiş olmalarına çok şaşırdım, Bana gerçek isminizi de verdiler, Ben de bunu karımla yapmış olduğunuz ilk konuşmada öğrendiğinizi düşünmüştüm, Şirkettekiler söyledi, Bildiğim kadarıyla benim hakkımda ilk kez böyle bir bilgi veriyorlar, Mektubumda ikincil oyuncuların önemi hakkında bir paragraf vardı, sanırım ondan etkilendiler, Aslında tam tersini yapmaları gerekirdi, Yine de size ulaşmayı başardım, Ve sonuçta buradayız, Evet, sonuçta buradayız. Antonio Claro viskisinden iri bir yudum aldı, Tertuliano Máximo Afonso dudaklarını konyağıyla ıslattı, sonra bakıştılar ve aynı anda bakışlarını kaçırdılar. Açık kalan kapıdan içeri akşamüstünün soluk ışığı giriyordu. Tertuliano Máximo Afonso bardağını kenara koydu, avuçlarını sehpaya yapıştırıp parmaklarını bir yıldız gibi açtı ve, Karşılaştıralım, dedi. Antonio Claro viskisinden iri bir yudum daha aldı ve ellerini aynı şekilde adamınkilerin karşısına koydu, titrediği belli olmasın diye avuçlarını sehpaya bastırıyordu. Görünüşe bakılırsa Tertuliano Máximo Afonso da aynı şeyi yapıyordu. Elleri tamamen aynıydı, damarları, kırışıkları, kılları, tırnakları, her şeyleri kalıptan çıkmışçasına aynıydı. Tek fark Antonio Claro'nun sol elinin yüzükparmağındaki altın alyanstı. Şim-

di de sağ kolumuzdaki benlere bakalım, dedi Tertuliano Máximo Afonso. Ayağa kalktı, ceketini çıkarıp kanepeye bıraktı ve gömleğinin kolunu dirseğine kadar sıyırdı. Antônio Claro da yerinden kalkmıştı, fakat önce gidip kapıyı kapadı ve salonun ışıklarını yaktı. Ceketini bir sandalyenin arkalığına asarken istemeden boğuk bir tıkırtı çıkardı. Tabancanın tıkırtısı mı bu, diye sordu Tertuliano Máximo Afonso, Evet, Getirmemeye karar verdiğinizi sanmıştım, Dolu değil, Dolu değil lafı bence iki kelimelik bir yalan, İnanmıyorsanız gösterebilirim, Nasıl isterseniz. Antônio Claro elini ceketin iç ceplerinden birine soktu ve silahı çıkarıp gösterdi, İşte burada. Hızlı ve hünerli hareketlerle boş şarjörü çıkardı, tabancanın kuyruğunu geri çekti ve mermi yatağının da boş olduğunu gösterdi. İkna oldunuz mu, diye sordu, Oldum, Başka bir cebimde başka bir tabancam olduğundan şüphelenmiyor musunuz, O kadar tabanca fazla olurdu, Sizden kurtulmayı planlamış olsam hiç de fazla olmazdı, Aktör Daniel Santa-Clara neden Tarih öğretmeni Tertuliano Máximo Afonso'dan kurtulmayı isteyecekmiş ki, Bundan sonra ne olacağını sorarak yaraya tuz basan sizdiniz, Ben arkamı dönüp gitmeye hazırdım, kalmamı siz istediniz, Doğru, ama gitseydiniz burada, evinizde, derslerinize girerken veya karınızla yatarken hiçbir şey çözülmeyecekti, Ben evli değilim, Daima benim bir kopyam, bir benzerim, asla bakmayacağım bir aynadaki kalıcı bir yansımam olarak kalacaktınız, böyle bir şeye katlanmak zor olurdu herhalde, İki mermi bu sorunu daha başlamadan bitirebilirdi, Doğru, Fakat tabanca dolu değil, Aynen öyle, Ve diğer cepte başka bir tabanca da yok, Kesinlikle yok, Öyleyse en başa dönelim, bundan sonra ne olacağını bilmiyoruz. Antônio Claro gömleğinin kolunu çoktan sıyırmıştı, iki adamın arasındaki mesafeden ciltlerindeki izler hiç seçilmiyordu, fakat ışığın altına gittiklerinde benler belirginleştiler, apaçık ortadaydılar ve birbirinin aynıydılar. Tüm bu olan-

lar, çılgın bir bilimadamının emriyle klonlar tarafından yazılmış, yönetilmiş ve oynanmış bir bilimkurgu filmini andırıyor, dedi António Claro, Henüz dizimizdeki yara izini görmedik, diye hatırlattı Tertuliano Máximo Afonso, Buna gerek olduğunu sanmıyorum, istemediğimiz kadar kanıt gördük, ellerimiz, kollarımız, suratlarımız, seslerimiz, her şeyimiz birbirinin aynı, bir de çırılçıplak soyunsak tam olacak. Viskisini tazeledi, kendisine fikir vermesini beklermiş gibi gözlerini bardaktaki sıvıya dikti ve aniden soruverdi, Neden olmasın ki, tabii ya, neden olmasın, Gülünç duruma düşeriz, daha şimdi başka kanıta ihtiyaç olmadığını söylediniz, Niçin gülünç duruma düşecekmişiz, ha belden yukarı, ha belden aşağı, biz sinema ve tiyatro oyuncuları olarak zaten soyunmaktan farksız bir iş yapıyoruz, Ben oyuncu değilim, İstemiyorsanız soyunmayın, ben soyunacağım, hiç zararı yok, zaten buna alışkınım, hem benzerlik bedenin tümünde devam ediyorsa siz bana baktığınız anda bunu anlayacaksınız, dedi António Claro. Gömleğini tek hamlede üzerinden attı, ayakkabılarını, pantolonunu, iç çamaşırını ve son olarak da çoraplarını çıkardı. Tepeden tırnağa çıplaktı ve tepeden tırnağa Tarih öğretmeni Tertuliano Máximo Afonso'nun aynısıydı. Tertuliano Máximo Afonso da bunun altında kalacak değildi ya, kanepeden kalktı ve soyunmaya başladı, utangaçlığından ve soyunmaya alışık olmamasından dolayı hareketleri daha ürkekti, fakat tamamen soyunduktan sonra, çekingenliğinden sırtını hafifçe kamburlaştırmış olsa da, sinema oyuncusu Daniel Santa-Clara'ya dönüşmüştü, çoraplarını çıkarmamış olduğu için gözle görülür tek farkları ayaklarındaydı. Konuşmadan bakıştılar, ağızlarından çıkacak her türlü sözcüğün anlamsız kalacağının bilincindeydiler, utanmayla kaybetme karışımı, şaşkınlığa bile yer vermeyen bir his benliklerini kavramıştı, bedenlerinin hayret verici özdeşliği sanki kimliklerinin bir kısmını çalıp götürmüştü. Sonunda ilk giyinen Tertuliano Máximo Afon-

so oldu. Gitme zamanının geldiğine karar vermiş gibi bir hali vardı, fakat António Claro, Lütfen oturun, dedi, açıklık getirmek istediğim son bir konu daha var, ondan sonra sizi daha fazla tutmayacağım, Neymiş bu konu, diye sordu Tertuliano Máximo Afonso gönülsüzce kanepedeki yerine dönerek, Doğum tarihlerimizi ve saatlerimizi kastediyorum, dedi António Claro, ceketinin cebinden cüzdanını, onun içinden de kimlik belgesini çıkarırken, sonra da kimliğini sehpanın üzerinden Tertuliano Máximo Afonso'ya uzattı. Tertuliano Máximo Afonso kimliği hızla gözden geçirip adama geri verdi ve, Ben de aynı tarihte doğdum, dedi, aynı yılda, ayda ve günde, Kimliğinizi bana göstermenizi rica etsem alınmazsınız, değil mi, Kesinlikle alınmam. Tertuliano Maximo Afonso'nun kimliği António Claro'nun ellerine ulaşıp orada on saniye kadar kaldıktan sonra sahibinin ellerine döndü ve sahibi, Tatmin oldunuz mu, diye sordu, Henüz olmadım, doğum saatlerimizi hâlâ söylemedik, bence birer kâğıda yazalım, Niçin, Böylece doğum saatini ikinci söyleyen kişi, tabii sırayla söyleme yolunu seçersek, ilk söyleyen kişinin söylediği saate on beş dakika daha eklemek gibi bir dürtüye kapılmamış olur, On beş dakika eklemenin ne zararı olabilir ki, Her ek dakika, ikinci konuşan kişinin aleyhine olacaktır, Saatleri kâğıda yazdığımızda doğruyu söyleyeceğimiz nereden belli, lafın gelişi, gerçekte öyle olmadığı halde günün ilk dakikasında doğduğumu yazmak istersem beni kim engelleyecek ki, Öyle yazarsanız yalan söylemiş olursunuz, Çok doğru, ama ikimiz de, eğer kafaya koyarsak, doğduğumuz saati yüksek sesle söyleyecek olsak bile yalan söyleyebiliriz, Haklısınız, olay dürüstlüğümüze ve iyi niyetimize kalıyor. Tertuliano Máximo Afonso için için titriyordu, bu anın eninde sonunda gelip çatacağını başından beri biliyordu, fakat bunu sözcüklere dökecek, mührü bozacak, aralarındaki tek farkı belirgin kılacak kişinin kendisi olacağını hiç düşünmemişti. António Claro'nun ne ce-

vap vereceğini bilmesine rağmen sordu, Dünyaya saat kaçta geldiğimizi birbirimize söylememizin ne önemi var ki, Böylece hangimizin, sizin mi benim mi, hangimizin kopyası olduğunu öğreneceğiz, Peki bunu öğrenince ne olacak, İşte bu konuda en ufak bir fikrim bile yok, ancak hayal gücüme dayanarak diyebilirim ki, çünkü aktörlerin de hayal güçleri biraz kuvvetlidir, bir başkasının kopyası olduğunu bilerek yaşamak pek kolay olmasa gerek, Peki siz, kendi açınızdan, riske girmeye hazır mısınız, Gayet hazırım, Yalan söylemek yok, Buna gerek kalmayacağını umuyorum, diye karşılık verdi Antonio Claro, dudaklarında dürüstlükle hınzırlığı, masumiyetle ihtiyatsızlığı eşit ama ayırt edilmeleri güç oranlarda birleştiren, ölçülü bir gülümsemeyle. Hemen ardından da ekledi, Tabii dilerseniz ilk kimin konuşacağını kura çekerek belirleyebiliriz, Gerek yok, ben başlarım, dediğiniz gibi olay dürüstlüğümüze ve iyi niyetimize kalıyor, dedi Tertuliano Máximo Afonso, Öyleyse saat kaçta doğdunuz, Öğlen ikide. Antonio Claro pişmanlık dolu bir ifade takınarak, Ben yarım saat önce doğdum, dedi, kesin bir zaman birimi belirtmek gerekirse, başımı dünyaya saat on üçü yirmi dokuz dakika geçe uzatmışım, üzgünüm, sevgili dostum, fakat siz doğduğunuzda ben çoktan buradaymışım, kopya sizsiniz. Tertuliano Máximo Afonso konyağının kalanını tek yudumda bitirdi, ayağa kalktı ve, Bu buluşmaya merakımdan gelmiştim, dedi, merakımı giderdiğime göre gitme vaktim geldi, Hemen gitmeyin ama, biraz daha sohbet etseydik, vakit henüz erken, hatta başka bir planınız yoksa akşam yemeğini birlikte yiyebiliriz, yakınlarda iyi bir lokanta var, sakalınızı takarsanız hiçbir tehlike kalmaz, Davetiniz için teşekkür ederim, fakat kabul edemeyeceğim, birbirimize söyleyeceğimiz fazla bir şey olduğunu zannetmiyorum, sizin Tarihle ilgilendiğinizi sanmıyorum, ben de sinemaya beni yıllar boyu idare edecek kadar doydum, İlk doğan siz değilsiniz diye, ben asılım, sizse kopyasınız diye alındınız mı,

Alınmak sözcüğü yanlış olur, olayların böyle gelişmemiş olmasını tercih ederdim, o kadar, ama neden diye hiç sormayın, ne olursa olsun her şeyimi kaybetmiş değilim, hatta küçük de olsa bir teselli elde ettim, Ne tesellisi, Gerekli kanıtları sunmak üzere kopya olan ben ortaya çıkmamış olsam, sizin asıl olmakla böyle övünmeniz mümkün olmayacaktı, Bu inanılmaz hikâyeyi dört bir yana dağıtmaya niyetim yok, ben bir sinema sanatçısıyım, hilkat garibesi değil, Ben de bir Tarih öğretmeniyim, teratoloji vakası değil, Demek ki bu konularda hemfikiriz, Öyleyse yeniden buluşmamız için hiçbir sebep yok, Bence de yok, O halde alkış tutacak bir seyirci kitlesi olmadığı için hiçbir fayda elde edemeyeceğiniz bu rolde size iyi şanslar diliyor ve kopyanız olan bu kişinin, ne kadar ulvi amaçlara hizmet ediyor olsalar da bilim çevrelerinden ve neticede bundan ekmek parası çıkardıkları için amaçları kendilerince ulvi olan medya çakallarından uzak duracağına dair söz veriyorum, yasaların geleneklerden doğduğunu herhalde duymuşsunuzdur, zaten böyle olmasa Hammurabi'nin yasaları asla yazılamazdı, Birbirimizden uzak duracağız, İçinde yaşadığımız şehir kadar devasa bir yerde bunu başarmak pek zor olmayacak, ayrıca mesleki hayatlarımız da öylesine alakasız ki şu lanet film olmasa varlığınızdan bile haberdar olmayacaktım, bir sinema oyuncusunun bir Tarih öğretmeniyle ilgilenme olasılığını ise matematiksel olarak hesaplamaya bile değmez, Öyle demek lazım, bizim gibi iki kişinin var olma olasılığını sorsalar da sıfır derdik, oysa işte buradayız, O filmi hiç izlemediğimi hayal etmeye çalışacağım, ondan sonrakileri de tabii, veya sadece uzun ve sancılı bir kâbus gördüğüme ve kâbusun sonunun sandığım kadar kötü bitmediğine, birbirinin aynı iki adam olduğuna, bunun hiç önemli olmadığına inanmaya çalışacağım, açık söylemek gerekirse, şu anda beni gerçekten kaygılandıran tek şey, aynı günde doğmuş olduğumuza göre öleceğimiz günün de aynı olup olmayacağı,

Neden aniden böyle bir kaygıya kapıldığınızı anlayamadım, Ölüm hep aniden gelir, Bu korkunç takıntının sizi yiyip bitirdiğini düşünmeye başladım, bana telefon ettiğinizde de aynı şeyi söylemiştiniz, O sırada düşünmeden konuşmuştum, insanın ağzından bazen böyle davetsiz, yersiz cümleler çıkabilir, Ama şimdi hiç öyle olmadı, Bu sizi rahatsız mı ediyor, Hayır, hiç rahatsız etmiyor, Şimdi aklıma geliveren bir fikri size açarsam belki de rahatsız olursunuz, Neymiş bu fikir, Eğer bugün tasdik etmiş olduğumuz kadar birbirimizin aynıysak, bizi buluşturan özdeşlik mantığına göre, siz benden önce öleceksiniz, tam olarak otuz bir dakika önce, bu otuz bir dakika boyunca kopya, aslın yerini alacak, asıl kendisi olacak, Bu kişisel, mutlak ve özel otuz bir dakikanın tadını çıkarmanızı dilerim, çünkü bugünden o ana dek hayattan zevk alamayacaksınız, Çok naziksiniz, diyerek teşekkür etti Tertuliano Máximo Afonso. Sakalını özenle taktı ve kenarlarına parmaklarıyla dokunarak iyice yapıştırdı, elleri artık titremiyordu, iyi akşamlar diledi ve kapıya yöneldi. Kapının önüne gelince aniden durdu, arkasını döndü ve, Ah, dedi, en önemli konudan bahsetmeyi unuttum, tüm sınamaları gerçekleştirdik, biri hariç, Hangisi, diye sordu António Claro, DNA testi, genetik şifremizin analizi veya herkesin anlayabileceği şekilde, basit sözcüklerle belirtmek gerekirse, son karar, ebedi kanıt, Hayatta olmaz, Haklısınız, Tırnağımızdan bir parça veya kanımızdan bir damla almaları için genetik laboratuvarına birlikte, el ele gitmemiz gerekecek ve böylece bu benzerliğin sıradan bir renk ve dış görünüm rastlantısı mı, yoksa olasılıksızlığı haksız çıkaran bir kopyalanma vakası, daha doğrusu bir asıl ve bir kopya mı olduğumuzu öğreneceğiz, Orada bizi teratolojik vakalar olarak görürler, Veya hilkat garibeleri olarak, Bu ikimizin hayatını da çekilmez kılar, Çok haklısınız, Neyse ki bu konuda hemfikiriz, Hemfikir olduğumuz bir konu illa ki çıkacaktı zaten, İyi akşamlar, İyi akşamlar.

Güneş, nehrin karşı tarafındaki ufuk çizgisini çevreleyen dağların ardında saklanmış olsa da bulutsuz gökyüzünün aydınlığı neredeyse hiç azalmamış, yalnızca mavisinin çiğ koyuluğu solgun, yavaşça dağılan bir pembeyle yumuşamıştı. Tertuliano Máximo Afonso arabayı çalıştırdı ve köyden geçen yola girmek için direksiyonu çevirdi. Başını çevirip eve bakınca Antônio Claro'nun kapının önünde durduğunu görse de arabayı durdurmadı. El sallayıp veda etmeye falan hiç uğraşmadılar. Bu komik sakalı takmaya devam edecek misin, diye sordu sağduyu, Otoyola çıkmadan önce çıkaracağım, beni son kez sakallı görüyorsun, bundan böyle yüzüm açık olacak, çok istiyorlarsa başkaları kılık değiştirsinler, Bunun son kez olduğunu nereden biliyorsun, Bilmek, bilmek dediğimiz şey nedir ki, ben bilmiyorum, alt tarafı bir fikir işte, bir varsayım, bir sezgi, İtiraf etmeliyim ki bu kadar başarılı olmanı beklemiyordum, çok iyi idare ettin, erkek gibi davrandın, Ben zaten erkeğim, Bunu inkâr ediyor değilim, ama eskiden zaafların hep güçlü yanlarını bastırırdı, Erkek adamın hiç zaafı olmaz mı yani, Erkek adam zaaflarının altında ezilmez, Öyleyse kadınsı zaaflarının üstesinden gelmeyi başaran bir kadın da erkek mi sayılır, Mecazi anlamda, evet, öyle denebilir, Sağduyum fena halde maço ifadeler kullanıyor gibime geliyor, Benim suçum yok, böyle yaratılmışım işte, Hayatta nasihat vermek ve ahkâm kesmekten başka bir şey yapmayan birisi için bu pek geçerli bir mazeret değil, Ama doğru şeyler yaptığım da oluyor, Aniden mütevazılaşmak sana yakıştı, Bana biraz yardım etseydiniz şimdikinden çok daha iyi, verimli ve yararlı olurdum, Kim, Sizler, erkekler, kadınlar, herkes, sağduyu alt tarafı medcezire göre artıp azalan bir aritmetik ortalama gibidir, Yapacaklarını tahmin etmek kolay mı yani, Kesinlikle, ben dünyanın en tahmin edilebilir varlığıyım, Demek arabada beni bu yüzden bekliyordun, Yeniden ortaya çıkmamın vakti gelmişti, beni fazlasıyla geç kaldığım için suç-

layabilirdin bile, Her şeyi duydun mu, Baştan sona her şeyi duydum, Buraya gelip onunla konuşmamın yanlış olduğunu mu düşünüyorsun, Yanlış ve doğrudan neyi kastettiğine bağlı, aslında çok da fark etmez, içinde bulunduğun durum düşünüldüğünde yapabileceğin başka bir şey yoktu zaten, Konuya nokta koymanın tek yolu buydu, Ne noktası, Bir daha buluşmamaya karar verdik işte, Başına sardığın bütün bu olayların böylece biteceğini, senin kendi işine, onun kendi işine, senin, daha ne kadar birlikte olacaksanız, Maria da Paz'ına, onunsa kendi Helena'sına, adı bu muydu, döneceğini ve her şeyin unutulup gideceğini mi kastediyorsun, Olayların başka türlü gelişmesi için hiçbir sebep yok, Olayların başka türlü gelişmesi için sebepten bol bir şey yok, sağduyuna güven, Biz istemedikçe hiçbir şey olmaz, Motoru kapasan da araba ilerlemeye devam edecek, Biz de ineriz, Araba yine de ilerleyecek, tabii düz bir yüzeyin üzerindeysek fazla uzağa gidemeyecek, buna atalet adı verilir, Tarihle alakalı bir konu olmasa da bunu biliyor olmalısın, aslında düşündüm de, alakalı olabilir, sanırım atalet denen kuvvetin en çok hissedildiği yer Tarihtir, Bilgi sahibi olmadığın konularda ahkâm kesmeye kalkışma, bir satranç oyununa istendiği anda ara verilebilir, Ben Tarihten bahsediyordum, Ben de satrançtan bahsediyorum, Pekâlâ, öyle olsun, oyunculardan biri, canı isterse oynamaya tek başına devam edebilir, ve bu oyuncu, hile yapmasına gerek bile kalmadan, oyunu kazanacaktır, başta beyazları veya siyahları seçmiş olması hiç fark etmez, çünkü artık hepsiyle oynayabilir, Ben masadan kalktım, odadan çıktım, artık orada değilim, Ama orada hâlâ üç oyuncu var, Herhalde Antonio Claro'yu kastediyorsun, Ve onun karısını ve Maria da Paz'ı kastediyorum, Maria da Paz'ın tüm bu olanlarla ne alakası var, Hafızan çok zayıf, sevgili dostum, araştırmaların sırasında onun ismini kullandığını unuttun galiba, Maria da Paz er ya da geç, senden veya başkasından, nasıl bir komploya alet

olduğunu öğrenecek, aktörün karısıysa, jetonu hâlâ düşmediyse bile yakında zafere ulaşacak ve kraliçe koltuğuna oturacak, Bir sağduyu için hayal gücün fazlasıyla kuvvetli, Sana birkaç hafta önce söylediklerimi hatırla, tekerleği olsa olsa şairlere mahsus bir hayal gücüne sahip bir sağduyu icat etmiştir, Tam olarak böyle dememiştin, Fark etmez, şimdi de böyle dedim, Şu haklı çıkma takıntın olmasa çok daha çekilir olurdun, Asla haklı olduğumu iddia etmedim, hem her hata yaptığımda bunu kabul ettim, Olabilir, ama kabul ederken de adaletsizliğin kurbanı olmuş gibi mızmızlanıp durdun, Peki ya at nalı, At nalı nereden çıktı şimdi, At nalını icat eden de sağduyuydu, bendim, Onu da şairlere mahsus hayal gücünü kullanarak icat etmişsindir herhalde, Atlara sorarsan kesinlikle öyle diyeceklerdir, Yeter, git artık, konudan iyice sapmaya başladık, Şimdi ne yapmayı düşünüyorsun, İki telefon görüşmesi yapacağım, önce annemi arayıp iki gün sonra onu ziyarete gideceğimi söyleyecek, sonra da Maria da Paz'ı arayıp iki gün sonra annemi ziyarete gideceğimi ve bir hafta orada kalacağımı haber vereceğim, gördüğün gibi her şeyi basit, masum, tatlı ve evcimen bir biçimde çözüyorum. Tam o sırada yanından süratle bir araba geçti ve arabanın sürücüsü geçerken sağ elini kaldırıp selam verdi. O kim, tanıyor musun, diye sordu sağduyu, Konuşmaya gittiğim adam, António Claro, Daniel Santa-Clara, kopyası olduğum kişinin aslı, görünce tanımadın mı, Daha önce hiç görmediğim bir insanı nasıl tanıyayım ki, Benden hiçbir farkı yok ki, ha beni görmüşsün ha onu, Ama onun suratında böyle bir takma sakal yok, Seninle konuşmaya dalınca çıkarmayı unuttum, al bakalım, çıkardım işte, şimdi nasıl görünüyorum, Onun arabası seninkinden daha güçlü, Epey daha güçlü, Bir saniyede gözden kayboldu, Buluşmamızı karısına anlatmak için koşa koşa evine dönüyordur, Olabilir, ama olmayabilir de, Sen her şeyden kuşkulanmaya şartlanmışsın, Hayır, ben yalnızca başka ne isim

vereceğini bilemediğin için sağduyu olarak adlandırdığın bir şeyim, Tekerleğin ve at nalının mucidisin, Şairleştiğim anlarda, sadece şairleştiğim anlarda, Bu anları yeterince sık yaşamaman çok yazık, Eve yaklaştığımızda beni sokağın başında indiriver, zahmet olmazsa tabii, Yukarı çıkıp biraz soluklanmak istemez misin, Hayır, yalnız kalıp hayal gücümü çalıştırmayı tercih ederim, çünkü ona epey ihtiyacımız olacak.

Tertuliano Máximo Afonso ertesi sabah uyandığında, arabaya girer girmez sağduyuya neden kendisini son kez takma sakalla göreceğini, artık yüzünün herkesin görebileceği şekilde açık olacağını söylediğini anladı. Lafını, Çok istiyorlarsa başkaları kılık değiştirsinler, sözcükleriyle sonlandırmıştı. Sarf edilen bu sözler, olaya pek aşina olmayan bir kimseye, arka arkaya zorlu sınamalardan geçmiş birinin sabrının haklı olarak taşması sonucunda söylenen fevri bir söz gibi gelse de, neticede, o sırada fark edememiş olsak da, gelecekte birçok sonuca gebe olacak bir eylemin tohumuydu, tıpkı her şeyin değişeceğini bile bile düşmana bir meydan okuma mektubu göndermek gibi. Ancak devam etmeden önce, hikâyenin ahengini korumak adına, birazdan kısaca bahsedeceğimiz eylemle Tertuliano Máximo Afonso'nun sağduyuyla birlikte yapmış olduğu kısa araba yolculuğunda dile getirdiği kararlar arasında istemeden de olsa ortaya çıkabilecek çelişkileri analiz etmek için birkaç satır ayıralım. Bir önceki bölümün son sayfalarına hızlıca göz atıldığı takdirde, farklı şekillerde birçok kez ifade edilmiş basit çelişkilerin varlığı kolaylıkla görülecektir, Tertuliano Máximo Afonso'nun, sağduyunun ölçülü şüpheciliği karşısında sarf etmiş olduğu sözler de buna bir örnektir, adamımız ilk olarak, birbirinin aynı iki adam konusuna nokta koymuş, ikinci olarak, Antônio Claro ile kendisinin bir daha asla görüşmeyecekleri konusunda anlaştıklarını söylemiş, üçüncü olaraksa, son perdelere özgü saf bir retorik kullanarak, oyun masasından

kalktığını, odadan çıktığını ve artık orada bulunmadığını dile getirmiştir. İşte çelişki budur. Tertuliano Máximo Afonso henüz kahvaltısını bile bitirmeden yakındaki bir kırtasiyeye koşup kartondan bir kutu satın alacak ve bu kutuya, kılık değiştirirken defalarca kullandığına tanık olduğumuz sakalı koyup posta yoluyla António Claro'ya gönderecekse, orada bulunmadığını, odadan çıktığını, masadan kalktığını hâlâ nasıl iddia edebilir. António Claro günün birinde kılık değiştirme ihtiyacı hissederse bu onun bileceği iştir, bir daha dönmeyeceğini söyleyerek kapıyı çarpıp çıkmış olan Tertuliano Máximo Afonso'nun değil. İki üç gün sonra, António Claro evinde postadan gelen kutuyu açıp içinde ilk görüşte tanıyacağı takma sakalı görünce karısına şöyle demesi kaçınılmazdır, Bu görmüş olduğun şey bir takma sakala benzese de aslında bir meydan okuma mektubudur, ve karısı soracaktır, Ama böyle bir şey nasıl olabilir, senin hiç düşmanın yoktur ki. António Claro herkesin bir düşmanı olduğunu ve düşmanların biz onları istediğimiz için değil, onlar bizi istedikleri için var olduklarını karısına açıklamakla vakit kaybetmeyecektir. Örneğin aktörler arasında on satırlık rolleri olanlar, insanı kederlendiren bir sıklıkla, beş satırlık rolü olanlar tarafından kıskanılır, işte sorunlar hep buradan, kıskançlıktan doğar, derken on satırlık rolü olanlar yirmi satırlık rollere geçince beş satırlıklar, yedi satırlık rollerle yetinmek zorunda kalırlar, böylece toprak, düşmanlık filizlerinin gür, bereketli ve uzun ömürlü ağaçlara dönüşmeleri için elverişli hale gelir. Peki ya bu sakal, diye soracaktır Helena, sakalın tüm bu olanlarla ne ilgisi var, Geçen gün olanları sana anlatırken bahsetmeyi unuttuğum bu sakal, benimle buluşmaya geldiğinde Tertuliano Máximo Afonso'nun suratındaydı, aslında böyle bir şey yaptığı için ona hak veriyorum, hatta ona minnettarım, köyden geçerken birisi onu görse ve ben sanıp konuşmaya başlasa neler olurdu, başımıza ne dertler açılırdı, bir düşünsene, Ne yapacaksın bu sakalı, Kısa bir notla bir-

likte geri gönderip münasip bir yerine takmasını söyleyebilirim, ama böyle yaparsam nasıl biteceği belli olmayan bir sidik yarışına girmiş olurum, bu saçmalıklara hiç bulaşmamalıyım, düşünmem gereken bir kariyerim var, artık elli satırlık roller alıyorum, işler yolunda giderse daha da büyük roller alacağım ve şu yeni gelen senaryoya bakılırsa işler epey yolunda, Ben senin yerinde olsam sakalı parçalayıp atar veya yakardım, ne de olsa hayvan ölür kürkü kalır, Bunun ölümle falan alakası yok, ayrıca sakalın sana kürk olarak yakışacağını da hiç sanmıyorum, Dalga geçme, lafın gelişi öyle dedim, bu şehirde senin tıpatıp aynın bir adamın olduğunu bilmek aklımı bulandırıyor, tüylerimi diken diken ediyor, o kadar, birbirinize bu kadar benziyor olabileceğinizi düşünmek bile istemiyorum, Tamamen, tepeden tırnağa birbirimize benzediğimizi tekrarlıyorum, kimliklerimizdeki parmak izlerimiz bile tıpatıp aynı, kendi gözlerimle gördüm, Bunu düşünmek bile beynimi uyuşturuyor, Kafanı takmamaya çalış, bir sakinleştirici al, Aldım zaten, adam buraya ilk telefon ettiğinden beri alıyorum, Bunu fark etmemiştim, Bana birazcık ilgi gösterseydin fark ederdin, Yapma ama, ilaçları benden gizlenerek alıyorsan bunu nereden bilebilirim ki, Kusura bakma, biraz sinirlerim bozuk, ama önemli değil, yakında geçer, Göreceksin, bir gün bu lanet olayları tamamen unutacağız, O gün gelene kadar bu iğrenç sakalı ne yapacağına karar vermelisin, O filmde kullanmış olduğum bıyığın yanına koyacağım, Tanımadığın bir kişinin suratından çıkan sakalı niçin saklamak istiyorsun ki, Sorun da tam burada işte, o kişiyi gerçekten de tanımıyorum, ama suratını tanıyorum, suratı benimkiyle aynı, Aynı değil, Evet, aynısı, Gerçekten delirmemi istiyorsan kendi suratının onun suratı olduğunu söylemeye devam etmen yeterli, Lütfen, sakin ol, Hem bir yandan sakalı kutsal bir emanetmiş gibi saklamaya niyetlenirken bir yandan nasıl olur da onun düşman tarafından yollanmış bir meydan okuma mektubu olduğunu söyleyebili-

yorsun, kutuyu açtığında aynen böyle demiştin, Onu gönderen kişinin düşmanım olduğunu söylememiştim, Ama aklından geçen buydu, Aklımdan geçirmiş olabilirim, ama düşman sözcüğünün burada uygun olacağını pek sanmıyorum, adam bana hiçbir kötülük yapmadı, Var olması yeterli, Ben onun var olduğunu biliyorsam o da benim var olduğumu biliyor, Evet, ama sen onun peşine düşmedin, Onun yerinde olsam ben de aynı şeyi yapardım, Önce benim fikrimi sorsaydın hayatta böyle bir şey yapmazdın, Bunun nahoş bir durum olduğunun farkındayım, ikimiz için de öyle, ama neden bu kadar kızdığını anlamıyorum, Kızmıyorum, Birazdan gözlerinden alev çıkacak. Helena'nın gözlerinden alev yerine, beklenmedik bir şekilde, gözyaşları çıktı. Kocasına sırtını döndü ve yatak odasına koşup kapıyı gereğinden fazla güç kullanarak çarptı. Batıl inançları olan bir kişi biraz önce anlattığımız içler acısı karıkoca kavgasına tanık olsaydı, çiftin arasındaki anlaşmazlığın, Antonio Claro'nun elinde tutmakta olduğu ve aktörlük kariyerine başlarken kullandığı takma bıyığın yanında saklamakta ısrar ettiği takma sakalın yaydığı habis bir etkiden kaynaklandığını düşünebilirdi. Bu kişi herhalde yüzünde sahte bir acıma ifadesiyle başını eğer ve bilge bir tavırla şöyle derdi, İnsan düşmanı evine davet ettikten sonra kalkıp şikâyet etmemelidir, bunca uyarıya kulak asılmazsa olacağı budur.

Buradan dört yüz küsur kilometre uzakta Tertuliano Máximo Afonso çocukluğunu geçirdiği odada uyumaya hazırlanıyor. Salı sabahı şehirden çıktıktan itibaren, olan bitenden annesine bahsetse mi, yoksa tedbirli davranıp ağzını kapalı mı tutsa diye yol boyunca düşünüp taşınmıştı. Ellinci kilometrede, her şeyi anlatırsa en doğru şeyi yapacağına karar vermiş, yüz yirminci kilometrede, böyle bir şeyi nasıl olur da düşünebilir diye kendi kendine öfkelenmiş, iki yüz onuncu kilometrede, tatlı dille yüzeysel bir açıklama yaparsa annesinin merakını giderebileceğine inanır gibi olmuş, üç yüz on

dördüncü kilometrede, ahmaklık ettiğini ve annesinin bu numarayı yemeyeceğini fark etmiş, dört yüz kırk yedinci kilometredeyse annesinin kapısının önünde durmuştu ve ne yapacağını kesinlikle bilmiyordu. Şimdiyse, pijamasını giyinirken, buraya gelmekle büyük ve affedilmez bir hata ettiğini düşünüyor, oysa korunaklı kabuğunda saklanan bir istiridye gibi evine kapanıp bekleseydi ne iyi olurdu. Burada gözden uzakta olduğu doğruydu, böyle fiziksel veya ahlaki karşılaştırmaları hiç hak etmeyen Carolina Hanım alınmasın, ama Tertuliano Máximo Afonso kendini, başına geleceklerin farkında olmadan pusuya düşerek bir kurda yem olan bir serçe gibi hissediyordu. Annesi ona hiçbir soru sormadı ve arada bir yüzünde beklentili bir ifadeyle ona bakmakla, sonra da yavaşça bakışlarını kaçırmakla yetindi, bu hareketiyle, Boşboğazlık etmek istemiyorum, mesajı veriyor gibi görünse de bakışlarındaki asıl anlam, Bu evden konuşmadan çıkabileceğini sanıyorsan yanılıyorsun, şeklindeydi. Tertuliano Máximo Afonso yatağında yatarken bu soruna kafa patlatıp dursa da hiçbir çözüm bulamıyor. Annesi, Maria da Paz'dan çok daha çetindir, Maria da Paz, adamın yaptığı her açıklamayı tatmin edici bulur ya da bulduğuna adamı inandırır ve gerçekleri duymak için gerekirse hayatının sonuna kadar beklemeye hazırdır. Tertuliano Máximo Afonso'nun annesiyse her tavrında, her hareketinde, adamın önüne yemeğini koyarken, adamın ceketini tutarken, yıkanmış bir gömleği adama verirken, ona, Senden bana her şeyi anlatmanı istemiyorum, sır tutmak en doğal hakkın, der ve ekler, ama hayatınla, geleceğinle, mutluluğunla ilgili olanları mutlaka bilmek istiyorum, bu da benim hakkım ve bu hakkımı elimden alamazsın. Tertuliano Maximo Afonso başucu lambasını söndürdü, yanında birkaç kitap getirmişti, fakat bu gece canı okumak istemiyordu, kendisini uykunun saydam eşiğinden tatlılıkla geçirebilecek olan Mezopotamya uygarlıklarıysa fazlaca ağır oldukları için, kitap ayracı

İsa'dan önce on ikinci ve on üçüncü yüzyıllar arasında görkemli bir biçimde hüküm sürmüş olan Kral I. Tukulti-Ninurta hakkındaki açıklayıcı bir bölümün başlangıcına yerleştirilmiş halde evdeki başucu sehpasında kalmışlardı. Odanın hafifçe aralık duran kapısı, karanlıkta yavaşça açıldı. Evin köpeği Tomarctus içeri girmişti. Buralara ancak arada bir uğrayan bu sahibi hâlâ yerinde mi diye bakmaya gelmişti. Tomarctus orta boylu, kapkara bir köpektir, diğer kara köpekler gibi uzaktan kara görünmesine rağmen yakından bakınca gri değildir. Tuhaf ismi, Tertuliano Máximo Afonso tarafından verilmiştir, sahibi biraz mürekkep yalamışsa olacağı budur işte, hayvana nesilden nesile aktarılmış kalıtsal içgüdüler sayesinde çabucak kavrayabileceği Çomar, Boncuk, Kont veya Karabaş gibi bir isim vereceği yerde on beş milyon yıl önce yaşadığı söylenen ve paleontologlara göre günümüzdeki köpeklerin Âdem'i sayılan, dört bacaklı, koşan, koklayan, pirelerini kaşıyan ve her iyi dost gibi arada bir ısıran bir köpekgilin adını verir. Tomarctus burada fazla kalmayacak, yatağın ayakucuna kıvrılıp birkaç dakika uyukladıktan sonra kalkacak, her şey yerli yerinde mi görmek için evde bir tur atacak ve son olarak, bir ara bahçeye çıkıp boşluğa doğru havlamasını, hazır oradayken kabından su içmesini ve bacağını kaldırıp sardunyaları veya biberiyeleri sulamasını saymazsak, gecenin geri kalanı boyunca her gününü birlikte geçirdiği sahibesine bekçilik edecek. Şafak sökünce Tertuliano Máximo Afonso'nun odasına dönecek ve dünyanın bu kısmı halen yerli yerinde mi kontrol edecek, çünkü köpeklerin hayatta en önem verdikleri şey kimsenin çekip gitmemesidir. Tertuliano Máximo Afonso uyandığında odasının kapısı kapalı olacak ve bu, annesinin çoktan uyandığını ve Tomarctus'un da onun yanına gittiğini gösterecek. Tertuliano Máximo Afonso saatine bakıyor ve kendi kendine, Saat henüz erken, diyor, dertleri, uykusunun bu son ve rüyasız kısmı bitene dek bekleyebilir.

Kulağına hınzır bir cin tarafından aynı dakikalarda António Claro'nun evinde, daha doğrusu beyninin iç kıvrımlarında müthiş önemli bir şeylerin gerçekleşmekte olduğu fısıldansaydı Tertuliano Máximo Afonso sıçrayarak uyanıverirdi. Sakinleştiricilerin Helena'ya yaramış olduğu kadının uyuyuşundan belli, nefes alıp verişi düzenli, yüzü bir çocuğunki gibi huzurlu ve dalgın, ancak aynı şeyi kocası için söylememiz mümkün değil, adam birkaç gecedir rahat uyuyamıyor, takma sakal konusunu bir türlü aklından çıkaramıyor, Tertuliano Máximo Afonso'nun sakalı kendisine niçin yolladığını merak edip duruyor, kır evindeki buluşma rüyalarına giriyor, telaşla, bazen de ter içinde uyanıyor. Bugünse böyle olmadı. Gece, önceki geceler gibi düşmancaydı, fakat şafak, her şafak gibi kurtarıcı vazifesi gördü. António Claro gözlerini açtı ve bekledi, bir şey patlamak üzereymiş gibi beklemeye başladığını fark edince çok şaşırdı ve bir şey gerçekten de patladı, Tertuliano Máximo Afonso'nun konuşmalarının başında söylemiş olduğu bir cümleyi hatırlayınca odayı ışığa boğan bir yıldırım çaktı adeta, Film şirketindekilere bir mektup yazdım, demişti adam, kendisi, Peki sonunda bana nasıl ulaştınız, diye sorduğunda. António Claro bilinmeyen adayı ufukta gören denizciler gibi keyifle gülümsedi, fakat keşfinin verdiği coşkun zevk pek uzun sürmedi, sabahın bu saatlerinde kapılınan bu düşünceler genelde defolu olur, ebedi hareket makinesini icat ettiğimizi sanıp birazcık arkamızı döndüğümüz anda makine duruverir. Film şirketlerinde sanatçıların resimlerini ve imzalarını isteyen mektuplardan bol bir şey yoktur, büyük yıldızlar, popülerliklerini yitirene kadar, her hafta binlerce mektup alırlar, tabii alırlar derken ellerine alırlar anlamında söylemiyoruz, yıldızlar böyle mektuplara bakmaya bile tenezzül etmezler, işte film şirketi memurları burada devreye girerler, gidip istenen kişinin fotoğrafını bulurlar ve herkese aynısı gönderilen bir teşekkür yazısıyla birlikte bir zarfa sokuştururlar, bütün gün,

Aman geç kaldık, aman sıradaki gelsin, diyerek bu işlere yetişmek için koşuştururlar. Tabii Daniel Santa-Clara öyle yıldız falan değildir, hatta film şirketine aynı günde onun resmini isteyen üç mektup gelirse pencerelere bayraklar asılıp milli tatil ilan edilebilir, ayrıca bu mektuplar asla saklanmaz, hepsi kâğıt öğütücüden geçirilir, böylece barındırdıkları tüm endişelerle heyecanlar sefil ve anlaşılmaz bir kâğıt şeridi yığınına dönüştürülür. Film şirketindeki dosya memurlarının, sanatçılara dair hayranlığın kanıtlanması adına, gönderilen her mektubu titizlikle kaydetmek, düzenlemek ve sınıflandırmakla görevlendirildiklerini farzetsek bile, Tertuliano Máximo Afonso'nun yazmış olduğu mektubun António Claro'nun ne işine yarayacağını, daha ayrıntılı açıklamak gerekirse, bu mektubun birbirinin tıpatıp aynısı iki adamın, benzeri görülmemiş, acayip ve karmaşık vakasına nasıl bir çözüm sağlayacağını, tabii herhangi bir çözüm mümkünse, merak etmemiz kaçınılmazdır. António Claro'yu uyandığı anda neşeyle dolduran şeyin, olaylar mantıklı olarak düşünüldüğünde hemen çürütülüveren bu boş ümit olduğunu belirtmek gerek, bu neşeden geriye kalan son bir damlaysa, uzak olsa da, Tertuliano Máximo Afonso'nun ikincil oyuncuların önemi hakkında yazmış olduğu mektubun film şirketinin arşivinde yer alma onurunu hak edebilecek denli ilginç bulunmuş olma ve, kim bilir, insan faktörünü tamamen göz ardı etmeyen bir piyasa uzmanının dikkatini çekmiş olma ihtimali tarafından yaşatılmaktadır. Aslında burada Daniel Santa-Clara'nın egosunun, bir Tarih öğretmeni üzerinden, görevleri uçağın madeni kısımlarını cilalayıp parlatmaktan ibaret olan yer görevlilerinin, uçağın sorunsuzca işlemesiyle hiçbir alakaları olmamalarına rağmen pilotların başarısından kendilerine paye çıkarmalarına benzer, küçücük de olsa bir kişisel tatmin sağlama ihtiyacına tanık oluyoruz. Bu ihtiyacın, António Claro'nun bu sabah film şirketine gidip Tertuliano Máximo Afonso adlı birisi tarafından yazılmış bir

mektubu araması için yeterli olacağını düşünmek açıkçası pek doğru olmaz, çünkü bulmayı masumca umut ettiği şeyi bulabilme olasılığı aslında çok zayıftır, ancak hayatta bazı durumlarda, insan kararsızlığından kurtulmak uğruna öylesine büyük bir ihtiyaca kapılır ki ne olursa olsun bir şeyler yapmak ister, yapacakları ne kadar yararsız, ne kadar anlamsız olursa olsun, halen kendi iradesiyle karar verebildiğini görmesi açısından önemlidir, tıpkı girmemizin yasak olduğu bir kapının deliğinden bakmamız gibi. António Claro karısını uyandırmamaya özen göstererek biraz önce yataktan kalktı, şu anda oturma odasındaki büyük kanepeye serilmiş yatıyor, sonraki filminin senaryosu dizleri üzerinde açık, film şirketine gitmek için mazereti bu senaryo olacak, kendi evinde daha önce hiçbir mazerete ihtiyaç duymamıştı, insanın vicdanı rahat olmayınca böyle mazeretlere başvurur işte, Senaryoda aklıma takılan bir şey var, diyecek Helena'ya, kadın uyanınca, sanırım bir replik eksik, şimdiki haliyle okuyunca hiçbir şey ifade etmiyor. Kadın nihayet uyanıp oturma odasına girdiğinde adam uyuyordu, fakat bu durum tam da arzuladığı etkiyi yarattı, kadın, adamın rolünü çalışmak için kalktığını zannetti, bazı insanlar böyle saftır, sorumluluk duyguları aşırı gelişmiş kişilerse sürekli bir huzursuzluk içindedirler, hep üzerlerine düşen bir şey varmış da yerine getirmemişler gibi hissederler. Adam aniden uyandı ve kadına geceleyin uyuyamadığını belirten bir şeyler geveledi, kadın neden yatağa dönmediğini sordu, adam da senaryoda bir hata bulduğunu ve bunun ancak film şirketine giderek düzeltilebileceğini anlattı, kadın da adama hemen gitmesi gerekmediğini, öğle yemeğinden sonra gitmesini, şimdi biraz uyumasını söyledi. Adam gitmekte ısrar etti, kadın pes etti ve kendisinin rahat bir uyku çekmeyi özlediğini dile getirdi, İki hafta sonra tatil başlıyor, o zaman iyi bir uyku çekeceğim, bu haplar sayesinde mışıl mışıl uyuyacağım, Tatilinin tamamını yatakta geçirmeyeceksin, değil mi, dedi adam, Yatağım benim

kalem sayılır, diye cevapladı kadın, kalemin duvarlarının ardında güvende sayılırım, Bir doktora görünmen lazım, hiç böyle değildin, Biraz anlayış göster, bugüne dek ilk kez aklım iki adam tarafından meşgul ediliyor, Ciddi olmadığını umuyorum, Tabii ki sandığın anlamda değil, ayrıca hayatımda görmediğim ve kendi irademle asla görmeyeceğim bir adamı kıskanmanın epey saçma olduğunun farkındasındır herhalde. Antonio Claro'nun tam şimdi her şeyi itiraf etmesi gerekir, film şirketine senaryodaki sözde hatalar yüzünden değil, karısının düşüncelerini işgal eden ikinci bir adam tarafından yazılmış olan bir mektubu, becerebilirse, okumak için gideceğini itiraf etmelidir, delirmeye daima hazır olan insan beyninin işleyişi göz önünde bulundurulduğunda bu ikinci adamın son birkaç gündür kadının düşüncelerinde birinci adamın yerini kaptığı bile iddia edilebilir. Ancak böylesi bir açıklama hem Antonio Claro'nun zaten karışık olarak kafasına fazladan bir yük getirecek, hem de, büyük olasılıkla, Helena tarafından pek hoş karşılanmayacaktır. Antonio Claro içinde hiç kıskançlık olmadığını ve böyle bir durumda kıskançlık etmenin aptalca olacağını, tek derdinin karısının sağlığı olduğunu söylemekle yetindi, Hazır sen de tatil izni almışken fırsattan yararlanıp buralardan biraz uzaklaşmalıyız, dedi, Evde kalmayı tercih ederim, ayrıca senin de film çekimlerin olacak, Çekimlere daha çok var, Olsun, Kır evine gideriz, köyden birine haber veririm, bahçeyi temizler, Oranın tenhalığı beni daraltıyor, Öyleyse başka bir yere gideriz, Dedim ya, evde kalmak istiyorum, Evimiz de tenha, Ama burada kendimi iyi hissediyorum, Gerçekten istediğin buysa burada kalırız, Evet, gerçekten istediğim bu. Söyleyecek başka söz yoktu. Konuşmadan kahvaltı ettiler ve yarım saat sonra Helena işe gitmek üzere evden ayrıldı. Antonio Claro ise acelesi olmamasına rağmen hemen dışarı çıktı. Arabasına bindiğinde, saldırıya geçme vaktinin geldiğini düşünüyordu. Ama neden böyle düşündüğünü kendisi de bilmiyordu.

Oyuncular film şirketlerinin ofislerine nadiren uğrarlar, bir hayran mektubu hakkında sorular soran Antonio Claro gibi bir aktörse herhalde şimdiye kadar görülmemiştir, bu mektup, resim veya imza değil de sadece bir adres istiyor olmasıyla diğerlerinden ayrılıyor gibi gözükse de Antonio Claro mektupta ne yazdığını bilmiyor, yalnızca ev adresinin talep edildiğini sanıyor. Bölüm şeflerinden biri şans eseri okuldan arkadaşı çıkmasa ve kendisini sevgiyle kucaklayıp, Seni buraya hangi rüzgâr attı, demese Antonio Claro'nun işi hiç de kolay olmayacaktı, Birinin size mektup yazıp adresimi istediği kulağıma çalındı, bu mektubu okumayı çok isterim, dedi Antonio Claro, Bu işlere ben bakmıyorum, ama işini görecek birini bulurum. Dahili telefonu kullanarak ilgili kişiyi aradı, istediği şeyi kısaca açıkladı ve birkaç dakika sonra genç bir kadın, gülümseyerek içeri girdi, İyi günler, son filminizi çok beğendim, dedi basmakalıp bir tavırla, Çok naziksiniz, Ne tür bir bilgi istemiştiniz, Tertuliano Máximo Afonso isimli biri tarafından yazılmış bir mektubu arıyordum, Resim isteyen mektuplardansa çoktan atmışızdır, öyle mektupları saklamıyoruz, saklasaydık arşivlerde adım atacak yer kalmazdı, Bildiğim kadarıyla bu kişi mektupta adresimi istemiş ve ilgimi çeken bir yorumda bulunmuş, zaten buraya da bunun için geldim, İsmi neydi demiştiniz, Tertuliano Máximo Afonso, mesleği Tarih öğretmenliği, Tanışıyor musunuz, Hem evet hem hayır, yani, ortak tanıdıklarımızdan bahsini duydum, Mektup ne zaman yazılmış, Sanırım iki üç hafta önce, pek emin değilim, Mektup kayıtlarına bakarım, ama, açıkçası, bu isim bana hiç tanıdık gelmiyor, Kayıt bölümünden siz mi sorumlusunuz, Hayır, şu anda tatilde olan bir arkadaş sorumlu, ama böyle bir isme rastlasaydı mutlaka bahsederdi, günümüzde Tertuliano ismine pek rastlanmıyor, Sanırım haklısız, Benimle gelin, lütfen, dedi kadın. Antônio Claro arkadaşına veda edip kadının peşinden gitti, kadın hiç de fena sayılmazdı, vücudu gü-

zeldi ve parfümü mis gibi kokuyordu. İçinde birçok kişinin çalışmakta olduğu bir odadan geçtiler, çalışanlardan ikisi adamı görünce çekinerek gülümsediler, demek ki, eski kafalılar tarafından söylenenlerin aksine, ikincil oyunculara önem veren insanlar hâlâ mevcutmuş. Tıka basa büyük boy kayıt defterleriyle dolu rafların bulunduğu bir odaya girdiler. Raftakilerin benzeri bir defter, odadaki tek masanın üzerinde açık halde duruyordu. İnsan buraya girince kendini tarihte yolculuk etmiş gibi hissediyor, dedi António Claro, Nüfus İşleri arşivlerini andırıyor, Burası da bir arşiv, ama geçici sayılır, şu masadaki defter dolduğunda, raftaki defterlerin en eskisi çöpe atılır, oysa Nüfus İşleri'nde her şey, canlılar da ölüler de saklanır, Biraz önce geçtiğimiz odayla karşılaştırılınca burası bambaşka bir dünya gibi, Herhalde en modern işyerlerinde bile buna benzer, geçmişe atılmış, işlevsiz, paslı bir çapaya benzeyen köşeler vardır. António Claro bakışlarını ilgiyle kadına dikerek konuştu, Buraya girdiğimden beri ağzınızdan birçok ilginç fikir çıktı, Sahiden mi, Evet, Belki de aniden kanarya gibi şakımaya başlayan bir serçe gibiyimdir, Alın size hoş bir fikir daha. Kadın cevap vermedi, defterin sayfalarını çevirdi, üç hafta geri gitti ve sağ elinin işaretparmağıyla sayfadaki isimleri birer birer taramaya başladı. Üçüncü hafta bitti, ikinci de bitti ve birinciye geldik, sonunda da bugüne vardık, ama Tertuliano Máximo Afonso ismi görünürlerde yok. Herhalde size yanlış bilgi vermişler, dedi kadın, aradığınız isim burada yok, demek ki bahsettiğiniz mektup, eğer gerçekten yazıldıysa, buraya girmemiş, postada kaybolmuş olmalı, Size çok zahmet verdiğimin, vaktinizi aldığımın farkındayım, ama, dedi António Claro tatlılıkla, belki bir hafta daha geriden başlasak buluruz, Elbette. Kadın yeniden sayfaları çevirdi ve iç geçirdi. Dördüncü haftada resim istekleri müthiş artmıştı, cumartesiye gelmek epey sürecekti, fakat ellerimizi göğe kaldırıp Tanrıya şükredelim ki daha önemli oyuncuların mektupları

bilgisayarlarla donatılmış özel bir bölümde işlem görüyor, kadim kütüphaneleri andıran bu umumi defter mezarlığında değil. António Claro bu tatlı kadının yapmakta olduğu araştırmayı kendisinin de yapabileceğini fark etmekte gecikmedi, aslında bunu kendisinin yapmasını teklif etmeliydi, neticede orada kayıtlı olan bilgiler herhangi bir telefon rehberinde bulunabilecek kadar sıradan birkaç isim ve adresten ibaretti, ne gizli bir bilgi içeriyorlardı, ne de şirket çalışanı olmayanların meraklı bakışlarından saklanmalarını gerektirecek bir niteliğe sahiptiler. Kadın gülümseyerek adama yardım teklifi için teşekkür etti, ama teklifi kabul etmedi, adam uğraşıp didinirken kendisinin kenarda boş boş duramayacağını söyledi. Dakikalar geçti, sayfalar geçti, perşembe gününe gelinmişti ve Tertuliano Máximo Afonso hâlâ görünürlerde yoktu. António Claro huzursuzlanmaya başlamıştı, buraya gelmiş olduğu için kendine sövüyor, mektubu bulsa bile işine yarayacağından kuşku duyuyor ve boş yere böylesi tuhaf bir duruma düştüğünü düşünüyordu, egosunun obur bir kedi gibi peşine düştüğü küçücük tatmin hissi bile yerini hızla bir utanç duygusuna bırakıyordu. Kadın defteri kapadı, Çok özür dilerim, ama aradığınız bilgi burada yok, Asıl ben özür dilerim, size boşuna bunca zahmet verdim, Mektubu görmeyi bu kadar arzu ettiğinize göre boşuna değildir elbette, dedi kadın, yardım edemediği için üzüldüğünü belli eden bir tavırla, Mektupta ilgimi çekebilecek bir paragraf olduğu kulağıma çalınmıştı, Ne varmış bu paragrafta, Ben de tam bilemiyorum, sanırım ikincil oyuncuların filmlerin başarısındaki önemi hakkında falanmış. Kadının yüzündeki ifade, hafızası şiddetle sarsılmış gibi aniden değişti, İkincil oyuncular hakkında mı dediniz, diye sordu, Evet, diye cevapladı António Claro, içinde kalan ümit kırıntılarını ciddiye almamaya çalışarak, Ama o mektup bir kadın tarafından yazılmıştı, Bir kadın tarafından mı, diye kadının söylediğini tekrar etti António Claro, aniden başı dönmeye

başlamıştı, Evet, bir kadın tarafından, Peki ona ne oldu, mektuba yani, İlk okuyan kişi, oldukça acayip olduğunu düşündüğü mektubu hemen bölümün eski şefine götürdü, bölüm şefi de mektubu idari işler bölümüne götürdü, Sonra ne oldu, Mektup bize hiç geri gelmedi, ya bir kasaya konmuştur, ya da idari işler kurulu başkanının sekreteri tarafından kâğıt öğütücüsünden geçirilerek yok edilmiştir, Ama neden, neden, İki sorunuz da çok yerinde, herhalde bahsettiğiniz paragraf yüzünden, idareciler şirket içinde ve dışında, ülke çapında ikincil oyunculara hak eşitliği ve adalet isteyen bir imza kampanyasının başlaması fikrinden pek hoşlanmadıklarından olsa gerek, bu durum film endüstrisinde devrime bile yol açabilir, toplumdaki düşük rütbeliler ve ikincil görevliler de aynı hakları talep ederlerse halimiz ne olur, Bölümün eski şefinden bahsettiniz, neden eski, Çünkü müthiş sezgileri sayesinde derhal terfi aldı, Demek mektup ortadan kayboldu, havaya karıştı, diye mırıldandı António Claro hüsranla, Aslı kaybolmasına kayboldu, ama ben kendim için çoğaltmış, yani kopyalamıştım, Sizde bir kopyası mı var, dedi António Claro bedenini aniden saran ürpertinin kadının telaffuz ettiği iki kelimenin birincisi değil ikincisi dolayısıyla gerçekleştiğini fark ederek, Mektuptaki fikir bana öylesine olağanüstü geldi ki personel kurallarını azıcık da olsa çiğnemeye karar verdim, Peki bu mektup şimdi yanınızda mı, Hayır, evimde, Ya, demek evinizde, Mektubun bir kopyasını isterseniz seve seve size veririm, ne de olsa mektup aslen, şirketimizde temsil edilen adıyla, aktör Daniel Santa-Clara'ya gönderilmişti, Nasıl teşekkür edeceğimi bilemiyorum, izin verirseniz size daha önceden de söylemiş olduğum bir şeyi tekrarlayacağım, sizinle tanışmak ve konuşmak bir zevkti, Her zaman böyle değilimdir, iyi bir günüme denk geldiniz, sanırım biraz da kendimi bir roman kahramanı gibi hissetmemi sağladınız, Ne romanı, ne kahramanı, Önemli değil, biz gerçek hayata dönelim, fantezileri kurgu-

ları geride bırakalım, yarın mektubun fotokopisini çekip postayla evinize yollarım, Size zahmet vermek istemem, ben gelip alırım, Kesinlikle olmaz, size bir kâğıt verdiğim görülürse şirkettekiler kim bilir neler düşünürler, İtibarınız mı zedelenir, diye sordu António Claro dudaklarında belli belirsiz hınzır bir gülümsemeyle, Çok daha kötüsü olur, işim tehlikeye girer, dedi kadın, Özür dilerim, sanırım kabalık ettim, sizi incitmek istemezdim, Tahmin ediyorum, sadece sözcükleri karıştırdınız, olur böyle şeyler, önemli olan zaman geçtikçe edindiğimiz süzgeçlerdir, Hangi süzgeçler, Bir nevi ses süzgeçleri, sözcükler bu süzgeçlerden geçince üstte hep bir tortu kalır, insanlar iletişim kurmayı istedikleri konuların özünü bilebilmek için bu tortuyu özenle incelemelidir, Epey karmaşık bir işe benziyor, Tam tersi, gerekli işlemler bir bilgisayarda olduğu gibi anında yapılır, hiçbir şey ötekinin üstüne binmez, her şey sonuna dek düzenli olarak ilerler, alışkanlık meselesi, Belki de mutlak kulak gibi doğal bir yetenektir, Çok da mutlak olmasına gerek yok, önemli olan sözcüğü duyabilmek, sesin kalın mı ince mi olduğu fark etmez, ama bu işin göründüğü kadar kolay olduğunu sanmayın, bazen, kendi adıma konuşuyorum, başkalarında da böyle midir bilmem, eve bir gelirim ki süzgeçlerim tıkanıp kalmış, ne yazık ki dışımızı yıkamakta kullandığımız duşların içimizi de yıkamaları mümkün değil, Bu serçenin bir kanarya gibi değil, bir bülbül gibi şakıdığını düşünmeye başladım, Tanrım, bu laf epey tortulu, dedi kadın, sesini yükselterek, Sizinle yine görüşmeyi çok isterim, Evet, süzgecim de bana öyle diyor, Ben ciddiyim, Yeterince ciddi değilsiniz, İsminizi bile bilmiyorum, Niçin bileceksiniz ki, Kızmayın, insanların tanışmaları normal bir şeydir, Ortada bir sebep varsa tabii, Bizim hiçbir sebebimiz yok mu, diye sordu António Claro, Açıkçası ben bir sebep göremiyorum, Tekrardan yardımınıza ihtiyaç duyarsam ne yapacağım peki, Çok basit, şefimden size önceki kez yardım eden görevliyi çağırmasını iste-

yin, ama böyle yapsanız bile büyük ihtimalle şu anda tatilde olan meslektaşıma denk geleceksiniz, Demek bir daha hiç haberleşemeyeceğiz, Sözümü yerine getireceğim, adresinizi öğrenmek isteyen kişinin mektubu elinize geçecek, O kadar mı, O kadar, diye cevapladı kadın. Adam veda etmek üzere eski okul arkadaşının odasına döndü, bir süre lafladılar ve António Claro, tam kalkarken, Benimle ilgilenen görevli hanımın ismi neydi, diye sordu, Maria, neden sordun, Aslında belli bir sebebi yok, bu kadarını önceden de biliyordum, Önceden neyi biliyordun, Hiçbir şeyi.

Hesap yapmak kolaydı. Birisi bir mektup yazdığını bize söyler ve bu mektup başkasının imzasıyla ortaya çıkarsa, ortada iki olasılık vardı, ya ikinci kişi mektubu birincinin ricasıyla yazmıştı, ya da birinci kişi, Antonio Claro'nun bilmediği sebeplerden dolayı, ikincinin imzasını taklit etmişti. Başka yolu yoktu. Ne olursa olsun, gönderenin adresinin birinci kişiye değil, film şirketinin açıkça yanıt gönderdiği ikinci kişiye ait olduğu ve mektubun içeriği öğrenildikten sonra atılmış tüm adımların ikinci değil birinci kişi tarafından atıldığı düşünüldüğünde, bu olaydan çıkarılacak sonuçlar mantığa uygun olmakla kalmıyor, açık ve anlaşılır hale de geliyordu. Birincisi, mektup suretindeki bu esrarı yaratmak için iki kişinin aralarında anlaşmış oldukları gün gibi ortadaydı, ikincisi, Antonio Claro'nun yine bilmediği sebeplerden dolayı, birinci kişinin amacı son ana kadar gizli kalmaktı ve bunu başarmıştı. Maria adlı esrarlı kadın tarafından yollanan mektup kendisine ulaşana dek geçen üç gün boyunca Antonio Claro'nun kafası işte bu konularla meşguldü. Zarfın içinden üzerinde elyazısıyla şu sözcüklerin yazılmış olduğu bir de imzasız kart çıktı, Mektubun işinize yarayacağını umuyorum. Antonio Claro'nun şu anda kendi kendine yönelttiği soru da bunun aynısıydı, Peki şimdi ne yapacağım. Yine de, belirtmek gerekir ki, sözcük süzgeçleri veya filtreleri teorisini bu duruma uyarlasaydık, bir kalıntının, bir posanın, bir çökeltinin veya Antonio Claro'nun önce kanarya, sonraysa bülbül dediği Maria'nın da dile getirdiği şekilde, bir tortunun varlı-

ğını rahatlıkla görebilirdik, artık analitik süreç konusunda eğitimli olduğumuza göre yukarıda bahsi geçen çökeltinin, her ne kadar belirsiz ve muğlak da olsa, bir amacın varlığını inkâr ettiğini söyleyebilir ve eğer mektup bir kadın tarafından değil bir erkek tarafından imzalanmış olsaydı bu amacın esamisinin bile okunmayacağını rahatlıkla iddia edebiliriz. Yani Tertuliano Máximo Afonso'nun, mesela, güvendiği bir arkadaşı olsaydı, bu kişi erkek olsaydı ve Tertuliano Máximo Afonso bu sinsi numarayı onunla birlikte çevirmiş olsaydı, Daniel Santa-Clara mektubu yırtıp atardı, çünkü onun meselenin özüyle, yani iki adamı yaklaştıran ve bu gidişle onları büyük olasılıkla ayıracak olan mutlak özdeşlikle, hiçbir alakası olmadığını düşünecekti. Ancak biliyoruz ki mektup, Maria da Paz isimli bir kadın tarafından imzalanmış ve meslek hayatı boyunca değil fiyakalı jön rollerine, en bayağı çapkın rollerine bile seçilmeyi başaramamış olan António Claro, bunun acısını gerçek hayatta çıkarmak için elinden geleni yapıyor, fakat film şirketindeki asistan kadınla yaşananlarda görmüş olduğumuz üzere pek de başarılı olamıyor, bu noktada adamın cilveleşme çabalarına daha önce değinmemiş olma sebebimizin, bu çabaların o sırada olup bitenlerle alakasız olmaları olduğunu belirtmeliyiz. Ancak insan davranışları, genelde, içimizden bir türlü atamadığımız içgüdüsel varlığın tüm esas ve tali yönlerinden yayılan dürtülerin birleşmesiyle ortaya çıktığına göre ve bu davranışlarda eşit miktarlarda saflıkla iğrençlik ve dürüstlükle yalan bulunduğuna göre, António Claro'nun, mektubu imzalayan kişiye duyduğu bariz ilgi hakkında bize sunmaktan çekinmeyeceği açıklamayı, bir süreliğine de olsa, kabul etmezsek adamın hakkını yemiş oluruz, çünkü mektubun manevi yazarı Tertuliano Máximo Afonso ile, en azından kendi düşüncesine göre, maddi yazarı Maria da Paz arasında nasıl bir ilişki olduğunu öğrenme isteği, António Claro'nun doğal ve insani merakından ileri gelmektedir. António Claro'nun ön-

görü ve kavrayış konusunda herhangi bir eksiği olmadığını birçok fırsatta gördük, ancak en hatırı sayılır suçbilimi uzmanlarının bile bu tuhaf vakada, eldeki tüm ipuçlarına, özellikle de belgelere rağmen, manevi yazar ile maddi yazarın aslında aynı kişi olduğunu tasavvur etmeleri zordur. Burada kafa patlatılması gereken iki varsayım mevcut, varsayımları önemsizden önemliye göre sıralarsak, bu iki kişi ya arkadaşlar, ya da sevgililer. Antônio Claro, ikinci varsayımı daha olası görüyor, bunun birinci sebebi, rol aldığı filmlerdekilere benzer duygusal entrikalara daha uygun olması, ikinci ve son sebebiyse, bu varsayımı kabul ettiği takdirde kendini tanıdık bir arazinin ve senaryonun içinde bulması. Artık Helena'nın olan biteni bilip bilmediğini sormamızın vakti geldi, Antonio Claro acaba film şirketine yaptığı ziyaretten, kayıt odasında Maria adlı zeki ve mis kokulu görevliyle birlikte yaptığı araştırmadan kadına söz etmiş mi, Maria da Paz tarafından imzalanmış mektubu ona göstermiş mi veya gösterecek mi, uzun lafın kısası, tehlikeli tereddütlerle dolu düşüncelerini ona açacak mı, ne de olsa karısı. Cevap, hayır, üç kez hayır. Mektup dün sabah geldi ve şu anda Antônio Claro'nun tek endişesi, kimsenin bulmaması için mektubu nereye saklayabileceği. İşte bir yer buldu, mektubu, evliliklerinin ilk aylarında Helena'nın atlaya atlaya okuduktan sonra bir daha yüzüne bakmadığı bir sinema tarihi kitabının sayfaları arasına sakladı. Doğruya olan saygımızdan dolayı, Antônio Claro'nun konuya bolca kafa patlatmış olmasına rağmen, halen adamakıllı bir hareket planı oluşturamamış olduğunu belirtmeliyiz. Ancak, bizler bu hikâyenin son sayfasına dek olacakları bilme ayrıcalığına sahip olduğumuz için, tabii bu ayrıcalık hikâyede yer almayıp sonradan uydurulabilecek şeyleri kapsamıyor, aktör Daniel Santa-Clara'nın yarın Maria da Paz'ın evini telefonla arayacağını önceden söyleyebiliriz, adam bunu sadece kadının evinde kimsenin olup olmadığını öğrenmek için yapacak, unutmayalım ki yaz mevsi-

minde, tatil dönemindeyiz, fakat tek kelime etmeyecek, ağzından en ufak bir ses çıkarmayacak, tamamıyla sessiz kalacak, çünkü sesinin telefonun diğer ucundaki kişi tarafından Tertuliano Máximo Afonso'nunkiyle karıştırılmasını istemiyor, böyle bir şey olursa Tertuliano Máximo Afonso'ymuş gibi davranması gerekebilir ve içinde bulunduğu halihazırda karmaşık durum daha da sarpa sarar. Ne kadar beklenmedik görünse de, birkaç dakika sonra, Helena işten eve dönmeden önce, bu kez de onun evde olup olmadığını öğrenmek için, Antonio Claro Tarih öğretmeninin evine telefon edecek, fakat bu kez sessiz kalmayacak, telefon bir insan tarafından da açılsa, bir telesekreter tarafından da cevaplansa, adamın söyleyecekleri hazır. Böyle diyecek, böyle diyor, İyi akşamlar, ben Antonio Claro, herhalde aramamı beklemiyordunuz, zaten bekleseydiniz şaşardım, sanırım evde değilsiniz, belki de tatil için şehir dışına çıkmışsınızdır, neyse, orada olsanız da olmasanız da sizden büyük bir iyilik isteyeceğim, lütfen eve döner dönmez bana telefon edin, hâlâ birbirimize söyleyeceğimiz çok şeyimiz olduğunu düşünüyorum, buluşmamız gerektiğine inanıyorum, kır evimde buluşmayız, orası her yere uzak, başka bir yerde, meraklı bakışlardan uzak, tenha bir yerde buluşalım, sizin de benim gibi düşündüğünüzü umuyorum, bana telefon etmeniz için en uygun saatler sabah on ila akşamüstü altı arasındadır, cumartesi ve pazar hariç her gün arayabilirsiniz, ama sadece gelecek haftanın sonuna kadar. Şöyle diyebilirdi, ama demedi, Çünkü gelecek haftadan sonra Helena, yani karım, önceden söylemiş miydim hatırlayamıyorum, tatil izni dolayısıyla evde olacak ve benim film çekimim olmamasına rağmen hiçbir yere gitmeyeceğiz. Böyle derse, karısının olan bitenden haberinin olmadığını itiraf etmiş olacaktı ve güvenin olmadığı yerde, ki şu anda ortada güvenden eser yoktu, aklı başında, dengeli hiçbir insan, özellikle de içinde bulunulan vakanın vahameti göz önünde bulundurulduğunda, evliliğinin sırlarını ortaya sermezdi. Kes-

kin zekâsının Tertuliano Máximo Afonso'nunkinden geri kalmadığını kanıtlayan António Claro, şimdiye kadar oynamış oldukları rollerin yer değiştirdiğinin farkında, bundan böyle kılık değiştirip gizlenmesi gereken kişi kendisi olacak, Tarih öğretmeni tarafından kendisine gönderilen ve suratına bir tokat gibi inen takma sakal ise ilk bakışta yersiz ve bayağı bir kışkırtma gibi gözükse de, demek ki bir anlama ve amaca sahipmiş, bir önseziye dayanarak yollanmış. António Claro ile Tertuliano Máximo Afonso'nun, nerede gerçekleşeceği henüz belli olmayan, bir sonraki buluşmasına kılık değiştirerek gidecek kişi Tertuliano Máximo Afonso değil, António Claro. Nasıl Tertuliano Máximo Afonso António Claro ile karısını görmeye niyetlenip takma sakalla adamın sokağına geldiyse António Claro da aynı takma sakalı takıp Maria da Paz'ın tipini görmek için kadının oturduğu sokağa gidecek, kadının peşine takılıp bankaya, hatta birkaç kez de Tertuliano Máximo Afonso'nun evinin karşısına kadar gidecek, böylece bir süreliğine, yazgıyı ve diğer olası yazgıları belirleyen zorlayıcı güçler aksi yönde karar verene dek, kadının gölgesi gibi olacak. Bunca lafın üstüne, António Claro'nun dolabının başına gidip içinde bir zamanlar Daniel Santa-Clara'nın yüzünü süslemiş olan, fakat şu anda kullanılması malum sebeplerden dolayı mümkün olmayan bıyığın durduğu puro kutusunun bulunduğu çekmeceyi açmasına pek şaşırmamak lazım, António Claro'nun takacağı sakal da birkaç gündür aynı puro kutusunun içinde duruyor. Bir zamanlar bilginliğiyle ünlü bir kral varmış, bu kral, ilham gelip basit felsefeler yumurtladığı bir anda, tahtta oturuyor olmasından gelen vakarla, güneşin altında yeni bir şey olmadığını dile getirmiş. Böyle lafları hiç ciddiye almamak gerekir, yoksa bir de bakmışız ki etrafımızdaki her şeyin değişmiş, güneşin bile aynı kalmamış olmasına rağmen biz hâlâ aynı şeyi söylüyoruz. Fakat insanların davranışları ve hareketleri pek değişmemiş, sadece İsrail'in üçüncü kralından beri değil, bir insan

suratının bir su birikintisinde ilk kez kendi yansımasını görüp, Ben buyum, diye düşündüğü o unutulmuş günden beri. Şimdiyse, bulunduğumuz yerde, burada, olduğumuz yerde, aradan dört veya beş milyon yıl geçmiş olmasına rağmen, bu ilkel hareketler halen tekdüze bir biçimde, güneşteki ve güneşin aydınlattığı dünyadaki değişimlere aldırmadan tekrarlanmaya devam ediliyor, bu konuda daha fazla kanıt lazımsa buyurun, Antônio Claro'ya bakın, banyodaki aynanın karşısına geçmiş, bir zamanlar Tertuliano Máximo Afonso'ya ait olan takma sakalı tıpkı diğer adamın yapmış olduğu gibi özenle, dikkatle ve belki de Tertuliano Máximo Afonso'nun birkaç hafta önce, başka bir banyodaki başka bir aynanın karşısında Antônio Claro'nun bıyığını kendi suratına çizdiğinde ürpermiş olduğu gibi ürpererek düzeltiyor. Kendilerinden ortak ilkel ataları kadar emin olamadıkları için masumca, Ben buyum, deme hevesine kapılmıyorlar, çünkü o zamandan beri insanın korkuları çok değişti, şüpheleri daha da çok değişti, şimdi burada ağzımızdan çıkan şey kendinden emin bir iddia değil, Bu kim, sorusu, ve herhalde bu soruya dört veya beş milyon yıl sonra bile cevap verilemeyecek. Antônio Claro sakalı çıkardı ve kutusuna koydu, Helena birazdan gelecek, çalışmaktan bitkin, her zamankinden de sessiz olacak, evde sanki kendi evinde değilmiş, bekçi köpekleri gibi tehditkâr bir tavırla kendisine hırlayan eşyalar başkalarına aitmiş, bu eşyaların köşeleri ve kenarları kendisine yabancıymış gibi dolanacak. Kocasının ağzından çıkacak tek bir sözcük her şeyi değiştirebilir, fakat bu sözcüğün ne Antônio Claro, ne de Daniel Santa-Clara tarafından dile getirileceğini artık biliyoruz. Belki bu sözcüğü söylemek istemiyorlar, belki de beceremiyorlar, kaderin tüm sebepleri insanlar tarafından yaratılmıştır, yalnızca insanlar tarafından, ve eğer birisi kalkıp da, geçmiş tecrübelere dayanarak, nesir veya şiir yoluyla, bunun aksini iddia etmeye çalışırsa, affedersiniz, ağzından çıkanı kulağı duymuyor demektir.

Ertesi gün, Helena çıktıktan sonra, António Claro Maria da Paz'ın evine telefon etti. Tedirgin veya heyecanlı sayılmazdı, sessizliği, koruyucu bir kalkan olarak kullanacaktı. Telefonun diğer ucundaki ses ruhsuzdu ve fiziksel açıdan rahatsız kişilere özgü çekingen bir kırılganlığa sahipti, yaşını başını almış bir kadına ait olduğu belli olsa da, yaşlı kadınlarınki gibi, veya daha edebi bir tabirle, ihtiyar bir hanımefendininki gibi zayıf değildi. Kadın fazla bir şey söylemedi, Alo, alo, kimsiniz, bir şey söyleyin, lütfen, alo, alo, olacak şey değil, büyük kabalık, insana kendi evinde bile huzur vermiyorlar, ve telefonu kapadı, fakat Daniel Santa-Clara'nın kulağı, yıldızlaşmış aktörlerin ait olduğu güneş sisteminin bir parçası olmamasına rağmen, çok kuvvetlidir, dolayısıyla bu ilişkiler ağında, yaşlı kadının Maria da Paz'ın annesi veya anneannesi veya teyzesi olduğunu tahmin etmekte zorlanmadı, hizmetçi olmadığıysa kesindi, çünkü şu eski, efendilerine duyduğu sevgiden dolayı asla evlenmeyen yaşlı hizmetçi klişesine zaten günümüzde ancak kitaplarda rastlanırdı. Tabii adamın yaklaşım yönteminden dolayı, evde bir erkeğin, bir babanın, büyükbabanın, amcanın veya ağabeyin olup olmadığını henüz bilmiyor, fakat António Claro'nun böyle bir olasılıktan pek korkmasına gerek yok, çünkü ne de olsa, hastalıkta ve sağlıkta, ölümde ve yaşamda, Maria da Paz'ın karşısına Daniel Santa-Clara olarak değil, Tertuliano Máximo Afonso olarak çıkacak, ve evin erkekleri Tertuliano Máximo Afonso adlı bu adama kapılarını sonuna kadar açacak olmasalar da, en azından, arkadaş veya sevgili olarak belirlenmiş bir ilişkinin avantajlarından faydalanmasına izin verecekler. António Claro'ya, kafasındaki amaçlara ve Tertuliano Máximo Afonso ile Maria da Paz arasındaki sevgili veya arkadaş ilişkisinin tabiatına göre, neyi tercih edeceğini sorarsak, arkadaşlık ilişkisinin, sevgili ilişkisinin tırnağı bile olamayacağı cevabını vereceği kesindir. Görüldüğü üzere, António Claro'nun tasarladığı eylem planı sadece amaçları

belirleme konusunda gelişmekle kalmadı, önceden eksikliğini duyduğu güdülenme konusunda da tutarlılık kazandı, ancak bu tutarlılık, kendisini yorumlarken büyük bir hataya düşmüyorsak, bize göre, içinde bulunulan durumun gerektirmediği ve haklı çıkarmadığı kötücül kişisel intikam fikirlerine dayandırılmış gibi gözükmektedir. Tertuliano Máximo Afonso'nun Daniel Santa-Clara'ya takma sakalı yollayarak, tek kelime etmeden, ki belki de işler bu yüzden çığırından çıkmıştır, açıkça meydan okuduğu doğrudur, fakat birazcık sağduyulu olunsa olay orada kalabilirdi, António Claro omuz silkip karısına, Bu herif tam bir salak, beni böyle kışkırtabileceğini sanıyorsa çok yanılıyor, şunu çöpe at lütfen, herif inat edip böyle saçmalıklar yapmaya devam ederse polisi arar ve bu hikâyeye bir son veririz, ne olacaksa olsun, diyebilirdi. Ne yazık ki sağduyu her ihtiyaç duyulduğunda ortaya çıkmaz, bir anlık yokluğu, nice dramaya ve faciaya sebep olmuştur. Evrenin sanıldığı kadar iyi düşünülerek tasarlanmamış olduğu, Yaradan'ın, bizi aydınlatan yıldızın güneş diye adlandırılmasını emretmiş olmasından bellidir. Oysa yıldızların sultanına Sağduyu ismi verilmiş olsa insanoğlunun aklı şimdi kim bilir ne aydın olurdu, tabii bu aydınlık hem gündüz hem de gece için geçerli olurdu, çünkü, herkesin bildiği gibi, ay ışığı adını verdiğimiz şey aslında aya değil, daima ve yalnızca güneşe aittir. Konuşmanın ve sözcüğün doğumundan beri, evrenin yaratılışı konusunda çok sayıda teorinin ortaya atılmış olmasının sebebi, tüm bu teorilerin teker teker çürütülmüş olmalarıdır, ve böyle düzenli bir biçimde çürütülmüş olmaları, şu anda yürürlükte olan ve diğerlerinden pek farkı olmayan teorinin de aynı akıbete uğrayacağını düşündürmektedir. Fakat biz yine António Claro'ya dönelim. Adamın bir an önce Maria da Paz ile buluşmak istediği ve kimi çarpık sebeplerden dolayı intikam ateşiyle yanıp tutuştuğu gayet açık, dünyada hiçbir gücün onu bu amacından saptıramayacağını herhalde herkes fark etmiştir. Kadı-

nın oturduğu apartmanın önünde dikilip girip çıkan her kadına, Siz Maria da Paz mısınız, diye sorması tabii ki mümkün değildir, kendisini talihin ve kaderin ellerine bırakıp kadının sokağında bir, iki, üç kez yukarı aşağı dolandıktan sonra üçüncü seferde karşısına çıkan ilk kadına şöyle diyebilir, Sizde Maria da Paz tipi var, sizinle nihayet tanıştığım için duyduğum sevinci tahmin bile edemezsiniz, ben aktörüm ve ismim Daniel Santa-Clara, izin verirseniz sizi birer kahve içmeye davet etmek isterim, hemen şu karşıdaki kafede oturabiliriz, birbirimize söyleyeceğimiz birçok şey olduğuna şüphem yok, sakalım mı, ah, tabii ya, sakalım, dikkatinizden dolayı sizi tebrik ederim, sakalımın takma olduğunu hemen fark ettiniz, ama korkmanıza hiç gerek yok, içiniz rahat olsun, tenha bir yere gidersek sakalımı çıkarabilirim, böylece karşınızdaki kişinin aslında gayet iyi tanıdığınız, hatta epey samimi olduğunuz birisi olduğunu kendi gözlerinizle görürsünüz, şimdi burada olsaydı ben de, en ufak bir kıskançlık duymadan, onu selamlardım, ikimizin de yakından tanıdığı Tertuliano Máximo Afonso'dan bahsediyorum. Kadıncağız bu müthiş dönüşümün karşısında apışıp kalacaktır, ancak bu konuya henüz değinmek epey zahmet gerektirir, çünkü her şeyin bir vakti olduğunu ve olay yerine ilk gelmiş olanların omuzlarının üzerinden, Ben buradayım, diye bağırarak ileri geçmeye çalışmanın yanlış olduğunu unutmamak gerekir, tabii onların arada bir ileri geçmelerine izin verdiğimiz takdirde bazı olası kötülüklerin de, sıralarını kaçırmak gibi basit bir sebepten dolayı, zehirlerini kaybedebileceklerini veya buharlaşıp havaya karışabileceklerini tamamen göz ardı etmemek gerekir. Böylesine taşkın fikirler ve analizlerle dalıp gittiğimiz bu iyi niyetli düşünceler ve türevleri, bizleri her şeyin özündeki yavan hakikatten saptırmamalıdır, António Claro'nun asıl bilmek istediği şey, Maria da Paz'ın tüm bu çabalara değip değmeyeceğidir. Kadın çirkinse, sopa gibi inceyse, veya tam tersi, aşırı şişmanlıktan mustaripse, derhal ekleme-

miz gerekir ki aşk söz konusu olsaydı bu iki olasılığın da hiçbir önemi kalmazdı, Daniel Santa-Clara'nın hemencecik geri adım attığını görecektik, geçmişte de bunun sayısız örneğiyle karşılaşılmıştır, mektup yoluyla kurulmuş arkadaşlıkların buluşma safhalarında gülünç hilelerle, masumca kararlaştırılmış tanınma yöntemleriyle karşılaşılır, Sağ elimde mavi bir şemsiye olacak, Ceketimin düğme deliğine beyaz bir çiçek takacağım, buluşma yerine gidildiğindeyse görünürde ne şemsiye vardır, ne de çiçek, belki kararlaştırılan yerde boşuna bekleyen birisi olur, belki o bile olmaz, çiçek aceleyle yere atılır, şemsiye, görülmemeyi tercih eden bir yüzü gizler. Ancak Daniel Santa-Clara'nın endişelenmesine hiç gerek yok, Maria da Paz genç, hoş, zarif, güzel vücutlu ve iyi huylu bir kadın, gerçi bu son özellik pek fazla önem taşımıyor, çünkü şemsiyenin kaderi veya çiçeğin talihi günümüzde böyle unsurlara pek duyarlı değil. Ancak şu anda Antonio Claro'nun çözmesi gereken daha önemli bir konu var, tabii Maria da Paz'ın evinin önündeki kaldırımda, kadının ortaya çıkması için saatlerce aylaklık etmek istemiyorsa, çünkü apartmanın önündeki sakallı ve şüpheli kişiyi görünce doğal olarak tedirginliğe kapılan komşuların polisi aramaları vahim ve tehlikeli sonuçlara gebe olabilir. Maria da Paz büyük olasılıkla çalışıyor, düzenli bir işi var ve eve giriş-çıkış saatleri belli. Tıpkı Helena gibi. Antonio Claro Helena'yı düşünmek istemiyor, iki şeyin birbiriyle alakası olmadığını, Maria da Paz ile arasında ne geçerse geçsin evliliğinin tehlikeye girmeyeceğini kendi kendine söyleyip duruyor, buna kapris bile demek mümkün, erkeklerin böyle şeylere çabucak kandıkları söylenir, şu anki durumda adamın kafasından geçenleri intikam, öç, kısas, karşılık, hesaplaşma, misilleme, kin, garaz, hatta en beteri, nefret diye tanımlamak yanlış olur. Yok artık, daha neler, diyecektir hayatları boyunca kendilerinin bir kopyasıyla karşı karşıya gelmemiş ve üstünde darbenin etkisini azaltıcı, hoş, tatlı bir not bile bulunmayan bir paket-

ten çıkan takma sakalla yüzleşmek zorunda kalmamış mutlu kişiler. Şu anda Antonio Claro'nun aklından geçmekte olanlar, alçak duyguların hükmettiği bir zihnin kendi bilincini de önüne katarak nerelere geldiğini, sağduyuların en temeline bile nasıl karşı çıktığını, en korkunç eylemleri en mantıklı sebeplerin kılıfına sokarak nasıl gerçekleştirdiğini gösteriyor, tıpkı sürekli aynı oyuncunun kazandığı veya kaybettiği bir danışıklı dövüş gibi. Antonio Claro'nun biraz önce düşündüğü şey, bize her ne kadar inanılmaz da gelse, Tertuliano Máximo Afonso'nun sevgilisini yalan dolanla yatağa götürmenin surata atılan sert bir tokada daha da sert bir tokatla karşılık vermeye eşdeğer olmakla kalmayıp, karısı Helena'nın kırılmış gururunun intikamını almanın da aşırıya kaçan bir yolu olduğu, böyle bir saçmalık mümkün olabilir mi hiç. Bizler ne kadar yalvarıp yakarsak da Antonio Claro bu gurur kırıcı hareketlerin intikamının nasıl olup da, teoride, sadece ötekinden aşağı kalmayan, yeni gurur kırıcı hareketler vasıtasıyla alınabileceğini açıklayamaz. Bunu kafasına öyle bir takmış ki, artık yapacak hiçbir şey yok. Her şeye rağmen Antonio Claro'nun, Helena'nın sorumlulukları, düzenli işi ve eve giriş-çıkış saatleri açısından Maria da Paz'a benzediğini fark ettiğinde bölünmüş olan düşünce akışına geri dönebilmesi bir başarı sayılır. Şansa bağlı, gerçekleşme ihtimali zayıf bir karşılaşmanın umuduyla sokakta bir yukarı bir aşağı dolaşmak yerine oraya erkenden gitmesi, dikkatleri üzerine çekmeyeceği bir köşe bulup orada dikilip Maria da Paz'ın dışarı çıkmasını beklemesi, sonra da kadını işyerine kadar takip etmesi lazım. Bunun çocuk oyuncağı olduğunu düşünenler çok yanılıyorlar. İlk sorun, adamın, Maria da Paz'ın apartmandan çıktıktan sonra sağa mı yoksa sola mı gideceğini bilememesi, dolayısıyla da kadını gözetleyeceği noktanın, kadının gideceği yönle adamın arabasını bırakmış olduğu yer göz önünde bulundurulduğunda, kadını takip etmeyi güçleştireceği veya kolaylaştıracağı, tabi-

i ciddiyet açısından ilk sorundan aşağı kalmayan ikinci sorunu da unutmamak lazım, belki kadının da hemen kapısının önüne park edilmiş bir arabası vardır, eğer öyleyse adamın kendi arabasına koşup kadını gözden kaçırmadan yola çıkmak için yeterli vakti olmayacaktır. Büyük olasılıkla adam ilk gün tamamen başarısız olacak, ikinci gün bir konuda başarısız olurken bir diğerinde başarıya ulaşacak, sonraysa azminden etkilenmiş olan, dedektiflerin koruyucu azizine güvenerek üçüncü günde iz sürme konusunda mükemmel ve nihai bir zafer elde edecek. Fakat António Claro'nun çözmesi gereken bir sorun daha olacak, üstesinden gelmiş olduğu müthiş zorluklarla karşılaştırıldığında bu sorun pek önem taşımıyor gibi gözükse de adamın bu sorunu çözerken son derece titiz ve uyanık davranması gerekecek. İşi yüzünden, erken saatlerde veya şehre uzak yerlerde yapılan çekimler dolayısıyla yataktan kalkması gereken günlerin haricinde, Daniel Santa-Clara, sizin de fark etmiş olabileceğiniz üzere, Helena'nın işe gitmesinden sonra yatakta bir iki saat daha kalmaktan hoşlanıyor. İşte bu yüzden, niçin erkenden uyandığını karısına açıklamak için sağlam bir mazeret uydurması ve bunu bir değil, iki, hatta üç gün üst üste yapması gerekecek, oysa, bildiğimiz gibi, şu anda işi yok ve dinlenme döneminde, bir avukat yardımcısını canlandıracağı *Tatlı Hırsızın Duruşması* adlı filmin çekimlerine çağrılmayı bekliyor. Maria da Paz hakkındaki araştırması bir günde tamamlanacak olsaydı, Helena'ya yapımcılarla toplantısı olduğunu söylemesi fena bir fikir olmayabilirdi, fakat gidişata bakılırsa her şeyi tek bir günde bitirme ihtimali oldukça zayıf. Öte yandan, araştırmasını birkaç gün üst üste yapması da şart değil, hatta, biraz düşününce, amacına ulaşmak için böyle bir yola başvurması uygunsuz bile olabilir, çünkü sakallı bir adamın Maria da Paz'ın yaşadığı sokakta üç gün üst üste görünmesi, önceden söylediğimiz gibi, komşuların şüpheye ve tedirginliğe kapılmalarına sebep olmakla kalmaz, sakallı bir

öcü suretindeki korkunç bir tehdit olarak masum çocukcağızlara nesilden nesile sunulagelen ve televizyonun gelmesiyle birlikte çağdaş miniklerin hafızalarından tamamen ve ebediyen silinen, demode ve enikonu sarsıcı çocukluk kâbuslarının yeniden ortaya çıkmalarına sebep olabilir. Böyle düşünmeye başlayınca Antonio Claro süratle bir sonuca vardı, daha ilk gün neler olacağını bilmeden ikinci ve üçüncü günlerde olacaklara kafa yormasının anlamı yoktu. İşte bu yüzden Helena'ya, yarın film şirketinde bir iş toplantısına katılacağını söyleyecekti, En geç sekizde orada olmam lazım, Amma erken, diyecekti kadın ilgisizce, Ancak bu saatte toplanılabiliyor, yönetmenin öğle vakti havaalanında olması gerekiyor, Tamam, dedi kadın, sonra da mutfağa gidip kapıyı arkasından kapadı ve akşam yemeğine ne pişireceğini düşünmeye başladı. Bol bol vakti vardı, fakat yalnız kalmak istiyordu. Önceki gün yatağının kalesi sayıldığını söylemişti, mutfağının hisarı sayıldığını da söyleyebilirdi aslında. Antonio Claro da bu arada, oynayacağı filmdeki tatlı hırsız gibi çabucak ve sessizce, içinde takma sakalla bıyığın kutusunun bulunduğu çekmeceli dolabının başına gitti, sakalı aldı ve yine sessizce ve çabucak, oturma odasındaki büyük kanepenin genelde pek oturulmayan tarafındaki minderlerden birinin altına sakladı. Buraya saklayayım da fazla ezilmesin, diye düşündü.

Ertesi sabah sekizi birkaç dakika geçe arabasını Maria da Paz'ın çıkmasını beklediği kapının önüne, yolun hemen karşı tarafına park etti. Dedektiflerin azizi sanki gece boyunca bu boş park yerini kendisi için tutmuştu. Dükkânların çoğu henüz kapalıydı, bir iki tanesiyse, kapılarında asılı kâğıtlara bakılırsa tatildeydi, etrafta pek kimseler yoktu, birkaç kişi kısa bir kuyruk oluşturmuş, otobüsü bekliyordu. Antonio Claro, Maria da Paz'ı gözetlemek için uygun bir yer bulmak uğruna hem vakit kaybetmiş hem de boşuna emek vermiş olduğunu fark etmekte gecikmedi. Arabasının içinde gazete okumak, dikkatleri üzerine çekmemenin en güvenli yoluydu,

birisini bekliyormuş gibi gözüküyordu, aslında bu gayet doğruydu, fakat telaffuz edilmesi mümkün değildi. Çoğu erkek olmak üzere birkaç kişi, arada bir gözlem altındaki apartmandan çıkıyordu, fakat çıkan kadınların hiçbiri Antonio Claro'nun aklındaki görüntüye uymuyordu, kendisi farkında olmasa da, rol almış olduğu filmlerdeki birkaç kadın karakteri birleştirerek kafasında bir imge oluşturmuştu. Saat tam sekiz buçukta apartmanın kapısı açıldı ve genç ve güzel, tepeden tırnağa insanın gözlerine ziyafet çeken bir kadın, yanında yaşlı bir kadınla birlikte dışarı çıktı. İşte onlar, diye düşündü adam. Gazeteyi kenara koydu, motoru çalıştırdı ve bekledi, başlama atışının yapılmasını beklerken durduğu yerde huzursuzlanan bir yarış atı gibiydi. İki kadın ağır adımlarla kaldırımın sağ tarafında yürümeye başladılar, genç kadın yaşlının koluna girmişti, anne-kız oldukları kesindi ve büyük ihtimalle yalnız yaşıyorlardı, Dün telefona cevap veren yaşlı kadın buydu, yürüyüşüne bakılırsa hastalıktan yeni kalkmış, diğer kadınınsa meşhur Maria da Paz olduğuna her şeyim üstüne bahse girerim, vücudu da hiç fena değilmiş hani, Tarih öğretmeni ağzının tadını biliyormuş. İki kadın yavaşça uzaklaşıyorlardı ve Antonio Claro ne yapacağını bilmiyordu. Yürüyerek onların peşinden gidebilir ve arabaya binerlerse kendi arabasına dönebilirdi, ama ya onları gözden kaybederse. Ne yapacağım, kalsam mı, gitsem mi, nereye gidiyor bu karılar, sinirleri gerildiği için böyle kaba bir ifade kullanmıştı, yoksa böyle laflar etmek Antonio Claro'nun huyu değildir, ağzından kaçırıverdi. Gözünü kararıp arabadan çıktı ve iki kadının peşinden seğirtti. Otuz metre kadar arkalarına gelince adımlarını yavaşlattı ve onların hızına uymaya çalıştı. Maria da Paz'ın annesi öyle ağır yürüyordu ki, fazla yaklaşmamak için adamın arada bir durup vitrinlere bakıyormuş gibi davranması gerekiyordu. Yavaşlığın sinirine dokunmaya başladığını şaşırarak fark etti, galiba bu yavaşlığın gelecekteki eylemlerine köstek olabilece-

ğini düşünüyordu, bu eylemleri kafasında henüz tasarlamış olmasa da engellere kesinlikle tahammülü yoktu. Takma sakal suratını kaşındırıyordu, yürüyüş uzadıkça uzuyordu, aslında pek bir mesafe de kat etmemişlerdi, hepitopu üç yüz metre gitmişlerdi, yolculukları sonraki köşede son buldu, Maria da Paz annesinin kilisenin basamaklarını çıkmasına yardım ettikten sonra kadınla öpüşüp vedalaştı, şimdi geldiği yoldan geri dönüyor, dans edercesine yürüyen kadınlarına özgü, çevik adımlar atıyor. António Claro yolun karşı tarafına geçti, Maria da Paz'ın narin bedeninin biraz sonra camından yansıyacağı bir vitrinin önünde durdu. Şimdi çok dikkatli olması lazım, en ufak bir kararsızlık her şeyi kaybetmesine sebep olabilir, kadın şu arabalardan birine girer ve adam kendininkine vaktinde dönemezse titizlikle tasarladığı tüm planlar ikinci güne kalır. António Claro, Maria da Paz'ın arabası olmadığını, kendisini çalıştığı bankanın yakınına kadar götürecek otobüsü sakince bekleyeceğini bilmiyor, demek ki bu şehirdeki beş milyon kişiden kimilerinin taşıt sahibi olmadıkları gerçeğini dedektifin en güncel teknolojilerle donatılmış elkitabına koymayı unutmuşlar. Otobüs kuyruğu pek uzamamıştı, Maria da Paz kuyruğa girdi, António Claro da kadına fazla yaklaşmamak için önüne üç kişinin geçmesini bekleyip kuyruğa girdi, takma sakal suratını örtse de gözleri, burnu, kaşları, başı, saçı ve kulakları açıktaydı. Ezoterik doktrinler konusunda eğitimli kişiler sakalın örtmediği şeyler listesine ruhu da ekleyebilirler, ama biz şimdilik bu konuda bir şey söylemeyelim, ezelden beridir süregelen ve daha uzun süre devam edecek olan bir tartışmayı durduk yerde alevlendirmeyelim. Otobüs geldi, Maria da Paz boş bir koltuk bulup oturdu, António Claro ise arka tarafta ayakta duracak. Çok iyi oldu, diye düşündü, böylece birlikte yolculuk edeceğiz.

Tertuliano Máximo Afonso annesine biriyle, bir adamla tanıştığını anlattı, birbirlerine öyle benziyorlardı ki ikisini yakinen tanımayan kişiler tarafından karıştırılmaları işten bile değildi, bu adamla buluşmuş ve böyle bir şey yaptığına pişman olmuştu, insanın ikiz kardeşine benzemesi doğaldı, ufak birkaç fark haricinde tıpatıp aynı olabilirlerdi, neticede aynı ailedendiler, ancak hayatında hiç görmediği bir yabancıyla karşılaşıp kimin kim olduğunu şaşırmak olacak iş değildi, Sizin bile, en azından ilk bakışta, hangimizin oğlunuz olduğunu tahmin edemeyeceğinize eminim, anneciğim, etseniz de tamamen tesadüf eseri olur, Önüme senin tıpatıp benzerin, aynı kıyafetli on adam getirilse bile hangisinin sen olduğunu şıp diye buluverirdim, annelik içgüdüsü asla yanılmaz, Annelik içgüdüsü diye bir şeyin varlığı tartışılır, mesela, diyelim ki bizi doğumumda ayırdılar ve sizi yirmi yıl görmedim, beni yine tanıyabilir miydiniz, Tanımak biraz zor olur tabii, sonuçta yeni doğmuş bir bebeğin küçücük buruşuk yüzü, yirmi yaşındaki bir delikanlının yüzüne benzemez, ama içimden bir hissin sana iki kez bakmamı sağlayacağına bahse girerim, Üçüncü kez bakmaz başınızı başka tarafa mı çevirirdiniz yani, Evet, olabilir, ama o andan itibaren yüreğime bir sancı girebilir, Peki ya ben, ben size iki kez bakar mıydım, diye sordu Tertuliano Máximo Afonso, Bakmazdın herhalde, dedi annesi, ama bu senin suçun değil, ebeveynlerine nankörlük etmek çocukların doğasında vardır. Gülüştüler, Kafana bu kadar takılan konu bu muydu, Evet, benim

için büyük bir darbeydi, böyle bir şeyin başıma geldiğine halen inanamıyorum, bu olanlar genetik bilimine de aykırı olsa gerek, ilk başlarda her gece kâbus görüyordum, başka şey düşünemiyordum, Peki ya şimdi nasılsın, Neyse ki sağduyum ortaya çıktı ve o güne kadar birbirimizin farkına varmadan yaşayıp gitmiş olmamızın boşuna olmadığını bize gösterdi, buluştuktan sonra bir daha görüşmemizin söz konusu olamayacağını anladık, arkadaş olmak şöyle dursun, aynı mekânda bulunmaya bile katlanamıyorduk, Demek ki düşman oldunuz, Bu bir ara benim aklıma da geldi, ama günler geçtikçe her şey normale döndü ve geriye tatsız bir rüya gibi bir anıdan başka bir şey kalmadı, o da zamanla silinip gider, Bir daha hortlamayacağını umalım. Tomarctus Carolina Hanım'ın ayağının dibine uzanmıştı, kafasını üst üste attığı patilerinin üstünde dinlendirecek şekilde boynunu öne doğru uzatmış, uyukluyordu. Tertuliano Máximo Afonso birkaç saniye köpeği izledikten sonra konuştu, Acaba bu hayvan o adamla beni yan yana görse ne yapar, hangimizi sahibi olarak görür, Seni kokundan tanır, Kokularımız aynı değilse belki tanır, ama farklı koktuğumuzu da pek sanmıyorum, İlla ki bir farkınız vardır, Olabilir, İnsanların yüzleri birbirine çok benzeyebilir, ama vücutları benzemez, çırılçıplak ayna karşısına geçip vücutlarınızı tepeden tırnağa karşılaştırmadınız herhalde, Tabii ki karşılaştırmadık, anneciğim, dedi Tertuliano Máximo Afonso çabucak, aslında yalan söylüyor sayılmazdı, António Claro ile ayna karşısına geçmemişlerdi. Köpek gözlerini açtı, kapadı, yeniden açtı, galiba bahçeye çıkıp sardunyalarla biberiyeler geçen seferden beri büyümüş mü diye bakmasının vaktinin geldiğini düşünmüştü. Önce ön, sonraysa arka patilerini uzatarak gerindi ve kapıya doğru gitti. Nereye gidiyorsun, Tomarctus, diye sordu sahiplerinden nadiren eve geleni. Köpek kapının eşiğinde durdu, kafasını çevirip anlayabileceği bir emrin verilmesini bekledi ve emir gelmeyince dışarı çıktı. Peki ya Maria da Paz, bu

olup bitenlerden ona bahsettin mi, diye sordu Carolina Hanım, Hayır, benim bile zor katlandığım endişeler ona da yük olsun istemedim, Anlıyorum, ama bahsetmiş olsan da anlayışla karşılardım, Böylesinin daha iyi olacağını düşündüm, Artık her şey geçtiğine göre bahsetmeyecek misin, Hiç gerek yok, beni iyice kaygılı gördüğü bir gün ona başımdan geçenleri anlatacağıma söz vermiş, ama o gün değil, başka zaman anlatacağımı söylemiştim, Görünüşe bakılırsa o gün asla gelmeyecek, Her şeyi olduğu gibi bırakmayı tercih ediyorum, Bazı durumlarda en kötü şey, her şeyi olduğu gibi bırakmaktır, dertleri daha da güçlü kılar, Dertleri yorgun düşürüp bizi rahat bırakmalarını da sağlayabilir, Maria da Paz'dan hoşlansaydın ona her şeyi anlatırdın, Hoşlanmasına hoşlanıyorum, Hoşlanıyorsun, ama yeterince değil, bir kadınla aynı yatakta uyuyup hâlâ ona açılmıyorsan onunla ne işin var, sorarım sana, Onu öyle bir savunuyorsunuz ki gören de tanıştığınızı sanacak, Onu hiç görmemiş olsam da tanıyorum, Bir tek benim anlattığım kadarıyla tanıyorsunuz, ki ben de fazla bir şey anlatmadım, Bana yazdığın ve ondan söz ettiğin iki mektup ve birkaç telefon konuşmasında söylediklerin yetti de arttı, Onun benim için doğru kadın olduğuna karar vermeye mi yetti, Senin de onun için doğru erkek olduğunu söyleyebiliyor olsaydım böyle diyebilirdim, Öyle olduğumu düşünmüyor musunuz yani, Düşünüyorum diyemem, O halde en doğru ve en basit çözüm bu ilişkiyi bitirmek olacaktır, Bunu söyleyen sensin, ben değilim, Mantıklı olalım, anneciğim, o bana uygunsa ve ben ona uygun değilsem niçin bizi evlendirmeye bu kadar heveslisiniz, Sen uyandığında onun hâlâ yanında olacağını bildiğim için, Uyuyor değilim, uyurgezer hiç değilim, kendi hayatım, bir işim var, Bir tarafın var ki doğduğun günden beri uyuyor, bir gün sarsılarak uyanmak zorunda kalacaksın, işte ondan korkuyorum, Kassandra gibisiniz anneciğim, Neymiş o, Neymiş o değil, kimmiş o diye sormanız gerekir, Öyleyse öğret bana, bilmeyene bir şey öğ-

retmek sevaptır, Kassandra Troya Kralı Priamos'un kızıymış, Yunanlılar tahtadan atı şehrin kapılarına koyduklarında Kassandra at içeri sokulursa şehrin yok olacağını haykırmaya başlamış, tüm bunlar Homeros'un *İlyada* şiirinde ayrıntısıyla anlatılıyor, *İlyada*'yı önceden de duymuştum, sonra ne olmuş, Troyalılar Kassandra'nın deli olduğunu düşünmüşler ve kehanetlerini ciddiye almamışlar, Sonra ne olmuş, Sonra şehir saldırıya uğramış, yağmalanmış ve yakılıp kül edilmiş, Demek ki bu Kassandra denen kız haklıymış, Tarih bana Kassandra'nın daima haklı olduğunu öğretmiştir, Yani sen benim de Kassandra gibi olduğumu mu söylüyorsun, Aynen öyle diyorum ve cadaloz annesini çok seven bir oğlun tüm şefkatiyle aynı şeyi tekrarlamaktan hiç çekinmem, O halde sen de Kassandra'nın sözlerine inanmadıkları için Troya'nın yanmasına sebep olan Troyalılardan birisin, Şimdiki durumda ortada yakılacak bir Troya falan yok, İlkinden sonra başka isimli ve başka yerlerde kim bilir kaç tane Troya yakılmıştır, Saymakla bitmez, Sen de onlardan biri olmak istemiyorsun, değil mi, Benim kapımın önünde tahtadan bir at yok, Ama olursa bu ihtiyar Kassandra'nın sözünü dinle ve onu sakın içeri alma, Tamam, kişnemelere kulak kabartırım, Senden tek isteğim, bir daha bu adamla buluşmaman, bana söz ver, Söz veriyorum. Köpek Tomarctus içeri dönme vaktinin geldiğine karar vermişti, bahçedeki biberiyeleri ve sardunyaları koklamıştı, ama doğrudan oturma odasına gelmemişti. Önce Tertuliano Máximo Afonso'nun odasına uğramıştı, yatağın üstünde adamın açık bavulunu görmüştü ve bunun ne anlama geldiğini bilecek kadar yaşam tecrübesi vardı, işte bu yüzden oturma odasına dönünce evden asla ayrılmayan sahibesinin değil, yakında evden gidecek olan diğer sahibinin ayağının dibine uzandı.

Annesine mutlak ikizinden, veya, daha sert ve amiyane bir tabirle, hık demiş burnundan düşmüş benzerinden bahsetmek için kapılmış olduğu bin türlü endişenin ardından

Tertuliano Máximo Afonso arkasında ciddi kaygılar bırakmadan oradan ayrıldığına inanıyordu. Maria da Paz meselesinin yeniden ortaya çıkmasını engelleyememiş olsa da konuşma sırasında gerçekleşen bir olayı hatırlayınca çok şaşırdı, en doğru şeyin ilişkiyi bitirmek olacağını söylediği sırada, bu affedilmez cümleyi telaffuz eder etmez, içinde bitkinliği, sorumluluktan kaçma özlemini andıran bir şey hissetmişti, sanki içinden bir ses, tüm bu inadın sebebinin, koşulsuz teslimiyetini temsil edecek olan beyaz bayrağı sallama arzusunu bastırmak olduğunu söylemeye çalışıyordu. Eğer böyleyse, diye düşündü, bu konuyu ciddi ciddi irdelemek zorundayım, önceki evliliğimden kalma korkularımı ve kararsızlıklarımı gözden geçirmeli, en önemlisi de, kendi iyiliğim için, bir insandan onunla yaşamayı arzulayacak kadar çok hoşlanmanın ne anlama geldiğini çözmeliyim, çünkü aslını söylemek gerekirse evlendiğimde bunu hiç düşünmemiştim, ve yine aslını söylemek gerekirse, artık itiraf etmem gerekir ki, beni asıl korkutan şey yeniden başarısızlığa uğrama olasılığı. Övgüye layık bu kararlar Tertuliano Máximo Afonso'nun zihnini dönüş yolu boyunca meşgul ettiler, bazen araya çabucak Antônio Claro'nun görüntüsü giriyordu, fakat Tertuliano Máximo Afonso'nun düşüncelerinde, nedense, adam ona gerçekte olduğu kadar benzemiyordu, sanki tüm somut kanıtlara rağmen adamın varlığını reddediyordu. Ayrıca adamla konuşmuş olduğu birkaç şeyi, özellikle de kır evinde konuştuklarını hatırlayıp duruyordu, fakat bu hatıralara sanki kendine ait değillermiş, bir zamanlar okuyup kenara bıraktığı bir kitaptan farksızlarmış gibi tuhaf bir mesafe ve kayıtsızlık hâkimdi. Annesine Antônio Claro ile bir daha buluşmayacağına dair söz vermişti ve sözünü tutacaktı, yarın kimse bu konuda ondan hesap soramayacaktı. Yaşamı değişecekti. Eve varır varmaz Maria da Paz'a telefon edecekti, Yola çıkmadan onu aramalıydım, büyük bir düşüncesizlik ettim, en azından arayıp

annesinin sağlığını sormalıydım, bunu yapmam gerekirdi, özellikle de kadıncağızın kayınvalidem olma ihtimali varken. Tertuliano Máximo Afonso bu ihtimali düşününce gülümsedi, yirmi dört saat önce aynı şeyi düşünmüş olsa sinirleri altüst olurdu, belli ki tatile çıkmak bedenine ve ruhuna iyi gelmiş, düşüncelerini berraklaştırmış, onu yepyeni bir adama dönüştürmüştü. Akşama doğru şehre vardı, arabasını apartman kapısının önüne park etti, sonra da çevik, kıvrak ve neşeli adımlarla, biraz önce durmadan dört yüz kilometre yol kat eden kendisi değilmiş gibi, bir delikanlı edasıyla merdivenleri çıktı, dönüşünde, doğal olarak, giderkenkinden daha ağırlaşmış olan bavulunun ağırlığını bile hissetmiyordu, evine girerken bir dans etmediği kaldı. Roman adı verilen ve daha uygun bir isim verilene dek öyle anılmaya devam edilecek olan edebi türün geleneksel kurallarına göre, basit bir olay sırası şeklinde düzenlenen ve bilinçli olarak tek bir olumsuzluğa yer verilmeyen bu neşe dolu tasvir, okuyucuyu sonrasında gelecek bir karşıtlığa hazırlar, bu karşıtlık, yazarın amaçlarına göre, dramatik de olabilir, vahşetli de, dehşetli de, mesela, kendi bedeninden akmış bir kan havuzunun içinde yerde yatmakta olan bir ceset, öte dünyalardan gelmiş ruhların yaptığı bir toplantı, bir Tarih öğretmenini kraliçe arı zanneden bir kovan dolusu kızışmış arı, ya da, en kötüsü, tüm bunların tek bir kâbusta birleşmesi, çünkü, Batı romancısının hayal gücünün sınırsız olduğunu, en azından önceden sözünü ettiğimiz Homeros'tan beri görmekten artık bıkmışızdır, ki aslında o da Batı romancılarının ilki sayılır. Tertuliano Máximo Afonso'nun evi de kollarını bir anne gibi açıp havanın sesiyle mırıldandı, Gel, evladım, seni bekliyorum, ben senin kalen ve hisarınım, bana hiçbir güç işlemez, çünkü sen burada olmasan da ben seninim, ve ben yıkılıp gitsem de sana ait olduğumu bileceksin. Tertuliano Máximo Afonso bavulunu yere koydu ve ışığı açtı. Oturma odası derli topluydu, mobil-

yaların üzerinde tek bir toz zerreciği bile yoktu, yalnız yaşayan erkeklerin dahi kendilerini kadınlardan tamamen ayırmayı beceremedikleri büyük ve acı bir gerçektir, böyle düşünmemizin sebebi, her ne kadar şahsi ve şüpheli sebepler dolayısıyla buna uygun olsa da Maria da Paz değil, dün öğlene kadar burayı kendi eviymiş gibi özenle ve dikkatle temizlemeye uğraşmış olan üst kattaki komşu kadın. Telesekreterin ışığı yanıp sönmekte, Tertuliano Máximo Afonso mesajları dinlemek için oturuyor. İlk mesaj okul müdüründen, iyi tatiller dilemiş ve bakanlığa verilecek önergenin nasıl gittiğini sormuş, Tabii bu önergeyi hazırlamak uzun bir öğretim yılının ardından fazlasıyla hak ettiğiniz tatilin önüne geçmemeli, demiş, ikinci mesajda Matematik öğretmeninin yavaş konuşan, babacan sesi duyuluyor, önemli bir şey yokmuş, sadece sıkıntısının nasıl olduğunu sormak için aramış, sevdiği biriyle uzun ve keyifli bir tatil yaptığı takdirde bütün dertlerinin sona erebileceğini söylemiş, üçüncüsü önceki gün Antonio Claro'nun bıraktığı, İyi akşamlar, ben Antonio Claro, herhalde aramamı beklemiyordunuz, diye başlayan mesaj, bu sesin o ana kadar gayet huzurlu olan oturma odasında yankılanmasıyla, romanın biraz önce sözü edilen geleneksel kurallarının neticede hayal gücü zayıf anlatıcılar tarafından başvurulan beylik bir yöntem değil, görkemli kozmik dengenin edebi bir sonucu olduğu kanıtlanmış oluyor, çünkü evren, her ne kadar başlangıcından beri düzenleyici bir zekâdan yoksun gözükse de, sonsuz defa tekrarlanan kendi tecrübelerinden fazlasıyla ders almış ve hayat denen ebedi gösteriden de anlaşılacağı üzere, çarklarındaki küçük aksamaların asıl önemli konulara hiçbir etki etmediğini ve bir dakika, bir saat, bir yıl veya bir asır beklemenin hiçbir fark yaratmadığını kanıtlamaya hazır, kusursuz bir mekanizma ortaya çıkarmıştır. Tertuliano Máximo Afonso'nun eve girdiğindeki neşeli ruh halini hatırlayalım, romanın geleneksel kurallarına ve biraz önce ga-

yet sağlam temelli bir ithafta bulunduğumuz evrensel mekanizmaya göre, adamımızın mutluluğunun derhal yok edilmesi gerektiğini ve onun, çaresizliğin, acının, korkunun, kısacası bilinmeyen bir sokağa saparken veya bir anahtarı kapıya sokarken karşılaşılabilecek türden duyguların derinliklerine itilmesi gerektiğini hatırlayalım. Tasvir ettiğimiz bu dehşetengiz korkular önemsiz birer örnekten ibaretti, bundan çok daha kötüsüyle de karşılaşılabilirdi, fakat hiçbir şey olmamıştı, ev, sahibini anaç bir tavırla kucaklamış, onun kulağına evlerin söylemeyi bildiği fakat ev sahiplerinin çoğunlukla duymayı bilmediği türden tatlı sözcükler fısıldamıştı, uzun lafın kısası, Tertuliano Máximo Afonso'nun yuvasına dönmekten duyduğu mutluluğu hiçbir şey bozamazmış gibi gözüküyordu. Aman ne büyük bir hayal kırıklığı, ne büyük bir hüsran, ne büyük bir hayal. Kozmik makinenin çarkları, telesekreterin elektronik iç organlarına yerleşmiş, bir parmağın gelip aletin düğmesine basmasını bekliyorlardı, böylece canavarların sonuncusu ve en korkuncunun kafesi açılmış olacaktı, yerde yatan kanlı ceset, ruhlar toplantısı, gürültücü ve azgın arı sürüsü değil, Antonio Claro'nun ısrarcı sesi, bitmek bilmez yakarışlarıydı bu, lütfen, yine buluşabilir miyiz, lütfen, birbirimize söyleyeceğimiz çok şey var, oysa bu tarafta bulunan bizler, daha dün bu saatte, Tertuliano Máximo Afonso'nun, annesine bu adamla hiçbir alakası kalmadığına dair söz verdiğine tanık olmuştuk, onunla ne buluşacak, ne de telefon açıp, Lütfen yeter artık, diyerek kendisini rahat bırakmasını rica edecekti. Bu kararı coşkuyla alkışlamıştık, ancak bir an duralım ve kendimizi onun yerine koyalım, telefondaki mesajın ardından sinirleri altüst olan zavallı Tertuliano Máximo Afonso'yu anlamaya çalışalım, alnı yine ter içinde kalmış, elleri yine titriyor, üstelik yeni bir his olarak bir de tavan her an tepesine yıkılacakmış gibi hissetmeye başlamış. Telesekreterin ışığı halen yanıp sönmekte, demek ki bir iki tane da-

ha yeni mesaj var. Antonio Claro'nun mesajını duyunca şaşkına dönen Tertuliano Máximo Afonso telesekreterin kaset mekanizmasını durdurmuştu, şimdi de aynı sesi duymaktan korktuğu için diğer mesajları dinlemeye çekiniyor, ya adam ondan cevap falan beklemeden yeniden buluşacakları günü, saati ve yeri haber vermek için aradıysa. Oturduğu yerden kalktı ve üzerine çökmüş olan kederi unutmaya çalıştı, üstünü değiştirmek için yatak odasına gitti, ama son anda vazgeçti, esas ihtiyacı olan şey buz gibi bir duştu, böylece iyice irkilip kendine gelecekti, tepesindeki karabulutlar aklını öylesine bulanıklaştırmıştı ki, diğer mesajlardan en azından birinin Maria da Paz'dan olabileceğini hiç düşünmemişti. Bu fikir ancak şimdi aklına geldi, duş adeta gecikmiş bir takdis etkisi yaratmıştı, suyla değil ışıkla yıkanıyordu sanki, balkonlarında güneşlenen üç çıplak kadın değil, kendini güvenli evine kilitlemiş bu yalnız adamın yaptığı banyo, tepesinden ışık yerine su ve sabun akıyor olsa da, bedenini kirden, ruhunuysa korkulardan arındırıyordu. Dünyayı dolaşırken son uğradığı limanı hatırlayan bir gemi gibi hasret dolu bir huzurla Maria da Paz'ı düşündü. Yıkanıp kurulandıktan, dinçleşip temiz kıyafetler giydikten sonra kalan mesajları dinlemek için oturma odasına döndü. Öncelikle okul müdürünün ve Matematik öğretmeninin mesajlarını sildi, saklamaya değmezlerdi, sonra kaşlarını çatarak yeniden Antonio Claro'nun mesajını dinledi ve onu da gerekli düğmeye basarak sildi, artık sıradaki mesajları dinlemeye hazırdı. Dördüncü mesaj, konuşmak istemeyen biri tarafından bırakılmıştı, sonsuzluk gibi süren otuz saniye boyunca karşı taraftan en ufak bir fısıltı duyulmuyordu, arka planda çalınan bir müzik, istemeden çıkarılan bir nefes sesi veya filmlerde izleyicileri germek için kullanılana benzer, kasıtlı olarak çıkarılan ağır bir nefes sesi bile yoktu. Yine aynı herif olmasın da, diye düşündü Tertuliano Máximo Afonso öfkeyle, telefonun kapatılmasını bek-

lerken. O değildi, olamazdı, bir önceki mesajda gayet eksiksiz bir konuşma yapan birinin yeniden telefon açıp sessiz kalması saçma olurdu. Beşinci ve son mesaj Maria da Paz'dandı, Benim, diyordu, dünyada, Benim, diyebilecek kendinden başka kimse yokmuş gibi, kim olduğunun anlaşılacağından emin bir tavırla, Bugünlerde eve döneceğini tahmin ediyorum, umarım iyice dinlenmişsindir, beni annenin evinden ararsın sanıştım, ama senden böyle bir şey beklememem gerektiğini bilmeliydim, neyse, önemi yok, dostane bir hoş geldin mesajı bırakmak istedim, beni ne zaman istersen arayabilirsin, ama seni beni aramaya zorladığımı sanma, bunu zorla yaparsan ikimiz için de kötü olur, bazen bana öylesine, susayıp bir bardak su içmek isteyen birisi gibi telefon etsen ne kadar harika olacağını düşünmekten kendimi alamıyorum, ama böyle bir şeyi senden istersem aşırıya kaçmış olacağımı biliyorum, öyle olmadığın halde bana susamışsın gibi davranmamalısın, özür dilerim, böyle demek istemedim, umarım eve sağ salim varmışsındır, bu arada annem neredeyse tamamen iyileşti, yine kiliseye gidebiliyor ve alışverişini kendi yapıyor, birkaç güne kalmaz eskisi gibi olur, seni öpüyorum, bir daha öpüyorum, bir daha öpüyorum. Tertuliano Máximo Afonso kasedi başa sarıp yeniden dinledi, başta, aldığı övgüleri ve iltifatları hak ettiğine şüphesi olmayan birisi gibi gülümsüyordu, fakat yavaş yavaş ifadesi ciddileşti, sonra dalgınlaştı, sonra da huzursuz bir hal aldı, annesinin söylemiş olduğu bir şeyi anımsamıştı, İnşallah sen uyandığında o hâlâ yanında olur, işte bu sözcükler adamın zihninde, dinlenmemekten bıkmış Kassandra'nın son bir uyarısı gibi çınlayıp duruyordu. Saatine baktı, Maria da Paz bankadan dönmüş olmalıydı. Çeyrek saat daha bekledikten sonra kadını aradı. Alo, dedi kadın, Benim, dedi adam, Nihayet, Geleli bir saat olmadı bile, çabucak bir banyo yaptım, sonra da eve dönüş saatinde arayayım diye biraz bekledim, Mesajımı dinledin mi, Dinle-

dim, Sanırım gereksiz birkaç laf etmiştim, Ne gibi, Şimdi tam hatırlayamıyorum, ama bilmem kaçıncı kez ilgini çekmeye çalışıyordum sanırım, her seferinde bir daha yapmayacağım diyorum, sonra yine yapıp kendimi küçük düşürüyorum, Öyle deme, kendine haksızlık ediyorsun, hatta bana da, İstediğini diyebilirsin, ama ben artık bu durumun devam edemeyeceğini düşünüyorum, ettiği takdirde zaten azıcık kalmış olan kendime saygımı da kaybedeceğim, Devam edecek, Ne, anlaşmazlıklarımız aynen devam mı edecekler yani, bana söylediklerimin yankısını bile vermeyen bir duvara konuşarak kendimi aşağılamaya devam mı edeceğimi söylüyorsun, Seni sevdiğimi söylüyorum, Bu sözcükleri daha önce de söyledin, özellikle de yatakta, sevişmeden önce, sevişirken, ama asla seviştikten sonra değil, Ama doğruyu söylüyorum, seni seviyorum, Lütfen, lütfen, bana daha fazla acı çektirme, Beni dinle, Dinliyorum, hayatta en çok istediğim şey seni dinlemek, Hayatımız değişecek, Buna inanmıyorum, İnan, inanmak zorundasın, Ayrıca söylediklerine dikkat etsen iyi olur, beni sonradan arkasında duramayacağın veya durmak istemeyeceğin ümitlerle doldurma, Geleceğin neler getireceğini ikimiz de bilmiyoruz, işte bu yüzden, bugün, bana güvenmeni rica ediyorum, Ben sana zaten hep güvendim, bunu niçin özellikle bugün rica ediyorsun, Seninle yaşamak için, birlikte yaşamamız için, Rüya görüyor olmalıyım, az önce duyduğum şey gerçek olamaz, Dilersen seve seve tekrarlarım, Kelimesi kelimesine tekrarlayacaksan olur, Seninle yaşamak için, birlikte yaşamamız için, İnanamıyorum, insanlar böyle aniden değişemezler, aklından veya kalbinden ne geçti de bana seninle yaşamamı teklif ediyorsun, bugüne kadar böyle bir şeyi kesinlikle düşünmediğini ve boş yere ümit beslememin yanlış olduğunu bana söyleyip durmuştun, İnsanlar aniden değişseler de aynı kişi olmaya devam edebilirler, Yani gerçekten birlikte yaşamamızı istiyor musun, Evet, Yani Maria da Paz'ı onun-

la yaşamayı isteyecek kadar seviyor musun, Evet, Bir daha söyle, Evet, evet, evet, Yeter, nefessiz kaldım, beni öldüreceksin, Aman dikkat et, seni sapasağlam istiyorum, Anneme müjdeyi verebilir miyim, hayatı boyunca bu mutlu anı beklemişti, Elbette verebilirsin, ama o bana pek bayılmaz, Kadıncağızın kendince haklı sebepleri vardı, beni oyalayıp durdun, bir türlü karar veremedin, annem kızının mutlu olmasını istiyordu ve ben hiç mutlu değildim, anneler böyledir, Dün annem ne dedi biliyor musun, bir ara senden bahsediyorduk, Ne dedi, İnşallah sen uyandığında o hâlâ yanında olur, dedi, Galiba senin bu sözcükleri duymaya ihtiyacın varmış, Aynen öyle, Uyandın ve ben hâlâ yanındaydım, ne kadar daha yanında olurdum bilmiyordum, ama yanındaydım, Annene bundan böyle rahat bir uyku çekebileceğini söyleyebilirsin, Artık uykuları kaçacak olan benim, Ne zaman görüşeceğiz, Yarın bankadan çıkar çıkmaz bir taksiye atlayıp oraya gelirim, Çabucak gelecek misin, Hemencecik kollarına atılacağım. Tertuliano Máximo Afonso ahizeyi yerine koydu, gözlerini kapadı ve Maria da Paz'ın kahkahalarıyla çığlıklarını duyar gibi oldu, Anneciğim, anneciğim, sonra iki kadının kucaklaştıklarını gözünün önünde canlandırdı ve çığlıklar yerlerini mırıldanmalara, kahkahalar yerlerini gözyaşlarına bıraktılar, bazen mutluluğun neden bu kadar geciktiğini, neden daha erken gelmediğini merak ederiz, fakat mutluluk, şimdi olduğu gibi, aniden, ümitler kesildiğinde ortaya çıktığında ne yapacağımızı bilemeyiz ve kahkahalarla gözyaşları arasında bir seçim yapmanın ötesinde, içimiz nasıl karşılayacağımızı bilemediğimiz gizemli bir kaygıyla dolar. Tertuliano Máximo Afonso unutulmuş alışkanlıklarına dönerek mutfağa gitti ve yiyecek bir şeyler arandı. Yine konserve, hep konserve, diye düşündü. Buzdolabının kapısında bir not vardı, rahatça okunsun diye iri, kırmızı harflerle yazılmıştı, Buzdolabında çorba var, notu üst kattaki komşu yazmıştı, ömrü uzun olsun,

konserveler bu seferlik bekleyeceklerdi. Tertuliano Maximo Afonso yolculuk dolayısıyla bitkin, yaşadığı heyecanlar dolayısıyla yorgun halde yatağına çekildiğinde saat daha on bir olmamıştı. Mezopotamya uygarlıkları kitabından bir sayfa okumaya çalıştı, fakat kitap iki kez elinden kayıp düşünce uyumaya karar verdi ve ışığı kapadı. Yavaşça uykuya dalarken Maria da Paz yanına gelip kulağına şöyle fısıldadı, Beni öylesine aramış olman harika. Herhalde cümlenin devamı da gelecekti, fakat adam aniden ayaklandı, pijamasının üstüne sabahlığını geçirdi ve telefona sarıldı. Maria da Paz, Sen misin, diyerek telefonu açtı ve adam, Benim, dedi, susadım ve bir bardak su istemek için aradım.

Genel kanının aksine, karar vermek, dünyadaki en kolay kararlardan biridir, bunun ne kadar doğru olduğu, gün içinde alıp durduğumuz kararlardan da bellidir, ancak meselenin can alıcı kısmı da işte buradadır, çünkü bu kararlar daima sonradan ufak tefek sorunlarla bize dönerler veya, daha açık bir ifadeyle, biraz yontulmaları gerekir, bu sorunların ilki kararlarımızın arkasında durabilmemiz, ikinciyse onları sonuna kadar savunabilmemizdir. Tertuliano Máximo Afonso Maria da Paz ile ilişkisinde bu sorunların ikisini de yaşıyor, yine de bizler son birkaç saattir bu durumun, günümüzde sıklıkla denildiği üzere, büyük bir niteliksel değişime uğradığına tanık olduk. Adam kadınla birlikte yaşamaya karar verdi ve kararının arkasında durdu, bu kararının henüz somutlaşmamış ve eyleme dökülmemiş olmasının tek sebebiyse, yine günümüzde denildiği üzere, sözden eyleme geçişin de kendine has zorlukları, yontulması gereken kısımları olmasından dolayıdır, örneğin ruhun yeterli gücü toplayıp üşengeç bedeni gerekeni yapmak üzere harekete geçirmesi hayati önem taşır, çözülmesi zaman alan, sıkıcı taşınma konularını da unutmamak gerekir, örneğin, kimin dairesinde oturulacaktır, Maria da Paz mı sevdiceğinin mütevazı yuvasına taşınacaktır, yoksa Tertuliano Máximo Afonso mu sevdiceğinin geniş mi geniş evine taşınacaktır. Nişanlı çiftin kanepede birbirlerine sokulmuş veya yatakta yan yana uzanmış halde yapacakları bir fikir alışverişi, ikisinin de alışık oldukları korunaklı yuvayı terk etme konusundaki doğal

dirençlerine rağmen, ikinci seçeneğe yaklaşılmasıyla sonlanacaktır, çünkü Maria da Paz'ın evinde Tertuliano Máximo Afonso'nun kitapları için fazlasıyla yer varken Tertuliano Máximo Afonso'nun evinde Maria da Paz'ın annesi için yeterince yer bulunmamaktadır. Bu açıdan her şey harika gözükmektedir. İşin fenası, Tertuliano Máximo Afonso tüm getirilere ve götürülere kafa patlattıktan sonra annesine kopyalanmış adamların olağanüstü vakasından bahsedince, her ne kadar olayı epey yumuşatıp yontarak aktarmış da olsa, adamın film şirketine gönderdiği mektubu yazma sebebi hakkında yalan söylemiş olmasını Maria da Paz'a itiraf ederken verdiği sözün yerinde yeller esmektedir, kadına halen hiçbir açıklama yapmadığı için itirafı yarım yamalak kalmış ve inandırıcılığını kaybetmiştir. Bu konuda adam bir şey söylememiş, kadın da bir şey sormamıştır, böylece, Hatırlıyor musun, sevgilim, sana bir yalan söylemiştim, Hatırlıyor musun, sevgilim, bana bir yalan söylemiştin, şeklinde bu son kapıyı açacak sözcükler telaffuz edilememiştir, oysa adamın ve kadının bu sancılı olayı sonlandırabilecek kadar bol vakitleri olsaydı, herhalde bu mutlu saatleri kötülükle ve genetik sapkınlıklarla dolu bir hikâyeyle bozmak istemeyerek sessiz kalırlardı. İkinci Dünya Savaşı'ndan kalma bir bombayı, patlamayacak kadar eski olduğunu düşünerek toprağın altında bırakmanın doğuracağı vahim sonuçları çok geçmeden göreceğiz. Kassandra boşuna uyarmadı, Yunanlılar Troya'yı yakacaklar.

Tertuliano Máximo Afonso, okul müdürünün, eğitim bakanlığına verilmek üzere hazırlanmasını talep ettiği önergeyi bir an önce tamamlayıp teslim etmeye karar verdiği için iki gündür çalışma masasının başından neredeyse hiç kalkmıyor. Maria da Paz'ın evine hangi gün taşınacağı henüz kararlaştırılmamış olmasına rağmen yeni konutuna yerleştiğinde başının ağrımasını istemediği için işi bir an önce bitirip kurtulmak istiyor, çünkü taşındıktan sonra zaten bir sürü kâğıdı ve

kitabı düzenleyip toparlaması gerekecek. Dikkati dağılmasın diye Maria da Paz ona hiç telefon etmedi, adam da bundan hoşnut, bir anlamda önceki yaşamına, yalnızlığına, dairesinin, daktilo gürültüsünün nedense bozmadığı huzuruna ve mahremiyetine veda ediyor. Öğle yemeğini her zamanki lokantada yedi ve hemen geri geldi, iki üç gün içinde önergeyi yazmayı bitirecek ve geriye bir tek gerekli düzeltmeleri yapmak ve temize çekmek kalacak, yani her şeyi baştan aşağı bir daha yazacak, eninde sonunda kendisinin de tüm meslektaşları gibi bir bilgisayar ve yazıcı almak zorunda kalacağına emin, çevresindeki herkes son model sabanlar ve pulluklarla toprağı sürerken kendisinin toprağı hâlâ eski bir kürekle eşeliyor olmasından utanç duyuyor. Maria da Paz bilgisayarların gizemli dünyasında ona rehberlik edecek, o bu konuda eğitim aldığı için konuya hâkim, çalıştığı bankadaki tüm masaların üstünde bir bilgisayar var, eski nüfus daireleri gibi köhne değil. Kapı çalındı. Bu saatte kim ki acaba, diye düşündü, işi bölündüğü için kızarak, üst kattaki komşusu temizliğe başka gün geliyor, postacı mektupları aşağıdaki posta kutusuna bırakıyor, su, doğalgaz ve elektrik idaresi görevlileri daha birkaç gün önce sayaçlarını kontrol ettiler, belki de kelerbalığı hakkında bilgiler içeren bir ansiklopedi satmak için gelen genç bir pazarlamacıdır. Kapı yeniden çalındı. Tertuliano Máximo Afonso gidip kapıyı açtı, karşısında sakallı bir adam vardı ve adam şöyle dedi, Benim, gerçi kendime pek benzemiyorum, ama olsun, Benden ne istiyorsunuz, diye sordu Tertuliano Máximo Afonso gergin ve alçak bir sesle, Sadece sizinle konuşmak istiyorum, diye cevapladı António Claro, tatilden döndüğünüzde bana telefon etmenizi rica etmiştim, ama etmediniz, Birbirimize söyleyeceğimiz her şeyi zaten söyledik, Olabilir, ama benim size söyleyeceğim bir şey daha var, Anlayamadım, Anlamamanız çok doğal, fakat bu şeyi size böyle ayakta dikilirken, kapınızın önünde söylememi beklemiyorsunuz herhalde, komşularınız

duyabilir, Söyleyecekleriniz beni ilgilendirmiyor, Aksine, söyleyeceklerimin oldukça ilginizi çekeceğine eminim, hanım arkadaşınızla ilgili, sanırım ismi Maria da Paz, Ne olmuş ona, Şimdilik hiçbir şey olmadı, mesele de bu zaten, Hiçbir şey olmadıysa ortada mesele de yok demektir, Şimdilik kelimesine dikkatinizi çekerim. Tertuliano Máximo Afonso kapıyı daha fazla açtı ve kenara çekildi, İçeri girin, dedi. António Claro içeri girdi ve diğer adamın hâlâ aynı yerde dikildiğini görünce, Oturmam mümkün değil mi, diye sordu, otururşak daha rahat konuşacağımızı sanıyorum. Tertuliano Máximo Afonso duyduğu hoşnutsuzluğu gizlemeye çalışmadan ve tek kelime etmeden çalışma odası olarak kullandığı oturma odasına girdi. António Claro da onu takip etti, uygun bir yer seçmek istermiş gibi etrafına bakındı ve tekli koltukta karar kılıp oturduktan sonra takma sakalı dikkatle suratından çıkararak konuştu, Herhalde beni ilk gördüğünüzde tam burada oturuyordunuz. Tertuliano Máximo Afonso karşılık vermedi. Halen ayaktaydı, bedeni, Ne diyeceksen de, sonra da ortadan kaybol, dercesine kaskatı kesilmişti, fakat António Claro'nun acelesi yoktu, Oturmazsanız, dedi, ben de ayağa kalkmak zorunda kalacağım ve bunu hiç canım istemiyor. Sakin bir tavırla etrafa göz gezdirdi, kitapları, duvarlarda asılı gravürleri, daktiloyu, çalışma masasının üstüne saçılmış kâğıtları, telefonu inceledikten sonra konuştu, Görünüşe bakılırsa çalışıyormuşsunuz, sizinle konuşmaya gelmek için yanlış bir zaman seçmişim, fakat buraya gelmeme sebep olan şeyin aciliyetini göz önünde bulundurunca başka seçeneğim olmadığını anlayacaksınız, Peki sizi evime böyle davetsiz bir biçimde getiren nedir, İçeri girmeden önce söylemiştim, konu, hanım arkadaşınız, Maria da Paz ile ne alakanız var, Tahmin edebileceğinizden çok daha fazla alakam var, ama bunun nasıl, neden ve ne kadar olduğunu açıklamadan önce lütfen size şunu göstermeme izin verin. Ceketinin iç cebinden dörde katlanmış bir kâğıt çıkardı, kâğıdı açtı ve elinden dü-

şürmek üzereymiş gibi parmaklarının ucunda tutarak diğer adama uzattı, Bu mektubu derhal alıp okumanızı tavsiye ederim, dedi, aksi takdirde kabalık edip onu yere atmak zorunda kalacağım, aslında bu mektuba zaten aşinasınız, kır evimde buluştuğumuzda bana sözünü ettiğinizi hatırlıyorsunuzdur, ancak o sırada bana mektubun sizin tarafınızdan yazıldığını söylemiştiniz, oysa altındaki imza arkadaşınıza ait. Tertuliano Máximo Afonso kâğıda çabucak göz attıktan sonra adama geri verdi, Bu nasıl elinize geçti, diye sordu, otururken, Antonio Claro, Bulana kadar epey uğraştım, ama uğraştığıma değdi, diye cevapladı ve ekledi, Her açıdan değdi, Neden, Film şirketinin arşivlerine gitme sebebimin pek önemli olmadığını kabul etmeliyim, biraz kibirlendim, narsisslik ettim desem abartmış olmam, her neyse, beni konu alan bu mektupta ikincil aktörler konusunda yazdıklarınızı okumak istedim, Fakat bunu yalnızca bir mazeret olarak yazmıştım, asıl amacım gerçek adınızı öğrenmekti, o kadar, Ve bunu başardınız, Keşke bana hiç cevap vermeseydiniz, Buna hayıflanmak için artık çok geç, sevgili dostum, artık çok geç, Pandora'nın kutusunu açtığınıza göre sonuçlarına da katlanacaksınız, başka çaresi yok, Hiçbir şeye katlanmak zorunda değilim, bu konu kapandı ve unutuldu, Size öyle geliyor, Nedenmiş, Arkadaşınızın imzasını unutuyorsunuz, Onun bir açıklaması var, Neymiş, Kendimi gizli tutmamın daha doğru olacağını düşündüm, Nedenmiş diye sorma sırası bana geldi, Son ana kadar gizli kalmak, sonra aniden ortaya çıkmak istedim, Başarılı da oldunuz, sayenizde Helena o günden beri bambaşka birine dönüştü, onu şaşkına çevirdiniz, şehirde kocasına tıpatıp benzeyen başka birisinin olduğunu bilmek sinirlerini altüst etti, şimdi sakinleştiriciler sayesinde biraz toparlandı, ama hâlâ kötü durumda, Çok üzgünüm, böyle bir şeye sebep olabileceğimi hiç düşünmemiştim, Kendinizi benim yerime koysaydınız bunu kolaylıkla tahmin edebilirdiniz, Evli olduğunuzu bilmiyordum, Fark etmez, bir

düşünün, mesela ben buradan çıkıp arkadaşınız Maria da Paz'a sizin, yani Tertuliano Máximo Afonso'nun, ve benim, yani António Claro'nun, tıpatıp benzediğimizi, penisimizin boyuna kadar aynı olduğumuzu söylesem kim bilir kadıncağız ne büyük bir şaşkınlık yaşar, Böyle bir şeyi aklınızdan bile geçirmeyin, Sakin olun, böyle bir şeyi ona ne söyledim, ne de söyleyeceğim. Tertuliano Máximo Afonso ayağa fırladı, Ne demek bu, ne söyledim, ne söyleyeceğim, ne demek istiyorsunuz, Sorduğunuz soru çok anlamsız, retorik bir soru, ne diyeceğinizi bilmediğiniz için vakit kazanmaya çalışıyorsunuz, Saçmalamayın ve sorumu cevaplayın, Şiddet isteğinizi daha sonraya saklayın, ama şimdiden uyarayım, sizi beş saniyede yere yıkacak kadar karate biliyorum, son zamanlarda pek antrenman yapmamış olsam da sizin gibi birini rahatlıkla alt edebilirim, tıpatıp benzeşmemiz ve penislerimizin aynı boyda olması gücümüzün de aynı olduğu anlamına gelmez, Derhal evimden çıkın, yoksa polisi arayacağım, Televizyon kanallarını, fotoğrafçıları, gazetecileri de arayın, birkaç dakika içinde bütün dünyanın ilgi odağı haline gelelim, Bu olay gün ışığına çıkarsa kariyerinizin zedeleneceğini size hatırlatırım, diyerek kendini savundu Tertuliano Máximo Afonso, Olabilir, fakat ikincil aktörlerin kariyerlerini kendileri dışında düşünen yoktur, Konuyu kapatmamız için bu sebep yeter de artar, buradan gidin ve tüm bu olanları unutun, ben de aynısını yapmaya çalışacağım, Haklısınız, fakat Unutma Operasyonu diye adlandırabileceğimiz bu operasyon ancak yirmi dört saat sonra başlayacak, Nedenmiş, Maria da Paz yüzünden, birkaç saniye önce horozlarımanızın sebebi olan ve şimdi de adını bir daha anmayalım diye hasıraltı etmeye çalıştığınız Maria da Paz'ın ta kendisi yüzünden, Maria da Paz bu konunun tamamen dışında, Evet, öylesine dışında ki varlığımdan habersiz olduğuna dair her şeyim üstüne bahse girebilirim, Bunu nereden biliyorsunuz, Emin değilim, sadece öyle varsayıyorum, ama siz de bunu inkâr et-

miyorsunuz, Böylesinin daha iyi olacağını düşünmüştüm, karınızın yaşadıklarını onun da yaşamasını istemem, Gerçekten altından bir kalbiniz varmış, bunu engellemek de sizin elinizde, Anlayamadım, Lafı daha fazla dolandırmayalım, bana bir soru sordunuz ve cevabını dinlememek için lafı çevirip duruyorsunuz, Defolun, Niyetim burada kalmak değil, Derhal defolun, Pekâlâ, ben de gidip hanım arkadaşınıza kendimi tanıtır ve cesaret edemediğinizden veya kendinize sakladığınız başka bir sebepten dolayı ona söylemediğiniz şeyi söyleyiveririm, Elimde bir silah olsa sizi şuracıkta öldürürdüm, Olabilir, ama bir filmde yaşamıyoruz, sevgili dostum, gerçek hayatta olaylar çok daha basittir, katiller ve katledilenler dahil, Çıkarın ağzınızdaki baklayı, onunla konuştunuz mu, cevap verin, Evet, konuştum, telefonda, Ona ne söylediniz, Kiralık bir kır evini gezmek üzere bugün benimle buluşmaya davet ettim, Sizin kır evinizi mi, Doğru bildiniz, benim kır evimi, ama içiniz rahat olsun, arkadaşınız Maria da Paz ile telefonda konuşan kişi Antonio Claro değil Tertuliano Máximo Afonso idi, Siz delirmişsiniz, ne tür bir şeytanlığın peşindesiniz, niyetiniz nedir, Bunu anlatmamı gerçekten istiyor musunuz, Evet, kesinlikle, Niyetim geceyi onunla geçirmek, o kadarcık. Tertuliano Máximo Afonso yumruklarını sıkarak Antonio Claro'nun üzerine atıldı, fakat aralarında duran sehpaya takılıp tökezledi ve diğer adam tarafından yakalanarak yere düşmekten son anda kurtuldu. Debelendi, çırpındı, fakat Antonio Claro çevik bir hamleyle adamın kolunu büktü ve onu hareketsiz bıraktı, Sizi kolayca alt edebileceğimi iyice kafanıza sokmazsanız canınız yanacak, dedi. Adamı itip kanepeye devirdi ve yeniden yerine oturdu. Tertuliano Máximo Afonso adamı öfkeyle süzerken bir yandan da sızlamakta olan kolunu ovaladı. Amacım sizi incitmek değildi, dedi Antonio Claro, fakat bir kadın uğruna dövüşen iki erkek gibi kaşarlanmış ve gülünç bir sahneden kaçınmak için başka çarem yoktu, Ben Maria da Paz ile evleneceğim, dedi

Tertuliano Máximo Afonso, ortaya çürütülmesi imkânsız bir sav atıyormuşçasına, Buna hiç şaşırmadım, onunla konuştuğumda ilişkinizin gerçekten ciddi olduğunu hissetmiştim, tabii konuşmada doğru bir ton yakalayabilmek için aktörlük tecrübemi kullanmam gerekmişti, sizinle konuştuğuna bir saniye olsun şüphe etmediğine emin olabilirsiniz, kır evini görme davetimi neden böylesine neşeyle karşılamış olduğunu da ancak şimdi anlayabiliyorum, orada geçireceği günleri hayal edermiş gibi heveslenmişti, Annesi hastaydı, onu yalnız bırakacağını hiç zannetmiyorum, İnanır mısınız, bana bundan da bahsetti, ama kendi kendini ikna etmekte hiç gecikmedi, annesini bir gececik yalnız bıraksa bir şey olmazmış. Tertuliano Máximo Afonso oturduğu yerde huzursuzca kıpırdandı, son sözleriyle Antonio Claro'nun gerçekten de istediğini yapabileceğini kabul etmiş gibi göründüğü için kendine kızmıştı. Bunu neden yapıyorsunuz, diye sordu, boyun eğdiğini yeniden belli ettiğini hissetti, ama yine geç kalmıştı, Açıklaması pek kolay değil, ama deneyeyim, dedi Antonio Claro, belki ortaya çıkmış olmanız evliliğimi sarstığı ve siz bunu aklınıza bile getiremediğiniz için intikam almak istiyorumdur, belki donjuanvari bir çapkınlık ederek kadınları kullanmak istiyorumdur, belki de, ki bence en akla yatkın sebep bu, bunu saf bir kin yüzünden yapıyorumdur, Kin mi, Evet, kin, daha birkaç dakika önce elinizde bir silah olsa beni öldüreceğinizi söylediniz, dünyanın ikimize dar olduğunu böyle ifade ettiniz, bu konuda size tamamen katılıyorum, dünya ikimize dar, kesinlikle öyle, buluşmamıza getirdiğim tabanca dolu olsaydı ve ben onu ateşleyecek cesareti bulabilseydim bu mesele çoktan çözülmüştü, ama bizler iyi insanlarız, hapishaneye düşmekten korkarız, işte bu yüzden, sizi ellerimle öldürmeyi beceremediğime göre, sizi başka bir şekilde öldüreceğim, karınızı becereceğim, işin fenası o bunu asla bilmeyecek, ben onu becerirken o sizinle seviştiğini sanacak, bana söyleyeceği tüm tatlı ve tutkulu sözler aslında António

Claro'ya değil Tertuliano Máximo Afonso'ya söylenmiş olacak, en azından bunu düşünerek avunabilirsiniz. Tertuliano Máximo Afonso karşılık vermedi, aklından geçiveren düşüncenin gözlerinden okunmasından çekiniyormuş gibi, hızla bakışlarını kaçırdı. Aniden kendini bir satranç oyunundaymış gibi görmeye başlamıştı, António Claro'nun bir sonraki hamlesini bekliyordu. Yenilgiye uğramış gibi omuzlarını indirdiği sırada diğer adam saatine bakarak, Gitme vaktim geldi, daha Maria da Paz'ı evinden alacağım, dedi ve ekledi, Tabii bu kılıkta gitmem mümkün değil, sizin kıyafetlerinize ve arabanıza ihtiyacım var, sizin yerinize geçeceksem her şeyim tam olmalı, Tertuliano Máximo Afonso bu sözleri duyunca içi yeni bir güçle dolmuş gibi doğruldu, Anlayamadım, dedi şaşkın bir ifade takınarak, ve hemen ekledi, Ah, tabii ya, üzerinizdeki kıyafeti veya öyle lüks bir arabayı alacak parayı nereden bulduğunuzu sorarsa hoş olmaz, Çok doğru, Demek ki size kıyafetlerimi ve arabamı ödünç vermemi istiyorsunuz, Biraz önce aynen bunu dile getirdim, Peki bunu kabul etmezsem ne yapacaksınız, Çok basit, buradan Maria da Paz'a telefon edip her şeyi anlatacağım, beni engellemek talihsizliğine düşerseniz sizi göz açıp kapayana dek bayıltacağıma emin olabilirsiniz, yani dikkatli olun, şiddete başvurmadan buraya kadar gelmeyi başardık, ama gerektiği takdirde güç kullanmaktan kaçınmam, Pekâlâ, dedi Tertuliano Máximo Afonso, ne tip kıyafetler istiyorsunuz, takım elbise kravat mı, yoksa üstünüzdekiler gibi yazlık bir şeyler mi, Hafif giysiler olsun, üstümdekiler tarzında. Tertuliano Máximo Afonso odadan çıktı, yatak odasına gitti, dolabını açtı, çekmecelerini karıştırdı ve daha beş dakika bile geçmeden elinde bir gömlek, bir pantolon, bir hırka, çoraplar ve ayakkabılarla oturma odasına döndü. Banyoda giyinin, dedi. António Claro oturma odasına dönünce sehpanın üstünde bir kol saati, bir cüzdan ve birkaç kimlik belgesi gördü, Arabanın ruhsatı torpido gözünde, dedi Tertuliano Máximo Afonso, arabanın

anahtarları bunlar, evin anahtarları da bunlar, kendi giysilerinizi giymeye geldiğinizde evde olmazsam diye onları da veriyorum, evinize dönmeden önce yine kendi giysilerinizi giyeceğinizi varsayıyorum, Tabii, sabaha dönerim, karıma öğleden önce evde olacağıma söz verdim, dedi António Claro, Herhalde geceyi neden dışarıda geçirdiğinize dair ona iyi bir bahane sunmuşsunuzdur, İşim var dedim, daha önce de olmuştu, ve aniden António Claro'nun kafası karıştı, buraya girdiği andan itibaren yetkinliği elinden bırakmamış ve olaya tamamen hâkim olmuşken ne diye böyle açıklamalar yapıyordu ki. Kimliğinizi, kol saatinizi, ev ve araba anahtarlarınızı yanınızda götürmemelisiniz, dedi Tertuliano Máximo Afonso, üzerinizde hiçbir kişisel eşya olmamalı, yoksa kimliğiniz açığa çıkar, doğaları gereği meraklı yaratıklar oldukları söylenen kadınlar ayrıntılara çok dikkat ederler, Peki ya siz ev anahtarlarınız olmadan ne yapacaksınız, Anahtarlarım sizde kalabilir, hiç merak etmeyin, üst kattaki komşumda birer kopyaları var, veya eşleri, hangi sözcüğü tercih ederseniz artık, evimin temizliğini komşum yapıyor, Tamam o zaman. António Claro bu iç daraltıcı sohbeti daha biraz önce dilediği gibi, soğukkanlı ve kendinden emin bir tavırla yönlendirirken şimdi aniden içini saran huzursuzluktan bir türlü kurtulamıyordu. Amacına ulaşmış olmasına rağmen konuşmanın bir kısmında dikkati dağılmış ve daha ne olduğunu anlayamadan adeta yolun dışına itilmişti. Maria da Paz'ı evinden alması gereken saat yaklaşmaktaydı, geç kalacağını düşünerek telaşa kapılmaya başlamıştı, fakat başka bir şey vardı ki, içini daha da büyük bir telaşla dolduruyordu, Git artık, dışarı çık, diye düşündü, insan büyük bir zafer kazanmış olsa bile savaş meydanını vaktinde terk etmesini bilmeliydi. Kimlik belgelerini, evinin ve arabasının anahtarlarını, kol saatini, alyansını, üzerinde isminin baş harfleri bulunan bir mendili ve bir cep tarağını acele hareketlerle sehpaya dizdi, arabanın ruhsatının torpido gözünde olduğunu, gerek olmasa da, ek-

ledi ve, Arabamın hangisi olduğunu biliyor musunuz, diye sordu, apartman kapısının hemen yakınına park ettim, Tertuliano Máximo Afonso'nun cevabı olumluydu, Buluştuğumuzda kır evinin önünde görmüştüm, Sizinki nerede peki, Hemen sokağın köşesinde, apartmandan çıkınca solda, tek kapılı mavi bir araba, dedi Tertuliano Máximo Afonso, karışıklığa mahal vermemek için arabanın markasını ve plaka numarasını da söyledi. Sakal Antonio Claro'nun oturmuş olduğu koltuğun kolçağında duruyordu. Sakalı götürmeyecek misiniz, diye sordu Tertuliano Máximo Afonso, Siz satın aldığınıza göre sizde kalsın, şimdi çıkarkenki görünümümle yarın kıyafetlerimi değiştirmek için geldiğimdeki görünümüm aynı olmalı, dedi Antonio Claro, güveni az da olsa yerine gelmişti, alaycı bir tavırla ekledi, Bir dahaki görüşmemize dek Tarih öğretmeni Tertuliano Máximo Afonso ben olacağım. Birkaç saniye bakıştılar, evet, Tertuliano Máximo Afonso evine gelen Antonio Claro'ya, Birbirimize söyleyeceğimiz her şeyi zaten söyledik, derken doğruyu söylemişti ve bu sözler ebediyen doğru kalacaklardı. Tertuliano Máximo Afonso ses çıkarmadan dairenin kapısını açtı, konuğu dışarı çıksın diye kenara çekildi ve adamın ardından kapıyı yine yavaşça ve dikkatle kapadı. Komşularının fesat meraklarını körüklememek için böyle davrandığı sanılabilirdi, fakat Kassandra burada olsaydı, insanların tabutları kaparken de aynen böyle hareket ettiklerini bize hatırlatırdı. Tertuliano Máximo Afonso oturma odasına döndü, kanepeye oturdu ve gözlerini kapayıp arkasına yaslandı. Bir saat boyunca hiç kımıldamadı, fakat uyumuyordu, yalnızca külüstür arabası şehirden çıkana dek vakit geçiriyordu. İçinde herhangi bir acı hissetmeden, uzaklaşıp gözden kaybolan birine bakarmış gibi Maria da Paz'ı düşündü, Antonio Claro'nun ilk çarpışmayı kazanan, fakat, eğer dünyada biraz olsun adalet kaldıysa, ikinci çarpışmayı kaybedecek olan bir düşmana benzediğini düşündü. Akşamüstünün ışığı yerini karanlığa bırakmaktay-

dı, arabası otoyoldan çıkmış ve köyün etrafından dolanan kestirme yoldan geçmiş olsa gerek, şu anda kır evinin önüne park ediyor, António Claro cebinden bir anahtar çıkardı, onu Tertuliano Máximo Afonso'nun evinde bırakması mümkün değildi, Maria da Paz'a bu anahtarı kır evinin sahibinden aldığını söyleyecek, ama, tabii, evin sahibi geceyi burada geçireceklerini bilmiyor, Okuldan arkadaşım olur, güvenilir biridir, ama ona kişisel sırlarımı açacak kadar da güvenmem, sen biraz burada bekle, ben içerde her şey derli toplu mu bir göz atıp geliyorum. Maria da Paz kiralık bir kır evinin zaten dağınık olamayacağını düşünecekken Tertuliano Máximo Afonso tarafından tutkulu ve şehvetli bir biçimde öpülünce dikkati dağıldı, sonra da, adamın evi kolaçan ettiği süre boyunca, manzaranın güzelliğine dalıp gitti, vadi, nehir yatağı boyunca koyu renkli bir çizgi gibi uzanan dilbudak ve akkavaklar, geride yükselen dağlar, dağların tepesini adeta okşayıp geçen güneş, her şey ne kadar büyüleyiciydi. Tertuliano Máximo Afonso kanepen kalktı ve António Claro'nun kır evinin içinde neler yaptığını hayal etmeye başladı, kendini eleverebilecek eşyalara karşı gözünü dört açmış etrafa bakıyor, birkaç film afişi görüyor, ama zararlı değiller, kaldırmaya gerek yok, öğretmenler de sinemaya ilgi duyabilirler, asıl tehlike şu fotoğrafta, Helena ile birlikte çekilmiş bir fotoğraf holdeki masanın üstünde duruyor. Adam nihayet evin kapısından kadına seslendi, Artık gelebilirsin, yere düşmüş eski bir perde yüzünden içerisi savaş alanı gibiydi. Kadın arabadan çıktı, girişteki basamakları neşeyle tırmanıverdi ve içeri girince evin kapısı gürültüyle çarparak kapandı, ilk bakışta bunun küçük bir kabalık olduğu düşünülebilir, fakat kır evinin tenha bir yerde bulunduğunu, ne yakında, ne de uzakta komşusunun olduğunu unutmamak gerekir, ayrıca biraz anlayışlı olmamız lazım, biraz önce eve kapanmış olan iki kişinin, çarpan bir kapının çıkardığı gürültüden çok daha mühim işleri var.

Tertuliano Máximo Afonso, Antônio Claro'nun getirdiği mektup fotokopisini düşmüş olduğu yerden kaldırdıktan sonra çalışma masasının çekmecesini açtı, film şirketinden gelen cevap da buradaydı, iki kâğıdı sakallı olarak çektirdiği fotoğrafla birlikte eline alıp mutfağa gitti. Elindekileri eviyeye koydu, üzerlerine yanmakta olan bir kibrit attı ve kâğıtlar çabucak tutuştular, alevler kâğıtları çiğneyip yutuyor, sonra da kül olarak tükürüyorlardı, alevler dindikten sonra bile kararmış kâğıtların kenarları köz halinde parıldayarak titreşti. Adam külleri eşeleyerek közleri söndürüp musluğu açtı ve son kül parçacığı da gözden kaybolana dek suyu akıtmaya devam etti. Sonra yatak odasına gitti, video kasetleri dolabında sakladığı yerden çıkardı ve oturma odasına döndü. Antônio Claro'nun banyoda üstünü değiştirdikten sonra getirdiği kıyafetler katlanmış halde tekli koltuğun üstünde duruyordu. Tertuliano Máximo Afonso tepeden tırnağa soyundu. Diğer adamın üstünden çıkmış olan iç çamaşırını giyerken tiksintiyle yüzünü buruşturdu, ama başka çaresi yoktu, bunu yapmak zorundaydı, işte bazen kader böyle kılık değiştirip zorunluluk adını alır. Artık Tertuliano Máximo Afonso'nun benzerine dönüştüğünegöre Antônio Claro'nun geride bırakmış olduğu Antônio Claro kimliğine bürünmekten başka çıkar yolu yoktu. Antonio Claro da yarın giysilerini almak için dönerken sokakta Tertuliano Máximo Afonso olarak yürüyecek ve burada veya başka bir yerde bıraktığı kıyafetleri kendisini yeniden Antonio Claro kimliğine kavuşturana dek Tertuliano Máximo Afonso olarak kalmaya devam edecekti. Hoşumuza gitse de gitmese de, insanı insan yapan şey giysileridir. Tertuliano Máximo Afonso Antonio Claro'nun kişisel eşyalarını bırakmış olduğu sehpaya yaklaştı ve dönüşümünü düzenli bir biçimde tamamladı. İlk olarak kol saatini taktı, alyansı sol elinin yüzükparmağına geçirdi, tarağı ve üzerine AC harfleri işlenmiş mendili pantolonun bir cebine, evle arabanın anahtarlarını da diğer cebine, her-

hangi bir şüpheye düşülmesi durumunda Antonio Claro olduğunu kanıtlamaya yarayacak kimlik belgelerini de arka cebine koydu. Son bir rötuşu da tamamlayınca dışarı çıkmaya hazır olacak, Antonio Claro'nun gelirken yanında getirdiği takma sakal, adam buna ihtiyaç duyulacağını düşündüğünü söylemişti, fakat duyulmamıştı, sakal öylece bir kenarda durmuştu, tesadüfler bazen meydana gelmekte yıllarca gecikirler, bazense öylesine arka arkaya gelirler ki adeta birbirlerinin tepesine çıkarlar. Tertuliano Máximo Afonso sakalı takmak için banyoya gitti, sakal habire çıkarılıp takılmaktan, surattan surata gezmekten yapışkanlığını kaybetmiş, şahin gözlü kanun adamlarını veya evhamlı vatandaşları şüpheye düşürmesi işten bile değil. Nihayet cildine iyi kötü yapıştı, Tertuliano Maximo Afonso tenha bir köşede bir çöp tenekesi bulana dek yapıştığı yerde kalması yeterli. Takma sakalın kısa ve hareketli yaşamı böylece son bulacak, video kasetler de aynı çöplüğün leş kokulu derinliklerine gömülecekler. Tertuliano Maximo Afonso oturma odasına döndü, geride bir şey unutmamak için diye etrafa bakındı, sonra yatak odasına gitti, antik Mezopotamya uygarlıkları hakkındaki kitap başucu sehpasında duruyordu, onu yanına alması için hiçbir sebep yoktu, ama yine de alacaktı, insan aklını anlamak mümkün değil, Tertuliano Máximo Afonso yirmi dört saatten kısa bir süre içinde eve dönüp Asurlulara ve Amurrulara kavuşacaksa kitabı yanında götürmesinin ne anlamı var. Alea jacta est, diye mırıldandı, ok yaydan çıktı, bir şeyin olacağı varsa zaten olacaktır, kaçarı yok. Rubikon bu kapanan kapıdır, inmekte olduğu bu merdivenlerdir, onu arabasına götüren adımlardır, arabanın kapısını açan anahtardır, kendisini sokaktan dışarı çıkaran motorun hafif hırıltısıdır, zarlar atıldı, gerisine tanrılar karar verecek. Aylardan ağustos, günlerden cuma, yollarda fazla araba ve insan yok, gitmekte olduğu sokak daha biraz önce uzaktaydı, şimdiyse yakınlaşıverdi. Hava yaklaşık yarım sa-

at önce karardı. Tertuliano Máximo Afonso arabasını apartmanın önüne park etti. Dışarı çıkmadan önce pencerelere göz attı ve içerde ışık görmedi. Tereddüt etti, Şimdi ne olacak, ne yapacağım, diye sordu kendi kendine, mantığı hemen cevap yetiştirdi, Yapma ama, bu kararsızlık niye, dilediğin gibi Antonio Claro'ya dönüştüğüne göre tek yapman gereken sakince evine çıkmak, ışıklar kapalıysa elbet bir sebebi vardır, dikkat edersen apartmanda ışıkları kapalı başka daireler de var, sen de karanlıkta görme yeteneğine sahip bir kedi olmadığına göre gidip ışıkları yakacaksın, tabii bilmediğimiz bir sebepten ötürü birinin seni beklemediğini varsayarsak, ayrıca bildiğimiz üzere karına işin olduğunu ve bu geceyi dışarıda geçireceğini söylemiştin, dolayısıyla şimdi yeni bir şeyler uydurmalısın. Tertuliano Máximo Afonso, Mezopotamya ile ilgili kitap koltuğunun altında, karşıdan karşıya geçti, apartmanın kapısını açtı, asansöre bindi ve yalnız olmadığını fark etti, İyi akşamlar, ben de seni bekliyordum, dedi sağduyusu, Ortaya çıkmasan olmazdı zaten, Burada ne işin var, Masum ayağına yatma, niye geldiğimi sen de benim kadar iyi biliyorsun, İntikam almak, misilleme yapmak, düşmanın karısıyla yatmak için geldin, ne de olsa senin karın şu anda onunla birlikte, İyi bildin, Peki ya sonra, Sonra hiçbir şey olmayacak, Maria da Paz başka bir adamla yattığını asla bilmeyecek, Peki ya diğer iki kişi, Diğerleri bu trajikomik olayın en kötü kısmını yaşamak zorunda kalacaklar, Neden, Sağduyu olduğuna göre nedenini biliyor olman lazım, Asansörlerde pek iyi işlemiyorum, Antonio Claro yarın eve dönünce karısına aynı anda hem onunla yattığını hem de iş için şehir dışında bulunduğunu açıklamakta epey zorlanacak, Bu kadarını senden hiç beklemezdim, bu düpedüz şeytani bir plan, İnsani bir plan, sevgili dostum, gayet insani, şeytan plan falan yapmaz, hatta insanlar iyi kalpli varlıklar olsalardı şeytan diye bir şey var olamazdı bile, Yarın ne yapacaksın, Bir mazeret uyduracak ve erkenden çıkıp gideceğim, Şu

kitabı niye yanında taşıyorsun, Bilmiyorum, belki de bir hatıra olarak burada bırakırım. Asansör beşinci katta durdu, Tertuliano Máximo Afonso, Benimle geliyor musun, diye sordu, Ben sağduyuyum, içerde bana yer yok, Öyleyse daha sonra görüşürüz, Pek sanmıyorum.

Tertuliano Máximo Afonso kulağını dairenin kapısına dayadı. İçerden hiçbir ses gelmiyordu. Evin sahibiymiş gibi doğal davranması gerekliydi, fakat kalbi öylesine büyük bir şiddetle atıyordu ki tüm vücudu sarsılıyordu. Daha ileri gitmeye cesareti yoktu. Aniden asansör inmeye başladı, Kim çağırdı acaba, diye düşündü korkuyla, ve daha fazla tereddüt etmeden anahtarı deliğe sokup içeri girdi. Ev karanlıktı, fakat pencereden içeri giren belli belirsiz bir aydınlık yavaşça eşyaların dış hatlarını belirginleştirdi ve onları seçilebilir kıldı. Tertuliano Máximo Afonso elini kapının yanındaki duvarda gezdirdi ve sonunda ışık düğmesini buldu. Evde hiçbir kıpırtı yoktu, Hiç kimse yok, diye düşündü, her şeyi görebilirim, evet, ev belki de gece boyunca kendisine, yalnızca kendisine ait olacaktı, belki de evde yalnız olacaktı, belki Helena'nın ailesi şehirde yaşıyordu ve kadın kocasının yokluğunu fırsat bilerek onları ziyarete gitmişti, belki de ancak yarın dönecekti, durum böyleyse sağduyunun şeytani diye sınıflandırdığı plan yavan bir şaka gibi havaya karışacak, bir çocuk tarafından üflenip devrilen iskambil kâğıtlarından bir ev gibi yıkılıp gidecekti. Derler ya, hayat kaderin cilveleriyle doludur, ovsa hayat dünyadaki en aptal şeylerden biridir, birisi bir gün hayata, Aynen devam et, durmadan ilerle, yoldan hiç ayrılma, demiş olmalıdır ve hayat o günden beri aptallaşmış, bize vermekle övündüğü derslerden hiçbir şey öğrenememiş, kendisine verilen emri körlemesine yerine getirmekten başka bir şey yapamamış, önüne çıkan her şeyi devirip geçmiş, geride bıraktığı zarara hiç aldırmamış, bizden bir kez olsun özür dilememiştir. Tertuliano Máximo Afonso evi baştan başa gezdi, ışıkları yakıp söndürdü, kapıları, dolapları,

çekmeceleri açıp kapadı, erkek giysilerini, mahrem ve iç gıcıklayıcı kadın çamaşırlarını, tabancayı gördü, fakat hiçbir şeye dokunmadı, tek istediği neye bulaştığını anlamak, evin odalarını inceleyerek evde yaşayanların huylarını algılamaktı, tıpkı insana nereye gitmesi gerektiğini söyleyen ama oraya varacağını garanti etmeyen haritalar gibi. İncelemesi sona erince, evi gözleri kapalı dolaşabilmeye başlayınca, Antonio Claro'nun koltuğu olduğunu tahmin ettiği tekli koltuğa oturdu ve beklemeye başladı. Helena'nın gelmesini istiyordu, tek arzusu buydu, Helena şu kapıdan girsin ve beni görsün, buraya gelmeye cüret ettiğime tanık olunsun, asıl istediği buydu işte, bir tanık istiyordu. Saat on biri biraz geçe kadın eve geldi. Işıkların yandığını görünce daha kapıdan içeri girmeden, Sen misin, diye sordu, Evet, benim, dedi Tertuliano Máximo Afonso, ağzı kupkuru. Kadın hemencecik oturma odasında belirdi, Ne oldu, seni yarından önce beklemiyordum, soruyla cevap arasında çabucak öpüştüler, Tertuliano Máximo Afonso, İş ertelendi, dedi ve hemen oturduğu yere dönmek zorunda kaldı, çünkü bacakları titriyordu, galiba sinirleri bozulmuştu, öpücük yüzünden olmalıydı. Kadının söylediklerini yarım yamalak duydu, Bizimkileri görmeye gittim, Nasıllar, diye sormayı başardı, İyiler, cevabını aldı ve daha kendine gelemeden, Yemek yedin mi, sorusuyla karşı karşıya kaldı, Evet, merak etme, Çok yorgunum, yatmaya gidiyorum, bu kitap nereden çıktı, Rol alma ihtimalim olan tarihi bir film dolayısıyla aldım, İkinci el almışsın, üstünde notlar var, Sahaftan aldım. Helena oturma odasından çıktı, birkaç dakika içinde etraf yine sessizliğe gömüldü. Tertuliano Máximo Afonso yatak odasına gittiğinde saat iyice geç olmuştu. Helena uyuyordu, adamın giymesi gereken pijama yandaki yastığın üstünde duruyordu. İki saat sonra adam halen uyanıktı. Cinsel organı tepkisizdi. Kadın gözlerini açtı, Uyumuyor musun, diye sordu, Hayır, Neden, Bilmiyorum. Bunun üstüne kadın adama döndü ve sarıldı.

İlk uyanan Tertuliano Máximo Afonso oldu. Çıplaktı. Yatak örtüsüyle yorgan adamın yattığı taraftan yere doğru kaymış, Helena'nın memelerinden biri açığa çıkmıştı. Görünüşe bakılırsa kadın derin bir uyku çekmekteydi. Kalın perdelerin pek engelleyemediği sabah güneşi, odanın tamamını parlak bir ışıkla dolduruyordu. Dışarısı şimdiden kaynıyor olmalıydı. Tertuliano Máximo Afonso organının sertleştiğini hissetti, halen adamakıllı tatmin olmamıştı. Tam bu sırada Maria da Paz'ı hatırladı. Başka bir odayı, başka bir yatağı hayal etti, kadının karış karış bildiği bedeni yatakta yatıyordu, Antonio Claro'nun kendininkinin tıpatıp aynısı olan bedeni de kadınınkinin yanındaydı, aniden yolun sonuna geldiğini düşündü, önünde koca bir duvar yükseliyor, duvarın üstünde, Uçurum, Geçilmez, yazıyordu, derken geriye de dönemediğini, gelmiş olduğu yolun ortadan kaybolduğunu, geride yalnızca ayaklarını bastığı ufacık bir zeminin kaldığını fark etti. Rüya görüyordu ve bunu bilmiyordu. Duvar parçalanmaya başladı ve duvarın kolları, ki aslında hayatta kolları çıkan bir duvardan çok daha korkutucu şeyler vardır, onu yakalayıp uçurumun kenarına çekerken içindeki ıstırap aniden dehşete dönüştü ve şiddetle sıçrayarak uyandı. Helena elinden tutmuş onu yatıştırmaya çalışıyordu, Sakin ol, kâbus görüyordun, geçti, artık buradasın. Adam, ciğerleri düşüş yüzünden havasız kalmış gibi nefes nefese çırpınıyordu. Sakin ol, sakin ol, diye tekrarladı Helena. Dirseği üzerinde doğrulmuştu, memeleri açıktaydı, beliyle kalçalarının kıv-

rımlarını belli eden ince yatak örtüsü ve ağzından çıkan sözcükler acılar içindeki adamın bedenine, insanın cildini okşayan ve ıslak bir öpücüğü andıran incecik yağmur damlaları gibi dökülüyordu. Tertuliano Máximo Afonso'nun dehşete kapılmış ruhu yavaş yavaş, ilk ortaya çıktığı yere doğru süzülen bir buhar bulutu gibi, bitkin aklına geri döndü, ve Helena, Kâbusunda ne gördün, anlat bana, dediğinde bu kafası karışık adam, kendi inşa ettiği labirentlerde kaybolan bu adam, cinsel açıdan aşina olsa da diğer açılardan hiçbir şekilde tanımadığı bir kadının yanında yatmakta olan bu adam, kadına başlangıcı yok olan yolu anlattı, yolun yapılmış olduğu, anı zamana ve boyutu boşluğa çeviren gizemli madde, sanki kendi attığı adımlar tarafından tüketilmişti, kadına duvarı anlattı, sanki hem zamanın hem de boyutun yolunu kesiyordu, kadına ayaklarının bastığı, iki küçücük adadan oluşan takımadaları andıran zemini anlattı, ve kadına üzerinde, Uçurum, Geçilmez, yazan işareti anlattı, remember, seni uyaran kişi, düşmanındır, tıpkı Hamlet'in amcası ve üvey babası Claudius'a söylediği gibi. Kadın hayretler içinde, biraz da kafası karışık halde adamın anlattıklarını dinlemişti, kocasının, düşüncelerini böyle açıkça ifade etmesine hiç alışık değildi, telaffuz ettiği her sözcüğün bir benzeriyle birlikte duyuluyor gibi olmasıysa iyice tuhaftı, sözcükler boş bir mağaradaymış gibi yankılanıyordu, kimin nefes aldığını, kimin bir şeyler mırıldandığını, kimin iç geçirdiğini anlamak imkânsızdı. Helena kendi ayaklarının da adamın anlattığı iki ada gibi olduğunu hayal etti, bu pek hoşuna gitti, kendininkilerin hemen yanında duran iki ayakla bir araya geldiğinde dört ayaktan oluşan kusursuz takımadalar oluşturabilirdi, oluştururdu ve oluşturmuştu, tabii dünyada kusursuzluk diye bir şey mümkünse ve adalar bir okyanusu andıran şu yatak örtüsüne demir atmayı isterlerse. Daha iyi misin, diye sordu kadın, Hiç olmadığım kadar iyiyim, dedi adam, Ne tuhaf, dün gece bambaşka biri gibiydin, içime şef-

katle giriyordun ve sonradan bu şefkatin arzu ve gözyaşıyla ve zevkle, sızı dolu bir iniltiyle, af dileyen bir yakarışla karışık olduğunu hissettim, Öyle hissettiğine göre öyle olmuştur, Ne yazık ki bazı şeyler hayatta bir kez olur ve bir daha tekrarlanmazlar, Bazı şeyler de olurlar ve olmaya devam ederler, Öyle mi dersin, birisine bir kez gül verirsen, bir daha gülden başka bir şey veremezsin derler, Deneyip görmek gerek, Şimdi mi, Evet, hazır çıplağız, İşte bu iyi bir sebep, İyi olmasına iyi, ama daha iyileri de var. Dört ada buluştu, takımadalar yeniden kavuştu, dalgalar isyan edercesine sarp kayalıklara çarptı, kayalıkların tepesinden bağırışlar duyuluyorsa bunun sebebi dalgaların tepesindeki denizkızlarıydı, duyulan sızıların sebebi acı değildi, af dileyen birisi varsa, dileği ebediyen kabul olmuştu. Kısa bir süre birbirlerinin kollarında soluklandılar, sonra, son bir öpücüğün ardından, kadın yataktan dışarı süzüldü, Hemen kalkma, biraz daha uyu, kahvaltıyı ben hazırlarım.

Tertuliano Máximo Afonso uyumadı. Bu evi derhal terk etmeliydi, Antonio Claro eve söylediğinden daha erken gelirse ne yapardı, öğleden önce geleceğini söylemişti, diyelim ki kır evinde olaylar beklediği gibi gelişmedi ve arabasına atlayıp buraya gelmekte, kendi kendine öfke püskürüyor, hüsranını evinin huzurunda unutmak için acele ediyor, karısına işin nasıl geçtiğini anlatacak, keyifsizliğini azaltmak için bir şeyler sallayacak, var olmayan tartışmalar, hiç yaşanmamış konuşmalar, hiç yapılmamış anlaşmalar uyduracak. Tertuliano Máximo Afonso'nun yaşadığı zorluk, evden rahatça çıkamamasından ileri geliyor, Helena'ya kadının şüphesini uyandırmayacak bir bahane sunması lazım, kadının dün gece yanında uyuduğu ve kollarında zevklendiği adamın kocası olmadığını halen bilmiyor olduğunu hatırlayalım, durum böyleyken adam ona ne diyebilir, son ana kadar gizli tuttuğu bir bilgiyi, yaz ortasındaki bir cumartesi sabahı acil bir işi olduğunu nasıl dile getirebilir, mükemmel bir uyumla zevkin

doruklarına ulaştıklarına biz bile tanık olmuşken yapılabilecek en mantıklı şey yatakta kalıp kısa bir süre için kesilmiş sohbetlerine devam etmektir, kim bilir, bu arada başka ilginç bir şeyler de yaşanabilir. Birazdan Helena elinde kahvaltı tepsisiyle odaya dönecek, uzun zamandır baş başa, yatak halen sevişmelerinden kalan tatlı kokularla kaplıyken kahvaltı etmiyorlardı, kadın belki de bir daha ele geçmeyecek olan böylesi bir fırsatı kaybetmek istemiyor. Tertuliano Máximo Afonso düşünüyor, düşünüyor ve düşünmeye devam ediyor, insan ruhunun çelişkili enerjisi yüzünden düşünceleri gittikçe coşuyor, düşündükçe de evden ayrılma isteğinin zayıfladığını, tembelleştiğini ve bir yandan da tüm riskleri bir kenara ittiğini hissediyor, Antonio Claro karşısında elde edeceği mutlak galibiyete tanık olma arzusu her geçen dakika daha da güçleniyor. Burada kalmak ve yaptıklarının sonuçlarına bizzat katlanmak istiyor. Varsın Antonio Claro buraya gelsin ve kendisiyle karşılaşsın, varsın öfkelensin, hiddetlensin, şiddet kullansın, ne yaparsa yapsın yenilgisi hafiflemeyecek. Tertuliano Máximo Afonso'nun elindeki kozun büyüklüğünü Antonio Claro da biliyor, şu lanet olası Tarih öğretmeni kendisine bu saatte nereden çıktığını sorduğu anda Helena, nihayet, kollarındaki benlere, dizlerindeki yara izlerine, penis boyutlarına ve, bugünden itibaren, seviştikleri kadınlara kadar tıpatıp aynı olan iki adamın dâhiyane planlarının aslında ne kadar alçak olduğunu anlayacak. Tertuliano Máximo Afonso'nun bedeni kan revan içinde de kalsa, hastanelik de olsa onu bu hale getirecek olan kişinin yarası asla iyileşmeyecek. Yatakta uzanmış, kahvaltısının getirilmesini bekleyen adamın beyni tarafından üretilen bu intikam düşünceleri burada son bulabilirdi, ancak böyle olsaydı insan ruhunun biraz önce sözünü ettiğimiz çelişkili enerjisi, ya da başka bir isim vermemiz gerekirse, görülmemiş bir asalet hissinin aniden ortaya çıkma olasılığı, geçmişte yaşanan tüm iğrençliklere rağmen alkışı hak eden bir beyefendilik, hiçe sayılmış

olurdu. Ne kadar inanılmaz gözükse de, ahlak kurallarından korktuğu ve gerçeğin ortaya çıkmasından ürktüğü için Maria da Paz'ın Antonio Claro'nun kollarına düşmesinegöz yuman bu adam, yaşamı boyunca karşısına çıkan en zor görevi sonuna kadar götürmeye ve Helena'yı, kocasının tıpatıp aynısı bir adam kapıdan içeri girdiğinde yalnız ve korumasız bırakmamaya kararlı. İnsan ruhu, içinden aniden bir palyaçonun fırlayacağı ve bize nanik yapıp dil çıkaracağı kapalı bir kutu gibidir, fakat bazı durumlarda bu palyaço bizi kutunun kenarından süzmekle yetinir, ve olur da dürüst ve adil davrandığımızı görürse, başını beğeniyle sallar ve ümitsiz bir vaka olmadığımıza karar vererek gözden kaybolur. Biraz önce almış olduğu karar sayesinde Tertuliano Máximo Afonso sicilinden birkaç ufak hatayı sildirdi, fakat diğer hatalarını hafıza denen koyu renkli kâğıda işleyen mürekkep solana dek daha çok acı çekmesi gerekecek. İnsanlar hep, Olayları zamana bırakmak lazım, derler, ama asıl mesele, yeterli zamanımızın olup olmadığıdır. Tam Tertuliano Máximo Afonso yataktan kalkarken Helena elinde kahvaltı tepsisiyle içeri girdi, Yatakta kahvaltı etmek istemiyor musun, diye sordu, ve adam bunu istemediğini, tepsi mi kaydı, fincan mı devrildi, yorgana tereyağı mı bulaştı, örtünün kıvrımlarının arası ekmek kırıntısıyla mı doldu, bu kırıntılar cildin en hassas yerlerine mi battı diye düşünmek zorunda kalmadan rahatça sandalyede oturup kahvaltı etmeyi tercih ettiğini söyledi. Olabildiğince şakacı ve komik bir tavırla dile getirilmeye çalışılan bu konuşmanın asıl amacı, Tertuliano Máximo Afonso'nun zihninde beliren yeni bir kaygıydı ve bu kaygı gittikçe güçleniyordu, Antonio Claro dönerse en azından bizi yatakta kızarmış ekmeklerini kemiren iki günahkâr gibi görmeyecek, diye düşünüyordu, Antonio Claro dönerse en azından yıkanmış, taranmış ve Tanrı'nın buyurduğu gibi giyinmiş olacağız, çünkü görünüm denen şey de ahlaksızlık gibidir, madem onunla kol kolayız ve bundan kaçınamıyor, ama

pek şikâyet de etmiyoruz, o halde bırakalım, sadece şekil itibariyle de olsa, erdemle ahlaksızlık uğraşsın, zaten daha fazlasını beklemek de hata olur.

Saat on buçuk oldu bile. Helena alışverişe çıktı, çıkmadan önce de, Birazdan dönerim, diyerek adamı öptü, birkaç saat önce adamla kadını bir araya getiren ateşli tutkunun halen ılık olan közlerinin bir kalıntısıydı bu öpücük. Şimdiyse Tertuliano Máximo Afonso antik Mezopotamya uygarlıkları hakkındaki kitap dizleri üstünde açık halde kanepeye oturmuş, Antonio Claro'nun gelmesini bekliyor ve hayal gücünü zaptetmekte zorluk çeken bir insan olduğundan, adamın kadınla yolda karşılaşmış olduğunu ve karışıklığı bir an önce açıklığa kavuşturmak amacıyla birlikte yukarı çıktıklarını hayal ediyor, Siz benim kocam değilsiniz, kocam evde, bakın kanepede oturuyor, siz huzurumuzu bozmak isteyen Tarih öğretmeni olmalısınız, diye karşı çıkacak Helena Antonio Claro'ya, Antonio Claro da, Senin kocan benim, Tarih öğretmeni olan o, okuduğu kitaba baksana, bu adam tam bir dalavereci, diyerek kadını ikna etmeye çalışacak, kadınsa alaycı bir tavırla adamın lafını kesecek, Tabii, tabii, peki alyansımızın sizin değil onun parmağında olmasını nasıl açıklayacaksınız. Helena elinde torbalarla tek başına içeri girdiğinde saat tam on biri gösteriyor. Birazdan, N'oldu, keyfin mi yok, diye soracak ve adam, Olur mu hiç, nereden çıkardın, diye cevap verecek, kadın da, Neden saate bakıp duruyorsun, anlamadım, diyecek, ve adam bilmediğini, öylesine baktığını, belki biraz heyecanlı olduğunu söyleyecek, Bana Kral Hammurabi rolünü verirlerse oyunculuk kariyerim için müthiş olur. Saat on bir buçuğu geçti, on ikiye çeyrek var ve Antonio Claro hâlâ görünürde yok. Tertuliano Máximo Afonso'nun kalbi dört bir yana çifte atan azgın bir beygir gibi, yerinde duramıyor, telaş hissi boğazını düğümlüyor ve ona hâlâ vakti olduğunu haykırıyor, Hazır Helena öteki odadayken fırsattan yararlan ve kaçıp git, hâlâ on da-

kikan var, ama dikkatli ol, asansörü kullanma, merdivenlerden in ve sokağa çıkmadan önce etrafa iyice göz at. Saat on iki, oturma odasındaki duvar saati Antonio Claro'ya son bir şans tanımak istercesine, verdiği sözü son ana kadar tutarcasına saniyeleri ağır ağır saydı, ama Tertuliano Máximo Afonso zaten kendini kandırmaya dünden razıydı, Şimdiye kadar gelmediğine göre artık gelmez, diye düşünüyor. Herkes geç kalabilir, araba bozulabilir, lastik patlayabilir, böyle şeyler her gün olabilir, herkesin başına gelebilir. Artık her dakika sancılı geçecek, sonra sıra hayal kırıklığına, şaşkınlığa gelecek ve adam kaçınılmaz olarak şöyle düşünecek, Pekâlâ, geç kalmasına kaldınız, ama telefon diye bir şey var, neden telefon edip diferansiyelin veya vites kutusunun bozulduğunu veya vantilatör kayışının koptuğunu söylemiyorsunuz, böyle eski ve bakımsız arabalar sürekli bu tip arızalar çıkarırlar. Bir saat daha geçti, Antonio Claro ortalarda yok, ve Helena oturma odasına girip öğle yemeğinin hazır olduğunu haber verince Tertuliano Máximo Afonso karnının aç olmadığını, kadının yemeği yalnız yemesini ve kendisinin mutlaka dışarı çıkması gerektiğini söyledi. Kadın çıkma sebebini sordu, adam evli olmadıklarını ve ona hiçbir açıklama yapmak zorunda olmadığını söylerse tüm kartlarını masaya açmış olurdu, dolayısıyla dönünce her şeyi anlatacağını söylemekle yetindi, Tertuliano Máximo Afonso herkese aynı sözü vermekte ve sözünü kısmen ve geç de olsa yerine getirmektedir, bunu annesi de iyi bilir, Maria da Paz da, bu arada ondan da hiç haber yok. Helena adama üstünü değiştirmesini tavsiye etti ve adam kadına hak verdi, Evet, zaten üstümdeki kıyafet de yapacağım iş için hiç uygun değil, gömlek, ceket ve kumaş pantolon giysem çok daha iyi olur, neticede yaz tatiline çıkmış bir turist değilim. On beş dakika sonra evden çıktı, Helena ona asansörün kapısına kadar eşlik etti, kadının gözlerindeki acı parlaklık, birazdan ağlayacağının habercisiydi, Tertuliano Máximo Afonso sokağa ayak bas-

madan kadın gözyaşlarına boğulacak ve cevabını halen bulamadığı şu meşhur soruyu kendi kendine tekrarlayacaktı, Neler oluyor, neler oluyor.

Tertuliano Máximo Afonso arabaya girdi, ilk düşüncesi buradan uzaklaşmaktı, sakin bir yerde durup durumu ciddiyetle gözden geçirecek, yirmi dört saatten beri kafasının içinde dönüp duran karmaşayı düzene sokacak ve son olarak, ne yapacağına karar verecekti. Arabayı çalıştırdı ve sokaktan çıkar çıkmaz, hiçbir şeyi gözden geçirmesinin gerekmediğini fark etti, tek yapması gereken Maria da Paz'a telefon etmekti, Bunu neden daha önce düşünemedim ki, o eve tıkılı kaldığım ve oradan telefon edemeyeceğim için herhalde. Yüz metre gittikten sonra bir telefon kulübesi gördü. Arabayı durdurdu, aceleyle telefon kulübesine girdi ve numarayı çevirdi. Kulübenin içi öyle sıcaktı ki insan nefes almakta zorlanıyordu. Telefonu açıp, Alo, diyen kadının sesi tanıdık değildi, Maria da Paz ile görüşecektim, dedi adam, Evet, ama kimsiniz, İşyerinden arkadaşıyım, aynı bankada çalışıyoruz, Maria da Paz bu sabah öldü, araba kazası geçirdi, nişanlısı da arabadaydı ve ikisi de öldü, gerçek bir facia, tam bir facia. Tertuliano Máximo Afonso'nun bedeni bir saniye içinde tepeden tırnağa terden sırılsıklam oldu. Bir şeyler geveledi, ama karşı taraftaki kadın adamın dediğini anlayamadı, Ne dediniz, adam ne dediğini hatırlamıyordu ve asla hatırlamayacaktı, sonsuza dek unutmuştu ve ne yaptığının farkında olmaksızın, pili aniden tükenen bir makine gibi, ahizeyi elinden düşürdü. Telefon kulübesinin içi bir fırın gibi kavruluyordu, adamın kılı bile kıpırdamıyordu, kulaklarında tek bir sözcük uğulduyordu, Öldü, fakat çok geçmeden bu sözcük yerini başka sözcüklere bıraktı, bu sözcükler uğuldamıyor, adamın kafasının içinde çığlıklar atıyorlardı, Onu öldürdün. Kadını öldüren şey Antônio Claro'nun arabayı dikkatsizce sürmesi değildi, kaza bu sebepten meydana geldiyse tabii, onu öldüren, Tertuliano Máximo Afonso idi, onu adamın

ahlaki zayıflığı öldürmüştü, onu adamın gözlerini kör eden intikam arzusu öldürmüştü, iki adamdan birinin, aktörün veya Tarih öğretmeninin bu dünyada fazlalık olduğu söylenmişti, ama sen öyle değildin, Maria da Paz, fazlalık olan sen değildin, senin annenin yanında kalmanı sağlayacak bir kopyan yoktu, sen eşsizdin, her sıradan insan gibi eşsizdin, gerçekten eşsizdin. İnsanın ancak kendisinden nefret ediyorsa başkasından da nefret edebileceği söylenir, fakat herhalde nefretlerin en fenası başkasıyla eşit olmayı kaldıramayanın duyduğu nefrettir, ve bu eşitlik mutlak benzerlik halinde ortaya çıktığında durum daha da kötüleşebilir. Tertuliano Máximo Afonso sarhoşmuş gibi yalpalayarak telefon kulübesinden çıktı, yıkılırcasına, sert bir hareketle arabaya bindi ve öylece oturdu, gözlerini ileri dikmişti, bakışları boştu, fakat kendini daha fazla tutamadı, gözleri yaşlarla doldu ve göğsü hıçkırıklarla sarsıldı. Şu anda Maria da Paz'a daha önce hiç olmadığı, gelecekte de hiç olamayacağı kadar çok âşıktı. Hissettiği acı, kadını kaybetmiş olmaktan ileri geliyordu, içindeki suçluluk duygusu ebediyen irin ve pislik salgılayan cılk bir yara gibi sızlıyordu. Yoldan geçen birkaç kişi, kimseye zararı veya yararı dokunmayan bayağı ve çaresiz bir merakla ona baktı, hatta birisi yaklaşıp yapabileceği herhangi bir şey var mı diye sorunca Tertuliano Máximo Afonso olumsuz cevap verip teşekkür etti ve teşekkür ettiği için daha da şiddetle ağlamaya başladı, sanki birisi gelip elini omzuna koymuş ve, Sabret, kederin zamanla geçer, demişti, zamanın her şeye derman olduğu doğruydu, fakat bazen acının dinmesi için uzun zaman geçmesi gerekirdi, bazense acı dinmez, zaman geçmek bilmezdi, neyse ki böyle durumlar daha nadir görülürdü. Gözyaşları tükenene kadar yerinden kımıldamadı, sonra zaman yeniden işlemeye başladı ve adam kendi kendine, Peki ya şimdi nereye gideceksin, diye sordu, işte böylece Tertuliano Máximo Afonso, tüm olasılıklar hayatının sonuna kadar Antonio Claro'ya dönüştüğünü

işaret ederken, gidecek hiçbir yerinin olmadığını fark etti. Birincisi, eskiden kendi evi dediği ev Tertuliano Maximo Afonso'ya aitti ve Tertuliano Máximo Afonso artık hayatta değildi, ikincisi, eskiden António Claro'ya ait olan eve gidip Helena'ya kocasının öldüğünü ve artık António Claro'nun kendisi olacağını söyleyemezdi, son olarak, Maria da Paz'ın evine, ki oraya davet bile edilmemişti, ancak annesine kızını kaybetmiş olduğu için kuru bir başsağlığı dilemeye gidebilirdi. Tertuliano Máximo Afonso'nun bu noktada, doğal olarak, bu üzücü haberi aldığı takdirde kendi annesinin de Maria da Paz'ınki gibi dinmek bilmez gözyaşlarına boğulacağını düşünmesi gerekirdi, fakat bilincinin derinliklerinde kendisinin daima Tertuliano Máximo Afonso olarak kalacağı gerçeği yattığından, ve yine bilinci gereğince, kendini halen hayatta gördüğünden, başka koşullarda ilk aklına gelecek şey olan bu düşünceyi geçici olarak göz ardı etmiş olmalıydı. Şu anda asıl yapması gereken, biraz önce sorduğu ve havada kalmış olan soruya bir cevap bulmaktı, Peki ya şimdi nereye gideceksin, aslında bu sorunu çözmek hiç de zor değildi, içinde bulunduğu devasa metropolde her zevke ve keseye uygun bir sürü otel ve pansiyon vardı. İşte böyle bir yere gitmeliydi, ve orada sadece sıcaktan korunup dilediği gibi ağlayacağı kadar değil, daha uzun süre kalmalıydı. Önceki geceyi Helena ile geçirmiş olması ayrıydı, o sırada bir oyunun içinde basit bir hamlede bulunmuş gibiydi, sen benim karımla yatarsan ben de seninkiyle yatarım, aynen böyle, göze göz, dişe diş, kısas yasası böyle buyurur ve bu yasa şimdiye kadar hiçbir yerde bu vakada olduğu kadar başarıyla uygulanmamıştır, çünkü bu yasanın Latince ismi lex talionis şeklindedir, talionis sözcüğünün yalın hali olan talio sözcüğü, benzer anlamındaki talis sözcüğüyle aynı kökten gelir, yani işlenen suçlar benzerse, suçu işleyen kişiler de benzerdir. Biraz önceki cümleyi baştan toparlamamız gerekirse, önceki geceyi Helena ile geçirmiş olması ayrıydı, çünkü o sırada

kimse ölümün oyuna katılıp şah mat yapacağını tahmin edemezdi, yarınki gazeteler rahmetlinin adını Tertuliano Máximo Afonso olarak verecek olsalar da, António Claro'nun hayatta olmadığını bilerek, sonraki gece kadının koynuna girmek ayrıydı, çünkü böyle yaptığı takdirde dalaverenin üstüne bir dalavere daha bindirmiş olacaktı. Biz insanlar, kimimiz daha az, kimimiz daha çok, hayvan olmamıza rağmen, birkaç iyi hisse de sahibizdir, hatta bazen kendimize saygı duymaya bile başlar gibi oluruz, Tertuliano Máximo Afonso adlı bu adamsa, birçok kez bu şiddetli eleştirimizi haklı çıkaracak davranışlar göstermiş olsa da, kendisini sonsuza dek suçlu bellememize sebep olacak adımı atmaya cüret edemeyecek. Dolayısıyla ilk iş olarak kendine bir otel bulacak ve gerisine yarın karar verecek. Arabayı çalıştırdı ve şehir merkezinin yolunu tuttu, orada otel seçenekleri daha fazla, mütevazı, iki yıldızlı bir otel istiyor, hem sadece bir gece kalacak, Sadece bir gece kalacağımı da kim söylemiş, diye düşündü, yarın, ondan sonraki ve daha sonraki günler nerede uyuyacağım, hayatında ilk kez gelecekte Tarih öğretmenlerine ihtiyaç duyulacağını, fakat kendisine ihtiyaç duyulmayacağını düşündü, Daniel Santa-Clara aktörlük kariyerini sonlandırmak zorunda kalacak ve var olmuşlukla var olmaya devam etmek arasında denge kurmaya çalışacaktı, bilincimizin bize, Kim olduğunu biliyorum, demesi elbette çok rahatlatıcıdır, fakat etrafımızdaki insanlar birbirlerine huzursuzca, Bu adam da kim, diye sormaya başladıklarında bilincimiz bile bize ve kendi sözlerine şüpheyle yaklaşabilir. Bu umumi huzursuzluğu ilk yaşama fırsatını elde eden kişi, otel resepsiyonundaki, Tertuliano Máximo Afonso'dan bir kimlik belgesi isteyen görevli oldu, şükürler olsun ki ismini sormamıştı, çünkü Tertuliano Máximo Afonso otuz sekiz yıldır kendisine ait olan, şimdiyse yasalar gereği hiçbir kaza kurbanının kaçamadığı otopsi işlemi yapılana dek bir morgdaki soğutucuda bekleyen ezilmiş cesede ait olan ismi, alışkanlıkla,

ağzından kaçırabilirdi. Görevliye verdiği kimlik belgesinde António Claro'nun ismi yazılı, görevli olur da şüpheye düşüp karşısında duran adamı dikkatle incelemek isterse göreceği surat, kimlikteki fotoğrafta bulunan suratla aynı. Görevliyi şüpheye düşürecek herhangi bir şey olmuyor ve Tertuliano Máximo Afonso konuk defterini imzalıyor, böyle durumlarda asıl imzayı andıran rasgele bir karalama yapmak yeterlidir, odanın anahtarını alıyor, bagajı olmadığını söylüyor ve kendisine hiçbir şey sorulmamış olmasına rağmen bir mazeret uydurmaya karar veriyor, uçağını kaçırdığını, valizlerini havaalanında bıraktığını, bu yüzden de otelde en fazla bir gece kalacağını söylüyor. Tertuliano Máximo Afonso ismini değiştirmiş olmasına rağmen halen videocudakiyle aynı kişi, gerektiğinden fazla konuşuyor, doğal davranmayı bilmiyor, neyse ki resepsiyon görevlisinin başka işleri var, telefonu çalıyor, otele bir sürü bavul ve sırt çantası taşıyan bir grup yabancı giriyor. Tertuliano Máximo Afonso odasına çıktı, ayakkabılarını çıkardı ve mesanesini rahatlatmak için tuvalete girdi, haline bakılırsa, resepsiyon görevlisine söylemiş olduğu gibi uçağı kaçırmış olmasının haricinde başka bir derdi yoktu, fakat bu rahat hali ancak dinlenmek için yatağa uzanana kadar sürdü, hayal gücü derhal harekete geçti ve gözünün önünde hurdaya dönmüş bir otomobil belirdi, içinde kan revan içinde, ezilmiş iki insan bedeni vardı. Gözyaşları geri geldi, hıçkırıklar geri geldi, karmakarışık zihni aniden annesini hatırlayarak sarsılmasaydı kim bilir daha ne kadar böyle devam edecekti. Sıçrayarak doğruldu ve telefona sarıldı, bir yandan da kendi kendine sövüyordu, Hayvanın tekiyim, ne kadar aptalım, tam bir geri zekâlıyım, embesilim, beş para etmez herifin tekiyim, polislerin daireme gideceklerini ve komşularıma herhangi bir akrabamın olup olmadığını soracaklarını niye hiç düşünemedim, üst kattaki komşum polise annemin adresini ve telefonunu verecek, bunu nasıl oldu da göz ardı ettim, olacak iş değil. Karşı taraf

cevap vermiyordu. Telefon çalıp duruyor, fakat kimse açıp da, Alo, demiyordu, oysa telefon açılsa Tertuliano Máximo Afonso, Benim, ben hayattayım, polisler hata yapmışlar, sonra açıklarım, diyebilecekti. Annesi evde değildi ve başka koşullarda gayet anormal olarak görülebilecek bu durum, şu anda tek bir anlama gelebilirdi, kadın şehre gitmek üzere yola çıkmıştı, taksiye atlamış olmalıydı, hatta belki de şehre varmıştı bile, üst kattaki komşudan evin anahtarını almış, şu dakikalarda ağlayıp dövünüyor olmalıydı, zavallı anneciğim, beni uyarmakta ne kadar da haklıydın. Tertuliano Máximo Afonso kendi evinin numarasını çevirdi ve telefon yine açılmadı. Düşüncelerini toparlamaya, zihnindeki bulanıklığı gidermeye çabaladı, polisler aşırı derecede özenli davranmış olsalar bile soruşturmalarını tamamlamak için zamana ihtiyaçları vardı, beş milyon kişinin yaşadığı bu şehir bir karınca yuvası gibi kaynamaktadır, dolayısıyla birçok kaza meydana gelmekte ve bu kazalarda birçok kişi kurban olmaktadır, bu kişilerin kimliklerini tespit edip ailelerine ulaşmak gerekmektedir, yola çıkmadan önce yanına, Kaza geçirdiğim takdirde falanca kişiyi arayın, diye kâğıtlar alan kişilerin sayısı da oldukça az olduğuna göre bu kimlik tespiti işi hiç de kolay değildir. Neyse ki Tertuliano Máximo Afonso yanında böyle kâğıtlar taşıyan azınlığa dahil değil, Maria da Paz'ın da öyle olduğunu hiç sanmıyoruz, zaten ajandalarının başındaki, kimlik bilgilerinin yazıldığı sayfada tüm gerekli bilgiler bulunuyor, ki bu bilgiler genelde kimseye gerekmez. Suçlular hariç hiç kimse sahte veya çalıntı kimliklerle dolaşmadığına göre, polislerin kurbanlardan birinin üzerinden çıkan kimlikten şüphelenmeleri için hiçbir sebep yoksa diğerinin üzerinden çıkan kimlikten de şüphelenecek halleri yoktur. Tertuliano Máximo Afonso telefonu yeniden çaldırdı ve yine cevap veren olmadı. Artık Maria da Paz'ı düşünmüyor, şu anda asıl bilmek istediği, Carolina Máximo'nun nerede olduğu, günümüzde taksiler çok güçlü arabalar, eskisi gibi

tenekeden bozma kıytırık şeyler değiller, ve böylesine dramatik bir durumda şoföre daha hızlı gitmesi için rüşvet vermeye bile gerek yoktur, annesi dört saatten kısa sürede şehre ulaşmış olmalıdır, ayrıca bugün günlerden cumartesi olduğuna ve herkes yaz tatilinde olduğu için yollarda pek trafik olmayacağına göre annesi şimdiye adamın dairesine varmış olmalıdır. Telefonu yeniden çaldırdı ve bu kez, beklenmedik bir şekilde, telesekreter devreye girdi, Ben Tertuliano Máximo Afonso, lütfen mesajınızı bırakın, adamın yaşadığı şaşkınlık öyle korkunçtu ki önceki aramasında telesekreterin devreye girmediğini bile fark edememişti, sanki duyduğu ses kendisine değil de ölü bir yabancıya aitti ve yarın, yüreği hassas kişiler şaşırıp kalmasınlar diye, hayattaki birinin sesiyle değiştirilecekti, böyle silme ve değiştirme işlemleri her gün dünyanın dört bir yanında binlerce kez meydana gelse de bizler bu konuda düşünmemeyi tercih ederiz. Tertuliano Máximo Afonso birkaç saniye duraksayıp düşüncelerini ve sesini toparladı, sonra da titreyerek konuştu, Anneciğim, size söylediklerine inanmayın, ben hayattayım ve sağlığım yerinde, her şeyi daha sonra açıklayacağım, tekrar ediyorum, ben hayattayım ve sağlığım yerinde, kalmakta olduğum otelin adresi şudur, oda numaram budur, buranın telefon numarası da şu şekildedir, eve gelir gelmez beni arayın, artık ağlamayın, artık ağlamayın, Tertuliano Máximo Afonso belki de bu sözcükleri üçüncü kez tekrarlayacaktı, fakat gözyaşlarına boğulan kendisi oldu, annesi için, yine aklında beliren Maria da Paz için ve kendi kendine acıdığı için ağlıyordu. Bitkin halde yatağa devrildi, kendini güçsüz hissediyordu, hasta bir çocuk gibi çaresizdi, öğle yemeği yemediğini hatırladı ve bu düşünce karnını acıktıracağı yerde midesini bulandırdı, bulantısı öylesine şiddetliydi ki koşarak banyoya gitti ve bir süre öğürdü, fakat midesinden acı bir köpükten başka bir şey çıkmadı. Odaya döndü, yatağa oturup başını elleri arasına aldı, düşünceleri, akıntıya kapılmış ve arada bir kayalara

çarpıp yön değiştiren küçük bir bot gibi başıboş süzülüyordu. Bu yarı baygın dalgınlık sayesinde, annesine söylemeyi unuttuğu bir şeyi hatırlayıverdi. Telesekreterin yine çalışmayacağından endişe duyarak evinin numarasını çevirdi ve telesekreter birkaç saniyelik bir tereddüdün ardından çalışmaya başlayınca rahat bir nefes aldı. Mesajı kısaydı, Otelde António Claro ismiyle kayıtlıyım, unutmamak için bir kenara yazın, dedi ve söz konusu olan değişken ve istikrarsız kimlikleri açıklığa kavuşturacak bir şifre verircesine, Köpeğin ismi Tomarctus, diye ekledi. Böylece annesi otele geldiğinde ona babasının, dedelerinin, teyzelerinin ve halalarının isimlerini sayması gerekmeyecekti, incir ağacından düşüp kolunu nasıl kırdığını, ilk kız arkadaşını, on yaşındayken evlerine düşen yıldırımın bacayı nasıl yıktığını anlatması gerekmeyecekti. Carolina Afonso'nun karşısındaki kişinin öz oğlu olduğuna emin olması için şu müthiş annelik içgüdüsüne veya bilimsel, kesin sonuçlar veren DNA testlerine gerek yoktu, köpeğin ismi yeterli olacaktı.

Yaklaşık bir saat sonra telefon çaldı. Tertuliano Maximo Afonso sıçrayarak yerinden kalktı ve annesinin sesini duymayı bekleyerek telefonu açtı, fakat telefonun diğer ucunda annesi değil, resepsiyon görevlisi vardı, Carolina Claro Hanım buradalar, Ah, kendisi annem olur, diye kekeledi Tertuliano Máximo Afonso, hemen aşağı iniyorum. Koşarak odadan çıktı, bir yandan da kendi kendine telkinde bulunuyordu, Kendime hâkim olmalıyım, sevgimi gösterirken aşırıya kaçmamalıyım, ne kadar az gürültü koparırsak o kadar iyidir. Asansörün yavaşlığı da içindeki duygu selini zaptetmesine yardımcı oldu, otelin lobisinde beliren ve yaşlı hanımefendiye sarılan Tertuliano Máximo Afonso oldukça makul bir tavır takınmıştı, kadınsa ya içgüdüsel olarak ya da taksiyle buraya gelirken düşünüp taşındıkları sonucunda, oğlunun gösterdiği şefkatli ilgiye aşırıya ve bayağılığa kaçmadan, Ah, benim canım oğlum, benzeri cümleler kurmadan karşılık

verdi, gerçi durumun acıklılığı göz önünde bulundurulduğunda, Vah benim zavallı oğlum, demesi daha uygun olabilirdi. Kucaklaşmalar, ağlaşmalar ve dövünmeler anneyle oğul odaya çıkana, kapıyı arkalarından kapayana ve ölümden dönen oğul, Anneciğim, diyene dek bekledi, kadınsa şükranla dolu yüreğinden kopan, Bu sensin, bu sensin, sözcüklerinden başka bir şey söyleyemedi. Ancak Carolina Máximo kolayca memnun edilen türden kadınlardan değildi, yapılan bir ayıbı bir kucaklaşmayla unutmazdı, şimdiki durumda ayıp kendisine değil, mantığa, saygıya ve hatta sağduyuya karşı yapılmıştı, çünkü sağduyu bu kopyalanmış adamlar hikâyesi bir trajediyle sonuçlanmasın diye en başından beri elinden geleni ardına koymamıştı. Carolina Máximo ise trajedi sözcüğünü kullanmayacak, kısa ve açık konuşacaktı, Ortada iki ölü var, bunun nasıl olduğunu bana başından itibaren anlatmanı istiyorum, benden hiçbir şeyi gizlememeni rica ediyorum, yarım yamalak gerçeklerin vakti doldu, yarım yamalak yalanların da öyle. Tertuliano Máximo Afonso annesi otursun diye bir sandalye çekti, kendisi de yatağın kenarına oturdu ve anlatmaya başladı. Olanları, annesinin rica ettiği gibi, en başından itibaren anlattı. Kadın oğlunun lafını hiç kesmedi, sadece iki defa yüz ifadesi değişti, ilk olarak António Claro'nun Maria da Paz'ı sevişmek için kır evine götüreceği kısımda, ikinci olaraksa oğlu Helena'nın evine neden gittiğini ve orada neler yaşandığını anlattığında. Delirmişsiniz, dercesine dudaklarını oynattı, ama ağzından hiçbir sözcük çıkmadı. Akşam olmuştu, karanlık ikisinin de yüzlerini sarmalamıştı. Tertuliano Máximo Afonso anlatmayı bitirip sustuğunda annesi kaçınılmaz soruyu sordu, Şimdi ne olacak, Şimdi, anneciğim, eskiden benim bedenimde yaşayan Tertuliano Máximo Afonso adlı kişi öldü ve diğer kişi halen hayatta kalmayı istiyorsa, António Claro olmaktan başka seçeneği yok, Peki niçin gerçeği anlatmıyorsun, niçin olanları açığa çıkarmıyorsun, niçin taşları yerine

oturtmuyorsun, Biraz önce anlattıklarımı dinlediniz mi, Evet, n'olmuş, Sizce, anneciğim, bu dört kişinin, ölü veya diri olarak, insanların vahşi merakını gidermek uğruna, keyif ve eğlence amacıyla halkın önüne sürülmesi doğru olur mu, bunun kime ne yararı olacak, ölüler hayata dönmeyecekleri gibi yaşayanlar da yavaş yavaş ölmeye başlayacaklar, O halde ne yapacağız, Siz sahte Tertuliano Máximo Afonso'nun cenazesine gidecek ve ölen kişi öz oğlunuzmuş gibi gözyaşı dökeceksiniz, Helena da orada olacak, ama onun neden orada olduğunu hiç kimse bilmeyecek, Peki ya sen, Söyledim ya, ben António Claro'yum, birazdan ışığı açtığımızda karşınızda göreceğiniz surat ona ait, bana değil, Sen benim oğlumsun, Evet, oğlunuzum, ama, mesela, doğduğum şehirdeyken oğlunuzmuşum gibi davranamayacağım, oranın insanları benim öldüğümü sanıyorlar, sizinle görüşeceğimiz zaman Tertuliano Máximo Afonso adında bir Tarih öğretmenini hayatlarında hiç duymamış kişilerin bulunduğu bir yerde buluşacağız, Peki ya Helena, Yarın gidip ondan af dileyeceğim ve bu kol saatiyle alyansı ona teslim edeceğim, İki kişi bir hiç uğruna öldü, Onları ben öldürdüm ve bir tanesinin hiçbir suçu yok, tamamıyla masum. Tertuliano Máximo Afonso ayağa kalktı ve ışığı yaktı. Annesi ağlıyordu. Birkaç dakika boyunca sessiz kaldılar, göz göze gelmemeye çalıştılar. Sonra annesi ıslanmış mendiliyle gözkapaklarını silerek mırıldandı, İhtiyar Kassandra haklıymış, tahta atı asla içeri almamalıydın, Artık geri dönüşü yok, Evet, artık geri dönüşü yok, gelecekte de olmayacak, hepimiz ölüp gideceğiz. Kısa bir sessizliğin ardından Tertuliano Máximo Afonso, Polisler size kazanın sebebini söylediler mi, diye sordu, Arabanın kendi şeridinden çıkıp karşıdan gelen bir tırın altına girdiğini söylediler, ikisi de hemencecik ölmüşler, Çok tuhaf, Tuhaf olan nedir, Onun iyi bir sürücü olduğunu sanmıştım, Başka bir sebeptendir, Belki de araba kaymıştır, yola önceden yağ dökülmüş olabilir, Bana böyle bir şeyden bahsetmediler, sa-

dece arabanın kendi şeridinden çıkıp karşıdan gelen bir tırın altına girdiğini söylediler. Tertuliano Máximo Afonso yeniden yatağın kenarına oturdu, saatine baktı ve konuştu, Resepsiyonu arayıp size bir oda ayırmalarını söyleyeceğim, akşam yemeğini birlikte yeriz ve bu gece otelde kalırsınız, Eve gitmeyi tercih ederim, yemekten sonra bana bir taksi çağırırsın, Sizi eve ben bırakırım, kimselere görünmem, Arabanı adama verdiysen beni neyle bırakacaksın ki, Onun arabası da bende kaldı. Annesi üzüntüyle başını salladı, Onun arabası, onun karısı, hayatı da sende kalırsa tam olacak, Kendime bundan daha iyi bir hayat bulmam gerekecek, şimdi rica ediyorum, bir şeyler yiyelim, üzüntüyü bir kenara bırakalım. Ellerini ileri uzatıp kadının ayağa kalkmasına yardım etti, sonra da ona sarıldı, Telesekretere bıraktığım mesajları silmeyi unutmayın, olabildiğince temkinli davranmalıyız, yoksa kuyruğu kutunun dışında kalan kedilerden farkımız kalmaz. Akşam yemeğinden sonra annesi ricasını yineledi, Bana bir taksi çağır, Sizi ben bırakırım, Birilerine görünme riskine girdiğine değmez, ayrıca o arabaya girdiğimi düşünmek bile tüylerimi diken diken ediyor, O zaman taksiye sizinle biner, sizi eve bırakıp buraya dönerim, Yalnız başıma taksiye binebilecek yaştayım, ısrar etme artık. Vedalaşırken Tertuliano Maximo Afonso, Dinlenmeye çalışın, anneciğim, buna ihtiyacınız var, dedi ve kadın, Bu gece ikimizin de gözüne uyku gireceğini zannetmiyorum, diye karşılık verdi.

Haklıydı. Tertuliano Máximo Afonso saatlerce gözünü kırpmadan yattı, arabanın şeritten çıkması ve tırın dev burnuna yaklaşması gözünün önünde canlanıyordu, neden, diye soruyordu kendi kendine, neden böyle yoldan çıktı, belki de lastiği patlamıştır, hayır, bu mümkün değil, böyle bir şey olsaydı polisler mutlaka belirtirlerdi, araba epey eskimişti, yıllardır her gün kullanıyordum, ama daha üç ay önce kapsamlı bir bakımdan geçirmiştim, mekanik ve elektrik aksamında hiçbir soruna rastlanmamıştı. Şafak vakti adam uy-

kuya daldı, fakat fazla uyuyamadı, saat yediyi biraz geçe, acilen yapması gereken bir şey olduğunu hissederek uyanıverdi, herhalde Helena'ya yapacağı ziyareti hatırlamıştı, fakat bunun için henüz çok erkendi, peki neydi aklındaki düşünce, aniden kafasının içi aydınlandı, gazete, gazeteye bakmalıydı, şehrin hemen dışında meydana gelen böyle bir kaza illa ki haber olurdu. Bir sıçrayışta yataktan kalktı, alelacele giyindi ve koşarak odadan çıktı. Dün kendisini karşılayan resepsiyon görevlisinin mesaisi bitmiş, yerini gece vardiyasında çalışan görevliye bırakmıştı, Tertuliano Máximo Afonso adamın şüpheli bakışlarını üzerinde hissedince, Gazete almaya çıkıyorum, diye bir açıklama yapma gereği duydu, görevlinin bu telaşlı konuğun otele para ödemeden sıvışacağını düşünmesini istemiyordu. Pek uzağa gitmesi gerekmedi, hemen sokağın köşesinde bir gazete bayii vardı. Üç gazete satın aldı, en azından birinde kazayla ilgili bir haber çıkmış olmalıydı, ve çabucak otele döndü. Habere ancak üçüncü gazetede rastladı. Hurdaya dönmüş arabayı gösteren bir fotoğraf vardı. Tertuliano Máximo Afonso baştan aşağı titreyerek haberi okumaya başladı, ayrıntıları atlayıp önemli kısımlara geçti, Dün sabah 9.30 sularında, şehrin hemen dışında meydana gelen kazada bir özel araçla bir tır şiddetli biçimde çarpıştı. Otomobilde bulunan iki yolcunun isimleri, üzerlerinde bulunan kimlikler sayesinde derhal belirlenebildi. Filanca ve Falanca isimli iki yolcu, yardım ekipleri olay yerine ulaşmadan önce hayatlarını kaybettiler. Tır şoförü kazayı ellerinde ve yüzünde hafif yaralarla atlattı. Polis tarafından yapılan soruşturmada kazada hatası bulunmadığına karar verilen şoför, otomobili uzaktan, şerit dışına çıkmadan gördüğünü ve içindeki iki kişinin birbirleriyle boğuşurmuş gibi gözüktüğünü, fakat otomobilin ön camındaki yansımadan dolayı kesin bir şey söylemesinin mümkün olmadığını belirtti. Kaza sonrasında muhabirlerimiz tarafından yapılan araştırma sonucunda arabadaki iki talihsiz yolcunun nişanlı oldukları

belirlendi. Tertuliano Máximo Afonso haberi bir kez daha okudu, kazanın gerçekleştiği anda kendisinin halen Helena ile yatakta olduğunu düşündü, sonra da, kaçınılmaz olarak, António Claro'nun sabah saatlerinde arabadaki halini tır şoförünün anlattıklarıyla bağdaştırdı. Niye tartıştılar acaba, diye sordu kendi kendine, kır evindeyken arabada bile tartışmaya devam etmelerini gerektirecek, hatta boğuşmalarına yol açacak ne yaşamış olabilirler, evet, kazanın tek tanığı aynen bu kelimeyi kullanmış, arabadakilerin boğuştuklarını söylemişti. Tertuliano Máximo Afonso saatine baktı. Birkaç dakika sonra saat sekiz olacaktı, Helena şimdiye kalkmış olmalıydı, Belki de kalkmamıştır, uyuyabilmek, daha doğrusu, kaçabilmek için bir hap almıştır herhalde, zavallı Helena, o da tıpkı Maria da Paz gibi tamamen masum, başına gelecekleri habersiz. Tertuliano Máximo Afonso otelden çıktığında saat dokuzu gösteriyordu. Resepsiyondan rica ettiği tıraş takımıyla tıraş olmuş, kahvaltısını etmişti, şimdi de kopyalanmış adamlar hikâyesini ebediyen sonlandırmak ve hayatın, her zamanki gibi birkaç kurban verildikten sonra normale dönmesini sağlamak amacıyla Helena ile konuşmaya gidiyordu. Tertuliano Máximo Afonso yapmak üzere olduğu şeyin, sebep olacağı darbenin bilincinde olsaydı belki de hiçbir açıklama veya gerekçe dile getirmeden oradan kaçardı, belki de her şeyi olduğu gibi çürümeye bırakırdı, fakat zihni bulanıktı, acısını dindiren anestezi, onu iradesinin dışında şeyler yapmaya zorluyordu. Arabayı apartmanın karşısına park etti, binanın olduğu tarafa geçti, apartmana girdi ve asansöre bindi. Gazeteyi katlayıp kolunun altına sıkıştırmıştı, bir uğursuzluk habercisi gibiydi, kaderin sesi ve sözcüsüydü, Kassandra'ların en kötüsüydü, görevi, Oldu bitti, demekten ibaretti. Kapıyı cebindeki anahtarla açmak istemedi, artık intikama, misillemelere, karşı saldırılara yer yoktu. Kelerbalığı hakkında her türlü bilgiyi en ince ayrıntısına kadar içeren ansiklopedilerin kültürel erdemlerini böbürlene-

rek tanıtmaya hevesli bir pazarlamacı gibi zili çaldı, fakat şu anda en büyük isteği, tüm benliğiyle arzuladığı tek şey, kapıyı açan kişinin, yalancıktan olsa bile, İhtiyacım yok, bende zaten var, demesiydi. Kapı açıldı ve holün loş ışığında Helena belirdi. Adama hayretle baktı, onu tekrar karşısında görme ümidini tamamen yitirmiş gibi bir hali vardı, yüzünün rengi kaçmış, gözlerinin altı morarmıştı, kendinden kaçmak için aldığı hapın pek etki etmediği açıkça görülüyordu. Neredeydin, dedi kekeleyerek, ne oldu, dün buradan ayrıldığından beri hayat bana zindan oldu. Öne doğru bir adım atıp adama sarıldı, adam ise kollarını açmadı, ama acıdığı için kadını itmedi de, sonra birlikte içeri girdiler, kadın hâlâ adama sarılmış haldeydi, adam ise bir kukla gibi beceriksizce ve sakarca hareket ediyordu. Hiçbir şey söylemedi, kadın kanepeye oturana dek tek kelime etmeyecekti, sonra konuşmaya başlayacak, sokağın köşesine kadar gidip bir gazete almış gibi olağan bir tavırla, Size haberlerim var, diyecek ve ilgili sayfayı açıp kaza haberini gösterecekti, İşte burada, kadın ise adamın kendine sen diye hitap etmediğini fark etmeden haberi dikkatle okuyacak, ezilmiş araba fotoğrafına bakınca içi fena olacak, okuması bitince de kederle, Çok korkunç, diye mırıldanacaktı, fakat böyle demesinin tek sebebi, hassas bir kadın olmasıydı, haberdeki kaza aslında onu doğrudan etkilemiyordu, hatta telaffuz ettiği sözcüklerin içtenliğine rağmen sesinde rahatlamaya benzer bir hava vardı, bunu kasten yapıyor olmasa da sonradan söylediği sözcükler bu rahatlamayı daha da belirginleştiriyordu, Yazık olmuş, bunu öğrendiğime hiç sevinmedim, tam tersi üzüldüm, ama en azından karmaşa son bulmuş oldu. Tertuliano Máximo Afonso oturmamıştı, kadının önünde ayakta duruyordu, zaten görev başındaki her haberci böyle davranmalıydı, çünkü verilecek başka haberler vardı ve bu haberler öncekinden çok daha kötü olacaktı. Helena'nın gözünde gazete geçmişten kalma bir şeydi, somut olarak şimdiyi temsil eden şeyse eve dönmüş

olan António Claro isimli kocasıydı, kocası ona dün akşam ve gece neler yaptığını, onu bunca saat habersiz bırakmasına sebep olan önemli olayları anlatacaktı. Tertuliano Maximo Afonso bir dakika daha bekleyemeyeceğini fark etti, aksi takdirde ebediyen susmak zorunda kalacaktı. Ölen adam Tertuliano Máximo Afonso değildi, dedi. Kadın huzursuz bir tavırla adamı süzdü ve pek bir işe yaramayan dört sözcük geveledi, Ne, ne dedin sen, ve adam kadına bakmadan söylediklerini tekrarladı, Ölen adam Tertuliano Máximo Afonso değildi. Helena'nın huzursuzluğu aniden katıksız bir korkuya dönüştü, Kimdi peki, Kocanızdı. Bunu söylemenin başka hiçbir yolu yoktu, insanı buna hazırlayabilecek bir giriş cümlesi mevcut değildi, ortada yara yokken pansuman uygulamaya çalışmak anlamsız ve zalimce olurdu. Helena tepesine çökmekte olan faciayı çaresizlikten çılgına dönmüş halde savuşturmaya çabaladı, Ama gazetede cesedin üstünden çıkan kimliğin şu geberesice Tertuliano'ya ait olduğu yazılı. Tertuliano Máximo Afonso ceketinin cebinden cüzdanını çıkardı, açtı, içinden António Claro'nun kimlik kartını çıkardı ve kadına uzattı. Kadın kartı aldı, üstündeki fotoğrafa baktı, önünde duran adama baktı ve her şeyi anladı. Gerçekler zihninde merhametsiz bir ışık huzmesiyle aydınlatılırcasına şekillendi, durumun korkunçluğu karşısında nefesi kesildi, bir an için bayılacak gibi oldu. Tertuliano Máximo Afonso öne atılıp kadının ellerini kavradı ve kadın devasa birer gözyaşına dönüşmüş olan gözlerini fal taşı gibi açıp ellerini kaçırdı, ama sonra, aniden güçsüz düşerek kendini adamın ellerine bıraktı, ağlayıp dövünmeye başladığı için bayılmaktan kurtuldu, hıçkırıklar göğsünü acımasızca sarsıyordu, Ben de aynen böyle ağladım, diye düşündü adam, çaresiz kalınca işte böyle ağlarız. Şimdi ne olacak, diye sordu kadın, boğulmakta olduğu kuyunun derinliklerinden, Hayatınızdan ebediyen çıkacağım, dedi adam, beni bir daha asla görmeyeceksiniz, sizden af dilemeyi isterdim, ama buna cesaret

edemiyorum, sizi yine incitmekten korkuyorum, Bir tek sen suçlu değildin, Evet, ama benim sorumluluğum daha büyük, suçluyum, çünkü korkaklık ettim ve bu yüzden iki kişi öldü, Maria da Paz ile gerçekten nişanlı mıydın, Evet, Onu seviyor muydun, Ondan çok hoşlanıyordum, evlenecektik, Buna rağmen kocamla gitmesine izin mi verdin, Dedim ya, korkaklık ettim, ezik davrandım, Peki buraya intikam almak için mi gelmiştin, Evet. Tertuliano Máximo Afonso sırtını dikleştirdi ve bir adım geriledi. Antonio Claro'nun kırk sekiz saat önce yapmış olduğu hareketleri tekrarlayarak kol saatini çıkarıp sehpanın üstüne koydu, sonra alyansı da çıkarıp saatin yanına yerleştirdi. Üzerimdeki kıyafeti daha sonra postayla yollarım, dedi. Helena alyansı eline aldı ve ilk kez görüyormuş gibi inceledi. Tertuliano Máximo Afonso dalgın bir tavırla, geride kalmış olan görünmez bir izi silmek istercesine sol elinin yüzükparmağını sağ elinin işaretparmağı ve başparmağıyla ovuşturdu. Alyansın Antonio Claro'nun parmağında bulunmayışının doğrudan iki kişinin ölümüne sebep olabileceğini, ki olmuştu da, iki adam da düşünememişti ve düşünmeleri için çok geçti. Dün sabah, kır evinde, Maria da Paz uyandığı sırada Antonio Claro halen uyumaktaydı. Adam yatağın sağ tarafında yatıyordu ve sol eli kadının başını koyduğu yastığın üzerinde, kadının gözleriyle aynı hizada duruyordu. Maria da Paz'ın kafası karışıktı, bedenindeki tatlı rahatlığın ve zihnindeki sebebi belirsiz huzursuzluğun arasında gidip geliyordu. Ahşap panjurların arasından içeri giren ışığın yoğunluğu her geçen dakika artıyor ve odayı yavaş yavaş aydınlatıyordu. Maria da Paz iç geçirdi ve başını Tertuliano Máximo Afonso'nun yattığı yana çevirdi. Adamın sol eli, suratını neredeyse tamamen örtmekteydi. Yüzükparmağında, yıllarca alyans takanların ciltlerindekine benzer, beyazımsı ve dairesel bir iz vardı. Maria da Paz ürperdi, gözlerine inanamıyordu, kâbusların en beterini görüyor olmalıydı, Tertuliano Máximo Afonso'nun tıpatıp aynı-

sı olan bu adam Tertuliano Máximo Afonso değildi, Tertuliano Maximo Afonso boşandığından beri alyans takmıyordu, parmağındaki iz uzun zaman önce yok olup gitmişti. Adam mışıl mışıl uyuyordu. Maria da Paz dikkatle yataktan dışarı süzüldü, dört bir yana dağılmış giysilerini topladı ve odadan çıktı. Holde üstünü giyindi, şaşkınlığını halen üzerinden atamadığı için düşüncelerini toparlayamıyordu, kafasının içinde dönüp duran, Ben deliriyor muyum, sorusuna bir türlü cevap bulamıyordu. Kendisini buraya getiren ve geceyi birlikte geçirdiği adamın Tertuliano Máximo Afonso olmadığına emindi, fakat madem o değildi, kimdi, ve dünyada birbirine tıpatıp benzeyen, bedenlerine, hareketlerine, seslerine kadar birbirinin aynı iki insanın olması nasıl mümkün olabilirdi. Yavaş yavaş, bir yapbozun parçalarını arayan ve keşfeden biri gibi, olayları ve hareketleri bağdaştırmaya başladı, Tertuliano Máximo Afonso'nun şüpheli laflarını, kaçamak cevaplarını, film şirketinden gelen mektubu, kendisine bir gün her şeyi anlatacağına dair söz vermesini hatırladı. Aklına başka bir şey gelmedi, içerde yatan adamın kim olduğunu, adamın kendisi söylemedikçe öğrenemeyecekti. Odadan Tertuliano Maximo Afonso'nun sesi duyuldu, Maria da Paz. Kadın karşılık vermedi ve ses ısrarcı, işveli ve cilveli bir tavırla yeniden konuştu, Henüz çok erken, yatağa gelsene. Kadın yığılıp kaldığı koltuktan kalktı ve odaya gitti. Odanın kapısında durdu. Neden giyindin, dedi adam, hadi, üstünü çıkar da yanıma gel, eğlence daha bitmedi, Kimsiniz siz, diye sordu Maria da Paz, ve adamın karşılık vermesine fırsat vermeden ekledi, Parmağınızdaki iz hangi yüzüğe ait. Antonio Claro eline baktı ve, Ah, bu mu, dedi, Evet, o, siz Tertuliano değilsiniz, Değilim, gerçekten de Tertuliano değilim, Kimsiniz o halde, Kim olmadığımı bilmek şimdilik sana yetsin, kim olduğumu daha sonra arkadaşına sorarsın, Soracağım zaten, kimin tuzağına düştüğümü bilmek istiyorum, Öncelikle benim tuzağıma düştün, ama o da yardım etti, as-

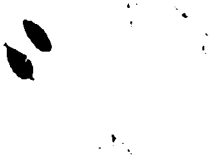
lında zavallıcığın yardım etmemek gibi bir seçeneği yoktu, nişanlın pek yiğit bir tip sayılmaz. Antonio Claro yataktan kalktı, çırılçıplaktı, sırıtarak Maria da Paz'ın üstüne yürüdü, Benim kim olduğum neyi değiştirir ki, soru sormayı bırak da yatağa gel. Maria da Paz çaresizliğe kapıldı ve, Alçak herif, diye çığlığı basıp oturma odasına kaçtı. Antonio Claro çok geçmeden oturma odasında belirdi, üstünü giyinmişti ve çıkmaya hazırdı. Histerik kadınlara hiç tahammülüm yok, dedi kayıtsızca, seni evine götüreceğim, sonra da kal sağlıcakla. Otuz dakika sonra otomobilleri son süratle tırın altına girdi. Yola önceden yağ falan dökülmemişti. Kazanın tek tanığı polise verdiği ifadede arabanın içindeki iki kişinin birbirleriyle boğuşurmuş gibi gözüktüğünü, fakat ön camdaki yansımadan dolayı kesin bir şey söylemesinin mümkün olmadığını belirtmişti.

Tertuliano Máximo Afonso nihayet sessizliği bozdu, İnşallah bir gün beni affedebilirsiniz, Affetmek alt tarafı bir sözcük, diye karşılık verdi Helena, Sözcüklerden başka neyimiz var ki, Şimdi nereye gideceksin, Nereye olursa, enkazdan geriye kalan parçaları toparlayıp yara izlerimi gizlemeye çalışacağım, Antonio Claro olarak mı, Evet, öteki adam çoktan öldü. Helena hiçbir şey söylemedi, sağ eli gazetenin üzerindeydi, alyansı sol elinin yüzükparmağında parıldıyordu, bir zamanlar kocasına ait olan yüzükse aynı elinin parmaklarının ucunda duruyordu. Sana hâlâ Tertuliano Máximo Afonso ismiyle hitap edecek hiç kimse var mı, dedi aniden, Evet, annem var, Şu anda şehirde mi, Evet, Bır kışı daha var, Kimmiş, Ben, Buna fırsatınız olmayacak, bır daha hiç görüşmeyeceğiz, Bu sana bağlı, Anlayamadım, Sana benimle kalmanı, kocamın yerini almanı söylüyorum, her açıdan ve herkesin gözünde Antonio Claro ol, madem onu öldürdün, onun hayatına sen devam et, Yani burada kalıp sizinle mi yaşayayım, Evet, Ama biz birbirimize âşık değiliz, Olabilir, Belki benden nefret edersiniz, Olabilir, Belkı de ben

sizden nefret ederim, Bu riski almaya hazırım, en kötü ihtimalle eşi benzeri görülmemiş bir vaka daha oluruz, kocasını boşayan bir dul olurum, Kocanızın ailesi ne olacak, annesinin, babasının, kardeşlerinin karşısında ne yapacağım, Ben sana yardım ederim, O aktördü, bense Tarih öğretmeniyim, Toparlaman gereken parçalardan biri de bu işte, ama her şeyin bir zamanı var, Belki de birbirimize âşık oluruz, Olabilir, Sizden nefret edebileceğimi sanmıyorum, Ben de senden nefret edeceğimi sanmıyorum. Helena ayağa kalktı ve Tertuliano Máximo Afonso'ya yaklaştı. Adamı öpecek gibi görünüyordu, ama hayır, olur mu hiç, lütfen biraz saygılı olalım, her şeyin bir zamanı olduğunu unutmayalım. Adamın sol elini kavradı ve yavaşça, zamana zaman tanımak için, yavaşça alyansı adamın yüzükparmağına taktı. Tertuliano Máximo Afonso kadını hafifçe kendine doğru çekti ve öylece kaldılar, neredeyse sarılacaklardı, neredeyse birlikteydiler, zamanın kıyısında.

António Claro'nun cenaze töreni üç gün sonra gerçekleşti. Helena ile Tertuliano Máximo Afonso'nun annesi üzerlerine düşen rolleri oynamak için oradaydılar, biri kendinin olmayan bir oğlun yasını tutuyormuş gibi ağlaşıyor, ötekiyse ölen adamı tanımıyormuş gibi davranıyordu. Tertuliano Maximo Afonso ise evdeydi, antik Mezopotamya uygarlıkları kitabının Aramiler hakkındaki bölümünü okuyordu. Telefon çaldı. Adam yeni ebeveynlerinin veya kardeşlerinin arıyor olabileceğini aklına getirmeden ahizeyi kaldırıp, Alo, dedi. Telefonun diğer ucunda kendininkinin aynısı bir ses duyuldu, Nihayet. Tertuliano Máximo Afonso'nun tüyleri diken diken oldu, kendisi buraya telefon ettiği gece António Claro da aynen bu koltukta oturuyor olmalıydı. Aynı konuşma birazdan tekrarlanacaktı, sanki zaman fikir değiştirmiş ve geriye dönmüştü. Daniel Santa-Clara ile mi görüşüyorum, diye sordu karşıdaki ses, Evet, benim, Haftalardır sizi arıyordum ve nihayet buldum, Ne istiyordunuz, Sizinle yüz yüze görüşmek istiyordum, Niçin, Seslerimizin aynı olduklarını fark etmiş olmalısınız, Evet, benzerlik benim de dikkatimi çekti, Benzer değil, aynılar, Nasıl isterseniz öyle deyin, Aynı olan sadece seslerimiz değil, Anlamadım, Bizi yan yana görenler ikiz olduğumuza dair yemin edebilirler, İkiz mi, İkizden de öte, aynıyız, Aynı mıyız, nasıl yani, Aynıyız, basbayağı aynı, Lütfen bu konuşmayı sonlandıralım, şu anda meşgulüm, Yani bana inanamıyor musunuz, Hayır, ben olanaksızlıklara inanmam, Sağ kolunuzda, dirseğinizle eliniz arasında,

kolunuza paralel, yan yana iki beniniz var mı, Evet var, Benim de var, Bu hiçbir şeyi kanıtlamaz, Sol dizkapağınızın altında bir yara izi var mı, Evet, Benim de var. Tertuliano Máximo Afonso derin bir nefes aldı ve, Neredesiniz, diye sordu, Evinizin yakınındaki bir telefon kulübesindeyim, Peki nerede buluşabiliriz, Tenha bir yerde buluşmalıyız, etrafta hiç kimse olmamalı, Haklısınız, bizler panayırda sergilenen hilkat garibeleri değiliz. Karşı taraftaki ses şehrin hemen dışındaki bir parkı önerdi ve Tertuliano Máximo Afonso öneriyi kabul etti, Unutmayın, o parkın içine arabayla girmek yasaktır, dedi, Olsun, benim için uygun, dedi ses, Benim için de uygun, Üçüncü gölden sonra ormanlık bir bölge var, sizi orada bekleyeceğim, Sizden önce gelirsem ben de orada beklerim, Ne zaman buluşalım, Hemen buluşabiliriz, bir saat içinde, Pekâlâ, Pekâlâ, diye tekrarladı Tertuliano Máximo Afonso ve ahizeyi yerine koydu. Boş bir kâğıt aldı ve üstüne, Birazdan dönerim, yazdı, ama altına imza atmadı. Sonra yatak odasına gitti ve tabancanın bulunduğu çekmeceyi açtı. Şarjörü taktı ve mermi yatağına bir mermi sürdü. Üstünü değiştirdi, sırtına temiz bir gömlek geçirdi, bir kravat taktı, kumaş pantolonunu, ceketini ve en iyi ayakkabılarını giyindi. Tabancasını beline soktu ve dışarı çıktı.



Modern Klasikler Dizisi - 8

38 yaşındaki Tertuliano Máximo Afonso bir kolejde tarih öğretmenidir, boşanmıştır ve hayatına uzun süredir derin bir can sıkıntısı eşlik etmektedir. Bir gün tesadüf eseri kiraladığı bir filmde, kendisine kopyası kadar benzeyen o adamı görür. Hemen aynı aktörün oynadığı diğer filmlerin video kasetlerini de kiralar. Yönetmen ve dağıtımcılarla konuşur, soruşturur, kendine tıpatıp benzeyen bu adamın peşine düşer. Aktör filmlerde takma adla oynadığı için öğretmenin kopyasına ulaşması zorlu bir takip gerektirmektedir.
Peki birbirine bu kadar çok benzeyen iki canlının bir arada bulunması iyi bir fikir olabilir mi? İkisinden hangisi ben, hangisi ötekidir? Tabii ki bu soruya verilecek yanıtlar farklıdır. Trajedi de bu kimlik bunalımından doğar.
José Saramago, bu eserinde de bir miti ele alıyor ve çarpıcı kurgusuyla, zamanımızın gerçekliğini ve toplumumuzun krizini gözler önüne seriyor.



José Saramago *1922'de Azinhaga, Ribatejo'da doğdu. Zorlu koşullar altında yetişen yazar, Lizbon'da eğitim gördü, fakat çocukluğunun büyük kısmını, yoksul bir köylü ailenin oğlu olması sebebiyle kırsal kesimde geçirdi. Makinistlik eğitimi aldı ama redaktörlük, çevirmenlik, editörlük gibi işlerde çalıştı. 1979'da kendini tamamen yazmaya adadı.*
Yazdığı şiirler, oyunlar, öyküler, denemeler ve romanlar José Saramago'yu Portekiz'de, yaşayan bir efsane haline getirdi. Eserleri yirmiden fazla dile çevrildi; Türkçeye de çevrilen Bütün İsimler, Baltasar ve Blimunda, İncil'deki İkinci İsa, Bilinmeyen Adanın Öyküsü, Körlük *ve* Umut Tarlaları *gibi romanları ona dünyanın dört bir yanında milyonlarca okur kazandırdı. Eserleriyle sayısız ödül alan yazar 1998'de Nobel Edebiyat Ödülü'ne layık görüldü.*

9 789944 888899

KDV dahil fiyatı
14 TL